

Provinciale Staten

Notulen van 3 juni 2016

(vastgesteld tijdens de vergadering van Provinciale Staten van Zeeland op
8 juli 2016)

1. Opening en berichten van verhindering.....	1
2. Mededelingen.....	1
3. Vaststellen agenda.....	1
4. Vaststellen notulen.....	2
5. Ingekomen stukken.....	2
6. Verzoek van het lid Babijn van 12 mei 2016 tot interpellatie over de Sloeweg(16007656)	2
7. Brief college B&W van Terneuzen van 11 mei 2016 over behandeling 10e begrotingswijziging-2016 in commissie Bestuur(16007830)	2
8. Brief inwoner Sint Philipsland van 5 mei 2016, met bezwaarschrift over handelwijze provincie Zeeland.....	2
9. Email inwoner gemeente Schouwen-Duiveland van 11 mei 2016 over "Natuur beschermend en duurzaam?".....	2
10. Brief J.C. Robesin te Hoek van 19 mei 2016, met verzoek om motie richting Vlaanderen ...(16007874)	2
11. Brief Eerste Kamer der Staten-Generaal van 12 mei 2016, over provinciebezoek Eerste Kamer.....	2
12. Brief inwoner Nieuw en Sint Joosland van 24 mei 2016 over intrekken draaipremie molens (16008116)	2
13. Brief inwoner van Wissenkerke over draaipremie molen(16007318)	2
14. Brief molenaar in Wolphaartsdijk over draaipremie molen(16007320)	2
15. Brief molenaar in Cadzand van 24 mei 2016 over draaipremieregeling molens(16007263)	2
16. Brief Molen van Sluis te Sluis van 29 mei 2016 over draaipremieregeling(16008307)	2
17. Brief gemeente Sluis van 30 mei 2016 over draaipremieregeling molens(16007288)	2
18. Brief Stichting de Hulsters molen te Schoondijke van 31 mei 2016 over intrekking draaipremie molens(16007140)	2
19. Ingekomen stukken GS en CvdK.....	2
20. Brief GS van 17 mei 2016 over beschikbaar stellen gronden bij Breskens voor realisatie opvang(16007856)	2
21. Brief GS van 24 mei 2016 met afhandeling toezegging 30 over Cultuurnota(16008291)	3
22. Brief GS van 31 mei 2016 met verzoek PS in besloten bijeenkomst te informeren over stand van zaken project sanering Thermphos(16007146)	3
23. Brief GS van 2 juni 2016 met advies commissie structuurversterking en werkgelegenheid (commissie-Balkenende).....	3
24. Hamerstukken.....	3
25. Statenvoorstel 8e wijziging begroting provincie Zeeland 2016 (SERV-049)	3
26. Statenvoorstel Jaarrekening 2015 Fonds nazorg gesloten stortplaatsen (SERV-053)	3
27. Statenvoorstel Project N62-Tractaatweg overeenkomst van opdracht Tractaatweg BV, bekrachtiging geheimhouding (UITV-057)	3
28. Brief (concept) PS aan GS met zienswijze op begroting 2017 RUD (16007875).....	3
29. Voorstellen.....	3
30. Statenvoorstel Jaarstukken provincie Zeeland 2015 (SERV-054)	3
31. Statenvoorstel 9e wijziging begroting provincie Zeeland 2016 (SERV-061)	3
32. Statenvoorstel 10e wijziging begroting 2016 provincie Zeeland (SERV-056)	15
33. Statenvoorstel Voorjaarsnota 2016 (BLD-055)	16
34. Besluitvorming jaarstukken/9e begrotingswijziging-2016.....	33
35. Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van het.....	34

Index behorende bij de notulen van 3 juni 2016

36. Statenvoorstel Provinciaal Cultuurbeleid 2017-2020	(BLD-047)	46
37. Statenvoorstel Rijksinpassingsplan Zuid-West 380kV-west	(BLD-050)	62
38. Statenvoorstel Rijksinpassingsplan Net op Zee Borssele	(BLD-051)	62
39. Interpellatie Sloeweg		70
40. Vragensessie.		75
41. Vragen van de leden Babijn en De Milliano-van den Hemel over asielzoekers.....		75
42. Vragen van het lid Van Unen over Perkpolder		78
43. Motie niet behorend bij een agendapunt.....		78
44. Motie van de leden Rijksen-Blok, Viergever, Veraart en Oudeman over Omroep Zeeland.....		78
45. Resumptie van de besluiten; statengriffier gemachtigd.....		80
46. Sluiting.....		80

**Dertiende vergadering
van de
Provinciale Staten van Zeeland
(Zittingsperiode 2015-2019)**

vrijdag, 3 juni 2016

Voorzitter: de heer drs. J.M.M. Polman,
commissaris van de Koning in Zeeland.

Aanwezig zijn de leden F. Babijn, C.L.M. van den Berge, C.W. Bierens, J. Boerjan, ing. J.J. van Burg MSc, P. van Dijk, A.I.G. Dorst, ing. E. Erbisim, drs. M.J. Faasse, mr. H.J. van Geesbergen, A.J. Geluk, dr. T. van Gent, drs. ing. R.M. Haaze, dr. A.M.M. van Haperen, ir. N. Heerkens, J.A.M. van Hertum MA, M.J.J. Janssens, dr. J.L. Kool-Blokland, C.V.A. Kooman, P.C.A. de Milliano-van den Hemel, J.R. Oudeman, drs. A. Pijpelink, M. Rijkse-Blok, G.D. Roeland, drs. R. Ruissen, mr. ing. R.A.J. Schonis, G.W.A. Temmink, R. van Tilborg, ir. S.H.J. Tuinder, G. van Unen, drs. J. van de Velde, A.G.M. Veraart MA, J.H. Verburg, R.A. Viergever, ing. J.L. de Visser, M.A. van 't Westeinde, W. Willemse en R.L.J.M. de Wit, te zamen 38 leden, alsmede de heer drs. P. Joosse, griffier der Staten.

Verder zijn aanwezig mevrouw C.M.M. Schönknecht-Vermeulen en de heren drs. J. de Bat, A.J. van der Maas en drs. B.J. de Reu, leden van Gedeputeerde Staten.

1. Opening en berichten van verhindering

Opening: 09.30 uur.

De **voorzitter**. Leden van Provinciale en Gedeputeerde Staten, medewerkers van de griffie en van de ambtelijke organisatie, belangstellenden op de publieke tribune, vertegenwoordigers van de media en degenen die ons thuis via internet of Omroep Zeeland volgen, hartelijk welkom bij deze vergadering van Provinciale Staten.

Bericht van verhindering is ontvangen van mevrouw Van Veen-de Rechter. De heer Haaze zal later ter vergadering verschijnen.

2. Mededelingen

De **voorzitter**. Dames en heren. Gedurende de ochtendvergadering zullen wij een aantal leerlingen van de Juliana van Stolbergschool uit St. Maartensdijk kunnen verwelkomen. Zij zullen proberen om van ons te leren, en wij van hen.

Gelet op de volle agenda en het feit dat de behandeling van veel onderwerpen in de verschillende commissies gedegen is voorbereid, verzoek ik de woordvoerders zich te richten op de zaken die zij voor de Staten van politiek belang vinden, zodat wij ons kunnen concentreren op datgene wat écht relevant is voor onze beraadslaging.

Zoals men weet is gisteren het rapport-Balkenende, "Zeeland in Stroomversnelling" gepresenteerd. In het Presidium is geconcludeerd dat het goed zou zijn, daarover op 8 juli te spreken, tijdens de dan te houden statenvergadering. Het is aan de fracties om desgewenst een relatie te leggen tussen dit rapport en de Voorjaarsnota.

3. Vaststellen agenda

De **voorzitter**. Van het college van GS is het verzoek gekomen om de Staten in beslotenheid bij te praten over Thermphos. Ik stel voor om dit verzoek, onder oplegging van geheimhouding, in te willigen en hierover na onze openbare vergadering in beslotenheid te vergaderen. Mij blijkt dat de Staten met deze werkwijze kunnen instemmen.

Er is een reactie gekomen van het college van GS op de motie van de gemeenteraad van Terneuzen over de bestemmingsreserve-Sluiskil. Deze reactie kan worden betrokken bij de behandeling van het statenvoorstel inzake de 10e wijziging van de begroting-2016.

Op verzoek van de fracties van SP en GroenLinks zal het statenvoorstel inzake het Rijksinpassingsplan Net op Zee worden betrokken bij de behandeling van het statenvoorstel inzake het Rijksinpassingsplan Zuid-West.

Door de fracties van CDA en PvZ is de behoefte uitgesproken om in te gaan op de beantwoording van vragen over asielopvang. In het Presidium is afgesproken hiervoor gelegenheid te bieden bij de vragensessie.

Door de heer Babijn is verzocht, een interpellatie te mogen houden over de Sloeweg. Het Presidium stelt voor om deze interpellatie toe te staan en te houden voorafgaande aan de vragensessie. Mij blijkt dat de Staten hiermee kunnen instemmen.

De agenda wordt vastgesteld.

4. Vaststellen notulen

De notulen van de vergadering van 15 april 2016 worden vastgesteld.

5. Ingekomen stukken

6. Verzoek van het lid Babijn van 12 mei 2016 tot interpellatie over de Sloeweg (16007656)

Dit verzoek is reeds ingewilligd.

7. Brief college B&W van Terneuzen van 11 mei 2016 over behandeling 10e begrotingswijziging-2016 in commissie Bestuur (16007830)

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten, deze brief te betrekken bij de behandeling van het statenvoorstel 10e wijziging begroting-2016.

8. Brief inwoner Sint Philipsland van 5 mei 2016, met bezwaarschrift over handelwijze provincie Zeeland

9. Email inwoner gemeente Schouwen-Duiveland van 11 mei 2016 over "Natuur beschermend en duurzaam?"

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten deze brieven over te dragen aan GS. De Staten zullen worden geïnformeerd over de afhandeling.

10. Brief J.C. Robesin te Hoek van 19 mei 2016, met verzoek om motie richting Vlaanderen (16007874)

11. Brief Eerste Kamer der Staten-Generaal van 12 mei 2016, over provinciebezoek Eerste Kamer

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten deze brieven voor kennisgeving aan te nemen.

12. Brief inwoner Nieuw en Sint Joosland van 24 mei 2016 over intrekken draaipremie molens (16008116)

13. Brief inwoner van Wissenkerke over draaipremie molen (16007318)

14. Brief molenaar in Wolphaartsdijk over draaipremie molen (16007320)

15. Brief molenaar in Cadzand van 24 mei 2016 over draaipremieregeling molens (16007263)

16. Brief Molen van Sluis te Sluis van 29 mei 2016 over draaipremieregeling (16008307)

17. Brief gemeente Sluis van 30 mei 2016 over draaipremieregeling molens (16007288)

18. Brief Stichting de Hulsters molen te Schoondijke van 31 mei 2016 over intrekking draaipremie molens (16007140)

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten deze brieven te betrekken bij de behandeling van statenvoorstel Provinciaal Cultuurbeleid 2017-2020.

19. Ingekomen stukken GS en CvdK

20. Brief GS van 17 mei 2016 over beschikbaar stellen gronden bij Breskens voor realisatie opvang (16007856)

De **voorzitter**. Ik herinner eraan dat reeds is afgesproken dat op deze kwestie wordt teruggekomen bij de vragensessie.

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten deze brief voor kennisgeving aan te nemen.

21. Brief GS van 24 mei 2016 met afhandeling toezegging 30 over Cultuurnota (16008291)

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten deze brief te betrekken bij de behandeling van het statenvoorstel Provinciaal Cultuurbeleid 2017-2020.

22. Brief GS van 31 mei 2016 met verzoek PS in besloten bijeenkomst te informeren over stand van zaken project sanering Thermphos (16007146)

De **voorzitter**. Ik herinner eraan dat reeds is afgesproken dat deze besloten bijeenkomst zal plaatsvinden na de openbare statenvergadering.

23. Brief GS van 2 juni 2016 met advies commissie structuurversterking en werkgelegenheid (commissie-Balkenende)

De **voorzitter**. Ik herinner eraan dat reeds is afgesproken dat tijdens de statenvergadering van 8 juli over het rapport van deze commissie zal worden gesproken.

24. Hamerstukken

25. Statenvoorstel 8e wijziging begroting provincie Zeeland 2016 (SERV-049)

Dit voorstel wordt zonder discussie en zonder stemming aangenomen, onder aantekening dat de fractie van de SP geacht wenst te worden ertegen te hebben gestemd.

26. Statenvoorstel Jaarrekening 2015 Fonds nazorg gesloten stortplaatsen (SERV-053)

27. Statenvoorstel Project N62-Tractaatweg overeenkomst van opdracht Tractaatweg BV, bekrachtiging geheimhouding (UITV-057)

28. Brief (concept) PS aan GS met zienswijze op begroting 2017 RUD (16007875)

Deze voorstellen worden zonder discussie en zonder stemming aangenomen.

29. Voorstellen

30. Statenvoorstel Jaarstukken provincie Zeeland 2015 (SERV-054)

31. Statenvoorstel 9e wijziging begroting provincie Zeeland 2016 (SERV-061)

De **voorzitter**. Door het Presidium is besloten dat de stemmingen in verband met deze voorstellen na de middagpauze zullen plaatsvinden. Wellicht worden nog amendementen ingediend waarop men zich gedurende de middagpauze kan beraden.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Ik zal vandaag geen uitgebreide speech houden; dat laat ik aan de andere fracties over. Ik zal slechts enkele opmerkingen maken.

Mijn fractie heeft op 2 mei vragen gesteld en had recht op beantwoording binnen 30 dagen. Vandaag is het 3 juni... Het betrof de krimpgelden. Het zou praktisch zijn geweest wanneer wij nu antwoorden hadden gehad, maar ik kan ze niet terugvinden.

Verder hebben wij geconstateerd dat de desbetreffende accountant heeft vastgesteld dat de ZMF wat slordig is geweest met het declareren van uren. Er moet een substantieel bedrag terug worden betaald. Hoe zit het wat dit betreft eigenlijk met de voorgaande jaren? Heeft de accountant dat wellicht over het hoofd gezien?

Over Waterdunen is er in de stukken van alles terug te vinden, maar de PvZ-fractie wacht nog steeds op antwoorden op vragen die op 12 februari zijn gesteld. Ook collega's hebben hierover vragen gesteld.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Mijn fractie vindt de jaarstukken helder, zowel inhoudelijk als financieel, per programma en met financiële paragrafen. Een voor ons belangrijk onderdeel is toegevoegd, namelijk de verklaring van de accountant voor getrouwheid en rechtmatigheid. Wij danken degenen die hebben meegewerkt aan

de totstandkoming van dit boekwerk en wij zijn erkentelijk voor de beantwoording van de technische vragen.

Zijn wij er daarmee, voorzitter? Voor GroenLinks is dat nog niet helemaal het geval. Gevraagd wordt of wij kunnen instemmen met de voorgestelde besteding. Voordat ik daarop inga, vraag ik aandacht voor enkele punten die door de accountant naar voren zijn gebracht en stel ik nog enkele vragen.

Voorzitter. Het Handboek Financiën is nog steeds niet af en met de primaire boekingen ging het te vaak fout. De planning en met name de control moeten worden verbeterd, zo stelt de accountant, zeker in verband met de grote projecten. Welnu, daar zijn wij het mee eens. Gelukkig is het aantal medewerkers op de afdeling interne controle al toegenomen, maar toch...

Kan mijn fractie van het college enkele toezeggingen krijgen? Kan worden toegezegd dat in 2016 het handboek gehanteerd gaat worden door alle afdelingen en dat de interne controle tijdiger en scherper plaatsvindt, zodat er praktisch geen foute boekingen meer plaatsvinden? Kan worden toegezegd dat de financiële onderbouwing voor de hotspot Breskens nu eindelijk eens helder wordt opgeleverd?

Tijdens de gezamenlijke commissievergadering van 13 mei heeft het college al enkele inhoudelijke toezeggingen gedaan. Mijn fractie gaat ervan uit dat die worden nagekomen. Ik denk hierbij met name aan het meer concreet formuleren van de doelen en het niet al te snel afvinken, in de zin van: die zijn gehaald.

Voorzitter. Enkele in de commissie gegeven antwoorden waren voor mijn fractie niet geheel helder, daarom stellen wij enkele vragen opnieuw. Gaat het college zich daadwerkelijk inzetten om de cijfers van alle gemeenten boven tafel te krijgen waar het gaat om leegstand van maatschappelijk vastgoed? Gaat het college concreet na of alle gemeenten hun bedrijventerreinen onderling afstemmen of saneren? Ik meen dat wat dit betreft nu slechts enkele gemeenten in beeld zijn. Voorts wordt gesteld dat het archief toegankelijk is en goed wordt beheerd. Voorzitter, wij vragen ons af of deze constatering in overleg met het Zeeuws Archief is gedaan. Ook die vraag is nog niet beantwoord.

Over sommige door het college gegeven antwoorden is mijn fractie niet tevreden. Ik noem in verband met het verkeer de registratie van de zwaargewonden en gewonden en het rijden onder invloed. Kan de gedeputeerde toezeggen dat hier werk van wordt gemaakt en dat er over 2016 wél weer tijdig cijfers bekend zijn? Wat is anders het nut van bijvoorbeeld het ROVZ nog?

Met betrekking tot het programma Economie blijkt de begroting te zijn overschreden. In formele zin mag dat niet. Aan de fracties wordt gevraagd

wat zij hiervan vinden. Voorzitter. Voor mijn fractie is overschrijding geen probleem mits daar tegelijkertijd inkomsten van derden tegenover staan die minimaal even groot zijn.

Voorzitter. Speciale aandacht vraagt mijn fractie voor de weerstandsparagraaf en het risicomanagement. Ook in de genoemde paragraaf lijkt het er allemaal rooskleurig uit te zien, maar mijn fractie wil toch wijzen op de vele miljoenen die in 2016 nog in de boeken moeten worden verwerkt in verband met extra kosten, onder andere met betrekking tot de Sloeweg, Waterdunen en misschien ook Thermphos en DELTA. Als gevolg hiervan kan de weerstandscapaciteit snel afnemen in de richting van de kritieke grens. Immers, de provincie staat er in financiële zin niet zo rooskleurig voor; wij weten het allemaal. Daarom vindt mijn fractie het van groot belang dat risico's tijdig worden gesignaleerd en dat het risicomanagement goed wordt ingericht. Wat gaat het college aan dit management doen en hoe zullen de Staten daarover worden geïnformeerd?

De **voorzitter**. Wij heten de kinderen uit St. Maartensdijk, waarover ik bij de aanvang van de vergadering sprak, van harte welkom. Leuk dat jullie er zijn! Wij hopen dat jullie iets van ons leren, en wij van jullie. Na afloop horen wij wel hoe wij het hebben gedaan...

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Eerlijk gezegd, voorzitter, hoop ik voor deze kinderen niet dat zij de afloop van deze vergadering moeten afwachten, maar ik wens ze in elk geval een leuke ochtend toe.

Voorzitter. In deze jaarstukken legt het college verantwoording af voor de uitvoering van zijn beleid. Er zijn veel doelen gehaald, mede dankzij de wijze waarop de doelstellingen worden geformuleerd. Wij kunnen instemmen met het instellen van de bestemmingsreserve-natuur. Het ontwikkelen van natuur en landschap heeft zijn immateriële waarde die bijdraagt aan een gezonde leefomgeving. Ook met de bestemming van het gerealiseerde resultaat stemt mijn fractie in.

Wij wensen het college succes met de verdere implementatie van de adviezen die de accountant heeft gegeven.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter, collega's. Behalve de kinderen uit St. Maartensdijk heet ik op de tribune ook twee Zeeuwse burgemeesters welkom. Daarmee is volgens mij de zaak in politieke richting ook wat meer in evenwicht gebracht...

De **voorzitter**. De burgemeesters zijn wél onafhankelijk, mijnheer Bierens...

De heer **Bierens** (VVD). Ik ga ervan uit, voorzitter, dat die kinderen dat óók zijn...

Aan de orde zijn de jaarstukken over 2015 en geconstateerd kan worden dat de rekening over dat zeer turbulente jaar wordt afgesloten met een stevig overschot van ruim 9 miljoen. Een niet nader te noemen fractievoorzitter sloot het vorige jaar, bij de behandeling van de jaarstukken, zijn betoog als volgt af: "Hopelijk kan ik het volgende jaar bij de behandeling van de jaarstukken een compliment namens mijn fractie uitdelen aan het college en de portefeuillehouder voor de wijze waarop de goede voornemens die ook nu door het college zijn geuit in zijn reactie op het accountantsverslag, vorm hebben gekregen.". Welnu, mijn fractie heeft helaas moeten constateren dat het voor het maken van dát compliment nog te vroeg is.

Zijn er dan geen vorderingen gemaakt ten opzichte van het vorige jaar? Dat is gelukkig niet zo, voorzitter; die vorderingen zijn er wél, maar nog niet op alle onderdelen. Op een betere controle en beheersing van de grote projecten is, mede op basis van de aanbevelingen in het rapport van de commissie Onderzoek project Sloeweg, actie ondernomen door het versterken van de projectorganisaties en andere gerichte acties, maar wij moeten tegelijkertijd constateren dat wij nog niet op het gewenste niveau zitten. Grote projecten als Waterdunen, Perkpolder en Thermphos gaan nog gepaard met onzekerheden en inherente risico's. Hoe staat het met de actualisatie van het projectplan Grote Projecten, en wanneer kunnen we die tegemoet zien?

Voorzitter. Wij moeten voorts aan de hand van het accountantsrapport vaststellen dat het doorontwikkelen van de interne controlefunctie in 2015 niet heeft plaatsgevonden, en dat het ontbreekt aan een actuele visie op deze functie. De fractie van de VVD ziet uit naar het resultaat van inmiddels genomen maatregelen en naar acties die nog moeten worden ondernomen. Wellicht kan de gedeputeerde op dit punt nog verduidelijking bieden.

Voor een goede uitoefening van de controlerende taak van de Staten zijn heldere en concrete doelstellingen met méér ambitie aan de voorkant van het proces, dus bij de vaststelling van beleidsplannen, onontbeerlijk. Ook op dát onderdeel valt er nog de nodige vooruitgang te boeken. Een voorbeeld, in dit verband, is een ander agendapunt voor de vergadering van heden, de Cultuurnota.

Voorzitter. Het mag duidelijk zijn dat mijn fractie nog zorgen en wensen heeft waar het gaat om de financiële huishouding en het volledig in control krijgen van de grote projecten. Dat laat onverlet dat er waardering is voor de inzet en betrokkenheid van het college en zijn medewerkers, en voor de vorderingen die wél al zijn gemaakt.

In de rekening wordt gesteld dat ten aanzien van de regionale samenwerking de doelstellingen in

2015 zouden zijn gehaald. Voorzitter, gisteren hebben wij in Den Haag moeten vernemen dat andere, heel deskundige mensen daar toch wat anders over denken...

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Bij de bespreking van deze jaarstukken zal ik de behandeling in de commissie niet overdoen; ik beperk mij tot enkele punten. Bepaalde zaken zullen ook aan de orde komen bij de behandeling van de Voorjaarsnota, mede naar aanleiding van het Actieprogramma-Balkenende. Het gaat niet om een rapport, maar om een actieprogramma, zo hebben wij gisteren gehoord.

Kijk ik terug naar het vorige jaar, voorzitter, dan blijkt dat de doelstellingen veelal zeer globaal zijn geformuleerd. Als voorbeeld noem ik het "excellent economisch vestigingsklimaat". Wat is dat nou precies? Wanneer is zo'n doelstelling nu bereikt? Hoe kan zo iets worden gemeten? Ik denk dat het niet meetbaar is.

Ik geef een ander voorbeeld: "optimaal bereikbaar wegennetwerk". Voorzitter, ik hoor de heer Bierens zeggen dat de doelstellingen op een hoger ambitieniveau moeten worden gebracht. Dat geldt, denk ik, niet voor alle doelstellingen. Immers, een "optimaal bereikbaar wegennetwerk" dat is al een erg hoog ambitieniveau. Dit betekent in feite -- wij komen er later nog wel over te spreken-- dat er altijd voor stervarianten moet worden gekozen.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter, mag ik uit deze woorden afleiden dat de SGP-fractie voor stervarianten is, niet alleen in het verleden maar ook in de nabije toekomst?

De heer **Roeland** (SGP). Dat mag, voorzitter, maar wél met een kanttekening: het moet in financiële zin haalbaar zijn. Er moet een deugdelijk financieel beleid onder liggen. Ik denk dat de heer Bierens dit onderschrijft. Dat wij voor kwaliteit moeten gaan, geef ik hem gewonnen.

Nieuwe beleidsnota's moeten heldere doelstellingen bevatten, zodat de Staten goed kunnen controleren of die doelstellingen worden gehaald. Anders blijven wij te veel sturen en controleren op acties. Zo moet het nú, vanwege het gebrek aan heldere, scherpe doelstellingen.

De ratio van het weerstandsvermogen is 2,7. Minus de bestemmingsreserve incidentele doelstellingen en de vrij belastbare opbrengst motorrijtuigenbelasting komen wij uit op 1,4. Ook daarmee zitten wij nog goed. Ik deel niet de pessimistische opvattingen van mijn collega van GroenLinks. Immers, er zijn stappen gezet op het terrein van het risicomanagement. Het lijkt erop alsof mijn collega Temmink dat nu ontkent.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Wij kijken vooruit en constateren dat er nog vele miljoenen

uitgegeven moeten worden. Ik vraag mij af of de heer Roeland in dat verband zegt: daar hebben wij verder geen moeite mee.

De heer **Roeland** (SGP). Ook wij kijken vooruit, voorzitter, maar vandaag moet er óók achteruit worden gekeken. Wat is er gebeurd? Welke verbeterlagen zijn er gemaakt? Wij mogen niet ontkennen dat die slagen zijn gemaakt. Inderdaad zitten wij nog niet op het optimale niveau. Ik vraag het college wanneer wij zóver zijn dat het risicomanagement echt helemaal op orde is en wij eventueel kunnen overgaan naar een zekerheidspercentage van 95.

Ten slotte complimenteer ik het college en zijn medewerkers met de kwaliteit van de jaarstukken en de informatie die daarin is verstrekt.

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Voorzitter. De heer Roeland sluit af met een compliment, en mijn fractie wil daar graag mee beginnen. Wij spreken complimenten uit voor de interessante tekst en de inhoud van de jaarverantwoording. Je zegt het niet zo snel over een formeel jaarstuk, maar het leest gewoon lekker, je zou haast zeggen: als een roman. Bovendien is er sprake van een happy end in de vorm van een positief saldo. Alles loopt goed af; al onze doelstellingen zijn gehaald.

Niettemin heeft mijn fractie hier moeite mee. Het is namelijk bijzonder lastig om op grond van deze algemene beschrijvingen --het is een grote stroom van successen, van gerealiseerde plannen-- een goede controle te realiseren, en dat is nou juist wat statenleden willen doen. Ik verwijs naar het rapport Parelduiker: wij willen graag aan de voorkant goede kaders stellen, aan de achterkant op een goede manier controleren en over het geheel onze volksvertegenwoordigende taak goed uitvoeren.

Overigens, wij snappen ook wel dat wij mede debet zijn aan dergelijke algemene verhalen. Immers, wij hebben kennelijk als Staten niet onze rol genomen om goede, scherpe formuleringen voor doelstellingen tot stand te brengen. Zonder die eerste stap is een heldere controle --het gaat om de vraag of de financiële middelen effectief en doelmatig zijn besteed-- niet goed mogelijk. Wij vragen of het mogelijk is dat de rekenkamercommissie dit meeneemt, zodat de Staten kunnen worden ondersteund om tot heldere, scherper geformuleerde doelstellingen te komen.

Voorzitter, dit is een open vraag. Wij denken dat dit de manier is waarop de Staten dit moeten doen. De controlerende taak van de Staten vraagt immers méér dan het lezen van een interessant verhaal. Wij willen de doelstellingen zó smart en helder geformuleerd hebben dat er niet over bijvoorbeeld "excellent" wordt gesproken zonder dat wordt aangegeven hoe men daartoe kan

komen, welke stappen daarvoor moeten worden gezet.

Voorzitter. Het vorige jaar heeft de accountant aangedrongen op versterking van de interne controlefunctie en verbetering van het risicomanagement. Er is veel gebeurd --dat wil ik graag onderstrepen-- en met betrekking tot de grote projecten zijn er écht stappen gezet, maar dit is toch blijven liggen. Wij vragen de gedeputeerde of hij dit "met stip" voorrang kan opnemen op zijn "to do-lijstje" dat hij voor dit jaar van de accountant heeft meegekregen, en om ons mee te nemen bij de stappen die in dit verband worden gezet. Wij willen graag dat hij dit gaat doen en wij willen volgen hoe dit wordt gedaan, hoe de prioritering is, hoe de realisatie van de aandachtspunten verloopt, zodat wij niet het volgende jaar opnieuw moeten constateren: oh, dit is nog niet gebeurd.

Voorzitter. In de tekst over de algemene dekking, waar het gaat om de herverdeling van middelen uit het Provinciefonds --die pakt voor Zeeland slecht uit-- staat het woord "jammer". Dit nadeel levert Zeeland een korting van 10 miljoen op, plus indirect nog eens 5 miljoen. Dat wordt dan als "jammer" omschreven... Ik vind dit hét understatement van het jaar. Graag zou mijn fractie vernemen wat op dit punt de actie van het college is. Wij willen allemaal ons steentje bijdragen aan het verbeteren van het management, aan de manier waarop wij in Nederland met elkaar omgaan; wij willen daar ook vanuit Zeeland een goede bijdrage voor leveren. Dat betekent dat wij daartoe ook in staat moeten worden gesteld. Als dan dergelijke rare kortingen worden doorgevoerd, gebaseerd op allang achterhaalde peildata, kunnen wij onze rol gewoon niet nemen. Graag horen wij van het college welke mogelijkheden het ziet om hier tot beïnvloeding te komen. Zijn er wat dit betreft al stappen gezet?

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Mevrouw Kool deed zojuist de suggestie om in verband met het formuleren van doelstellingen de rekenkamercommissie in te schakelen, maar zo'n commissie hebben wij niet. Misschien doelt zij op de Rekenkamer? Een andere mogelijkheid zou zijn een in te stellen werkgroep Dualisme.

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Voorzitter. De heer Roeland heeft gelijk. Ik bedoel dat dit wordt meegegeven aan de voorbereidingscommissie, hoe die ook precies heet, zodat dit kan worden opgenomen door de Rekenkamer. Op die manier worden ideeën aangereikt die zij kan uitwerken. Ook de andere suggestie van de heer Roeland zou kunnen. Het is in elk geval een kwestie waarbij wij als Staten betrokken willen zijn.

De heer **Willemse** (50-Plus). Voorzitter. Mijn fractie ondersteunt en kwalificeert het wonen en de

woonomgeving, evenals in de jaarstukken, als zeer belangrijk voor de leefbaarheid van Zeeland. Met name de bereikbaarheid van de voorzieningen is voor ouderen, en ook voor jonge zinnen, zeer belangrijk. Toch zien wij steeds meer voorzieningen uit de kleine woonkernen verdwijnen, zoals winkels, banken, pinautomaten en basisscholen. Het provinciale beleid moet er in onze ogen op gericht zijn, de basisvoorzieningen te behouden. De zelfstandige Zeeuw is redzaam en actief, zo wordt gesteld in de jaarstukken, maar er komt bij het ouder worden een tijd dat het minder gemakkelijk gaat. Wordt hiermee in de Zeeuwse samenleving voldoende rekening gehouden? Is de bereikbaarheid van voorzieningen nog wel zo vanzelfsprekend?

Voorzitter. In de passage over de economie wordt gesteld dat partijen in de Zeeuwse arbeidsmarkt voorzien in de vraag naar gekwalificeerde arbeidskrachten. Er wordt echter een tekort verwacht met betrekking tot technische beroepen. Is er in dit verband al eens gekeken naar het aanbod van arbeidskrachten in de leeftijdscategorie van 50 jaar en ouder? Deze groepen kunnen slecht aan werk komen, hebben vaak veel ervaring en gaan graag aan de slag. Volgens de jaarstukken zijn de doelstellingen op dit gebied gehaald, maar mijn fractie zou graag van de gedeputeerde horen welke doelstellingen hiermee worden bedoeld. Is er een programma om deze groep aan een echte baan te helpen en niet aan vrijwilligerswerk?

Gesteld wordt: heel Zeeland voorzien van breedbandinternet, doelstelling gehaald. Bij navraag in de commissie is echter gebleken dat het hierbij gaat om een onderzoek inzake breedband. De daadwerkelijke digitale aansluitingen in het buitengebied zijn er nog niet en nog veel bedrijven ondervinden hinder van langzaam internet. Mijn fractie wil graag van de gedeputeerde weten of er actie wordt ondernomen om op korte termijn het digitale probleem in het buitengebied op te lossen.

Voorzitter. Gaat het om de mobiliteit, dan wordt 50-Plus altijd getriggerd. Op blz. 66 lezen wij dat de Zeeuwen grotendeels in eigen mobiliteit voorzien. Het is jammer dat wij het steeds moeten herhalen: het kip-en-ei-verhaal. Niettemin stelt mijn fractie opnieuw: hoe slechter het OV (openbaar vervoer) is geregeld --en daarmee de toegankelijkheid van voorzieningen-- des te eerder wordt de Zeeuw gedwongen om naar eigen oplossingen te zoeken. Het is niet anders: gelet op de demografische ontwikkeling zal tot 2035 het provinciebestuur extra aandacht moeten schenken aan de mobiliteit van ouderen, hetgeen extra geld kost.

Mijn fractie vindt dat de huidige coalitie te veel uitgaat van de vraaggerichte insteek. Op blz. 72 lezen wij dat de doelstelling met betrekking tot het vraaggerichte OV is gehaald, maar mijn fractie

wil geen vraaggericht OV. Zij verlangt OV waarmee de medische zorg, stations, winkels en andere voorzieningen met de regelmaat van de klok kunnen worden bereikt. Zij doet een beroep op het college: willen wij in Zeeland het OV optimaal houden, dan zal hiervoor extra geld moeten worden gevonden en uitgegeven.

Voorzitter. Op het terrein van het milieu is er nu sprake van één organisatie, de RUD (Regionale UitvoeringsDienst). Echter, geharrewar over de financiën maakt de controles niet optimaal. Regelmatig worden metingen en controles door de RUD uitgevoerd, zo lezen wij op blz. 23, in verband met relevante speerpunten. Echter, op blz. 26 wordt aangegeven dat er wel meer controles zijn uitgevoerd maar gelijktijdig ook meer overtredingen zijn geconstateerd. Is het college het met mijn fractie eens dat stringente controles nodig zijn? Gedogen gaat ten koste van de leefomgeving. Tegenwoordig zegt men dat de markt zichzelf reguleert, maar zolang bedrijven slechts aan minimale eisen voldoen, blijven verrassingscontroles door de overheid noodzakelijk, en dus moet de RUD goed zijn georganiseerd. Graag zouden wij zien dat de RUD het college en de Staten regelmatig, bijvoorbeeld halfjaarlijks, informeert over de controles en de overtredingen, zodat wij de vinger aan de pols kunnen houden.

Voorzitter. In de jaarstukken wordt gesteld dat de doelstelling met betrekking tot de grensoverschrijdende samenwerking, gericht op het vergroten van de veiligheid, is gehaald. Mijn fractie vindt echter weinig tot niets vermeld over eventuele stappen, gezet om overleg tot stand te brengen over de nucleaire installaties, net over de grens bij Doel. Mijn fractie zou graag zien dat het provinciebestuur wat dit betreft zijn verantwoordelijkheid neemt en stappen zet om een goed en regelmatig overleg met onze zuiderburen te bewerkstelligen om zo meer inzicht te krijgen in de veiligheid voor de Zeeuwse bevolking. Het is beter vooraf kritisch te zijn dan achteraf de schade te moeten opnemen.

De heer **Van Hertum** (PvdA). Voorzitter. De heer Willemse is van oordeel dat het OV niet vraaggestuurd dient te zijn. Hoe wil hij het OV dán inrichten? Het kan toch niet zo zijn dat er overal in Zeeland lege bussen rijden?

De heer **Willemse** (50-Plus). Neen, maar er doen zich met betrekking tot het OV grote problemen voor. Als voorbeeld noem ik de bus van het ziekenhuis in Goes naar het station. Die dienst wordt op het moment met een kleine bus uitgevoerd. Als 's avonds de mensen terug moeten, komt er een bus voor acht personen terwijl er dertien staan te wachten. Ik zou zeggen: zorg ervoor dat er op die lijnen sprake is van goed OV.

De heer **Van Hertum** (PvdA). U verlangt dus dat er maatwerk wordt geleverd.

De heer **Willemse** (50-Plus). Ja, maar minder afhankelijk van belbus en haltetaxi. Ik pleit voor gewoon, goed gereguleerd OV.

De heer **Van Hertum** (PvdA). Op het punt van maatwerk kunnen wij elkaar in elk geval vinden.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Als ik het goed begrijp, is de heer Willemse niet voor het afschaffen van vraaggericht OV maar voor het verder optimaliseren daarvan. Daarin kunnen wij elkaar wel vinden.

De heer **Willemse** (50-Plus). Neen, voorzitter, ik wil niet dat er sprake is van uitsluitend vraaggericht OV. Wat de heer Roeland zegt, is een leuke aanvulling, maar wij moeten het gewoon doen met een kernnet dat voor iedereen goed bereikbaar is, zodat men weet wanneer men kan reizen en wanneer men zijn bestemming kan bereiken. Dát is wat wij willen. Vooral voor oudere mensen is het belangrijk dat zij hierop kunnen rekenen.

De heer **Roeland** (SGP). Ik vind het jammer, voorzitter, dat ik uit het betoog van de heer Willemse niet de juiste conclusie heb getrokken. Ik begrijp nú dat hij pleit voor het laten rijden van lege bussen, waar alleen nog een chauffeur in zit. Daarmee krijgen wij weer te maken met het "eenzaamheidssyndroom" dat wij nu juist hebben afgeschaft... Het kost heel veel geld om lege bussen te laten rijden. Daar zijn wij geen voorstander van. Wij zijn voorstander van een goed, vraaggericht OV. Overigens, als er in het voorbeeld van de heer Willemse dertien mensen staan te wachten, moet je proberen om ervoor te zorgen dat ze allemaal meekunnen. Daarin kunnen wij elkaar vinden, maar niet in het laten rijden van lege bussen.

De heer **Willemse** (50-Plus). Er dient sprake te zijn van goed OV en dat moet niet vraaggericht zijn. Er zijn nog méér knelpunten maar er is nu geen tijd voor om daarover te praten. Misschien kom ik daar in een later stadium op terug.

De heer **Van Hertum** (PvdA). Voorzitter. De heer Willemse heeft het steeds over OV voor ouderen, maar wij vinden het belangrijk dat ook jongeren gebruik kunnen maken van goed Zeeuws OV.

De heer **Willemse** (50-Plus). Natuurlijk bedoel ook ik de jongeren. Immers, ze moeten naar school kunnen, van de dorpen naar de stad. Inderdaad is het OV niet alleen voor ouderen van belang.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Ik zou de PvdA-fractie willen voorhouden dat, als er voldoende bussen rijden, ook de jongeren kunnen meerijden.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Mijn conclusie is dat het college goed heeft geslapen. Er zijn wel eens statenleden die zich daar zorgen over maken... Waarom zou je niet lekker slapen als je deze jaarcijfers kunt presenteren, waarbij er sprake is van een ratio-weerstandvermogen van 2,7, dat in de klasse A, uitstekend, valt? Wij zijn daar heel blij mee.

Echter, als je er op een andere manier naar kijkt, kun je concluderen dat 2015 voor de provincie een financieel rampjaar is geweest, terwijl die beker nog niet is leeggedronken, zo vrezen wij. Er is zo ongeveer sprake geweest van het kwadraat van de wet van Murphy: alles wat mis kón gaan, ging gelijktijdig mis. Dit heeft ons in financiële problemen gebracht.

Deze week, voorzitter, was het weer een beetje somber. Ik vond het jammer dat de bijeenkomst in Hulst over Perkpolder niet doorging. Immers, ik was wel toe aan een paar positieve verhalen. Het vermogen om van leeuwen en beren op de weg knuffeldieren te maken, heb ik daar indertijd ontwaard en dat vond ik prettig...

Voorzitter. Er staat een bestemmingsreserve van 3,4 miljoen gereed om ingesteld te worden. Mijn conclusie is dat er blijkbaar één beleidsonderdeel is dat is vrijgesteld van de zo noodzakelijke bezuinigingen. Ik heb begrepen dat wij eind 2016 een beleidsnota-natuurvisie gepresenteerd krijgen. Dan zullen wij over dit onderwerp de nodige opmerkingen maken die erop zijn gericht dat er een meer gelijkmatige spreiding van de pijn komt.

Voorzitter. Ik dank de samenstellers van deze inderdaad goed leesbare stukken voor hun inzet.

De heer **Van Dijk** (PVV). Voorzitter. Sinds 2007 heeft de provincie Zeeland te maken met een vrijwel onafgebroken daling van de algemene reserve. mijn fractie ziet hierin een groot gevaar voor onze provincie. Zonder voldoende algemene reserve kunnen onverwachte klappen immers niet meer worden opgevangen. Als er één ding de afgelopen jaren is gebleken, is het wel dat dergelijke financiële klappen hard aan kunnen komen. Ik denk hierbij aan het Sloeweg-debacle en de problemen met betrekking tot Waterdunen. Juist daarom wil mijn fractie benadrukken dat het college er werk van moet maken om de algemene reserve niet alleen op peil te houden maar ook op te bouwen. Immers, 23,6 miljoen is bijzonder mager. Daarom betreurt mijn fractie het dat Zeeland nu de armste provincie van Nederland is geworden, zoals

blijkt uit cijfers, onder andere van het Algemeen Dagblad. Zeeland verdient beter dan dat.

Voorzitter, mijn fractie heeft de afgelopen jaren bij herhaling gewaarschuwd voor de tanende algemene reserve, maar haar serieus onderbouwde argumenten zijn stevast weggewuifd onder het mom van: de provincie gaat toch niet failliet, ofwel: snaveltjes dicht, oogjes toe en slaap lekker. Deze onvoorzichtigheid is niet alleen bijzonder te betreuren, zij is ook gevaarlijk. Juist een dergelijke onvoorzichtigheid heeft er in de provincie Zuid-Holland voor gezorgd dat men daar ook nu nog de puinhopen van de Ceteco-affaire aan het opruimen is.

Deze onvoorzichtigheid en onzorgvuldigheid worden ook gereflecteerd in de prognoses met betrekking tot de algemene reserve in de komende jaren. Uit ons onderzoek blijkt dat de provincie even goed is in het voorspellen van de stand van de algemene reserve als dat Astro-TV "Uw toekomst" weet te voorspellen, ofwel: de prognoses komen nog niet eens in de buurt van de realiteit. Graag zouden wij van de verantwoordelijk gedeputeerde een concreet antwoord krijgen op de vraag hoe het college ervoor gaat zorgen dat de algemene reserve niet nóg verder afneemt. Onderschrijft het college dat een lage algemene reserve onacceptabele risico's met zich meebrengt?

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Ik krijg de indruk dat de heer Van Dijk bepaalde stukken niet heeft gelezen, die ik wél tot mij heb genomen: het coalitieprogramma, de zerobased discussie, de basisbegroting, de Voorjaarsnota, de stappen die het college samen met ons heeft gezet om te komen tot een goed evenwicht tussen inkomsten en uitgaven en om ervoor te zorgen dat er investeringsruimte ontstaat, dat de reserves zoveel mogelijk op peil worden gehouden. Heeft de heer Van Dijk de door mij bedoelde stukken gelezen?

De heer **Van Dijk** (PVV). Ongetwijfeld zijn er stukken die de heer Roeland wél heeft gelezen, en ik niet. Omgekeerd zullen er ook wel stukken zijn die ik heb gelezen, en de heer Roeland niet. De stukken die wij hebben gelezen, brengen mij tot het betoog dat ik zojuist heb gehouden, en daar staat mijn fractie helemaal achter. Ik verkrijg graag de reactie van het college op onze inbreng.

De heer **Roeland** (SGP). Ik stel vast, voorzitter, dat de heer Van Dijk een aantal stukken niet heeft gelezen.

De heer **Van Dijk** (PVV). Ik vraag mij af, voorzitter, of er mensen zijn die werkelijk alle stukken hebben gelezen. Het zou boeiend zijn om dat te vernemen...

Kijkt zij naar het stuk over het ruimtelijke beleid, dan moet mijn fractie constateren dat er

heel wat doelstellingen gedeeltelijk zijn gehaald. Wij maken ons het meest zorgen over de eerste doelstelling met betrekking tot de havens van Zeeland. De havens zorgen voor een groot gedeelte van de Zeeuwse werkgelegenheid. Het is daarom uiterst vervelend dat de onderhandelingen met de havens vertraging hebben opgelopen. Juist vanwege het belang voor de provincie hadden ze al eerder afgerond moeten zijn. Echter, wij zijn wél tevreden over de gerealiseerde eis met betrekking tot de planologische ruimte, al vragen wij ons af of 292 hectare echt nodig is, aangezien er verder in het stuk staat dat er sprake is van overaanbod.

Voorzitter, mijn fractie is van mening dat er met betrekking tot marketing en promotie-Zeeland, zoals weergegeven op blz. 59, sprake is van een prima resultaat. Deze doelstelling voor 2015 is dan ook ruimschoots gehaald. De samenwerking met VVV en Impuls heeft haar vruchten afgeworpen, met als merkstijl "Zeeland, land in zee". Deze activiteiten van communicatie, marketing en promotie worden met de noemer "Invest in Zeeland" onder de landelijke en ook buitenlandse aandacht gebracht. Deze vorm van acquisitie bracht 15 bedrijven permanent naar Zeeland, hetgeen staat voor 319 arbeidsplaatsen. Deze doelstelling heeft meer opgeleverd en is sneller bereikt dan verwacht. Men kan zich afvragen of hier dan niet té mager op is ingezet.

Voorzitter, mijn fractie heeft het vaker gesteld: de Zeeuwse economie zal moeten groeien. Dit is van essentieel belang. Wij zijn van mening dat hiervoor te weinig geld wordt vrijgemaakt. Diverse bedrijven zijn reeds door promotie geïnteresseerd geraakt in Zeeland; zij vonden de weg naar vestiging in Zeeland vanwege de gunstige voorwaarden. Om bedrijven buiten Zeeland geïnteresseerd te maken voor Zeeland moet er ons inziens meer promotie voor "Invest in Zeeland" worden gemaakt. Wij pleiten er dan ook voor om hierop in de toekomst meer en grootschaliger in te zetten. Uiteraard realiseert mijn fractie zich heel goed dat er niet zomaar ergens geld vandaan kan worden geplukt, maar wij nodigen de gedeputeerde graag uit om dit te onderzoeken en om de komende jaren nieuwe mogelijkheden te ontwikkelen. Een oud middenstandsgezegde luidt: etaleren is verkopen.

Kijken wij naar bedrijfsvoering en kosten met betrekking tot het ambtelijke apparaat, dan zien wij dat in 2015 de totale loonsom 34,9 miljoen was. De totale inzet van externen bedroeg 16 miljoen, dus bijna de helft van de totale loonsom. Voorzitter, mijn fractie heeft de afgelopen jaren het college steeds gevraagd om aandacht opdat het geld niet met bakken tegelijk de deur uit wordt geschipt, daar waar het de inhuur van externen betreft. Het is duidelijk dat het college zich bij deze inhuur wenst te houden aan de rijksnorm van 10%, ofwel: voor 2015 ongeveer 3,5 miljoen. Waar wij aandacht voor

vragen, is het bedrag van 16 minus 3,5 miljoen is 12,5 miljoen aan overige inhuur van externen.

In deze context, voorzitter, komt mijn fractie terug op de "NAR-57plus" (non-activiteitsregeling). Deze in 2012 door het college verzonden verloffregeling kost de inwoners van Zeeland bijna 56 miljoen. Daarvan betreft ruim 16 miljoen een strafheffing van de fiscus. In 2012 antwoordde het college op vragen van mijn fractie dat door de NAR de inzet van externen juist minder zou worden. Onder meer werd gesteld: "Een van de nog weinig besproken elementen in de regeling is dat de werkgever medewerkers kan vragen om klussen en projecten te blijven doen voor de provincie. Er ontstaat als het ware een pool van kennis en ervaring waaruit geput kan worden. Dit leidt tot een dubbel voordeel voor de werkgever: minder kosten voor externen en opschorting van de vertrekregeling voor de betrokken medewerkers gedurende de periode van de klus of het project, en dus geen fiscale boete. De inzet van externen wordt minder."

Voorzitter, waar hebben nu de inspanningen van het college toe geleid? In hoeverre is er gebruikgemaakt van de inzet van NAR-medewerkers? Gebleken is dat in 2015, door NAR-medewerkers in te zetten, de fiscale strafheffing met een schamele 20.000 euro is verminderd. Zet dat eens weg tegen de hele boete van 16 miljoen... Waar hebben wij het dan over?

Het mag duidelijk zijn, voorzitter: wat mijn fractie betreft doet het college er niet alles aan om oud-medewerkers die van de NAR gebruik hebben gemaakt, in te zetten waar dat mogelijk is. Nee, wij zien 12,5 miljoen euro, ook in 2015 weer uitgegeven aan externe inhuur. Natuurlijk snappen wij dat bepaalde kennis zo specialistisch is dat die niet voor handen is bij NAR-medewerkers, maar er kan toch een paar miljoen af van die 12,5? Ik hoor graag van de gedeputeerde of hij van mening blijft dat er serieus werk wordt gemaakt van de inzet van NAR-medewerkers op projecten en klussen van de provincie. Als hij dat inderdaad vindt, waar blijkt dat dan uit?

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Ik hou het kort want ik heb geen andere vragen dan de vragen die al zijn gesteld. Verder ben ik benieuwd naar de antwoorden op vragen die ik niet van plan was te stellen.

Wij maken ons zorgen, voorzitter, want uit de jaarstukken komt weliswaar een weerstandsvermogen naar voren dat wordt betiteld als "uitstekend", maar er zijn grote risico's, met name in verband met grote projecten, en daarom zijn wij er niet gerust op. Wie van ver komt, moet extra hard lopen. Als je dan laat vertrekt, wordt het heel moeilijk. Tegen die achtergrond sluit ik mij aan bij de zorgen die de heer Faasse heeft verwoord. Hij had het over de wet van Murphy. Misschien was

Murphy een optimist, maar wij zien redenen tot zorg. Wij wachten de beantwoording van gestelde vragen af, evenals de reactie van het college op de door de heer Van Dijk over de NAR gemaakte opmerkingen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Wat mijn fractie betreft is de jaarrekening over 2015 voldoende besproken. Wij hebben in de commissie heel veel vragen gesteld, bijvoorbeeld over de externen en het OV, en al die vragen zijn beantwoord. Al eerder heb ik de voorzitter van de commissie Bestuur gecompimenteerd met de wijze waarop het overleg is verlopen, en dat herhaal ik nu. Ik geef het je te doen: twaalf fracties die over acht programma's en allerlei cijfers vragen stellen in één vergadering. Welnu, het ging perfect. Dat wil ik hier in het openbaar gezegd hebben.

Complimenten zijn er ook voor de ambtelijke organisatie die weer veel werk heeft verzet bij het maken van de jaarstukken en het beantwoorden van de vele vragen. Wél vragen wij ons af of het feit dat dit jaar de toelichtingen zijn weggelaten, niet tot extra vragen heeft geleid. Dat denk ik wel.

Met de Jaarrekening wordt verantwoording afgelegd voor de wijze waarop middelen zijn ingezet. Natuurlijk is mijn fractie het niet overal mee eens --daarom zitten wij ook in de oppositie-- maar daar willen wij het vandaag eens niet over hebben. Wij vragen bij het afsluiten van het jaar 2015 aandacht voor een groep mensen die tussen wal en schip dreigt te geraken: de werknemers van de provincie die bij de PSD hebben gewerkt en die door een besluit van deze Staten werkloos zijn geraakt.

Met de afspraken die in het verleden werden gemaakt, werd de indruk gewekt dat een regeling was getroffen die zou lopen tot aan het pensioen van deze werknemers. Echter, door de verhoging van de pensioengerechtigde leeftijd --buiten de schuld van deze werknemers-- van 65 naar 67, worden mensen geconfronteerd met een pensioengat. De SP-fractie heeft hierover al eerder vragen gesteld, waarbij gebleken is dat het college van oordeel is dat de provincie in juridische zin niet verplicht is om hiervoor compensatie te bieden. Dat kan zo zijn, voorzitter, maar er is ook nog zoiets als een morele plicht in de vorm van goed werkgeverschap.

Gelet op het voorgaande stelt mijn fractie voor om uit het overschot dat uit de jaarrekening naar voren komt, middelen beschikbaar te stellen om de bedoelde groep van ex-werknemers te compenseren, ook al om jaren vergende juridische procedures en de gevolgen daarvan te voorkomen. Ook moet worden voorkomen dat mensen die met hart en ziel voor de provincie hebben gewerkt, in problemen komen. Daarom dienen wij een amendement in. Wij hopen op steun voor dit

amendement, zodat wij na afhandeling van deze jaarstukken kunnen beginnen met een schone lei.

De **voorzitter**. Door het lid Van Unen is het volgende amendement ingediend:

Het dictum onder punt 3, "in te stemmen met bestemming van het gerealiseerde resultaat" te wijzigen in:

- 3.448.271 euro toe te voegen aan de bestemmingsreserve Natuur;
- 1.534.000 euro toe te voegen aan de reserve Meerjarige projecten;
- 1.600.000 euro toe te bestemmen voor compensatie pensioengat ex-PSD-personeel;
- 2.435.000 euro toe te voegen aan de algemene reserve.

Gewijzigd dictum verwerken in een komende begrotingswijziging.

Dit amendement krijgt nr. 1.

De heer **De Bat** (GS). Voorzitter. Een van de hoofdlijnen die kunnen worden gehaald uit de naar voren gebrachte vragen en opmerkingen, betreft het risicomanagement en de controle op datgene wat wij doen. In de commissie heb ik aangegeven dat wij met de hulp van externen bezig zijn geweest om het risicomanagement op orde te brengen. Voor een gedeelte passen wij de resultaten daarvan al toe bij lopende projecten, zodat de juiste stappen kunnen worden gezet. Voor een ander gedeelte wordt dit proces afgerond. Na de zomer komen wij hiermee naar de Staten om na te gaan hoe hiermee wordt gehandeld, wat dit precies betekent en hoe op een goede manier het risicomanagement vorm kan worden gegeven. Op deze wijze kan met de Staten het vertrouwen worden opgebouwd dat de risico's goed kunnen worden beheerst. Ik zeg er wel bij: op het moment dat je risico's beheerst en in control brengt, betekent dat niet dat risico's per definitie verminderen. Die ontstaan namelijk vanzelf; alleen, je weet dan hoe ze in elkaar steken en je weet hoe ernaar moet worden gehandeld.

Het spijt mij zeer, voorzitter, als ik de heer Faasse slapeloze nachten heb bezorgd. Uit zijn bijdrage blijkt mijns inziens dat hij slecht heeft geslapen, maar ik kan er ook niets aan doen dat het nu gaat om een ratio 2,7, waarmee er sprake is van een goede rating. Daarnaast moet de opmerking worden gemaakt dat er bepaalde risico's zijn. Dat moeten we gewoon accepteren en wij moeten ervoor zorgen dat de algemene reserve op een door ons nagestreefd peil komt en wordt gehouden. Of dat peil nu een bepaald getal is of een ratio... Het voorstel is om van ratio's uit te

gaan, want dat is meetbaar. Door je risicotabel op orde te houden, kun je de ratio aanhouden op het niveau dat wordt nagestreefd. Dat is de manier waarop wij er naar kijken, voorzitter, en dat is ook de reden waarom ik de aanvaarding van amendementen en moties waarmee een beroep wordt gedaan op de algemene reserve, moet ontraden. De Staten gaan zélf over het al dan niet uittrekken uit de algemene reserve, maar als zij op de algemene reserve een beroep doen, kunnen zij van mij verwachten dat ik het ontraad. Men zal wel begrijpen, voorzitter, dat ik hiermee een klein voorschot neem op een discussie die nog gaat komen.

Voorzitter. Een andere hoofdlijn heeft te maken met de doelstellingen. Lastig is dat wij altijd hebben gewerkt met meerjarige doelstellingen. Ook met de voorliggende jaarrekening wordt teruggekeken naar begrotingen en beleidsnota's over een langere periode, stukken die meerjarig zijn opgesteld. Ik proef nu de behoefte om wat meer te werken aan de hand van een jaarcyclus. Dat is iets dat wij met elkaar moeten uitzoeken. Mevrouw Kool heeft gevraagd of daar de Rekenkamer een rol bij kan spelen. Zelf heb ik in de commissie al gesteld --mede in relatie met de Voorjaarsnota in het kader waarvan wordt gesproken over de autorisatie--: laten wij een poging doen om wat dit betreft bij de volgende begroting een stap te zetten. Laten wij voorbeelden van elders halen van goede begrotingen die aan dit criterium voldoen. Laten wij nagaan of wij daarvan kunnen leren. Immers, het is echt niet nodig om op dit terrein het wiel opnieuw uit te vinden. Wellicht kunnen er afspraken worden gemaakt in verband met dit leerproces want misschien kan het niet in één keer. Hoe dan ook, het streven om met elkaar doelstellingen te formuleren die nuttig zijn en passen bij de al bestaande nota's, moeten wij de komende maanden met elkaar ontwikkelen. Er is een klankbordgroep en er komt nog een werkgroep. Wij hebben plekken genoeg om hierover met elkaar te spreken.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Onderkent de gedeputeerde dat het, om betere doelstellingen te kunnen formuleren, nodig is om aandacht te geven aan "de voorkant" --ik doel nu op de beleidsnota's-- omdat daar de basis wordt gelegd voor doelstellingen die vervolgens in een begroting opgenomen kunnen worden?

De heer **De Bat** (GS). Dat bedoel ik zeker, voorzitter, maar dat betekent niet dat wij het daarover automatisch met elkaar eens zijn. Beleidsnota's bestrijken vaak meerjarige perioden, terwijl er daarnaast programma's per jaar zijn. Daar moeten wij een balans in vinden omdat wij anders een cyclus van jaarlijkse beleidsnota's krijgen.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Mag ik hieruit afleiden dat de gedeputeerde wel van oordeel is dat in de beleidsnota's de doelstellingen worden gezet, dus niet alleen in de jaarprogramma's?

De heer **De Bat** (GS). Voorzitter. De heer Bierens probeert vooruit te lopen op een discussie die gevoerd zal worden over een bepaalde nota... Volgens mij is het áltijd zo dat beleidsnota's weergeven wat wij met elkaar willen bereiken en iets dat je wilt gaan bereiken, kun je een "doel" noemen. Op die manier zijn er doelstellingen; zo werkt het volgens mij.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik begrijp dat de gedeputeerde zijn betoog wil voortzetten, maar ik wil toch onderstrepen dat wij het nu hebben over concrete doelstellingen die natuurlijk meerjarig toepasbaar mogen en moeten zijn; het mogen geen vage doelstellingen worden. Dat is de gedeputeerde met mij eens?

De heer **De Bat** (GS). Dat ben ik met u eens, maar volgens mij krijgen wij dan wél een discussie over de vraag: waar ga je welke soort doelstellingen benutten? Dat is dan wel het spannende dat wij met elkaar gaan doormaken.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. Ik vind dit een interessante discussie waarmee vooruit wordt gelopen op wat wij later gaan bespreken. Is mijn conclusie juist dat de gedeputeerde best wel pleit voor een beleidsnota met een visie voor de langere termijn? Die visie zal op veel beleidsterreinen voor vier jaar gelden. Daarnaast wordt er gewerkt met uitvoeringsagenda's of -programma's die voor de korte termijn gelden. Is dit in feite wat de gedeputeerde voorstelt? Daarvoor zouden wij wel te porren zijn omdat je op die manier smarter kunt gaan sturen op doelstellingen die in een kortere periode kunnen worden gehaald.

De heer **De Bat** (GS). Dat is precies wat ik bedoel: we zoeken met elkaar naar mogelijkheden en dit is één van de mogelijkheden die wij moeten bespreken. Wij moeten nagaan hoe wij de beleidscyclus moeten optuigen met startnota, kadernota en beleidsnota, en hoe de doelstellingen die vervolgens hun effecten hebben in de begrotingen, met elkaar kunnen worden verbonden. Het heeft immers allemaal met elkaar te maken. Het lijkt er nu mijns inziens, eerlijk gezegd, een beetje op dat wij op alle plekken hetzelfde willen doen, en dat gaat niet. Welnu, die zoektocht gaan wij de komende tijd met elkaar aan.

Voorzitter. Een derde hoofdlijn is datgene wat ons in de managementletter wordt opgedragen. Ik zeg toe dat wij waarschijnlijk nog voor de zomer - en anders direct na de zomer-- alle acties die daarin staan, in tabelvorm aan de Staten zullen

voorleggen. Wat houdt de actie in, wat doen wij al? Wij zijn zeker al met zaken bezig omdat het jaar loopt. Wie is ermee bezig, waar berust de verantwoordelijkheid voor de actie en wanneer wordt de actie afgerond? Op deze wijze krijgen de Staten een keurig overzicht van al datgene wat wij doen om uit te voeren wat de accountant van ons vraagt. Wij zullen eerlijk aangeven wat er dit jaar al kan en wat méér tijd nodig heeft.

Vervolgens ga ik in op gestelde vragen, allereerst de vraag over de ZMF. Voorzitter. Deze kwestie betreft de accountantscontrole over het vorige jaar. Daar weten we het van. De accountant heeft ook andere jaren gecontroleerd en wat dat betreft is er niets gemeld. Dus was er toen geen sprake van. De accountant heeft het toen niet geconstateerd.

Voorts is een vraag gesteld over de actualisatie met betrekking tot de grote projecten. Voorzitter. De verwachting is dat die zaak nog deze maand aan de Staten wordt voorgelegd. Wij zijn nu bezig om het projectplan op te stellen. Het wordt een dezer weken aan GS voorgelegd.

In reactie op de opmerking van mevrouw Kool over de herverdeling van middelen uit het Provinciefonds kan ik zeggen dat het woord "jammer" wellicht het beste understatement is dat wij hebben kunnen vinden. Men zal gisteren in het Actieprogramma Balkenende hebben gezien dat hierover een goede tekst is opgenomen. Wij blijven ervoor strijden om dit in de komende jaren anders te laten uitpakken. Dat is onze opgave en die gaan wij aan.

De heer Willemse constateert enerzijds dat er technische arbeidskrachten worden gevraagd en anderzijds dat er capabele vijftigplussers zijn die niet aan werk kunnen komen. Voorzitter. Dat er áltijd sprake is van een zekere mismatch weten wij. Het is in eerste instantie aan het UWV om hiermee aan de slag te gaan. Men heeft speciale programma's om én te voorzien in die technische vacatures én werkloze vijftigplussers te helpen. Er wordt dus aan gewerkt. Wij, als overheid, proberen hieraan bij te dragen, op allerlei manieren: stimuleren, bij elkaar brengen, ideeën ontwikkelen, grensoverschrijdend actie ondernemen. Juist wanneer de vraag naar arbeidskrachten toeneemt, moet er iets gaan bewegen. Niettemin is er sprake van een mismatch op verschillende fronten, bijvoorbeeld met betrekking tot de kennis, de hoogte van het salaris enz. Het is best ingewikkeld. Met behulp van het Drie O-overleg --hierbij zijn overheden, onderwijs en ondernemers betrokken-- proberen wij concrete slagen te maken. Wij zijn doende met projecten die onder meer te maken hebben met partnerbanen. Wij proberen écht om deze doelgroep in beeld te houden.

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Voorzitter. Graag ga ik wat specifiek in op de lijn die het college in

gedachten heeft voor de beïnvloeding met betrekking tot de uitkeringen uit het Provinciefonds. Wat zijn wat dit betreft nu de concrete stappen die men wil zetten of die wellicht al zijn gezet? Kunnen de Staten hier een bepaalde rol spelen?

De heer **De Bat** (GS). De afgelopen weken hebben wij veel gedaan in de aanloop naar het verschijnen van het Actieprogramma Balkenende. Wat de uitwerking hiervan betreft zijn wij in overleg met alle hierbij betrokken partijen, met het IPO, met Binnenlandse Zaken enz. Het lijkt ons wijs om nu de kabinetsreactie op dit punt even af te wachten. Dáár ligt het nu. Zodra wij die reactie hebben, kunnen wij bepalen welke stappen er verder kunnen worden gezet. Wij hebben gisteren gehoord dat de kabinetsreactie er snel komt.

De heer Willemse is voorts ingegaan op de kwestie van breedbandinternet. Voorzitter. Wellicht heeft hij de brief gemist die wij in april de Staten hebben doen toekomen en waarin wordt aangegeven wat wij op het moment doen om ervoor te zorgen dat men ook in delen van Zeeland waar nog geen glasvezel ligt, over snel internet kan beschikken. Desgewenst stuur ik de heer Willemse die brief nog even toe. Daarin wordt het complete overzicht gegeven.

Voorzitter. Het pleidooi van de heer Van Dijk met betrekking tot de algemene reserve is mij uit het hart gegrepen. De collega's vinden het wel eens vervelend dat ik hier steeds op hamer. Niettemin is dat toch op dit moment onze positie: we moeten ervoor zorgen dat wij de algemene reserve op peil houden. Dat neemt niet weg dat het budgetrecht bij de Staten berust. Als het college uit de algemene reserve wil putten, moet dat altijd via de Staten. Ik doe mijn best, en vervolgens zijn de Staten aan de beurt om ongewenste ontwikkelingen tegen te houden. Als zich zaken voordoen die wij écht belangrijk vinden, komen wij daarover in gesprek. Zo werkt het.

Dat de heer Van Dijk waardering uitspreekt voor Invest in Zeeland vind ik prettig. Inderdaad is een en ander de laatste jaren in een stroomversnelling gekomen; er zijn goede zaken opgezet en successen zijn behaald. Gevraagd is of hiervoor de doelstelling niet op een hoger niveau moet worden gebracht, en ik vind dat dit iets is om mee te nemen. Laten wij hier niet te bescheiden zijn. De economie trekt aan en daar moeten wij in Zeeland op inspelen. Invest in Zeeland is in dat verband zeer belangrijk en die functie moeten wij versterken. Ik ben het met de heer Van Dijk eens. Onder andere in het kader van de Economische Agenda komen wij hierop terug.

Voorzitter. De heer Veraart heeft, sprekend over het weerstandsvermogen, onder meer gezegd: "Wie van ver komt, moet hard lopen". Volgens mij moet iemand die van ver komt, vooral vér lopen, en als je ver moet lopen, moet je niet meteen te snel

gaan lopen maar in de gaten houden dat de eindstreep nog ver weg is. Zo zie ik het ook in verband met het weerstandsvermogen. Wij zetten nu goede, doordachte stappen om dat vermogen op het juiste niveau te krijgen en te houden. Mijns inziens moeten wij nu niet plotseling een bedrag toevoegen. Neen, de risicotabel op orde en het weerstandsvermogen op de langere termijn in de gaten houden. Dat is hoe wij er op dit moment naar kijken.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Het is duidelijk dat een metafoor niet altijd compleet opgaat, maar de echte vraag is hier of de gedeputeerde het met ons eens is dat er grote risico's bestaan, met name in verband met de grote projecten, en dat wij tegen die achtergrond niet kunnen spreken over een weerstandsvermogen in de categorie "uitstekend".

De heer **De Bat** (GS). Ik meen dat het getal valt in de categorie "uitstekend", maar de kennis die wij in dit verband hebben, moet ons bij de les houden. Wij weten dat het slechts om een momentopname gaat en dat wij scherp moeten zijn. Ik ben het dus met u eens.

Mevrouw Van Unen heeft vooral aandacht gevraagd voor de positie van de ex-PSD-medewerkers. Voorzitter. Ik herhaal dat ons inziens de algemene reserve moet worden versterkt. Voor het overige zal collega Schönknecht er inhoudelijk op ingaan. Dat verdient dit onderwerp zeker.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. De gedeputeerde geeft aan dat hiervoor geen geld uit de algemene reserve mag worden gehaald, maar wij stellen voor om nét even wat minder in de algemene reserve te storten.

De heer **De Bat** (GS). Dat is precies hetzelfde, voorzitter. Uiteindelijk is het weerstandsvermogen, zoals het in de jaarrekening is aangegeven, gebaseerd op de in de rekening vermelde bedragen. U haalt er dus gewoon geld uit.

Ik meen, voorzitter, dat ik hiermee alle mij gestelde vragen heb beantwoord.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Ik herinner de gedeputeerde aan mijn opmerking over de krimpgelden. Dertig dagen geleden heeft de PvZ over dat onderwerp vragen gesteld. Voorzichtigheidshalve kunnen wij wat dit betreft uitgaan van 9 miljoen per jaar en gegevens daarover mis ik in de stukken. Wanneer mogen wij de antwoorden op deze vragen verwachten? Hoe zit het nu eigenlijk met de krimpgelden?

De heer **De Bat** (GS). Die antwoorden krijgt u dinsdag en deze middelen hebben geen invloed op de begroting zoals die er nu ligt.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Door de fractie van GroenLinks is in verband met de hotspot Breskens gevraagd wanneer er nou eens een fatsoenlijke financiële onderbouwing komt. Die krijgen de Staten zodra wij het miljoen gaan overmaken naar de gemeente Sluis. Immers, dan wordt aan de Staten een voorstel voorgelegd waaruit blijkt op welke manier die bijdrage wordt onderhouden. Het heeft er ook mee te maken dat de grondverwerving nog niet is gerealiseerd. Pas als dat is gebeurd, wordt het financiële plaatje duidelijk.

Voorts is een vraag gesteld over inventarisatie en sanering van bedrijventerreinen. Voorzitter. Bij de herziening van het Omgevingsplan is aan het college van GS meer kracht gegeven om deze inventarisatie tegen het einde van dit jaar nu eens écht voor elkaar te hebben. Wij hebben al gesteld dat een miljoen in een pot zal worden gestopt waarmee sanering betaald zou kunnen worden. Juist daarom ook is het belangrijk om de saneringsopgave in beeld te hebben. Wij hopen wat dit betreft op medewerking van de gemeenten.

De VVD-fractie heeft een vraag gesteld over het Projectplan grote projecten. Voorzitter. Daarover wordt aanstaande dinsdag door GS gesproken. Het is de bedoeling dat dit plan nog op 15 juli door de Staten wordt behandeld.

Door de PVV-fractie is de vraag gesteld of de genoemde 292 hectare wel écht voor de havens nodig zijn. Voorzitter. Dat zijn andere hectares dan de hectares die wij voor de rest van Zeeland hebben. Het zijn hectares die op kades gericht zijn, hectares die voor open water bestemd zijn. In het masterplan van Zeeland Seaports (ZSP) lezen wij dat men de "schilbenadering" wil toepassen: direct aan open water; iets verder daarvandaan; faciliterende terreinen, behorend bij havenactiviteiten. De eerste twee tot vier jaar kunnen wij nog vooruit, maar daarna is uitbreiding nodig.

Voorts is door de PVV-fractie een vraag gesteld over de NAR. Voorzitter. Destijds, in 2012, is op basis van een kerntakendiscussie besloten om de organisatie te verkleinen en het aantal FTE's (fulltime-equivalent) aan te passen. Het was geen doelstelling op zich om vervolgens per se NAR-medewerkers in te huren, zij het wél als dat nodig zou zijn. De door de heer Van Dijk genoemde 3,6 miljoen, 10% van de loonsom, dát is inhuur. Waar hij het heeft over 12 miljoen en daarmee doelt op uitzend- en inhuurkrachten, gaat het om het uitbesteden van projecten. Daar huren wij geen mensen voor in. Wanneer bijvoorbeeld een aannemer wordt ingeschakeld, zijn de kosten in dit bedrag opgenomen.

De SP-fractie spreekt in verband met de ex-PSD-werknemers over een morele verplichting. Voorzitter. Al eerder zijn wij hierop schriftelijk

ingegaan. De hier bedoelde regeling is van maart 2003 en zij richt zich op de periode tot maart 2028. Zij geldt dus gedurende 25 jaar. Wij hebben in juridische zin uitgelegd waarom wij menen dat hieraan verder geen vervolg moet worden gegeven. Wij hebben de mensen die hierbij betrokken zijn, tijdig geïnformeerd, namelijk in april 2013. Wij menen dat wij hiermee ook in morele zin aan onze verplichtingen tegemoet zijn gekomen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Dat de mensen tijdig zijn geïnformeerd moge zo zijn, maar daarmee worden de gevolgen niet weggenomen. In verband met de laatste twee jaren moet men ofwel het pensioen "naar voren trekken" waardoor men in de rest van de periode minder te besteden heeft, ofwel in die jaren een beroep doen op de bijstand, met alle gevolgen van dien. Nogmaals, ons inziens is er sprake van een morele verplichting.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Het gaat hierbij om een groep mensen die in die hele periode niet of niet helemaal aan het werk zijn gekomen, maar zij kunnen het pensioen naar voren halen en daarmee het gat dichten. Je krijgt in die laatste periode geen AOW, en dat is een gat. Dat klopt.

De heer **Van Dijk** (PVV). Voorzitter. In 2015 hebben wij de fiscale strafheffing waarover ik eerder sprak, kunnen verminderen met 20.000 euro. Is de gedeputeerde van mening dat dat echt het maximaal haalbare is geweest? Of bestaat de mogelijkheid om dit niveau in 2016 te verhogen?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Ik denk niet, voorzitter, dat dat een reële optie is.

De heer **Van der Maas** (GS). Voorzitter. Door de fractie van GroenLinks is een vraag gesteld over de inzichtelijkheid met betrekking tot verkeersslachtoffers. Het klopt dat dat inzicht op dit moment niet erg nauwkeurig is. Dat komt doordat ziekenhuizen geen cijfers bijhouden aan de hand van de vraag: wat is een verkeersslachtoffer en wat niet? Daar moet dus aan gewerkt worden, maar dat ligt bij die partij. Ook landelijk is dit een aandachtspunt. Initiatieven worden ontwikkeld om dit in combinatie met ministerie, politie en verzekeraars beter in beeld te krijgen. In Zeeland spannen wij ons hiervoor via het ROVZ in.

De heer Willemse bepleit een optimaal OV; voorzittingen moeten bereikbaar zijn, desnoods met de inzet van meer middelen. Voorzitter. Deze fractie weet dat wij eind dit jaar de eerste resultaten zullen zien met betrekking tot de nieuwe concessie. Daarmee wordt duidelijk wat nu precies vraaggestuurd OV in de praktijk betekent, welke knelpunten er wellicht naar voren komen, hoe de mobiliteitsgarantie in de praktijk uitpakt enz.

Persoonlijk denk ik dat de huidige opzet goed werkt. Ik voeg daaraan toe: lege bussen, dat gaan we niet meer doen. Het geld dat wij voor het OV beschikbaar hebben, moet daar terecht komen waar het goed kan worden ingezet.

Voorzitter. Van de RUD krijgen wij driemaal per jaar een voortgangsrapportage. De rapportage over 2015 komt in juni in de commissie Ruimte aan de orde, die over de eerste periode-2016 komt half juni naar het college en wordt vervolgens vanzelfsprekend aan de Staten voorgelegd.

De **voorzitter**. Door de heer Willemse is een vraag gesteld over het nucleaire complex. Onlangs is er een informatiebijeenkomst geweest met alle hierbij betrokken autoriteiten van zowel België als Nederland, over verantwoordelijkheden, communicatie, samenwerking enz. Ik meen dat de Staten naar aanleiding daarvan voldoende zijn geïnformeerd, óók over de wijze waarop wij de vinger aan de pols houden. Het is wellicht goed om nog eens te onderstrepen dat wij dat doen.

De heer **Temink** (GL). Voorzitter. Ik mis nog het antwoord op mijn vraag of het op orde brengen van de archivering is gedaan in overeenstemming met het Zeeuws Archief.

De heer **Van der Maas** (GS). Ja.

De **voorzitter**. Ik constateer dat hiermee de beraadslaging over de jaarstukken kan worden afgesloten. Ik herhaal dat de besluitvorming over het ingediende amendement en de statenvoorstellen na de lunchpauze zal plaatsvinden.

32. Statenvoorstel 10e wijziging begroting 2016 provincie Zeeland (SERV-056)

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Ik ga in verband met dit voorstel even in op de motie van de gemeente Terneuzen. Wij danken het college voor de brief die het de gemeente heeft gestuurd en vinden het heel goed dat er op deze wijze is gereageerd. Nadrukkelijk is aangegeven dat het op grond van de aandeelhoudersstrategie nog steeds zo is dat er wordt gestreefd naar zo laag mogelijke tarieven en naar het zoveel mogelijk bekorten van de tolperiode. Daar staan wij achter.

Voorzitter. Wij menen dat de gemeente Terneuzen in deze kwestie niet helemaal consistent is, en dan zeg ik het nog wat voorzichtig... In het verleden is besloten om 100 miljoen van de Westerscheldetunnel-middelen in te zetten voor de Sluiskiltunnel. Dat was nogal wat en ook vandaag is dat een groot bedrag. Daar is vanuit Terneuzen

géén kritiek op gekomen. Nu gaat het om een veel lager bedrag. In de wandelgangen heb ik in dit verband de term "klein bier" gehoord. Bovendien wordt dit bedrag heel goed benut, namelijk voor een aansluitende weg bij de Westerschelde. Al met al vind ik het onbegrijpelijk dat de gemeente Terneuzen nu zó reageert.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. Ik heb die motie er even bijgepakt en zie daar toch ook een SGP-handtekening onder staan... Deze bijdrage van de heer Roeland verbaast mij een beetje. Kennelijk is men binnen de SGP ook niet helemaal consistent...

De heer **Roeland** (SGP). De mensen in Terneuzen zijn onafhankelijk van ons. Zij behartigen hún belangen en daar heb ik respect voor. Wij maken hier ónze eigen afwegingen en ik hoop dat ook voor D66 geldt dat men niet zonder meer volgt wat er bijvoorbeeld in Den Haag wordt besloten. Iedereen maakt zijn eigen afwegingen, en dat doen wij ook.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Mijn fractie vraagt zich af, hoe het toch mogelijk is dat de laatste tijd steeds blijkt dat wij niet goed communiceren met gemeenten. Of het nu gaat om een boot die zou verdwijnen, of om een bushalte... Duidelijk is dat gemeenten nogal eens een compleet ándere beleving hebben waar het gaat om datgene wat wij hier doen. Graag verkrijg ik hierop een reactie van het college.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. De inbreng van de heer Roeland is ons uit het hart gegrepen, deze keer... Hij heeft goed verwoord wat ook het gevoel is van onze fractie. Ik voeg daaraan toe dat in de Tunnelwet nadrukkelijk is opgenomen dat niet alleen de Westerscheldetunnel tot stand wordt gebracht, maar ook de daarop aansluitende wegen. De heer Roeland heeft voorts verwezen naar de Sluiskiltunnel. Wij denken dat het een heel goede zaak zou zijn wanneer het héle traject Goes-Zelzate --alles wat daartussen zit, óók de Tractaatweg-- op een goede, veilige manier wordt afgerond. Volgens mij mogen wij daar, als enige aandeelhouder, een heleboel van vinden en er ook over besluiten.

Voorzitter. Wij betreuren de wijze waarop soms woorden worden gekozen, zoals ook bij een eerder aangenomen motie is gebleken, om belangen te behartigen. Met belangenbehartiging is niets mis, maar het is toch jammer wanneer een andere Zeeuwse overheid zo tegenover de provincie acteert.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Ik maak een opmerking over de brede doeluitkering, zulks in verband met het fietsvoetveer. Mijn fractie is van oordeel dat deze middelen wederom geoormerkt zouden moeten worden, waarmee de tegenvaller

niet meer zo groot is. Nu wordt vaak gesproken over een enorme tegenvaller maar dat houdt verband met het feit dat een en ander is opgenomen in de brede doeluitkering.

Wat de begroting van de RUD betreft wordt in 2018 de systematiek veranderd. Er zijn gemeenten die geconfronteerd worden met een extra bijdrage van ruim 100%. Uurtje, factuurtje... Voorzitter, wat gaan wij daartegen ondernemen? Wij zijn niet tevreden, gemeenten zijn niet tevreden. Iedere keer als er een stuk van de RUD binnenkomt, betekent dat dat er geld bijmoet.

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Voorzitter. Wat Terneuzen betreft ben ik het geheel eens met de mij voorgaande sprekers. Voor ons is datgene wat die gemeente nu naar voren brengt, niet meer aan de orde. Immers: een man een man, een woord een woord. Het vorige jaar is een besluit genomen en zo gaan wij het ook gewoon doen. Het college heeft inderdaad een goede brief opgesteld.

Voorzitter. Normaal zit er voor ons niet zoveel discussie in een begrotingswijziging. Vaak gaat het om technische aspecten, wordt er wat verschoven enz. Echter, deze keer gaat het om grote, nieuwe beslissingen, waaronder een verschuiving van anderhalve ton in verband met "biobased" en een reservering voor grote projecten van een miljoen. Let wel: wij zijn het daarmee eens, maar wij vinden een begrotingswijziging toch een wat simpel middel om dergelijke belangrijke beslissingen te nemen. Wij vragen het college om hier nog eens naar te kijken. Eigenlijk zou er meer aandacht moeten worden gegeven aan dergelijke beslissingen. Kan daarvoor niet een andere weg worden gekozen?

De heer **De Bat** (GS). Voorzitter. Het door de heer Babijn gevraagde oormerken van middelen gaan wij zeker niet doen. Wij zijn bezig met een Voorjaarsnota en een begroting, in het kader waarvan straks keuzes worden gemaakt. De heer Babijn weet dat wij met betrekking tot het fietsvoetveer niets korten. We hebben gezegd dat wij de businesscase afwachten, waarna beslissingen worden genomen. Met andere woorden: nog even geduld en dan kan men daar desgewenst heel lang over spreken.

Terecht stelt mevrouw Kool dat er in deze begrotingswijziging grote zaken zijn opgenomen. Dat heeft ermee te maken dat wij in het kader van de zerobased operatie een wat grootschalige voorjaarsactie hebben ondernomen ten aanzien van onze begroting, hetgeen datgene heeft opgeleverd wat nu op papier staat. Andere jaren zullen wij een en ander wat meer in het geheel van de cyclus laten meelopen. Het is nu één keer op deze manier gedaan. Je zou kunnen zeggen: schoon schip.

Over de tunnelkwestie zijn mijns inziens voldoende woorden gezegd. Mevrouw Van Unen heeft dit gekoppeld aan andere "momenten" die wij met gemeenten hebben. Voorzitter. Wij hebben bijna dagelijks contacten met gemeenten, over zeer veel zaken. Er wordt heel veel gezamenlijk aangepakt en uitgevoerd, en af en toe zijn er punten die terug blijven komen. Dat kan gaan over een bushalte, bijvoorbeeld omdat er verschillende argumenten en doelstellingen zijn. Het kan ook gaan om een groter dossier, zoals de tunnel. Een aantal malen is er overleg geweest en op 13 juni wordt met de gemeente Terneuzen gesproken over de cijfers. Wij proberen er positief op in te spelen, niet in de zin van "we leggen het nog eens uit", maar meer in de zin van "u mag alles van ons weten; dit is onze beslissing". Wij tonen die openheid en vervolgens houdt het wat ons betreft op. Zo zitten wij er in.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Heeft u gesprekken met de gemeenteraad? Dat denk ik niet. U spreekt waarschijnlijk met de wethouder.

De heer **De Bat** (GS). In principe zijn de colleges van B&W onze gesprekspartners. Soms komt het voor dat we uitgenodigd worden voor vergaderingen van raadscommissies, maar in dit geval is dat niet gebeurd.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Het voorstel inzake de RUD-begrotingen komt naar de Staten toe. We hebben afgesproken dat wij binnenkort in de desbetreffende commissie eens goed bijpraten over de RUD. Wanneer wordt gesteld dat gemeenten brieven krijgen waaruit naar voren komt dat er geld bijmoet, denk ik dat dat voor bijvoorbeeld Sluis geldt. Daar is men in de afgelopen jaren door andere gemeenten geholpen omdat een en ander niet in overeenstemming was met het afgesproken kwaliteitsniveau. Wij gaan hierover in september met elkaar spreken aan de hand van een voorstel in de vorm van een begrotingswijziging-RUD voor 2017. Wij voeren hierover gesprekken met gemeenten.

Het statenvoorstel wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, ZL, 50-Plus, D66, de PvdA, het CDA, de VVD, de PVV, de CU, de SGP en GL voor dit voorstel hebben gestemd.

33. Statenvoorstel Voorjaarsnota 2016 (BLD-055)

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Voor ons ligt een Voorjaarsnota-nieuwe stijl, van de grond af opnieuw opgebouwd, met helder inzichtelijk wat er binnenkomt en wat wij aan basistaken en langdurige contracten kwijt zijn. Uit datgene wat resteert, moeten keuzes worden gemaakt om ambities waar te maken. Zo te zien gaat het vooral om ambities op grond van het coalitieprogramma. Niet alles in dat programma kan onze instemming krijgen. Een Voorjaarsnota waarmee niet verder wordt gekeken dan naar dat programma, gaan wij op voorhand niet steunen.

Maar, voorzitter, er is hoop. Gisteren zag ik praktisch het voltallige college in Den Haag bij de presentatie van het Actieprogramma Balkenende. Ongetwijfeld hebben GS goed geluisterd en heeft men kunnen constateren dat veel van de aanbevelingen zó uit het programma van GroenLinks lijken te zijn overgenomen. Mocht men dit toch hebben gemist, dan kom ik straks nog wel met een paar voorbeelden, in de hoop en de verwachting dat de begrotingsvoorstellen, straks in november, laten zien dat er ook is gekeken naar niet-coalitie-ideeën.

Met de nieuwe aanpak kan mijn fractie instemmen. Er is een klankbordgroep gevormd en de daardoor gemaakte opmerkingen worden grotendeels meegenomen en vertaald. Er resteren echter nog wel wat vragen. Naast de hoofdstukken betreffende de kerntaken van de provincie komt er een apart hoofdstuk voor investeringen, opgaven en grote projecten, die later nog door de Staten zullen worden gedefinieerd. Wat verstaat het college hier nu precies onder "opgaven"? Zijn dat de vier centrale opgaven, aantrekkelijk Zeeland, zichtbaar Zeeland, leefbaarheid en stad, circulaire economie en energie? Worden deze zaken dan uit de desbetreffende programma's gehaald?

In een aantal gemaakte keuzes kan mijn fractie zich prima vinden. Ik denk aan de prioriteit voor Campus Zeeland, de circulaire economie, biobased en duurzame energie. Deze zaken hoorden wij gisteren de heer Balkenende ook noemen, behorend bij het eerste belangrijke actiepunt. Hij voegde er nog de energietransitie aan toe, alsof hij ons programma uit zijn hoofd kende...

Voorzitter, mijn fractie vraagt nadrukkelijk om aandacht voor de balans tussen ecologie en economie. Natuur is ook economisch gezien van belang voor onze provincie. Deelt het college onze mening dat er een goede balans moet zijn tussen ecologie en economie? Is het college het met ons eens dat wij onze karakteristieke landschappen en natuurwaarden niet te grabbel moeten gooien voor bijvoorbeeld wildgroei aan parken? Wordt dit verband ook inzichtelijk gemaakt in de begroting? GroenLinks kijkt uit naar de visie op de kust, de landschappen en de natuur.

Over de culturele waarden komen wij nadrukkelijk te spreken bij de behandeling van het

volgende agendapunt. Mijn fractie hecht grote waarde aan cultuur, en dat geldt niet alleen voor GroenLinks. Immers, ook de commissie-Balkenende vindt dat hierin moet worden geïnvesteerd. Worden de gesubsidieerde instellingen, waarbij personeel in dienst is, automatisch in de begroting geïndexeerd, zoals dat ook geldt met betrekking tot het provinciepersoneel? Of wordt alleen aangegeven hoeveel dit extra kost? Wat GroenLinks betreft wordt er meteen geïndexeerd.

Voorzitter. Wij vragen aandacht voor het gestelde op blz. 14, over de ZB (Zeeuwse Bibliotheek). Voor mijn fractie is het belangrijk dat deze nieuwe organisatie nu de tijd krijgt om zich waar te maken. Dat geldt ook voor de afdeling "voorheen Scoop".

Mijn fractie plaatst kritische kanttekeningen bij onderdelen van de paragrafen infrastructuur en bedrijventerreinen. Waar het gaat om het bevorderen van de verkeersveiligheid heeft vooral aandacht voor de fietser onze voorkeur. Wij voelen niets voor verbetering van de Midden-Zeelandroute. Dat levert Zeeland niets op, alleen maar hinder en stank. Bovendien zou men hiermee eerder genomen besluiten ingaan, terwijl er altijd bottlenecks zullen blijven bestaan. Dit is een punt dat wij nog even moeten influisteren bij Jan-Peter en zijn commissie. Wat mijn fractie betreft is het duidelijk: er moet niet nóg meer geld naar asfalt, maar naar OV, fiets- en wandelpaden, natuur en cultuur.

Voorzitter. Het college zet in op een goed vestigingsklimaat voor bedrijven. Dit is echter vooral een gemeentelijke taak. Helaas constateert mijn fractie dat vrijwel alle gemeenten in dezen een eigen agenda hebben.

De heer **Roeland** (SGP). Ik vind het belangrijk de aandacht toe te juichen die GroenLinks vraagt voor een goed vestigingsklimaat voor bedrijven, maar ik begrijp niet waarom daar ook "bottlenecks" bij horen. GroenLinks accepteert bottlenecks als het erom gaat het wegennet te beheren, maar ik onderstreep dat dat niet goed is voor het vestigingsklimaat voor bedrijven.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Daar kan verschillend over worden gedacht. Je zou ook kunnen besluiten om bedrijventerreinen meer nabij "afgesproken" wegen te realiseren, maar ik ga hier nu niet verder op in. Daar komen wij wel op terug als wij het meer specifiek over bedrijventerreinen hebben. Overigens, gemeenten komen in financiële zin in de knoei vanwege de bedrijventerreinen. Sommige gemeenten komen niet eens aan herstructurering toe. Mijn fractie verwacht hier meer sturing van de provincie. Hoe denkt het college die sturing te realiseren?

Over "sturing" gesproken: de commissie Balkenende laat wat dat betreft aan duidelijkheid niets te wensen over. Zeeland zou een ideale provincie zijn om een pilot te realiseren met betrekking tot bestuurlijke vernieuwing. Ook daarvoor heeft GroenLinks in het verleden voorstellen gedaan. Is het college bereid om hiervoor bij de Tafel van Vijftien het voortouw te nemen?

Voorzitter. In de Voorjaarsnota worden vragen gesteld om na te gaan hoe partijen over een en ander denken. Waar het gaat om grotere onderhoudsposten is mijn fractie een voorstander van de tweede optie: voorzieningen opbouwen met een jaarlijkse dotatie. Immers, dat is stabiel te begroten. In verband met de afschrijvingstermijn voor groot onderhoud wordt geopperd om dat op tien jaar te zetten. Daar is niets mis mee, maar voor mijn fractie resteert dan wel de vraag: wat doen wij met onderdelen die langer meegaan, zoals een CV-ketel?

De Staten hebben een kaderstellende rol. Sturen op hoofdlijnen, noemen we dat. Echter, ook onze controlerende rol willen wij goed kunnen spelen, en dat kunnen wij alleen wanneer de begrotingen voldoende informatie bevatten, smart geformuleerd zijn en concrete doelen weergeven. Mijn fractie is het met het college eens dat een begroting flexibel moet zijn, en daarom is zij geen voorstander van het langjarig vastleggen van kapitaalverplichtingen.

De heer **Verburg** (CU). Voorzitter. Allereerst een compliment, voor het college en zijn medewerkers. Het jaar 2016 is een overgangsjaar maar in 2017 wordt invulling gegeven aan twee langgekoesterde wensen. In de eerste plaats gaat het om het centraal stellen van de maatschappelijke opgaven, zodat er meer integrale afwegingen kunnen worden gemaakt en er minder verkokerd beleid wordt gevoerd. In de tweede plaats betreft het de splitsing van vaste uitgaven versus ambities, waardoor wij veel sneller inzicht krijgen in keuzemogelijkheden, en daarover een goed debat kunnen voeren. Het bedrag voor investeringen in verband met de verschillende opgaven is relatief bescheiden maar goed, het begin is er. De uitdaging is nu wat ons betreft om slagvaardig en wendbaar te gaan opereren, maar mét behoud van de controlerende rol voor de Staten, op grond van aangegeven kaders.

Voorzitter. Naar aanleiding van de Voorjaarsnota hebben wij drie punten die wij het college willen meegeven: kies concreet en specifiek; blijf denken in kansen; zet in op een stevige rol voor de beoogde portefeuillehouder. Ik zal deze punten kort toelichten.

Allereerst betreft het het kiezen van de maatschappelijke opgaven. Wij hebben waardering voor de eerste poging om deze te definiëren, maar

zijn nog niet echt enthousiast over de uitwerking waar het gaat om aantrekkelijk Zeeland, zichtbaar Zeeland enz. Het is allemaal nogal abstract. Terugkijkend naar datgene wat er gisteren is gebeurd, constateer ik dat als één van de opgaven werd genoemd: het kwaliteitsprobleem van de arbeidsmarkt. Daarbij gaat het om het opleidingsniveau, het ontbreken van dynamiek op de arbeidsmarkt, de mismatch tussen opleiding en datgene wat de arbeidsmarkt nodig heeft enz. Dit is naar het oordeel van mijn fractie een heel concrete opgave. De gedeputeerde gaf zojuist aan dat het UWV wat dit betreft een belangrijke rol speelt, maar wij denken dat de beoogde portefeuillehouder hiermee bij uitstek aan de slag zou kunnen gaan, samen met UWV, onderwijs, gemeenten, Impuls enz. Met deze integrale werkwijze kan deze opgave worden aangepakt.

Ik geef een ander voorbeeld, voorzitter. Vlissingen zou ons inziens bij uitstek een plek kunnen zijn die zich ontwikkelt als "hub" voor wind op zee. Ook daar zie je allerlei partijen die zich roeren, waaronder de ZMF, Zeeland Seaports, DELTA en de Hogeschool Zeeland. Er is zelfs sprake van een kenniscentrum-wind op zee. Dit biedt een prachtige kans om krachten te bundelen, terwijl het om een heel concrete zaak gaat. De provincie kan hierop inzetten met "circulair", energie, "zichtbaar" en/of "aantrekkelijk". Je kunt er van alles aan koppelen, ook Campus Zeeland. Wat ons betreft, voorzitter, wordt dit een heel concrete opgave: Vlissingen ontwikkelen als hub voor wind op zee, om daar vervolgens een aantal doelstellingen aan te koppelen. Laten wij ons vooral niet de kaas van het brood laten eten door Rotterdam. De kwestie-CIF ligt ons nog vers in het geheugen...

Andere opgaven zijn wat ons betreft de instandhouding van de regionale nieuwsvoorziening. Later tijdens deze vergadering zullen wij in verband met Omroep Zeeland een motie indienen. Ook denken wij aan het versterken van het innovatievermogen van de BV Zeeland, zoals het ook gisteren aan de orde kwam. Daarnaast is er een kwestie waarop ook door 50-Plus is gewezen: het verzorgen van adequaat OV.

Voorzitter. Wij lezen in de Voorjaarsnota dat er nog een verdere uitwerking komt, en daarover stellen wij enkele vragen. Worden de opgaven inderdaad vertaald in concrete opgaven, zoals genoemde voorbeelden en zoals de commissie Balkenende adviseert? Worden die opgaven voorzien van heldere en smart geformuleerde doelstellingen, met bijbehorende kostenplaatjes? Zo ja, wanneer mogen wij ze dan verwachten? Wat mijn fractie betreft is het cruciaal dat men op het niveau van de opgaven blijft werken met toetsbare kaders, en zich niet richt op een hoger abstractieniveau. De planning mag niet dusdanig

zijn dat er geen tijd is voor eventuele bijstellingen van plannen.

Voorzitter. Het tweede punt betreft het denken in kansen. Wij zien dat ten aanzien van veel posten noodgedwongen wordt gekozen voor een minimumoptie. Als voorbeeld noem ik het wegenonderhoud. Naar het oordeel van mijn fractie moet worden voorkomen dat daarmee goede ontwikkelingen worden geblokkeerd. Een positief voorbeeld zien wij waar het gaat om de modernisering van de bedrijfsvoering. Als een goede businesscase beschikbaar is, wordt een positieve ontwikkeling doorgezet, ondanks het feit dat daarvoor op het moment nog geen geld klaar is gelegd.

Ook noem ik als opgave de zorg voor een flexibele en effectieve werkorganisatie. Wij hebben een vacaturestop, hetgeen nadelig is voor de dynamiek van de organisatie. Er is minder instroom van jonge mensen. Wat ons betreft zou het een creatieve werkwijze zijn om toch een bepaalde verfrissing te realiseren, bijvoorbeeld door middel van uitwisseling van personeel over organisaties heen. Tot mijn verrassing, voorzitter, werd dit gisteren ook vermeld door de commissie Balkenende. Kan het college toezeggen dat het deze optie zal onderzoeken?

Vervolgens maak ik enkele opmerkingen over de beoogde portefeuillehouder. Voorzitter, mijn fractie heeft campagne gevoerd aan de hand van het thema "verbinden", gericht op de coöperatiesamenleving. Wij juichen het toe dat de portefeuillehouder in verband met de opgaven verbindingen zal zoeken met externe partijen. Dit past naadloos bij de ambitie om in het proces tussen PS en GS alle partijen voorafgaand aan de besluitvorming bij de zaken te betrekken. Echter, als men met veel partijen aan tafel zit, komt het schrikbeeld van de Tafel van Vijftien naar voren, en ook het functioneren rondom de RUD. Wat de RUD betreft is de geformuleerde opgave enorm belangrijk --het gaat om gezondheid, veiligheid en welzijn-- zodat zaken écht effectief gezamenlijk moeten worden aangepakt. Ook daar moet er een tandje bij.

Gisteren haalde ook de commissie Balkenende de Tafel van Vijftien aan, waarbij zij adviseerde om met polderen te stoppen, met "verdelende rechtvaardigheid" zoals het zo mooi werd genoemd, en met de "one size fits all-aanpak". Wij moeten regionaal kiezen, voorzitter, en als die keuze is gemaakt, moeten wij doorpakken: actie en resultaat. De beoogde portefeuillehouder mag wat ons betreft tomeloos resultaatgericht zijn en haar hebben op zijn of haar tanden. Welk profiel heeft het college voor ogen? Komt deze portefeuillehouder uit de ambtelijke organisatie of gaat het om iemand vanuit "het veld"? Hoe ziet het college de rol van de Zeeland-coördinator die door het Rijk wordt aangewezen?

Hoe ziet het proces eruit dat moet leiden tot de uitwerking van de adviezen van de commissie Balkenende in onze plannen, en welke termijn geldt hiervoor?

Voorzitter. De fractie van de ChristenUnie is graag bereid om actief mee te denken bij de verdere invulling van de te volgen werkwijze, gericht op een nóg effectiever werken, met goede kaders, specifieke opgaven, denkend in mogelijkheden en gericht op concrete resultaten. Dat zijn wij aan onze inwoners verplicht.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter, collega's. Voor ons ligt een bijzondere Voorjaarsnota, een nota die dient als opmaat naar de begroting voor het overgangsjaar 2017, een begroting die van onderaf, bijna zonder vanzelfsprekendheden, wordt opgebouwd en waarin het faciliteren van economische groei, het verbeteren van het vestigingsklimaat en een integrale aanpak centraal staan. En, voorzitter, met het nog vers Actieprogramma Balkenende op het nachtkastje. Nieuwe prioriteiten en nieuwe keuzes zullen in deze periode van financiële schaarste noodzakelijke onderdelen vormen van de toekomstige besluitvorming.

Voorzitter. mijn fractie heeft waardering voor de vernieuwende aanpak van het college, de betrokkenheid van de medewerkers en de manier waarop de Staten in het proces worden meegenomen. Dit mag van ons als voorbeeld dienen voor andere, specifieke beleidsterreinen. Wat de inhoud van concrete onderdelen betreft heeft mijn fractie de volgende opmerkingen.

Integrale budgetten, gericht op maatschappelijke opgaven, vormen de hoofdinstek. Dat is prima, voorzitter, maar wij vinden het lastig en nog te vroeg om ons nu al uit te spreken over de exacte omvang van de budgetten betreffende de vier hoofdopgaven: aantrekkelijk Zeeland, zichtbaar Zeeland, leefbaarheid en stad, circulaire economie en energie. Laten wij dat maar bij de behandeling van de begroting doen.

Voorts ziet mijn fractie uit naar samenwerkingsvoorstellen van de "groene instellingen", met name om tot een meer efficiënt natuurbeheer te komen. De evaluatie van de planbureaufunctie van de ZB zal eveneens op de aandacht van mijn fractie kunnen rekenen. Met het college verwachten wij een opbrengst van beide acties voor de begroting-2018 en volgende jaren. Kan het college aangeven wanneer de Staten deze samenwerkingsvoorstellen kunnen verwachten?

Voorzitter. Pas op de plaats maken met betrekking tot natuurontwikkeling kan --mede gelet op het gevorderde stadium waarin de ontwikkeling van nieuwe natuur in onze provincie zich bevindt-- op de steun van mijn fractie rekenen. Ruimte om buitenkansen op het terrein van grondverwerving te

kunnen benutten, moet overigens wel blijven bestaan.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Wat bedoelt de heer Bierens met "groene instellingen"?

De heer **Bierens** (VVD). Daar bedoel ik vooral de natuur- en terreinbeheerders mee.

De heer **Faasse** (ZL). En niet de agrarische sector?

De heer **Bierens** (VVD). Een klein gedeelte van die sector doet soms aan natuuronderhoud. Dat gedeelte moet erbij worden betrokken als je naar een integrale aanpak wil kijken.

Voorzitter. Het kwaliteitsniveau van het wegbeheer kan uiteraard op onze aandacht rekenen. Het wordt nu op R-niveau ingedeeld. Wij vragen ons af hoe dat zich verhoudt tot het huidige niveau. Wat kunnen hiervan de consequenties zijn waar het gaat om mogelijk extra onderhoud in de toekomst?

Instemmen met het voorstel om te gaan autoriseren op programmaniveau in plaats op doelstellingenniveau, zoals nu het geval is, vindt mijn fractie een stap te ver, althans nú. Om daarvoor de handen van mijn fractie op elkaar te krijgen, zal "de voorkant" van de beleidsontwikkeling meer op orde moeten worden gebracht, met goede kaderstelling. Ik denk daarbij ook aan het formuleren van heldere, goed meetbare doelstellingen; wij kunnen dit niet genoeg herhalen. Voorts zullen wij het moeten hebben over de omvang van de speelruimte die het college voor zichzelf wil creëren. Met andere woorden: tot hoever kan aan die op zich wel begrijpen behoefte aan ontschotting en flexibilisering binnen programma's en maatschappelijke opgaven, tegemoet worden gekomen? Kan de gedeputeerde toezeggen dat wij hierover nu nog geen besluit nemen maar nog nader met elkaar zullen spreken?

Ook mijn fractie wil, zij het kort, een eerste reactie geven over Zeeland in Stroomversnelling. Voorzitter, het advies ligt er maar het bijbehorende actieprogramma is eigenlijk veel belangrijker. De rode draad in advies en programma wordt gevormd door de vraag wat wij er gezamenlijk in Zeeland mee zullen gaan doen. De boodschap is overgekomen dat Zeeland nu zélf aan zet is, maar het Rijk kan niet achterblijven. Daarom is van belang --wij kijken er naar uit-- de kabinetsreactie op het advies, waarvan wij weten dat het nog vóór het zomerreces zal komen.

Voorzitter. Actieprogramma's zijn waardevol en daar horen commitment en inzet van partijen binnen de regio en van het Rijk bij. Deze boodschap van de commissie Balkenende hebben wij goed begrepen. Niet "in de kast" met dit rapport, maar snel tot uitvoering overgaan, mét trekkers, ook van buiten de regio, en met een Zeeland-

coördinator, is eveneens een heldere boodschap die de commissie ons en anderen meegeeft.

Gelukkig zijn er twee vooruitgeschoven posten. Prioriteit behoort er te zijn voor een oplossing --er wordt gesproken over "uitplaatsing"-- voor de kerncentrale, én voor het opheffen van de onrechtvaardigheid in de systematiek van het Provinciefonds als gevolg van het wegvallen van DELTA-dividend.

Voorzitter. De fractie van GroenLinks heeft onderdelen van haar verkiezingsprogramma teruggevonden in het Actieprogramma Balkenende. Welnu, dat geldt ook voor mijn fractie. Ik doel op de passage in het rapport die handelt over het vergroten van de bestuurskracht van de regio via vernieuwende vormen van samenwerking en het opereren als experimenteergebied. Het is nét wat anders opgeschreven, maar het had een citaat uit ons verkiezingsprogramma kunnen zijn...

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Een bekende Zeeuw --hij woont in de mooiste gemeente tussen Londen en Moskou, namelijk Tholen-- heeft gezegd: het is lente als dag en nacht even lang zijn. Welnu, er is sprake van een goede Voorjaarsnota wanneer inkomsten en uitgaven structureel in evenwicht zijn. Kijk ik naar de resultaten van dit college, waarin ook wij vertegenwoordigd mogen zijn, dan is mijn conclusie dat er in deze richting forse stappen zijn gezet. Dat was ook nodig. Daarover zijn bij de coalitievorming afspraken gemaakt en: afspraak is afspraak. Sommige bedrijven vermelden dit in hun reclameboodschappen maar komen het niet altijd na. Dit college, kan ik nageven, is zijn afspraken wat dit betreft goed nagekomen.

De heer **Faasse** (ZL). U zegt nu zo stoer "afpraak is afspraak" maar u voegt eraan toe: "wat dit betreft". Daarmee verkleint u het nogal, vind ik. U doet eerst een uitspraak over het geheel, maar vervolgens gaat u naar een klein onderdeel. Bent u niet van mening dat voor de provincie áltijd "afpraak is afspraak" geldt?

De heer **Roeland** (SGP). Dat moet voor de provincie altijd gelden, voorzitter. Ik hoop dat de heer Faasse dat met mij eens is. Eigenlijk geldt het voor iedereen, ook voor statenleden. Afspraak is afspraak, ook tegenover de kiezer.

Voorzitter. Krachten bundelen, perspectief voor Zeeland; het staat boven het collegeprogramma. Inkomsten en uitgaven structureel op orde brengen; wij zijn er goed mee bezig. Samen werken aan maatschappelijke opgaven; ook dat gebeurt. Keuzes maken op hoofdlijnen; het college is van oordeel dat die keuzes in de Voorjaarsnota zodanig zijn dat het daarmee kan anticiperen op het Actieprogramma Balkenende.

Uit de voorliggende stukken blijkt dat er ruimte wordt gecreëerd voor investeringen; het gaat om 28,5 miljoen. Voorzitter, dat is een mooi resultaat dat te maken heeft met de zerobased aanpak. Echter, het is niet genoeg. Wij kunnen hiermee wel vooruit, maar wij kunnen er niet voldoende stappen mee zetten. Ik was van plan om het college op te roepen actief aan de slag te gaan om de inkomsten te vergroten, maar ik concludeer dat dat al gebeurt; ik verwijs naar het Provinciefonds. Wij moeten nu even afwachten wat het kabinetsstandpunt is. Als dat oordeel bekend is, kan het college --als het nodig is-- tot actie overgaan.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. De heren Roeland en Bierens stralen regelmatig eensgezindheid uit. Beiden hoor ik zeggen: wij wachten even het kabinetsstandpunt over het Actieprogramma Balkenende af. Dat kan ik begrijpen want ook wij zijn zeer benieuwd naar datgene waarmee de minister komt, maar ik concludeer dat de heer Balkenende ons een heel mooie kans heeft aangeboden. De heer Verburg wees er ook al op: Vlissingen heeft als hub voor offshore windindustrie grote potentie. Wat dat betreft behoeven wij geen kabinetsstandpunt af te wachten. Die optie ligt er al; wij moeten nu zelf tot actie overgaan. Zijn beide heren bereid om hierin het initiatief te nemen en niet af te wachten waar de minister mee komt?

De heer **Roeland** (SGP). Uiteraard zijn wij altijd bereid om tot actie over te gaan. Ik kom nog terug op het Actieprogramma Balkenende en dan neem ik deze vraag mee. Voorzitter, ik zie dat de heer Bierens zit te popelen...

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Het is de heer Schonis opgevallen dat in deze situatie de fracties van SGP en VVD met één mond spreken. Het is fijn dat dat is opgevallen; wie weet komt het vaker voor...

Mevrouw **Van Unen** (SP). Ik kreeg de indruk, voorzitter, dat de heer Bierens aangaf dat dat alleen vandaag het geval zou zijn...

De heer **Bierens** (VVD). Ik weet niet wanneer ik dat heb gezegd. We zullen zien hoe zich dit in de toekomst ontwikkelt.

Voorzitter. Wij behoeven inderdaad niet voor alles op kabinetsstandpunten te wachten. Dat moeten we zeker niet doen. Ik denk ook niet dat wij, de coalitiepartijen, dat doen. Immers, wij hebben in onze provincie enkele vooruitgeschoven posten die voor tal van beleidsterreinen van belang zijn. Vaak is de fractie van D66 het daar wel mee eens, en dus ook met ons. Nogmaals, wachten hoeft niet, maar er zijn in het Actieprogramma Balkenende

enkele zeer belangrijke onderdelen waarvoor wij het Rijk nodig hebben. Dat heeft de VVD-fractie willen benadrukken.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Het vergroten van de inkomsten is belangrijk. Als voorbeeld noem ik de cofinanciering in verband met Europese subsidies voor innovatie. De agrarische sector heeft plannen om de landbouwstructuur te verbeteren, om aandacht te geven aan precisielandbouw, nieuwe teelten enz. Ik kan nog meer voorbeelden geven. Nogmaals, het vergroten van onze financiële slagkracht is nodig.

Het college kiest in deze Voorjaarsnota voor het verschuiven van beheer naar ontwikkelen, van onderhoud naar investeringsagenda. Dat vinden wij een goede beweging. Het is prima dat het college daar goed werk van heeft gemaakt. Echter, de vraag is even of men bijvoorbeeld ten aanzien van het onderdeel onderhoud van infrastructuur niet doorslaat. Wij hebben gelezen dat, als het budget voor dit onderhoud wordt teruggebracht, er nogal wat risico's ontstaan. Wij vragen het college om hier nog eens naar te kijken. Zijn deze risico's niet te groot? Is het niet zinvol om nog eens een doorrekening te maken op basis van de kwalitatieve staat van wegen? Wat zijn de consequenties voor de korte en voor de lange termijn? Voorzitter, onze voorkeur gaat ernaar uit dat het college die doorrekening maakt en ons bij de begrotingsbehandeling op de hoogte brengt van de stand van zaken, ook waar het gaat om het assetmanagement in relatie met de nota kapitaalgoederen. Wij hebben in dit verband een motie voorbereid.

Vervolgens, voorzitter, heb ik enkele vragen over het programma Zuidwestelijke Delta. Allereerst vraag ik aandacht voor de zoetwatervoorziening Volkerak-Zoommeer. Het besluit daarover blijft uit en dat heeft zijn consequenties. Indertijd is gegarandeerd dat, als Volkerak-Zoommeer zout zou worden, er gezorgd zou worden voor zoet water voor de landbouw. Nu het genoemde besluit uitblijft, wordt het water als gevolg van lekkages zilt; het wordt steeds zouter. Gaat dit lang duren, dan wordt het water ongeschikt voor de landbouw. Zou niet worden besloten om Volkerak-Zoommeer zoet te houden, dan wordt de landbouw met een groot probleem geconfronteerd. Onderkent het college dit en, zo ja, welke acties wil het dan in dit verband ondernemen?

In de basisbegroting zijn nogal wat middelen opgenomen voor het programma Zuidwestelijke Delta. Is dat niveau voldoende? Het college stelt voor om meer middelen beschikbaar te stellen en de vraag rijst op basis waarvan het dit doet.

Voorzitter. Het volgende onderwerp is autorisatie op programmaniveau. Hierover is al veel gezegd, zodat ik er nu kort over kan zijn. Wat mijn fractie betreft zou het voor vandaag een oplossing

zijn wanneer het college zou uitspreken dat hierover nu geen besluit wordt genomen, zodat de discussie hierover op een later moment met het college kan worden gevoerd, in de aanloop naar de begroting voor 2017.

Het college wil de leges verhogen, maar gelukkig wordt in dat verband het woord "redelijk" gebruikt. Wij zetten daar een streep onder.

In de Voorjaarsnota wordt voorts het een en ander vermeld over de doorontwikkeling van de organisatie. Ons inziens kiest het college voor een goede aanpak. Wél vragen wij bijzondere aandacht voor het onderdeel cultuur.

Voorzitter. Ik kom nog even terug op het Actieprogramma Balkenende. Defensie heeft inmiddels een JSF en die kunnen wij in Nederland horen en waarnemen. Als ik het Actieprogramma Balkenende lees, zou ik daar niet JSF boven willen zetten, maar "DSF". Daarmee worden enkele kernwoorden weergegeven, van belang voor mijn fractie, namelijk: daadkracht (meer dan tot nu toe het geval is geweest), samenwerking (niet alleen binnen Zeeland maar ook met andere partners), en focus (meer focus, ook bij het maken van keuzes). Gelukkig heeft minister Kamp, die Zeeland goed kent, aangegeven dat het in Zeeland goed gaat en dat hij vertrouwen heeft in Zeeland. Zeeland moet het zélf gaan doen, hetgeen wij ondersteunen, maar daarbij heeft de provincie wel assistentie en hulp nodig.

Mijn fractie hecht eraan, voorzitter, dat op korte termijn door de Staten over het Actieprogramma Balkenende wordt gedebatteerd. Vanochtend is daarvoor al een afspraak gemaakt. Het college heeft een begeleidende brief geschreven waaruit afgeleid kan worden dat het nu al de nodige stappen wil zetten en de Staten daarover slechts informeert, maar ik constateer dat het college ook bereid is om met de Staten over dit actieprogramma te discussiëren.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Ik meen dat de heer Roeland zijn betoog afsluit, maar wij hebben nog iets van hem te goeden. Hij zou immers nog iets zeggen over het zelf initiëren van een kenniscentrum-wind op zee. Verder vind ik dat ook de heer Bierens nog iets van hem te goeden heeft, namelijk ondersteuning van het plan inzake een experimenteerregio voor bestuurskracht.

De heer **Roeland** (SGP). Het laatste, voorzitter, houdt de heer Bierens te goeden; dat krijgt hij nog een keer. De heer Bierens is een geduldig man en wij gaan het Actieprogramma Balkenende op 8 juli bespreken. Wij komen erop terug.

Het punt dat de fractie van D66 nu aangeeft, lijkt mij een goed punt. Wij wachten de acties die het college in dat verband gaat ondernemen, met vertrouwen af.

De **voorzitter**. Door het lid Roeland is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 3 juni 2016;

kennisgenomen hebbende van:

- de basisbegroting-2017 waarin GS voorstellen om een besparing te realiseren op het wegbeheer en -onderhoud van 350.000 euro op basis van het vastgestelde niveau in 2010;*
- de plannen om assetmanagement in te voeren, waarbij kosten en risico's aan elkaar worden verbonden;*

overwegende dat:

- Provinciale Staten in 2010 het beoogde kwaliteitsniveau voor het wegbeheer hebben vastgesteld;*
- in de afgelopen jaren het wegareaal qua oppervlakte groter is geworden;*
- er sindsdien diverse bezuinigingen zijn doorgevoerd, waarbij in de praktijk onderhoudscycli niet geheel konden worden ingevuld;*
- een zorgvuldige afweging nodig is om de kwaliteit van wegen op peil te houden, in samenhang met het benodigde onderhoud en de daarbij behorende kosten;*

van oordeel dat:

- het besparen op wegbeheer en -onderhoud gevolgen heeft voor de verkeersveiligheid;*
- het besparen op groot onderhoud zorgt voor hogere kosten op dagelijks onderhoud;*
- op korte termijn besparen mogelijk leidt tot grotere uitgaven in de toekomst: "goedkoop is duurkoop";*
- op basis van een objectief beeld de consequenties inzichtelijk gemaakt dienen te worden om kwaliteit en kosten voor beheer en onderhoud op korte en lange termijn beheersbaar te houden;*

dragen het college van GS op om:

- bij de behandeling van de begroting-2017 een doorrekening te verstrekken waarbij op basis van de huidige kwalitatieve staat van de wegen inzichtelijk wordt gemaakt welke consequenties een besparing heeft voor korte en lange termijn;*
- de Staten bij de begrotingsbehandeling op de hoogte te stellen van de stand van zaken van invoering van assetmanagement in relatie tot de nota kapitaalgoederen;*

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 2.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Voorzitter. "Voorlopig wordt niemand welkom geheten.". Ik citeer een uitspraak, door Omroep Zeeland geplaatst op haar site, omdat het bekende welkomstbord bij de grens tussen Brabant en Zeeland is verdwenen. Maar gelukkig wordt de volgende week, na een snelle actie van de gedeputeerde, een nieuw welkomstbord in nieuwe stijl geplaatst, en is iedereen weer van harte welkom in Zeeland.

Ook vluchtelingen zijn bij het CDA welkom. Wij hebben de morele plicht om mensen op te vangen die op de vlucht zijn voor oorlog in eigen land. De grote instroom leidt tot veel discussie, zowel in de samenleving als in de politiek. Het is een complexe problematiek; er zijn geen simpele oplossingen voor. Of het nu gaat om de status die vluchtelingen moeten krijgen, om de plekken waar we ze moeten opvangen, de druk op de woningmarkt die zal toenemen, het draagvlak onder de bevolking, gevoelens van onveiligheid of de aanpak in Europees verband, voorzitter, de meningen zijn verdeeld.

Voor het CDA is het draagvlak bij de burgers zeer belangrijk. Er dient zorgvuldig naar de locaties en de aantallen te worden gekeken. Zo is het begrijpelijk dat grootschalige opvang in een toeristisch gebied, zoals hotspot Breskens, tot grote weerstand heeft geleid. Bij de beantwoording van onze vragen over de criteria heeft het college aangegeven dat het mogelijk is om ook in kleinere kernen een bijdrage te leveren, op Zeeuwse schaal. Wij komen hierop vanmiddag nog terug, maar onze oproep is alvast: pas maatwerk toe, zodat kleine gemeenschappen mee kunnen dragen de grote opgaven die er zijn.

Voorzitter. Wij gaan de begroting op basis van zerobased overwegingen vaststellen. Het college zal met onze input, vandaag geleverd, verder aan de slag gaan om te komen tot die zerobased begroting voor 2017. Gedeputeerde De Bat had het over een "legobegroting": 131 blokken voor de basisbegroting, voor onze vaste uitgaven, en dan zijn er nog 31 over voor de vrij afweegbare ruimte. Ik zal straks aangeven welke opgaven voor mijn fractie van belang zijn.

Eerst geef ik een reactie op het voorstel om de begroting op programmaniveau te autoriseren. Ook de heren Bierens en Roeland hebben hierover gesproken; wij zitten op hetzelfde niveau. Vandaar, wellicht, dat wij samen in de coalitie zitten.

Voorzitter, wij staan hier huiverig tegenover. Hoe verhoudt dit zich nu tot onze controlerende rol? Wij gaan op deze manier grote bedragen goedkeuren, terwijl er veel binnen programma's geschoven kan worden. Wij horen graag van de gedeputeerde hoe hij dit ziet. Het bundelen van budgetten vinden wij prima, maar ik zou zeggen: benoem wél goed wat je gaat doen omdat anders onze kaderstellende en controlerende rol niet goed kan worden uitgevoerd.

Juist ten aanzien daarvan hebben wij afgesproken dat het beter moet. Bovendien horen wij graag van de gedeputeerde of het mogelijk is, het verschil ten opzichte van de voorgaande begroting inzichtelijk te maken. Wat doen wij straks niet meer en waaraan wordt meer geld uitgegeven?

Voorzitter, terug naar de inhoud waarbij mijn fractie de eerste prioritaire investering, door het college genoemd, van harte ondersteunt. Wat Campus Zeeland betreft verkeert men nog in de verkenningsfase, maar er worden stappen gezet. Ik zou zeggen: laat die anderhalf miljoen aan provinciale bijdrage zich uiteindelijk dubbeldik terugverdienen. Het CDA ziet Campus Zeeland als een grote kans voor Zeeland: de krachten die gebundeld worden, de samenwerking die wordt gezocht met andere universiteiten, de richting van een tweede college met vier technische richtingen waar het Zeeuwse bedrijfsleven om zit te springen.

Campus Zeeland mag niet beperkt blijven tot alleen ambitie: geen woorden maar daden, met een campus die voor een grote aantrekkingskracht voor Zeeland zorgt. In november 2015 heb ik bij de behandeling van de Najaarsnota het college opgeroepen om dit onderwerp in te brengen bij de commissie Balkenende. En, jawel, die commissie heeft in haar actieprogramma het bètacollege als eerste actiepunt opgenomen.

Ook de ontwikkelingen op het terrein van de gezondheidszorg, met de healthcampus die nu nog geen deel uitmaakt van Campus Zeeland, en de samenwerkingsverbanden vanuit agro- en fooddelta, waarbij onderzoek, onderwijs en kennis elkaar opzoeken, willen wij van harte ondersteunen.

Bundeling van krachten zien wij ook op het gebied van innovatie. De Smart Deltaresources hebben wij ook teruggevonden in het Actieprogramma Balkenende. Dit is in nog geen drie jaar uitgegroeid tot een veelbelovend platform, met als doel businesscases te ontwikkelen op het terrein van slimme energie- en grondstofverbindingen. Wat voor het ene bedrijf restproduct is, kan voor het andere bedrijf grondstof zijn. De circulaire economie waarop ook door het college wordt ingezet, wordt als belangrijk speerpunt voor Zeeland gezien. Als Zeeland kunnen wij ons daar inderdaad nadrukkelijker mee op de kaart zetten, ecologische en maatschappelijke verbeteringen realiseren en de concurrentiepositie van ons bedrijfsleven versterken.

Tegen deze achtergrond, voorzitter, vraag ik aandacht voor de jaarlijkse CDA-Europaconferentie die wij de volgende week vrijdag in Goes houden, met als thema "Energie voor morgen". Iedereen is van harte uitgenodigd om te komen luisteren naar onder anderen Kris Peeters en Herman Wijffels, en om mee te praten over de wijze waarop wij in Europa kunnen zorgen voor betrouwbare en betaalbare energie voor burgers en bedrijven.

Voorzitter. In de prioriteitenlijst mag wat het CDA betreft de digitale agenda natuurlijk niet ontbreken. De rol die de provincie hierin tot nu toe heeft opgepakt, is prima. Deze inzet heeft geleid tot geslaagde pilotprojecten. Vraag en aanbod zijn bij elkaar gebracht en witte vlekken zijn opgespoord. Laten wij ervoor zorgen dat die vlekken zoveel mogelijk verdwijnen en dat snel internet ook in het buitengebied een vanzelfsprekendheid wordt. Wij horen graag van het college wat het op dit gebied nog voor handen heeft.

Voor de infrastructuur wil het college extra middelen inzetten, hetgeen door mijn fractie wordt ondersteund. Naast grote en kleinere infrastructurele projecten mogen wij onderhoud aan kunstwerken niet uit het oog verliezen. Goed onderhoud ten behoeve van onze wegen blijft een basisvoorziening. Hierop bezuinigen zou niet slim zijn. Bovendien constateren wij thans een intensiever gebruik van de Zeeuwse wegen door vrachtverkeer, dat België mijdt in verband met de tolheffing.

Uiteraard moet hier ook de nieuwe zeesluis worden genoemd. Immers, dat wordt een aanwinst van formaat voor de Kanaalzone. Voorts wordt het wat mijn fractie betreft hoog tijd om spoorlijn 204, van Gent naar Zelzate, open te stellen voor personenvervoer, en om deze lijn door te trekken tot over de grens. Wij horen graag van het college op welke wijze het ten aanzien hiervan actie kan ondernemen.

Voorzitter. Naast deze economische impuls wil mijn fractie aandacht vragen voor de leefbaarheid, door het college genoemd onder "Leefbaarheid en stad" en "Zichtbaar Zeeland". Wij zijn het eens met de focus op economische stimulansen maar wij dringen er ook op aan dat er wordt gezorgd voor een goed vestigingsklimaat: wonen, werken, vrije tijd, cultuur en sport. Voor mijn fractie behoort dit niet beperkt te blijven tot ondersteuning van grote festivals of topsport. Zeker ook activiteiten van mensen zélf moeten in beeld komen en blijven. Immers, die activiteiten leiden tot verbindingen, cement in de samenleving.

Een andere opgave, door het college genoemd, is "Aantrekkelijk Zeeland". Voorzitter. Daarbij denkt mijn fractie aan toegankelijke natuur: geen hekwerken, maar juist beleving van de natuur. En zo kom ik bij het Natuurnetwerk Zeeland. Met cijfers is aangetoond dat Zeeland daadkrachtig is geweest waar het gaat om het uitvoeren van natuurprojecten, dus: laten wij de aanleg van nieuwe natuur nu alsjeblieft temporiseren. Al eerder hebben wij onderstreept dat wij nog tot 2027 de tijd hebben om de totale opgave te realiseren. Ik zou zeggen: focus de komende jaren op onderhoud van bestaande natuur. Immers, dat hoort bij goed rentmeesterschap. Graag horen wij van het college of het met ons eens is.

Voorzitter. In dit kader wil mijn fractie opnieuw aandacht vragen voor het Kavelruilbureau. Bij de behandeling van de kadernota Vastgoed heeft mijn fractiegenoot Geluk gepleit voor dit bureau dat in de praktijk een prima middel blijkt te zijn om onze doelen te bereiken. Echter, van belang is wél dat het strategische grondareaal op peil blijft. De afgelopen jaren is deze voorraad steeds afgenomen doordat de winst bij verkoop van grond is toegevoegd aan de algemene middelen. Voorzitter, op deze wijze boeren wij steeds achteruit, en dat kan toch niet de bedoeling zijn. Daarom heeft mijn fractie een motie voorbereid waarmee het college wordt gevraagd te onderzoeken of het mogelijk is om de bedoelde jaarlijkse boekwinst in te zetten om het investeringskrediet van de Grondbank te verhogen. Deze motie wordt mede namens de SGP-fractie ingediend.

De **voorzitter**. Door de leden Van 't Westeinde en De Visser is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 3 juni 2016;

constaterende dat:

- de strategische grondvoorraad van de provincie Zeeland in de periode 2011-2014 met ruim eenderde is afgenomen tot 922 hectare;
- de strategische grondvoorraad van de provincie Zeeland in 2015 zelfs met ruim 145 hectare is afgenomen tot 777 hectare;
- volgens het Besluit begroting en verantwoording (BBV) ruilgronden/opstallen op de balans moeten worden gewaardeerd tegen de historische aanschafprijs;
- een eventueel hogere verkoopprijs van gronden daarmee winst oplevert ten gunste van de algemene middelen van de provincie;
- de Grondbank door deze werkwijze niet in staat is om het strategische grondareaal op peil te houden voor de toekomst;

overwegende dat:

- er meerdere plannen c.q. wensen zijn binnen de provincie, zoals de Tractaatweg, N59, spoorwegverbinding Zelzate-Terneuzen enz.;
- deze plannen gepaard gaan met de aankoop van de benodigde gronden;
- vrijwilligheid het uitgangspunt moet blijven bij het verwerven van gronden;

verzoeken het college tot:

- het op korte termijn onderzoeken of de jaarlijkse boekwinst op de gronden, niet zijnde de gronden behorende bij het Natuurakkoord en de Bestuursovereenkomst Grond, (deels) kunnen

worden ingezet om het investeringskrediet van 38,6 miljoen voor de Grondbank te verhogen;
 - het verder organiseren van de samenwerking met gemeenten, waterschap en rijksdiensten, met als doel het integraal, flexibel en efficiënt inzetten van de grondposities;
 - het opnemen van de uitkomsten van dit onderzoek in de beleidsnota Grond;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 3.

De heer **Temminck** (GL). Voorzitter. De CDA-fractie bepleit enerzijds minder inzet ten behoeve van natuurontwikkeling --dat kan kennelijk allemaal wel wachten-- en vraagt anderzijds meer ruimte voor de Grondbank. Hoe valt dit te rijmen? Wil men alleen maar méér wegen?

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Voorzitter, het heeft niets met "meer wegen" te maken. Ik herhaal dat voor de Grondbank het areaal steeds kleiner wordt. Als grond wordt verkocht voor een doel dat wij belangrijk vinden, gaat de winst niet naar het potje voor de aankoop van gronden, maar naar de algemene middelen. Daardoor wordt het budget steeds kleiner, en dat vinden wij een heel slechte ontwikkeling.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Voorzitter. Bij de behandeling van de kadernota Vastgoed is voorgesteld om een bestemmingsreserve voor de Grondbank te genereren. Hoe verhoudt dat zich tot de nu ingediende motie? Wordt met de motie op die reserve vooruitgelopen?

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Wij zien dit als een aanvulling.

Voorzitter. Na een moeizame start ligt er nu --zo geeft het algemeen bestuur van de RUD aan-- een goede basis voor doorontwikkeling. Niettemin maakt mijn fractie zich zorgen over deze dienst. Een groot aantal doelstellingen is nog niet gehaald, de financiering blijft onder druk staan, de personeelsbezetting is onder de maat en intern bestaat er onvoldoende inzicht in de eigen prestaties, bijvoorbeeld in verband met de doorlooptijd van de vergunningverlening. Een andere begrotingsmethodiek is slechts een middel. Het gaat erom dat het doel wordt gehaald: kwalitatief hoogwaardige vergunningverlening en handhaving. Dat willen we allemaal. Daarom dienen wij, samen met de fractie van D66, een motie in waarmee het college wordt gevraagd initiatieven te nemen die ertoe leiden dat doelen worden gehaald.

De **voorzitter**. Door de leden Van 't Westeinde en Schonis is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 3 juni 2016;

constaterende dat:

- door het gedwongen karakter van de samenwerking de RUD een moeizame start heeft gemaakt;
- hier door de deelnemende partijen niet adequaat op is gehandeld;
- een groot aantal doelstellingen van de RUD nog steeds niet is gehaald;
- de financiering van de RUD nog steeds grote zorgen baart;

overwegende dat:

- het streven "Schoon door de poort" als minimum kwaliteitsniveau is verruild voor "Samen door de poort";
- de personeelsbezetting onder de maat is;
- de kwaliteit van de dienstverlening onder druk staat;
- de RUD geen inzicht heeft in de eigen prestaties ten opzichte van bijvoorbeeld de doorlooptijd van vergunningaanvragen;

verzoeken het college tot:

- het nemen van het initiatief om binnen het Actieprogramma Balkenende van de RUD aan te sturen op het per 1 januari 2017 realiseren van een goede, gekwalificeerde en efficiënte organisatie die voldoet aan de gewenste PxQ, met als doel het bereiken van een kwalitatief hoogwaardige vergunning verlening en handhaving;
- het in overeenstemming brengen van de financiën met de afgesproken ambities en de daarbij behorende personele bezetting;
- het informeren van PS over het verdere proces;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 4.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Voorzitter. Gisteren zijn wij op de hoogte gesteld van de bevindingen van de commissie Balkenende, neergelegd in het Actieprogramma Balkenende. Het is een actieprogramma dat naar het oordeel van mijn fractie nu eens niet in een la zal verdwijnen maar dat, mede dankzij de input van vele stakeholders, zeer waardevolle actiepunten bevat. Wij komen hierop graag in een volgende statenvergadering terug. De CDA-fractie ondersteunt in elk geval de oproep om een gezamenlijke inspanning te leveren opdat onze gemeenschappelijke doelen worden bereikt.

De heer **Willemse** (50-Plus). Voorzitter. In hoofdlijnen kan mijn fractie met de voorliggende Voorjaarsnota meegaan, maar wij hebben enkele punten van kritiek.

De begroting bestaat uit een basisbegroting met vaste posten en een ambitiebegroting. De laatste begroting wordt zerobased beoordeeld. Deze coalitie heeft de partijen van het begin af aan bij de begroting betrokken en ze daarover geïnformeerd. Op het eerste gezicht is dit heel democratisch maar in de ogen van mijn fractie zit hier toch een addertje onder het gras. De oppositiepartijen worden hierdoor immers wel medeverantwoordelijk gemaakt voor het opstellen van de begroting.

Wij begrijpen dat er keuzes moeten worden gemaakt, voorzitter. Zeeland is met betrekking tot de middelen uit het Provinciefonds gekort en de provincie krijgt minder dividend van DELTA. De situatie is al met al niet rooskleurig, ofschoon wellicht het rapport van de commissie Balkenende hoop geeft.

Op blz. 32 komt de fastferry aan bod. Hier wordt vermeld dat er ook "andere vervoersmogelijkheden" zijn. Daaruit maakt mijn fractie op dat het opheffen van deze dienst nog steeds een optie is. Welnu, dat is niet het geval voor 50-Plus. De kosten zijn beperkt beïnvloedbaar, zo lees ik. Bij vermindering van het aantal afvaarten treedt er alleen besparing op met betrekking tot de brandstofkosten; de personeelskosten gaan gewoon door. Mijn fractie stelt voor om onderzoek te doen naar de mogelijkheid om de huidige boten te verkopen en de restwaarde te investeren in een nieuw type, een meer rendabel schip. Hoe dan ook, de fast ferry blijft voor Zeeuws-Vlaanderen en de Zeeuwen van essentieel belang.

De heer **Veraart** (D66). Bedoelt u nu de restwaarde of een overwaarde? De term "onder water" wordt vaak in verband met huizen gebruikt, maar ik heb de indruk dat, als de huidige boten zouden worden verkocht, er eerder een financieel gat wordt gecreëerd dan dat er sprake zou zijn van financiële ruimte. Hoe ziet u dit?

De heer **Willemse** (50-Plus). Voorzitter. De boten zijn nu nog niet volledig afgeschreven maar als je ze op de markt brengt, is er sprake van een bepaalde waarde. Die waarde kan worden ingezet ten behoeve van een nieuwe investering.

De heer **Veraart** (D66). Die afschrijving loopt nog even door... Of boekt u die in één keer af? Hoe denkt u een en ander te dekken?

De heer **Willemse** (50-Plus). Ik vraag het college om dit te onderzoeken; het is een suggestie.

Voorzitter. De vorige week werd bekend dat in Zeeland het autobezit het sterkst is toegenomen.

Dat vinden wij niet vreemd wanneer het OV niet meer vanzelfsprekend is. Overigens heeft dit ook een positieve kant. Immers, de inkomsten in het kader van de wegenbelasting nemen toe zonder verhoging van de opcenten.

Mijn fractie kan instemmen met de toevoegingen aan de basisbegroting en wacht af hoe de ambitiekeuzes er in de begroting uit komen te zien.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Mijn fractie heeft waardering voor de Voorjaarsnota, de wijze waarop dit stuk tot stand is gekomen en het proces, zoals het door de gedeputeerde is gevolgd; dank daarvoor.

De provincie zit wat "smal" in haar financiële jasje, hetgeen tot bezinning leidt. Waar gaan wij onze schaarse middelen voor inzetten? Dit werkt disciplinerend. Wij moeten keuzes maken. Bij een zerobased begroting kun je veel invullen, maar de marges zijn gering; er ligt al veel vast. Binnen datgene wat overblijft, kan er niet veel worden geschoven.

Voorzitter. Ik licht er drie punten uit. Allereerst noem ik het grondbeleid. Wij denken dat dit beleid moet worden aangepast aan het ambitieniveau, dat ons inziens voor de toekomst niet zo hoog kan zijn als in het verleden het geval is geweest. De vraag rijst of wij niet toemoeten naar een "mean and lean-grondbeleid". Mijns inziens kan men er niet zonder meer van uitgaan dat het kapitaal hiervoor op peil kan worden gehouden.

Mijn fractie is het van harte met de CDA-fractie eens waar het gaat om het Natuurnetwerk. Inderdaad, dat moet vóór 2027 zijn gerealiseerd, zodat hiervoor nog elf jaar beschikbaar is. Zou het nog een paar jaar langer duren, dan zou dat mijns inziens ook niet zo erg zijn. Wij vinden toch nu al dat wij in een heel mooie provincie wonen. Als die nóg mooier kan worden, is dat prachtig maar met de situatie zoals die nu is, kunnen wij het ook nog wel een tijdje doen.

Vervolgens vraag ik aandacht voor de Provinciale Impuls Wonen. In onze optiek worden de hierbij in het geding zijnde middelen meer gebruikt om te slopen dan om te bouwen. Deze gelden komen terecht bij partijen waarvan je je afvraagt: is dat nu per se nodig? Het zou ons een lief ding waard zijn, voorzitter, wanneer deze middelen meer in de richting van particulieren zouden gaan. Immers, daar doen de knelpunten zich voor waar het erom gaat voor de toekomst een goed woningbestand te handhaven.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Is de heer Faasse van oordeel dat de Provinciale Impuls Wonen in de toekomst op hetzelfde niveau moet worden gehandhaafd?

De heer **Faasse** (ZL). Mijns inziens zou hiervoor in elk geval niet méér geld moeten worden uitgetrokken. Bij de besteding van beschikbare middelen gaat het in feite om het verdelen van de pijn. Wij constateren dat er in relatieve zin te weinig middelen bij particulieren terecht komen. Wordt het niveau gehandhaafd en komt er meer geld terecht bij particulieren, dan is dat mijns inziens een goede zaak.

Voorzitter. In het Financieele Dagblad stond eergisteren een prachtig artikel over het eerste prioritaire actiepunt van de commissie Balkenende, de circulaire en biobased economie. Het was een lovend artikel waarin werd aangegeven dat Zeeland wat dit betreft best wel uniek is. Ik denk dan: wij zijn in Zeeland op de goede weg. Echter, een en ander mag er niet toe leiden dat in de toekomst de lasten voor de burger sterker toenemen dan het inflatieniveau.

Mevrouw **Pijpelink** (PvdA). Voorzitter. Wat in een regulier politiek jaar een van de meest wezenlijke stukken is, de Voorjaarsnota, kan vandaag niet los worden gezien van het rapport "Zeeland in stroomversnelling". Echter, een regulier jaar is het niet voor Zeeland en zijn inwoners. Daarover zijn wij het eens en daarvan getuigen ook de ambitieuze plannen van het college en de Commissie Structuurversterking, én de opgestroopte mouwen van eenieder, ook in deze zaal, om onze provincie een plek te laten zijn waar het voor iedereen op de terreinen wonen, werken en leven goed toeven is.

De PvdA-fractie wil in deze vergadering de leden van de Commissie Structuurversterking bedanken voor hun tomeloze inzet, gedurende de afgelopen maanden getoond, en voor de vele gesprekken en interviews. Vele woorden zijn opgetekend, waarvan het actieprogramma getuigt. Niettemin zegt soms een enkel beeld alles waar woorden 64 pagina's voor nodig hebben. Ik doel hierbij op de foto op de voorzijde van het rapport van de commissie Balkenende. Het doet mij, als geboren en getogen Zeeuwsvlaamse, deugd dat er voor een luchtfoto van Terneuzen is gekozen. In mijn bijdrage wil ik graag op deze foto inzoomen en aan de hand daarvan de visie van mijn fractie op datgene wat Zeeland te doen staat, duiden.

Staat u mij toe, voorzitter, om even uw stadsgids te zijn. De gebouwen waarlangs ik u meeneem, symboliseren de thema's en de uitdagingen van Zeeland. Om te beginnen zien wij uiterst rechts, in het midden, het gebouw van Zeeland Seaports, gelegen vlak bij het havengebied van Terneuzen, dat via het kanaal is verbonden met Gent. Terneuzen ligt "aan de overkant", óf is dat nu juist Midden-Zeeland? Voor mijn familie woon ik in ieder geval "aan de overkant". Hoe dan ook, tussen beide overkanten

ligt de Westerschelde, de olie van onze economische bedrijvigheid.

We zien de prachtige kustlijn, met volop kansen voor recreatie en natuur. Sowieso valt het vele groen op in de stad. Ik zie voorts de oude kern van Terneuzen, de nieuwbouwwijk Nieuw Othene bovenin, waar veel jonge gezinnen wonen waarvan de kinderen in Terneuzen naar school gaan. Veelal zullen zij voor vervolgoopleidingen wegtrekken uit de stad. Ik zie ook het stadhuis met het veel later aangebouwde stadskantoor; in verband hiermee noem ik het thema bestuurskracht.

Voorzitter. Ik zie het nog relatief jonge winkelcentrum Schuttershof, waar vele lokale ondernemers en ook landelijke winkelketens zitten. Ook zie ik het moderne kantoorgebouw met onder andere het Terneuzense Administratiekantoor. Ik noem de zendmast die als een slanke den boven de kern uittorent. Langs de Scheldeboulevard zie ik het Scheldetheater, met een gevarieerd aanbod aan cultuur en cinema. We zien ook de Grote Kerk aan de Noordstraat, waar overigens geen kerkdiensten meer worden gehouden, maar andere optredens. Ook zien we de Willibrorduskerk en nog net een stukje van het nieuwe kantoor waarin het waterschap Scheldestromen, ontstaan uit een fusie van twee waterschappen en onderdelen van Rijkswaterstaat, is gehuisvest.

Verder zie ik de woontoren Waterfront, als een waker langs de boulevard. Ik zie de Scheldeflats, appartementencomplexen die veelal door senioren worden bewoond, met daarachter de verschillende, veel lager gelegen woonwijken die door de zeedijk worden beschermd tegen hoog water.

Tot zover, voorzitter, het beeld; terug naar de kansen en uitdagingen. In de Voorjaarsnota benoemt het college op grond van financiële en inhoudelijke afwegingen een aantal ambities en maatschappelijke opgaven.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Ik heb het betoog van mevrouw Pijpelink over Terneuzen met belangstelling gevolgd, maar bij mij rijst een vraag waar zij een loflied zingt over de bebouwing langs het water. Is mijn conclusie juist dat de PvdA-fractie haar visie op het beleid ten aanzien van bouwen aan de kust heeft gewijzigd?

Mevrouw **Pijpelink** (PvdA). Voorzitter. Ik ben blij dat de heer Faasse hiernaar vraagt. Hij weet dat mijn fractie staat voor bebouwing op plaatsen in kernen, waar het kan, en als hij op de foto verder naar boven kijkt, ziet hij de leegte die mijn fractie ook graag ziet, langs de kust.

De commissie Balkenende komt met thema's die ook op de foto te duiden zijn. Ze zijn al eerder genoemd: bestuurskracht, havens, toerisme en recreatie, een rijke culturele omgeving, onderwijs, Deltatechnologie, leefbaarheid en samenwerking.

Zoals in veel steden het geval is, zien wij ook in Terneuzen de combinatie van jong en dynamisch enerzijds en oud en "toe aan een opknapbeurt" anderzijds, ofwel innovatie versus herstructurering. Onze fractie ziet ook hierin een opgave voor Zeeland op de beleidsgebieden wonen, bedrijven en verblijfsrecreatie. Wij lezen dit ook zeker tussen de regels van het rapport door. De PvdA-fractie staat voor beide aspecten, innovatie en herstructurering.

Voorzitter. Nu het Actieprogramma Balkenende is gepresenteerd, zien wij een duidelijk actiepunt ten aanzien van de circulaire economie. Ik ben blij met de steun die ook de CDA-fractie aan dit thema geeft. Graag zou mijn fractie zien dat dit door het college zou worden vertaald in het reserveren van meer budget voor de maatschappelijke opgave circulaire economie en energie, mede gelet op de ons inziens toch wat scheve verdeling van middelen over de vier geformuleerde opgaven. De vraag rijst of het college deze visie deelt. Verder zijn wij benieuwd of het college de vijf prioriteiten die de commissie heeft geformuleerd, dermate omarmt dat de vier maatschappelijke opgaven, vermeld in de Voorjaarsnota, geïntegreerd zouden kunnen worden in die prioriteiten.

Voorzitter. Het college vraagt de Staten om GS te autoriseren op programmaniveau, in plaats van op doelstellingsniveau. Wij begrijpen dit verzoek, gelet op de noodzaak om een meer wendbare en flexibele organisatie te zijn, die snel kan acteren. Wij onderschrijven deze wens, maar toch zijn wij voorzichtig. Wij vragen het college om dit punt met de Staten nader te bespreken. Op grond van de verantwoordelijkheden en rollen die wij als statenleden hebben, willen wij ingaan op de betekenis hiervan en op datgene wat dit van ons vraagt.

De verwachtingen over datgene wat het werk van de commissie Balkenende zou kunnen betekenen voor Zeeland, waren hoog gespannen. We keken met z'n allen uit naar het rapport, en misschien doen wij dat nog méér waar het gaat om de 100 miljoen, nodig om alle acties te kunnen oppakken. Maar, voorzitter, laten wij eerlijk zijn: de commissie houdt ons ook een spiegel voor. Zij roept Zeeuwse bestuurders, en in hun kielzog vele anderen, op om op te staan, de mouwen op te stropen, een aantal heilige huisjes omver te gooien en te geloven in de kracht van Zeeland. Het rapport is een spiegel waarin je, als je goed kijkt, een wenkend perspectief ziet voor onze provincie en, meer nog, voor haar inwoners. Ik ga ervan uit dat wij de discussie hierover vervolgen op 8 juli.

De heer **Van Dijk** (PVV). Voorzitter. mijn fractie heeft waardering voor de wijze waarop de Staten bij deze nieuwe begrotingsopzet zijn betrokken. Het college is in dit proces voortvarend aan de slag

gegaan, en dat is goed want de financiële situatie van de provincie maakt een zorgvuldige prioriteitstelling nodig. Het is een integrale heroverweging, op basis waarvan in de voorliggende Voorjaarsnota voorstellen zijn gedaan voor een vernieuwde begrotingsindeling en uitgangspunten voor het financiële beleid. Dit voornemen is met de operatie zerobased budgetting ingevuld.

In 2014 hebben de Staten ervoor gekozen om de begroting vast te stellen op het niveau van geformuleerde doelstellingen. Het college stelt nu voor om per project, investering of opgave in een programma de betrokkenheid van de Staten vast te leggen. Kan de gedeputeerde nog eens kort aangeven hoe dit voorziet in de kaderstellende rol van de Staten?

Mijn fractie onderschrijft de keuzes waarop moet worden ingezet, ook als we nog niet precies weten hoe groot de bijdragen van de provincie en anderen zullen zijn. In de periode 2017-2019 reserveren wij hiervoor in totaal 28,5 miljoen. Het is goed om voor de gesubsidieerde instellingen opnieuw te bepalen welke bijdragen wij verwachten ten behoeve van het provinciale beleid. Zo staat de evaluatie van de planbureaufunctie van de ZB wat ons betreft hoog op het lijstje.

Voorzitter. Het is een goed om de kosten van de fastferry in de basisbegroting op te nemen. mijn fractie wil nog eens duidelijk onderstrepen dat een goede fastferryverbinding tussen Breskens en Vlissingen ook de komende jaren veilig dient te worden gesteld.

Wat de kosten van natuurbeheer betreft kan wat ons betreft pas op de plaats worden gemaakt: nadrukkelijk niet in de basisbegroting opnemen, maar een afweging maken in de fase van ambitiekeuzes. Mijn fractie vindt dit uitstekend.

Als gevolg van de door het college voorgestelde werkwijze ontstaat er meer ruimte voor het college om met budgetten te schuiven. Om welke bedragen gaat het hierbij? Denkt de gedeputeerde aan bedragen tot 50.000 euro of aan andere bedragen?

Voorzitter. mijn fractie kan zich vinden in het vervolgproces, zoals al eerder door ons werd uitgesproken. Deze nieuwe wijze van totstandkoming van de begroting vraagt om vertrouwen van Staten en college, in elkaar.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. De behandeling van de Voorjaarsnota biedt een belangrijk moment om politieke zaken naar voren te brengen, uiteraard naast reacties op voorstellen van het college.

Wij hebben het in het zerobased budget-proces over fundamenteel heroverwegen, over een basisbegroting, en wij zijn van oordeel dat dit ook écht zerobased moet worden gedaan. Dan is een basisbegroting ook écht een basis, en geen cent méér. Niettemin zien wij dat in de voorgelegde

basisbegroting een aantal zaken als vaste gegevens zijn opgenomen, waarvan wij denken dat het anders zou moeten kunnen. Op die manier zou er meer ruimte kunnen worden gecreëerd.

Als voorbeeld noem ik de provinciale organisatie die als vast gegeven in de begroting-2017 is vermeld. Eerder hebben wij al aangegeven dat het niet onmogelijk lijkt --ik verwijs naar ervaringen die elders zijn opgedaan-- om 2% efficiencybesparing te realiseren. Wij, als overheid, vragen dat ook heel gemakkelijk van anderen. Ik zou zeggen: geef dan ook het goede voorbeeld. Wij gaan uit van een vacaturestop. Misschien is het niet prettig om een dergelijke algemene maatregel te treffen, maar ook dit steunt ons in de opvatting dat besparen mogelijk is. Overigens onderschrijf ik de opmerkingen van de fractie van de ChristenUnie over wat ik een "talentpool" noem.

Voorzitter. mijn fractie is positief over het voornemen om te investeren. Later zal ik aangeven wat wij wat dit betreft zien als breuk met het verleden. Als algemene lijn koppelen wij dit aan het Actieprogramma Balkenende, zoals het gisteren is gepresenteerd. Het is verleidelijk om daar bepaalde punten uit te halen, maar meer in het algemeen constateer ik, in concurrentie met andere fracties, dat de vijf kernpunten van de aanbevelingen inderdaad terug te vinden zijn in het verkiezingsprogramma van D66-Zeeland, allemaal.

Naast de steun die wij graag geven aan bijvoorbeeld het plan voor een bètacollege, met een opleiding voor engineering en ondernemerschap, zouden wij graag een ander element van Campus Zeeland willen toevoegen, namelijk het Centrum voor onderwijsexcellentie. Het verder uitbouwen hiervan lijkt ons een heel goede mogelijkheid om te investeren in de kwaliteit van Zeeland en om mensen aan te trekken voor Zeeland.

Voorzitter. Wat de Provinciale Impuls Wonen betreft verwijs ik naar het jaarverslag over 2015, waarin drie zaken opvallen: energiebesparing, economische spin-off en kwaliteit. Gebleken is dat deze impuls succesvol is. Er worden meer woningen energiezuinig gemaakt. Positief is ook dat investeringen tot een enorme economische spin-off leiden en dat het een en ander aan kwaliteit wordt gedaan, en "kwaliteit" is voor de komende jaren een kernwoord. Het college schrijft in de Voorjaarsnota dat keuzes heroverwogen kunnen worden. Wat ons betreft, voorzitter, geldt dat wel voor sommige keuzes, maar mijn fractie wil de Provinciale Impuls Wonen handhaven op het huidige niveau. Ik wacht de reactie van het college hierop af.

Het behandelen van de Voorjaarsnota biedt een moment om meer algemene politieke beschouwingen te houden. Mijns inziens komt mevrouw Pijpelink een compliment toe voor de wijze waarop zij het dorp waar ik ben opgegroeid, zo fantastisch in beeld heeft gebracht. Ja, die

bebouwing aan de kust... Daar heb ik dus gewoon en ik voel me daar niet schuldig over. We hadden fantastische fietswedstrijden langs de zeedijk. Welnu, dat kan nu allemaal niet meer. Die zeedijk is er nog wel maar dat fietsen is wat link geworden.

In het kader van een algemene politieke beschouwing past het om een motie in te dienen over schaliegas. Wij denken dat dit een goed moment is om hierover helderheid te geven. Wij dienen de motie mede namens de fractie van het CDA in.

De **voorzitter**. Door de leden Veraart en Schonis is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 3 juni 2016;

overwegende dat:

- in december 2014 de Tweede Kamer een motie heeft aangenomen die bepaalde dat het kabinet deze regeerperiode geen winningen naar schaliegas mag doen;
- in juli 2015 minister Kamp meedeelde dat er deze regeerperiode geen proefboringen naar schaliegas worden gedaan, conform de aangenomen motie van de Tweede Kamer;
- er binnen een jaar Tweede Kamer-verkiezingen zullen zijn en de discussie omtrent schaliegasboringen weer actueel wordt;
- de veiligheids- en milieुरisico's van schaliegasboringen nog niet goed bekend zijn;

van oordeel dat:

- de natuur en het milieu in Zeeland moeten worden beschermd;
- het gebruik van fossiele brandstoffen moet en kan worden teruggedrongen;

dragen het college van GS op om het boren naar schaliegas in Zeeland expliciet af te wijzen en dit bij de formatie van het volgende kabinet in te brengen;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 5.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Door de fractie van D66 is aangegeven dat er nog te weinig bekend is over de voordelen, vooral over de nadelen van schaliegaswinning, maar toch is zij vrij absoluut in haar motie: het boren naar schaliegas moet totaal worden verboden. Is het daarvoor niet wat te vroeg?

De heer **Veraart** (D66). Nee, dat vind ik niet te vroeg. Mijnheer Faasse, ik ben opgeleid in een vak waarvoor geldt dat je geen gesloten vragen moet

stellen. Immers, dan krijgt je een ja- of nee-antwoord. Overigens, op een ander moment wil ik nog wel eens toelichten dat schaliegas wat ons betreft geen duurzame oplossing biedt en niet past bij de energietransitie waar wij voor zijn.

Voorzitter. De zerobased begroting voorziet in een fundamentele heroverweging. Wij geven steun aan de algemene gedachte die erop is gericht ruimte te maken voor nieuwe zaken, maar dan wél investeringen. Het is jammer dat het dak niet is gerepareerd toen het financiële zonnetje nog scheen. Dat is toen niet gedaan, en daardoor zitten wij nu met de gebakken peren. Maar goed, daar moeten wij dan maar doorheen. Zure appels, gebakken peren, ik neem aan dat ik daarvoor in elk geval bij één van mijn collega's een goed gehoor vind... De geschetste financiële nood is er de oorzaak van dat er nu zerobased wordt gehandeld. Natuurlijk was het beter geweest om, zoals ik al zei, het dak te repareren toen de zon nog scheen.

Kijken wij naar de investeringen --het is onze wens om ze consequent door te zetten-- dan ontkomen wij niet aan een vergelijking met datgene wat wij in het verleden met DELTA hebben gedaan, en wat wij dreigen te gaan doen met betrekking tot bijvoorbeeld Zeeland Seaports en andere deelnemingen. Voorzitter, ik maak een vergelijking met Venezuela. Het is een end weg, maar dat land is veel in het nieuws; ik veronderstel de situatie daar als bekend. Het gaat bij deze vergelijking om drie zaken: geld uit energie, uitdelen in plaats van investeren en crisis. Ik ga niet zeggen dat het op al deze punten bij ons precies zo is, maar in Venezuela was in elk geval een regime aan de macht dat heel veel geld kreeg uit fossiele brandstoffen. Dat geld is niet geïnvesteerd maar uitgedeeld, hetgeen korte tijd tot grote populariteit van de premier heeft geleid, maar nu zitten ze daar met een zeer ernstige crisis, zowel in financiële als in politieke zin.

Daarmee is geïllustreerd hoe belangrijk wij het vinden dat er niet wordt uitgedeeld, maar geïnvesteerd. Ik maak hier even een bruggetje naar Zeeland Seaports, waarover wij later dit jaar zeker nog komen te spreken. Wij zien Zeeland Seaports als een van de instellingen die wij niet alleen op het financiële rendement moeten afrekenen maar óók op maatschappelijk rendement. Onze betrokkenheid daarbij is alleen te rechtvaardigen wanneer het een maatschappelijke opgave betreft, en dan gaat soms werkgelegenheid boven het financiële rendement. Niettemin zijn wij met betrekking tot ZSP toch weer bezig om ons rijk te rekenen en ons af te vragen hoeveel men in de toekomst in de provinciale kas zal kunnen gaan storten. Ik hoop, voorzitter, dat deze waarschuwing tot een goede reactie leidt.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. De Voorjaarsnota is een belangrijk sturingsinstrument

van de Staten. Wij kunnen vandaag aangeven wat wij, als partijen, willen dat er in de begroting voor 2017 komt. Vijf jaar geleden stond ik hier voor het eerst, had ik acht A4'tjes in mijn hand en stelde ik de vraag: moeten wij het hiermee doen? Vandaag gaat het om 56 bladzijden en de inhoud van het stuk is van hoge kwaliteit. Maar, voorzitter, ben ik nu blijer? Niet echt, en dus gaat het blijkbaar niet om de hoeveelheid papier maar om datgene wat er in de Voorjaarsnota staat.

Dat de provinciale financiën worden heroverwogen, is op zich logisch. Immers, wij hebben nu andere taken en andere inkomsten. Er is dan ook sprake van een goed moment om alles weer eens op een rijtje te zetten. De SP-fractie heeft dan ook tot nu toe meegewerkt aan alle stadia van de zogenaamde zerobased begroting, terwijl zij de gedeputeerde die dit heeft begeleid, met het proces heeft gecompimenteerd.

Echter, nu scheiden onze wegen. Het college geeft namelijk aan dat het collegeprogramma leidend is, en dat terwijl het bij zijn installatie toch écht heeft gezegd dat er samenwerking werd gezocht met de zogenaamde niet-coalitiepartijen. Voorzitter, de SP voelt zich op dit moment weer helemaal een oppositiepartij. In het coalitieprogramma wordt het faciliteren van economische groei als belangrijk punt vermeld en daarmee begint wat ons betreft deze hele exercitie te lijken op datgene wat vijf jaar geleden op die paar A4'tjes stond. Immers, toen moest geld worden vrijgemaakt voor de Economische Agenda. Dat geld kwam van de gesubsidieerde instellingen. Vanmiddag gaan wij spreken over een instelling die nu écht voor haar voortbestaan moet vrezen en wij zijn bang dat het die kant opgaat.

Voorzitter. Dat er wordt gefocust op Campus Zeeland, op de technische universiteit, vinden wij een goede zaak. Gisteren hebben wij kunnen horen dat ook de commissie Balkenende dat een goed plan vindt. Echter, waarom nu niet écht gefocust? Waarom niet zo'n universiteit plaatsen bij de plek waar de banen te vinden zijn? De procesindustrie zit in Zeeuws-Vlaanderen, en daar zit men te springen om goed opgeleide "beta's". Als er met die bedrijven wordt gesproken, stellen zij met liefde stageplaatsen beschikbaar, wellicht zelfs baangaranties. Er zijn bovendien in Zeeuws-Vlaanderen voldoende betaalbare woningen. Als men in plaats van subsidie te geven voor het slopen daarvan, ze laat bewonen door jongeren dan worden op die manier de krimp-, leefbaarheids- en werkgelegenheidsproblemen aangepakt. Dan wordt ambitie waargemaakt.

Gisteren werd ook de kerncentrale genoemd. Het is een van de oorzaken van het feit dat wij minder inkomsten hebben. Ik was blij dat Balkenende het zei: het Rijk moet hier zijn verantwoordelijkheid nemen. Wat was het jammer dat minister Kamp dit niet meteen beaamde... Wij

moeten wachten op het besluit dat de regering hierover gaat nemen. Overigens, de commissaris zei hierover iets dat mij triggerde. Ik weet dat wij het rapport van de commissie-Balkenende nog gaan bespreken, maar de commissaris zei: Zeeland wil hier garant voor staan. Voorzitter. Wat de SP-fractie betreft maakt het nogal wat uit of je garant gaat staan voor DELTA, of voor EPZ, voor de kerncentrale. Graag verkrijg ik hierop een reactie van het college.

Voorzitter. Wat het OV betreft constateren wij: wél geld voor de haltetaxi en geen geld voor de knelpunten. Zijn er dan geen knelpunten? Onze conclusie is dat mobiliteit steeds meer synoniem lijkt te gaan staan voor asfalt.

Al langer vindt de SP-fractie economische innovatie belangrijk. Laatst was er een start up-initiatief dat in De Wereld Draait Door werd gelanceerd, waarbij men de kaart van Nederland liet zien om duidelijk te maken waar wat te doen was. Welnu, op die kaart was Zeeland niet te zien. Wat doen wij hier nu verkeerd? Waarom missen wij hier de boot?

Het herstructureren van bedrijventerreinen vinden wij een prima plan. Wat de SP-fractie betreft gaan wij inbreiden in plaats van uitbreiden, geen nieuwe locaties. Immers, daar wordt de provincie niet mooier van. Verder menen wij dat er gestopt moet worden met het subsidiëren van het slopen van betaalbare woningen. We hebben ze in de nabije toekomst hard nodig. Als dat al niet het geval is voor onze jongeren, dan toch in verband met onze opgave met betrekking tot het huisvesten van vluchtelingen. Als er dan tóch moet worden gesubsidieerd, maak die woningen dan energiezuinig.

Voorzitter. Ik maak enkele korte opmerkingen. Leefbaarheid heeft te maken met voorzieningen, zoals een OV zonder knelpunten. Het streven naar de circulaire economie heeft onze steun. De keuze in het voordeel van de grote evenementen vinden wij een slechte zaak. Die kunnen wat ons betreft beter zélf hun broek ophouden. Het opheffen van het fietsvoetveer is voor onze fractie onbespreekbaar.

Het college legt ons de vraag voor of er aan de hand van programma's kan worden geautoriseerd. Welnu, wat mijn fractie betreft dekt dit de lading niet. Er zijn nu al grote verschillen met betrekking tot de beleidsnota's. Hier is wel gesteld dat de jaarstukken kunnen worden gelezen als een roman, maar wij zien grote verschillen tussen programma's. Wat ons betreft worden er duidelijke kaders geformuleerd die voor álle programma's gelden. Als het college wil knabbelen aan de autorisatiebevoegdheid van de Staten, zal het de SP-fractie altijd op zijn weg vinden.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Allereerst richt ik mij op het zerobased begroten. Wij moeten zo'n 28

miljoen herbestemmen, maar ik vraag aandacht voor tegenvallers. De krimpgebieden noem ik nu niet; de volgende week dinsdag krijgen we de antwoorden op de hierover gestelde vragen. Wél noem ik de risico's in verband met de Marinierskazerne. Kan het college enigszins in beeld brengen hoe groot ze zijn? Verder noem ik Perkpolder. Een bijeenkomst hierover werd ineens afgelast. Ik ben zeer benieuwd hoe het hiermee in financiële zin gaat. Wat Waterdunen betreft is het einde nog niet in zicht. Vragen, daarover gesteld, zijn nog niet beantwoord. Vandaag worden we weer over Thermphos bijgepraat. Ik heb zo'n vaag vermoeden...

In verband met DELTA wordt een garantstelling voor 200 miljoen gevraagd. Dat zou voldoende zijn... Toen moest er verkocht worden en nu moet er ook nog een leningconstructie verzonnen worden. Voorzitter. Als deze Staten besluiten om mee te gaan met die 200 miljoen garantstelling, voorspel ik wederom financiële tegenvallers.

Vervolgens vraag ik aandacht voor de verzuiving van Volkerak-Zoommeer, de zoetwaterborging. Als wij daar een besluit over nemen --in feite is er in het verleden al een besluit genomen-- voorspel ik dat er in de toekomst veel geld bij zal moeten. Men kan niet inschatten wat de totaliteit van dit project zal gaan kosten, en regeren is vooruitzien...

Lovende woorden heb ik gehoord over de biobased economy en de circulaire economie. Ja, voorzitter, maar het kost ons wél veel geld. Hoe lang kunnen we ons dit nog veroorloven op deze schaal?

In verband met de energietransitie wordt er gewezen op de wind. Welnu, men kan inmiddels de effecten zien voor bijvoorbeeld onze kerncentrale. Die centrale moet eigenlijk door het Rijk worden overgenomen, zoals ook in het rapport van de commissie Balkenende wordt gesteld, maar in feite geldt hier: het Rijk moet niks. We hebben het ook met betrekking tot Thermphos gezien. Ook wat dat betreft hadden wij graag gezien dat het Rijk of Europa de boel zou overnemen, maar dat hebben ze niet gedaan. Dergelijke risico's kunnen wij dus niet zomaar wegcijferen.

Voorzitter. Door de CDA-fractie is een opmerking gemaakt waar wij vierkant achter staan: minder nieuwe natuur en meer aandacht voor beheer. Echter, ik vraag mij af of de CDA-fractie in dit verband met een amendement of een motie komt. Is dat het geval, dan is de PvZ-fractie bereid om daar steun aan te geven. Ik wacht de initiatieven af.

In verband met breedband-internet zijn er in Zeeland allerlei initiatieven ontstaan. Dat is geweldig, voorzitter, want de ontsluiting van het buitengebied moet gewoon gewaarborgd worden. Overigens, er worden steeds initiatieven ontplooid

voor draadloos internet, maar is er wel eens nagedacht over de mogelijkheid om, als er bijvoorbeeld rioleringswerkzaamheden zijn, heel goedkoop een buisje toe te voegen waardoor na verloop van tijd glasvezel kan worden getrokken? Dit zou in financiële zin aantrekkelijk kunnen zijn en daarmee wordt er ook echt gesproken over een duurzame ontsluiting van het buitengebied. Ik zie dit als een betere investering.

En dan hebben wij nog het rapport van de commissie Balkenende, waarin gesproken wordt over bestuurlijke vernieuwing, Zeeland als experimenteerregio-bestuurskracht. Voorzitter, Zeeland is al verschillende malen experimenteerregio geweest --als voorbeeld noem ik Duurzaam Veilig-- maar zoiets biedt niet alleen kansen, het houdt ook risico's in. Wij betalen op deze manier de missers en anderen trekken er lering uit. Gaan wij in de richting van bestuurlijke vernieuwing, dan denk ik aan de Tafel van Vijftien. De eerste opzet daarvan was gericht op een nieuwe bestuurslaag; dat stond gewoon in de stukken. Naderhand is dit afgezwakt. Voorzitter, wij zijn vóór samenwerking. Samenwerking: ja, maar fusie: nee, en een nieuwe bestuurslaag: nee.

Voorzitter. Wij vinden het plan met betrekking tot Campus Zeeland zeer ambitieus...

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik meen dat ik de heer Babijn al eens eerder heb gevraagd of hij misschien een andere versie heeft van de plannen met betrekking tot de Tafel van Vijftien, namelijk waar het gaat om het creëren van een nieuwe bestuurslaag. Dat hebben wij nooit kunnen ontdekken. Als hij een andere versie heeft, sta ik ervoor open om die eens van hem te ontvangen.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. In een bijeenkomst van het Presidium heb ik verwezen naar het oorspronkelijke document. Daarin werd beoogd een nieuwe bestuurslaag te creëren. Naderhand is dat afgezwakt, maar het staat er gewoon in. Ik heb nu mijn lpad niet bij de hand, maar zal het straks opzoeken.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Heb ik goed gehoord dat de heer Babijn het zojuist had over "Campus Zeeland" en niet over "Campus Zeeuws-Vlaanderen"? Ik vind het belangrijk om dit te constateren en ik hoop dit ook in het vervolg van dit debat zo van de heer Babijn te horen: Campus Zeeland.

De heer **Babijn** (PvZ). Het is een onderwerp dat ik juist wilde aansnijden toen ik werd onderbroken. Nogmaals, het is een zeer ambitieus plan met veel positieve elementen, maar laat ons ook de huidige scholen waarborgen. Immers, er zijn scholen waarbij het water tot aan de lippen staat, of zelfs daarboven. En hiervoor, voorzitter, moeten wij 80

miljoen zien te vinden. Die hebben wij nog niet en ik ben bang dat het één ten koste zou kunnen gaan van het ander. Mijn fractie wil gewaarborgd zien dat de huidige infrastructuur op scholengebied gewoon blijft bestaan en wordt ondersteund. Wij lezen voortdurend in de krant dat het water bij bestaande scholen tot aan de lippen staat. Met andere woorden: niet of-of, maar en-en. Kunnen wij ons een dergelijke opzet wel veroorloven? De financiële dekking is er nog niet.

Gelukkig is er ook door andere fracties gesproken over het fietsvoetveer. Natuurlijk moet dat gewaarborgd blijven. Het is een belangrijk onderdeel van de verbindingen tussen Zeeuws-Vlaanderen --ik noem Zeeuws-Vlaanderen, mijnheer Roeland-- en de rest van Nederland, maar ook omgekeerd. Wij zijn één land. Voorzitter, de PvZ komt niet alleen op voor Zeeuws-Vlaanderen maar voor heel Zeeland. Vandaag hebben wij hier horen zeggen "afpraak is afspraak". Daar krijgen wij een warm gevoel bij. Immers, afgesproken is dat die verbinding in stand blijft, en dus mogen wij daarop rekenen.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA).

Voorzitter. Ook de CDA-fractie vindt dat het fietsvoetveer moet blijven, maar dat is zonder meer het geval. Als wij hier steeds de discussie over het fietsvoetveer op deze manier blijven voeren, kweken wij onrust en dat willen wij absoluut niet.

De heer **Babijn** (PvZ). Die onrust is er al. Als men de vaarfrequentie wil verminderen en stelt dat het met dat enorme tekort zo niet verder kan, dan is er al onrust. Wij willen die onrust wegnemen en constateren dat ook andere fracties nu naar voren brengen dat deze verbinding gewaarborgd moet zijn. Nogmaals: afspraak is afspraak. Afspraken hierover zijn schriftelijk vastgelegd en ze moeten worden nagekomen. Deze verbinding móet blijven!

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Daar zijn wij het helemaal mee eens. De gedeputeerde heeft een en ander in de gemeente Sluis uitgelegd, maar misschien hebben de mensen niet goed geluisterd. Hoe dan ook, als wij hier iedere keer zeggen dat die verbinding er moet blijven... Het gaat erom dat deze voorziening efficiënter wordt ingevuld. Dat het fietsvoetveer er blijft, is gewoon een feit.

De heer **Babijn** (PvZ). Als er eerst sprake is van een tekort van drie ton en als men het desbetreffende bedrag laat opgaan in de brede doeluitkering, als men vervolgens uitkomt op een tekort van 4,5 miljoen... Dát is onrust zaaien. Het is gewoon niet terecht. Vandaar dat wij hier eerder hebben gesteld dat deze middelen weer moeten worden geormerkt. Dan wordt die onrust in elk geval al weggenomen.

De heer **Schonis** (D66). Ik heb goed naar u geluisterd, mijnheer Babijn, en ik heb u niet één keer iets positiefs horen zeggen over Zeeland. Ik heb u al helemaal geen visie voor Zeeland horen verwoorden. Is het nu echt zo, in uw beleving, dat Zeeland bestaat uit tien projecten ten aanzien waarvan u alleen maar risico's kunt noemen? Kunt u niet één keer aangeven wat met betrekking tot Zeeland uw toekomstbeeld is? Is dit nu daadwerkelijk wat u hier doet? Dat kan ik mij niet voorstellen, maar...

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter, als ik ons verkiezingsprogramma zou moeten voorlezen... Daar ontbreekt de tijd voor. Er zijn wel degelijk veel positieve elementen maar wij vragen aandacht voor de kritiekpunten; daarop willen wij een reactie van het college en van de andere fracties.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. De heer Babijn houd ik voor dat het fietsvoetveer ook onze verbinding met de gemeente Sluis is. Kan hij daar niet duidelijk maken dat wij --hier in deze zaal, geen van de hier vertegenwoordigde partijen-- niet willen dat de boot weggaat?

De heer **Babijn** (PvZ). Die intentie zal er uiteraard zijn, maar er moet altijd boter bij de vis. Als je hiervoor minder geld wilt uitgeven, als je praat over enorme tekorten, moet gevreesd worden voor de vaarfrequentie. Als er minder wordt gevaren, krijg je minder gebruikers van het fietsvoetveer. Op een gegeven moment ontstaat er dan een soort sterfhuisconstructie. Wij hebben nog steeds niet de garantie dat de boot gewoon met de huidige vaarfrequentie blijft varen. Dat is een discussiepunt dat nog in de commissie Economie aan de orde moet komen. Ik hoop dat het blijft zoals wij het willen, maar ik zie het graag door deze Staten zwart op wit gegarandeerd. Met andere woorden: hou u aan uw woord; belofte maakt schuld.

De heer **Willemse** (50-Plus). Voorzitter. Mevrouw De Milliano die het over onrust zaaien heeft, wijs ik erop dat wij in de Voorjaarsnota, blz. 32, wel degelijk in verband met het fietsvoetveer lezen dat er ook "andere vervoersmogelijkheden" zijn. Dat heeft toch betrekking op een andere mogelijkheid dan de fastferry?

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Er ligt een overeenkomst waarin is opgenomen dat dit fietsvoetveer blijft bestaan. Daar wordt niet aan getornd.

De vergadering wordt voor enige tijd geschorst.

34. Besluitvorming jaarstukken/9e begrotingswijziging-2016

De **voorzitter**. Ik herinner eraan dat eerder werd afgesproken dat de besluitvorming in verband met de jaarstukken en de 9e begrotingswijziging-2016 na de lunchpauze zou plaatsvinden. Er is gelegenheid geweest om het laat ingediende amendement van de SP-fractie te bekijken. Bestaat er behoefte aan nadere beraadslaging?

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Als er berichten in de krant verschijnen, komen daar vaak reacties op. In de lunchpauze heb ik contact gehad met iemand die nauw betrokken is bij de kwestie die in ons amendement aan de orde komt, de positie van het PSD-personeel. Mij is gezegd dat er met betrekking tot dit dossier in het verleden best wel veel meevallers zijn geweest. Ik doel nu op de PSD-reserve. Het gaat over miljoenen, die niet terug zijn gestort maar in de algemene reserve terecht zijn gekomen. Klopt deze mededeling?

De heer **De Bat** (GS). Geen idee, voorzitter.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Wij trekken nu ons amendement in en zullen later met een op betere informatie gebaseerd verhaal komen. Wij zullen in een latere statenvergadering alsnog een amendement indienen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat amendement nr. 1 is ingetrokken.

Het statenvoorstel Jaarstukken provincie Zeeland 2015 wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de CU, de PVV, de SGP, de VVD, het CDA, de PvdA, de SP, GL, 50-Plus en D66 voor dit voorstel hebben gestemd.

Het statenvoorstel 9e wijziging begroting 2016 provincie Zeeland wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SP, 50-Plus, GL, D66, het CDA, de PvdA, de VVD, de PVV, de CU en de SGP voor dit voorstel hebben gestemd.

35. Aan de orde is de voortzetting van de behandeling van het

Statenvoorstel Voorjaarsnota 2016 (BLD-055)

De heer **De Bat** (GS). Voorzitter. Op de wijze van autorisatie is door verschillende fracties ingegaan. In de Voorjaarsnota wordt deze mogelijkheid als voorstel gepresenteerd en ik zou het iets willen uitbreiden, in die zin dat er sprake is van het voorstel om deze mogelijkheid in de komende tijd te gaan bespreken. Wij hebben al eerder de klankbordgroep hiervoor benaderd en in de commissie is een en ander toegelicht. Vervolgens kan bij de begrotingsbehandeling definitief worden bepaald op welk niveau de autorisatie wordt gelegd. Ik meen dat hiermee tegemoet wordt gekomen aan de vragen die hierover leven.

Bijna alle fracties hebben aandacht gevraagd voor de relatie tussen de Voorjaarsnota en de adviezen van de commissie Balkenende. Voorzitter. In de brief die gisteravond nog is verzonden, heeft het college aangegeven hierop graag op een ander tijdstip terug te komen. Niettemin is door sommigen gevraagd hoe het zit met de vertaling van een en ander, in relatie met de Voorjaarsnota en de Economische Agenda. Welnu, de opgave is om met elkaar de goede verbindingen te maken. Het is niet zo dat zaken zijn benoemd waarvoor wij géén plek zouden weten of waarover nog niet gesproken is. Het gaat erom focus aan te brengen met betrekking tot een aantal zaken die wij met elkaar belangrijk vinden. Wij gaan hierover op 8 juli spreken, hopelijk mede aan de hand van een kabinetsreactie. In de aanloop naar de begroting voor 2017 zullen wij een en nader verder doorvoeren. Wat ons betreft is er sprake van een lijn die wij kunnen oppakken en die prima gaat passen.

De heer Temmink heeft een vraag gesteld over een eventuele automatische indexatie voor instellingen. Voorzitter. Het is niet zo dat iedereen automatisch recht heeft op het bedrag dat ook voor het lopende jaar beschikbaar werd gesteld. Uiteindelijk moet er een aanvraag komen die vervolgens wordt getoetst op waarheid. Is het een begroting die klopt en die voldoet aan gemaakte prestatieafspraken? Daarna kan een beschikking worden afgegeven. Deze werkwijze kan betekenen dat in het ene jaar het subsidiebedrag heel anders is dan in het andere jaar. De praktijk geeft aan dat het vaak in elkaars verlengde ligt, maar ook is duidelijk dat indexatie niet automatisch plaatsvindt. Dat is afhankelijk van de aanvraag die men indient en het bedrag dat een instelling denkt nodig te hebben. Het is op basis daarvan dat een beschikking wordt afgegeven. Overigens, in de Voorjaarsnota wordt rekening gehouden met 1% indexatie, eventueel, omdat wij het voor de eigen organisatie ook op die manier doen. Er is dus

ruimte, maar afhankelijk van de aanvraag wordt straks een beschikking afgegeven.

De heer Verburg noemt specifiek drie opgaven, onderstreept de noodzaak om mensen aan het werk te houden en geeft aan het eens te zijn met de stelling dat het UWV hiermee aan de slag moet. Voorzitter, al eerder heb ik gezegd dat hier toch ook echt een taak voor overheden ligt. Wij hebben het Drie O-overleg waarin wij hierover met elkaar spreken en trachten focus aan te brengen in verband met beroepsgroepen die in het bijzonder aandacht verdienen. Dat werkt goed en daarmee moeten wij doorgaan, ook gelet op het grensoverschrijdend perspectief.

De heer Verburg heeft het voorts over Vlissingen als hub voor wind op zee. Voorzitter. Dit is iets waarop wij al langere tijd inzet plegen. Wij weten dat de spin-off van het bouwen in de haven zo groot kan zijn dat daarvoor volledige inzet nodig is, en die is er ook, mét alle partijen die hierbij betrokken zijn.

De heer **Verburg** (CU). Het is mooi om te horen dat hierop al veel inzet wordt gepleegd, maar liggen er ook bepaalde doelstellingen achter? Wordt ingezet op een omzet van een X aantal miljoenen en op bijvoorbeeld een groei van 10% per jaar? Is er sprake van een bepaalde richting of is het gewoon een kwestie van: we zijn ermee bezig en zien wel?

De heer **De Bat** (GS). Er is niet één doelstelling. De tender is er; die is gesloten. Er hebben veel partijen op ingeschreven. Het doel is: zorgen dat degene die 'm wint, vanuit het Zeeuwse zijn werk gaat doen. Dat is de doelstelling die wij moeten gaan realiseren. Daaromheen zijn er andere doelstellingen zoals een kenniscentrum op het terrein van wind op zee. Dat zou prima in Zeeland passen. Op die manier kijken wij ernaar. Het gaat dus niet om een doelstelling in miljoenen. Wij willen dit voor Zeeland gerealiseerd zien, en daarop is de inzet gericht van ZSP, Impuls, de provincie en de hierbij betrokken gemeenten.

Voorzitter. Er zijn ook vragen gesteld over de smart doelstellingen en de begroting. Ik meen dat ik daarop bij de behandeling van de jaarstukken al voldoende ben ingegaan. Dat is het proces dat wij met elkaar in de richting van de begroting gaan doorlopen. Overigens moeten wij hierbij nuttig handelen. Het moet ook weer niet zo zijn dat wij alles tot op de laatste letter moeten willen beschrijven.

Voorzitter. Toen de heer Verburg inging op de rol van de "portefeuillehouder", vroeg ik mij af op wie hij doelde. Immers, hij vroeg ook wat de rol van GS-leden zou zijn.

De heer **Verburg** (CU). Ik doelde op de Zeelandcoördinator, de portefeuillehouder die vermeld wordt als degene die de externe relaties

onderhoudt met betrekking tot een thema, een opgave. Zo heb ik het gelezen.

De heer **De Bat** (GS). Dat is dus één van de portefeuillehouders die al bestaan.

De heer **Verburg** (CU). Oh, het gaat dus om één van de gedeputeerden?

De heer **De Bat** (GS). Yes, zo is het.

De heer **Verburg** (CU). Okay, ik meende dat een ander...

De heer **De Bat** (GS). En dus was er sprake van een misverstand. De Zeelandcoördinator is iemand die vanuit het Haagse wordt aangesteld en die de relatie onderhoudt met degene die wij aan deze kant aan het werk zetten.

De heer Bierens vraagt naar de wijze waarop wij naar de instellingen gaan kijken, waarbij hij de ZB en de groene instellingen noemt. Voorzitter. In de nu voorliggende Voorjaarsnota wordt gesteld dat wij, in de aanloop naar de Voorjaarsnota die in het voorjaar van 2017 aan de orde komt, in verband hiermee een uitwerking willen hebben. De evaluatie vindt in 2016 plaats; de vraag hoe de samenwerking kan worden bevorderd, moet zijn beantwoord voordat wij de volgende Voorjaarsnota gaan bespreken. Dat is de tijdlijn die wij voor ogen hebben.

De heer Roeland heeft een aantal opmerkingen gemaakt die gewoon deze keer helemaal kloppen... Daar ben ik dus heel blij mee. Hij stelde onder meer: afspraak is afspraak. Dat is zo, voorzitter, maar wij moeten ook de tijdstippen vasthouden. Collega's zullen ingaan op andere door de heer Roeland gemaakte opmerkingen.

Mevrouw De Milliano heeft met betrekking tot de autorisatie gesteld dat verandering op zich prima is. Als we een nieuw niveau van autorisatie zoeken, komen wij er wel uit, maar dan moet er wel een vergelijk met oude begrotingen kunnen zijn. In elk geval de eerste keer, zou ik zeggen, voorzitter, want daarna is er een begroting waarop verder kan worden gebouwd. Dit zal wel even geduid moeten worden. Als er een nieuwe begroting komt, zal die stellig afwijken van de situatie zoals die altijd was. Wij zullen daar dus een toelichting op moeten geven; dat vind ik terecht.

Voorzitter. De heer Willemse schetst weer het prachtige dilemma: "medeplichtig" zijn of niet betrokken zijn. Wij hebben de afgelopen maanden vaak te horen gekregen dat de Staten vroegtijdig moeten worden betrokken bij alles wat wij doen. Ik meen dat wij dat met betrekking tot dit proces fantastisch hebben gedaan, en dan zegt de heer Willemse: er zit een adder onder het gras want nu zijn wij "medeplichtig". Ja, de Staten zijn medeplichtig aan datgene wat er is gebeurd, maar

zij geven pas vandaag hun oordeel. Volgens mij moeten wij de manier waarop wij hebben gewerkt, vasthouden --ik dank de woordvoerders die ons hiervoor een compliment hebben gegeven-- en dat betekent dat de Staten medeplichtig zijn, als men het zo voelt, maar het betekent niet dat zij zich al gebonden hebben. De Staten geven pas vandaag hun oordeel. Ik vind het begrip "medeplichtig" hier niet zo passen. De Staten zijn betrokken; dát is het goede woord.

Mevrouw Pijpelink stelt, na haar mooie schets van de foto op de voorzijde van het rapport van de commissie Balkenende, drie vragen. Voorzitter, wij gaan voortaan heel goede foto's plaatsen op elk beleidsdocument, want dan gaat het vervolgens alleen nog maar over die foto's... Sprekend over de circulaire economie en verbindingen, stelde mevrouw Pijpelink dat er sprake zou zijn van een scheve verdeling. Voorzitter. Getalsmatig gezien heeft zij gelijk. Echter, er moet wél een doorvertaling plaatsvinden naar de formats met betrekking tot de ambities. Er zitten onder elke opgave heel verschillende ambities. Het is niet zo dat die verdeling werkelijkheid is in de zin van: de een heeft meer en de ander heeft minder. Neen, de een moet ook meer taken uitvoeren dan de ander. Het is dus belangrijk om deze verdiepingsslag naar de begroting te maken. Vervolgens is er onderscheid in de hoogten van getallen, maar tegelijkertijd ook in onderliggende ambities.

De heer Van Dijk is ingegaan op de kaderstellende rol van de Staten, in relatie met de autorisatie. Voorzitter, ik meen dat ik daarop al voldoende ben ingegaan. Voorts stelt de heer Van Dijk dat er, als er wordt gezocht naar nieuwe werkwijzen, vertrouwen moet zijn in elkaar. Volgens mij is dat de kern op grond waarvan er überhaupt moet worden gewerkt. Anders wordt het wel héél erg lastig.

De heer Veraart stelt, verwijzend naar de basisbegroting, dat er voor 2017 al heel veel vastligt. Hij doelde daarbij mede op de organisatie. Dat klopt, voorzitter. Wij hebben aangegeven dat het heel moeilijk is om wat dat betreft nog vóór 1 januari grote veranderingen door te voeren, behalve dan zaken als een vacaturestop. Men zal het met ons eens zijn dat het een goede zaak is om dit punt op te pakken in relatie met de volgende begroting. Dat hebben wij ook zo benoemd; wij hebben een aantal businesscases gevraagd, juist ook op het gebied van het personeel. Wat kunnen wij --bijvoorbeeld door dingen slim met ICT te doen-- besparen op personeel? Dergelijke zaken moeten worden uitgewerkt en dat betekent dat de basis voor 2017 niet de basis voor 2018 behoeft te zijn.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. De gedeputeerde geeft aan dat wij nu zaken voor 2017 vastleggen, ook al wordt het pas definitief in het

najaar. Dit betekent mijns inziens dat wij ervan moeten uitgaan dat er gedurende anderhalf jaar geen doelmatigheidswinst te boeken valt. Dat vind ik wel érg lang. Wat mij betreft zou het college hier wat meer ambitie mogen tonen en bijvoorbeeld kunnen zeggen: wij weten nu nog niet hoe, maar wij gaan er wél vanuit dat er zowel bij onze eigen organisatie als bij de gesubsidieerde instellingen op grond van efficiency iets te halen valt. Het is mogelijk dat er investeringen nodig zijn om de kwaliteit te handhaven, maar ik vind dat er nú op dit punt te weinig ambitie is.

De heer **De Bat** (GS). De getalsmatige discussie en datgene wat wij aan het doen zijn met de vacaturestop en met het inrichten van de projectorganisaties, lopen natuurlijk door. Het is niet zo dat alles met betrekking tot de personeelsontwikkeling stil staat. Echter, de feitelijkheid is wél dat met betrekking tot het personeel de begroting voor 2017 de basis is omdat wij nu eenmaal niet plotseling een besluit kunnen nemen om personeel te ontslaan zodat het bedrag naar beneden kan worden gebracht. Zo werkt het niet. Daarmee is even de basis aangegeven, los van de ontwikkeling die al gestart wordt. Immers, als je op dit terrein in 2018 iets gerealiseerd wil hebben, moet je daar nú al mee bezig zijn. Er wordt dus al aan gewerkt.

De heer **Veraart** (D66). Wij gaan hier niet al te diep op in want ongetwijfeld komen wij hier later nog op terug, maar ik zeg u wél dat het in de rest van de samenleving toch een vreemde indruk maakt wanneer hier wordt gezegd: wij kunnen gedurende de eerste anderhalf jaar helemaal niks; wij kunnen niet op een bepaalde besparing rekenen, of op een andere werkwijze die in kwaliteit iets oplevert. Nogmaals, dat vind ik té weinig ambitie.

Voorzitter. De gedeputeerde heeft gelijk als hij erop wijst dat men niet zomaar kan besluiten om mensen te ontslaan. In een dergelijke "framing" wil ik ook helemaal niet terechtkomen. Dat is immers niet datgene wat wij voorstaan. Echter, dat is in de rest van de samenleving, in alle andere sectoren, óók zo. Ook daar kan men niet van de ene dag op de andere zomaar iets doen. Ik herhaal dat anderhalf jaar een behoorlijk lange periode is. Ik vind dat het college wat meer ambitie mag tonen om in eigen huis de zuinigheid te tonen die wij ook van anderen vragen.

De heer **De Bat** (GS). Voorzitter. Op andere door de heer Veraart gemaakte opmerkingen en op de motie inzake schaliegas zullen collega's ingaan.

Mevrouw Van Unen dank ik voor haar complimenten die ik zal doorgeven aan alle hierbij betrokkenen. Er is heel hard gewerkt door een enthousiaste groep. Overigens, mijn enthousiasme wordt enigszins de kop ingedrukt door de

opmerking van mevrouw Van Unen dat toch weer het coalitieprogramma de éne basis is waarop de Voorjaarsnota is opgesteld. Voorzitter, dat is feitelijk onjuist. Immers, als uitgangspunt hebben wij Zeeland 2040 maar wij hebben ook gesteld: daarnaast zijn er een heleboel andere zaken die eveneens invloed hebben op al gemaakte en nog te maken keuzes. Daar is het coalitieprogramma er één van. Mijn conclusie is dat mevrouw Van Unen leest wat zij wil lezen wanneer zij zegt dat het coalitieprogramma de éne basis onder de Voorjaarsnota is. Dat is gewoon feitelijk onjuist en ik vind het jammer dat het zo wordt gezegd omdat hiermee afbreuk wordt gedaan aan de intentie om juist wat breder te kijken en ook Zeeland 2040 mee te nemen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Zo heb ik het niet gezegd, voorzitter. Ik heb gezegd wat er staat: "Het coalitieprogramma is leidend".

De heer **De Bat** (GS). Maar dan leest u toch precies dat éne zinnetje dat u wilt lezen. U vergeet de teksten eromheen. Dat mag, maar het levert wél een verschil van inzicht op waar het gaat om de vraag hoe teksten werkelijkheid kunnen worden.

Mevrouw Van Unen, voorzitter, heeft het voorts over "knabbelen" aan de autorisatiebevoegdheid van de Staten. Daarover heb ik al gezegd dat wij in gesprek gaan voordat er beslissingen worden genomen.

Eerder vandaag, voorzitter, meende ik al dat de heer Faasse slecht zou hebben geslapen, maar gelet op het betoog van de heer Babijn denk ik dat hij alleen maar slapeloze nachten heeft. Als je zó pessimistisch naar de wereld kijkt, komt het nooit goed... Natuurlijk, wij hebben met betrekking tot bepaalde projecten heel grote opgaven. Dat ben ik met de heer Babijn eens. Het gaat om Waterdunen, de Sloeweg, Perkpolder en Thermphos, maar het is niet zo dat wij niet weten waarmee wij bezig zijn. Dat weten wij heel goed en wij weten ook dat wij op de risico's moeten sturen, dat wij ervoor moeten zorgen dat de Staten tijdig worden geïnformeerd en dat wij met elkaar moeten zoeken naar oplossingen. Wat Thermphos betreft is er vanavond een bijeenkomst die kan worden gezien als een zoektocht naar een oplossing. De informatie daarover delen wij vroegtijdig zodat de Staten weten waarmee zij aan de slag kunnen.

Voorzitter. De hele Voorjaarsnota --met een investeringsagenda van 28,5 miljoen, met maatschappelijke opgaven en met een verhaal over investeren in Zeeland-- maakt duidelijk dat wij de economische structuur van Zeeland ook zélf ter hand nemen. Met andere woorden: niet wachten totdat anderen ons helpen, maar ook zelf aan de slag en een en ander verbinden met het Actieprogramma Balkenende dat gisteren is gepresenteerd. Dát is wat wij doen en dat mag toch

ook worden gezien. Nogmaals, wij moeten wat de projecten betreft stevig op de risico's sturen, maar die alleen als basis nemen voor datgene wat voor 2017 als belangrijk moet worden gezien...

Ik hoop, voorzitter, dat ik de heer Babijn in een meer positieve modus kan krijgen, zodat hij ook het mooie van Zeeland gaat zien. De situatie met betrekking tot de scholen in Zeeuws-Vlaanderen is op dit moment lastig, maar gelukkig bestaat er eensgezindheid om dit in Den Haag aan de kaak te stellen. Er wordt door scholen en overheden gestreden om dit proces om te draaien en laten wij hopen dat dat lukt. Misschien, voorzitter, is het toch weer een kwestie van het "glas half vol, het glas half leeg", maar ik vind dat naar de projecten moet worden gekeken met de risicobestrijding als achtergrond, en niet alleen met ellende als achtergrond.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Ik herinner de gedeputeerde aan mijn opmerking over de verschillen tussen beleidsnota's en programma's. Het ene document is heel concreet, het andere bijzonder vaag.

De heer **De Bat** (GS). Laten wij in de nog te voeren gesprekken nagaan welke stukken u heel concreet vindt, welke stukken u aanspreken, en welke stukken minder helder zijn. Op die manier kunnen wij bepalen welke stukken wij wellicht als basis kunnen nemen.

De heer **Verburg** (CU). Voorzitter. Met betrekking tot de vacaturestop is de suggestie gedaan om aandacht te geven aan de mogelijkheid van uitwisseling van personeel over de organisatie heen.

De **voorzitter**. Daarop zal door mevrouw Schönknecht worden ingegaan.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Door de fractie van GroenLinks is de vraag gesteld of ook het college vindt dat er een goede balans moet zijn tussen economie en ecologie. Ja.

Naar aanleiding van de vraag van de CU-fractie over de vacaturestop kan ik het volgende zeggen. Wij hebben een in- en extern mobiliteitsprogramma, en dat werkt best al goed. Wij hebben hier dus al op ingezet en het wordt vervolgens nog intensiever gehanteerd.

Voorzitter. De heer Bierens heeft aandacht gevraagd voor de samenwerking van en met de terreinbeheerders. Ik kan hem zeggen dat IVN dit heeft opgepakt. Ik ben voornemens om na de zomer een bestuurlijk overleg met de groene partijen te hebben. De bedoeling is dat het allemaal nog vóór de begroting-2018 afgesproken is. De Staten krijgen overigens ook zelf een keuze

voorgelegd. Immers, de Natuurvisie komt in juli in de Staten aan de orde en daarin zit een keuzevoorstel met betrekking tot de samenwerking tussen instellingen.

Door de CDA-fractie is een vraag gesteld over het Natuurnetwerk. Voorzitter. In de Voorjaarsnota wordt daarover gesteld dat wij met betrekking tot de uitbreiding gaan temporiseren en gaan inzetten op goed beheer. Het college is het dus eens met de CDA-fractie.

Met betrekking tot het Kavelruilbureau is een motie ingediend. Voorzitter, op dit moment wordt er gewerkt aan de Grondnota. Wij hebben onderzoek gedaan --het rapport is bijna klaar-- naar de benodigde grondvoorraad en de relatie met projecten en wensen die wij nog hebben. Op deze manier kan worden onderbouwd welke grondvoorraad nodig is. In de genoemde nota zullen spelregels worden opgenomen om duidelijk te maken hoe wij hiermee omgaan. De motie leg ik uit als: onderzoek dit nu eens. Welnu, het is één van de onderzoeken die wij gaan uitvoeren. De vraag om goed samen te werken met gemeenten en waterschap, eveneens verwoord in de motie, kan ik beantwoorden met de mededeling dat die samenwerking al heel erg goed verloopt en verder zal worden geïntensiveerd.

Ook over de Provinciale Impuls Wonen (PIW) zijn enkele vragen gesteld. De heer Faasse dringt erop aan dat ook particulieren worden geholpen. Voorzitter. Ik kan hem geruststellen. Immers, inmiddels hebben wij zo'n honderd particuliere subsidies toegekend. Na elke evaluatie van een PIW-ronde worden de criteria aangescherpt, in overleg met de desbetreffende commissie. Dat hebben wij ook deze keer gedaan, waardoor nog meer particulieren in aanmerking komen voor subsidie. Daarnaast gaat het om de coöperaties en ruimte voor duurzame woningen.

De fractie van D66 dringt erop aan dat de PIW wordt gehandhaafd op het huidige niveau. Voorzitter, dat "huidige niveau" was 3,5 miljoen en dat bedrag geldt dit jaar voor twee fasen. Thans wordt in de Voorjaarsnota uitgegaan van 1 miljoen, drie jaar lang. Het niveau wordt dus verlaagd, maar wij houden het daarmee wél overeind. Het pleidooi van de fractie van D66 heb ik begrepen.

Voorzitter. Inderdaad moeten wij ons wat ZSP betreft niet rijk rekenen. Afgesproken is dat elke twee jaar wordt geëvalueerd hoe het zit met de borgstelling die voor ons als aandeelhouders geldt; daarmee doel ik op de 500 miljoen. Dit wordt ook nu weer onderzocht. Zolang wij zo'n borgstelling hebben, is er mijns inziens zeker nog geen sprake van "rijk rekenen".

Door de fractie van de SP is gevraagd of wij garant staan voor DELTA of voor EPZ. Voorzitter. Het bedrag van 200 miljoen is bedoeld om een totaaloplossing voor het bedrijf DELTA te bewerkstelligen. Wij gaan ervan uit dat wij Evides

en Enduris kunnen houden en op basis daarvan voor 200 miljoen borg kunnen staan voor de zaken die apart moeten worden gezet en die voldoende geld mee moeten krijgen, in juridische zin. Het gaat dus om een onderdeel van de totaaloplossing. Als die er niet is, is er ook geen borgstelling.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. De gedeputeerde zegt dat er een borgstelling komt voor 200 miljoen en dat dat is voor de "totaaloplossing" voor DELTA, maar daarvan maakt toch ook de kerncentrale deel uit?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Ja. De kerncentrale is nu onderdeel van DELTA. Wij moeten onderdelen apart gaan zetten. Dat heeft te maken met de Splitsingswet die wij moeten uitvoeren. Je moet dan voldoende middelen meegeven om onderdelen niet al na één jaar failliet te laten gaan. Voor de totaaloplossing --ik doel op het behoud van Enduris en Evides, het apart zetten van de commerciële afdelingen en ook de kerncentrale-- zouden wij voor 200 miljoen borg staan. Ik verwijs in dit verband naar het toetsingskader.

De heer **Schonis** (D66). Is mijn conclusie juist dat het erop neer zou kunnen komen dat heel Zeeland voor 200 miljoen garant moet gaan staan voor een nationaal probleem dat "kerncentrale" heet? Heb ik dat goed begrepen?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Zo hebben wij het in ons toetsingskader vastgelegd. Dat klopt. U heeft het heel goed begrepen.

De fractie van Zeeland Lokaal spreekt in verband met het Natuurnetwerk over een langere periode, na 2017. Voorzitter. In 2013 is landelijk afgesproken dat de termijn van 2021 naar 2027 mag. Toen is er ook 1000 hectare van onze opgave afgetrokken. Het jaar 2017 is geen datum voor realisatie van het Natuurnetwerk.

De heer **Faasse** (ZL). Ik heb mijns inziens niet over 2017 gesproken. In het betoog dat ik heb voorbereid, staat 2027.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Het is maar om misverstanden te voorkomen, mijnheer Faasse.

De heer **Van der Maas** (GS). Voorzitter. Er zijn enkele vragen gesteld over het wegenonderhoud, mede in relatie met "R-", vermeld in de Voorjaarsnota. Zijn de budgetten hiervoor toereikend? Deze vraag zullen wij de komende jaren moeten gaan beantwoorden, ook met inachtneming van het assetmanagement dat wij gaan invoeren. Dit management gaat verder dan onderhoudsmanagement. Het doel ervan is, een

optimale prestatie te halen uit de gebruiksmiddelen, de zogenaamde "assets", zulks binnen acceptabele risico's, maar ook tegen aanvaardbare kosten, over de gehele levensduur van onze wegen en kunstwerken. Dit alles moet in kaart worden gebracht en wij moeten ermee leren werken. Voorzitter, wij denken dat, wanneer dit aan de voorkant allemaal goed wordt geregeld, het aan de achterkant ook gaat lonen. Door slimmer te werken, moeten wij het tegen minder kosten allemaal kunnen doen. Wij gaan ook een voorziening maken. Dat betekent dat, als wij in enig jaar niet alle geplande uitgaven kunnen realiseren, middelen naar een volgend jaar kunnen worden meegenomen.

Natuurlijk, voorzitter, willen wij geen slechte toestand van de droge en de natte infrastructuur. Een dergelijke toestand willen wij voorkomen. Die zou kunnen ontstaan wanneer er nu wordt bezuinigd en wij over een paar jaar duurder uit zijn. Het is inderdaad nog een hele onderneming om het allemaal goed in beeld te krijgen. Daar zijn wij mee bezig. Wij hebben gezegd: laten wij met déze budgetten werken; mocht blijken dat ze ontoereikend zijn, dan moeten wij op dat moment nagaan hoe er verder moet worden gehandeld, hoe hiervoor meer geld kan worden ingezet. Maar, nogmaals, assetmanagement is iets waarvan wij positieve verwachtingen hebben en waarmee wij zo snel mogelijk willen beginnen.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Is de gedeputeerde niet bang dat er een gat kan gaan vallen? Dat assetmanagement moet nog verder worden ontwikkeld. Het volgende jaar gaan wij al naar het niveau van R-. Die gang van zaken zou ertoe kunnen leiden dat er een tekort ontstaat op het onderhoudsbudget. Hoe kan dit worden opgevangen?

De heer **Van der Maas** (GS). Daarom is het belangrijk dat wij de conditie van zowel de droge als de natte infrastructuur goed in beeld krijgen. Dat beeld is er grotendeels wel, maar wij willen het voor 100% hebben. Dat proces loopt en wordt het komende jaar verder verfijnd. Daarnaast is er de invloed van de structurele... "bezuiniging" zou ik het niet willen noemen want wij nemen de huidige budgetten mee. Niettemin gaan wij op het niveau van R- acteren. Wat betekent dit nu in de praktijk? Voorzitter, het moet helder in kaart worden gebracht, zodat de Staten er een goed inzicht in hebben. Vervolgens moeten wij met elkaar de vraag beantwoorden of een en ander acceptabel is. Willen wij het op deze manier in onze provincie doen?

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Is de gedeputeerde het met mij eens dat deze werkwijze toch op z'n minst op gespannen voet staat met het

zorgvuldigheidsbeginsel? De zorgvuldigheid vraagt dat men eerst nagaat of het overgaan naar een lager niveau verantwoord is. Het college doet het nu andersom en gaat eventueel later over tot reparatie. Hoe kijkt de gedeputeerde daar tegenaan?

De heer **Van der Maas** (GS). Wat wij willen voorkomen, is: nu bezuinigen en later repareren. Wij willen de consequenties van deze manier van werken, via het assetmanagement, verkennen. Kun je met wat minder geld, door slimmere combi's te realiseren en door slimmer te plannen, tóch de gewenste kwaliteit handhaven? Er ligt ook nog een motie van de SGP-fractie waarmee het college wordt opgeroepen om een en ander goed in beeld te brengen. Welnu, daar zijn wij mee bezig. Ik denk dat deze motie een ondersteuning kan zijn bij het streven naar verdere verfijning. Nogmaals, ook het college wil niet dat er later toestanden ontstaan als gevolg waarvan men met betrekking tot het onderhoud duurder uitkomt.

Overigens, voorzitter, moet er onderscheid worden gemaakt tussen groot onderhoud, dat eenmaal per vijf of tien jaar wordt uitgevoerd, en dagelijks onderhoud. Ook dit moet beter in beeld worden gebracht. Waar is méér dagelijks onderhoud mogelijk zodat het groot onderhoud wellicht anders kan worden gepland? Er valt winst te behalen --daarvan ben ik overtuigd-- en het overzicht waarom ook in de motie wordt gevraagd, kan in dat verband heel nuttig zijn.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. De vraag van de heer Roeland maakt duidelijk dat het college in feite de zaken omdraait. Dat is toch een ongebruikelijke werkwijze. Eerst wordt een bezuiniging doorgevoerd en later, gaande de projecten, wordt nagegaan wat er echt nodig is. Daar zit ook voor mijn fractie een zorgpunt. Ik vertrouw erop dat de gedeputeerde en zijn medewerkers op dit terrein heel actief bezig zijn, maar wij vinden toch de aangegeven volgorde wat merkwaardig.

De heer **Van der Maas** (GS). Voorzitter. De heer Bierens heeft in de Voorjaarsnota kunnen lezen hoe de situatie in 2010 was en wat er daarna is gebeurd. In die periode zijn bezuinigingen doorgevoerd. De budgetten die nu opgenomen zijn, houden geen bezuiniging in ten opzichte van de huidige situatie, wél ten opzichte van 2010. Ik bestrijd dat er sprake is van een bezuiniging ten opzichte van de huidige situatie. Verder ben ik het eens met degenen die bepleiten dat nu goed in kaart wordt gebracht wat de gevolgen zijn van het werken met de huidige budgetten. Mocht blijken dat die budgetten ontoereikend zijn, dan zullen wij vanzelfsprekend maatregelen moeten treffen. Wij gaan dat dan niet aan de achterkant repareren.

Gelet op het voorgaande, voorzitter, kan het college zich vinden in de motie nr. 2 die over dit onderwerp gaat.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Voorzitter, ik meen me te herinneren dat wij in het kader van het overleg over het zerobased begroten een document hebben gehad waarin alles keurig werd uitgesplitst in tabellen, plus en min. In dat stuk wordt ook vermeld dat er, behalve dat assetmanagement, ook door Haskoning een onderzoek wordt uitgevoerd. Ik heb het gevoel dat de motie waarop de gedeputeerde nu doelt, meeloopt met datgene wat al eerder is besproken.

De heer **Van der Maas** (GS). Bij deze motie gaat het om de vraag: wat is het effect van de bedragen die nu in de Voorjaarsnota zijn opgenomen? Ze zijn nieuw; deze bedragen hebben wij niet eerder met de Staten gecommuniceerd. Daarmee willen wij het gaan doen, maar de vraag is: kán het ook met deze bedragen? Dat, voorzitter, is de vraag die mij wordt gesteld en het is de vraag die ik ook mijzelf zelf. Daarom vind ik het belangrijk om dit goed in beeld te brengen.

In het rapport waarop mevrouw Rijksen doelt, wordt onderscheid gemaakt aan de hand van de vraag: wat zou je nodig hebben bij onderhoudsniveau R+, niveau R, of niveau R-? Op grond van die vraag is een doorkijkje gemaakt, maar er zijn méér onderzoeken geweest. Uiteindelijk moeten wij hier met elkaar bepalen: okay, met déze bedragen gaan wij het uiteindelijk doen.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Voorzitter. In het dictum van motie nr. 2 over het wegenonderhoud wordt gesproken over de "huidige kwalitatieve staat van de wegen". Ook wij vinden een inzicht daarin belangrijk --misschien vinden wij het nog wel belangrijker dan de heer Roeland-- maar ik wijs erop dat er ook over de kunstwerken is gesproken. Ik vraag de heer Roeland om dit aspect aan het dictum toe te voegen. Als dat gebeurt, kunnen wij de motie steunen.

De discussie over de volgorde, zoals gevoerd door de fracties van VVD en SGP en de gedeputeerde, kunnen wij volgen. Als het gaat om bijvoorbeeld de provinciale ambtenaren, gaan wij eerst onderzoek doen en vervolgens bezuinigen, maar nu gaat het andersom. Ook wij vinden dit vreemd. Ik snap waarom er sprake is van verwarring.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Ik dank de CDA-fractie voor deze nuttige suggestie. Nuttige suggesties nemen wij ter harte, zo ook deze.

De **voorzitter**. Of dit leidt tot een gewijzigde motie wachten wij af...

De heer **Van der Maas** (GS). Voorzitter. Ik ga hier nogmaals op in omdat ik het vervelend zou vinden wanneer er verwarring zou blijven bestaan.

In de eerste plaats gaan wij verder met de huidige budgetten. Het is geen bezuiniging; wij werken op dit moment al met deze budgetten. In de tweede plaats willen wij nagaan of wij met deze budgetten niet onder een kwaliteitsniveau geraken dat wij met elkaar niet willen. Ik zou zeggen: geef mij de ruimte om voor de Staten in kaart te gaan brengen wat de consequenties zijn van het werken met deze budgetten en welk kwaliteitsniveau wij met deze budgetten kunnen garanderen. Of dat nu R is of R-... Wij moeten nagaan wat dit nu precies in de praktijk betekent. Vervolgens kunnen wij met elkaar de vraag beantwoorden of wij de uitkomst hiervan acceptabel vinden. Als dat niet het geval is, zullen wij vanzelfsprekend voorstellen om er extra geld bij te doen. Nogmaals, het gaat om voortzetting van huidige budgetten.

Met betrekking tot het fietsvoetveer is gesproken over de restwaarde van de boten. Voorzitter, die boten staan nu voor 8 miljoen in de boeken; ik breng het maar even in herinnering. Door de PvZ-fractie wordt gesteld dat het fietsvoetveer niet mag verdwijnen. Welnu, ik zeg met nadruk dat ik wil dat deze boten blijven varen... maar niet hier. Ik zou ze het liefst verkopen en met ander materiaal gaan varen, waardoor wij tegen geringere kosten een goede verbinding hebben en kwaliteit kunnen bieden op het veer Vlissingen-Breskens. Dat is de uitdaging, voorzitter. Wij komen binnen enkele maanden met een voorstel bij de Staten terug om hierover te spreken; ik meen in september. De PvZ-fractie houd ik het volgende voor: laten wij kosten en tekorten niet door elkaar halen; het zijn verschillende zaken.

De fractie van D66 vraagt aandacht voor het Centrum voor Onderwijsexcellentie. Voorzitter, ik meen dat men hiermee een punt heeft maar wat mij betreft wordt ingezet op het bètacollege. Dat staat ook in het advies van de commissie Balkenende. Het genoemde centrum zie ik meer als een satéprikker door alle onderwijsinitiatieven en -activiteiten in onze provincie heen. Wij willen van primair onderwijs tot en met wetenschappelijk onderwijs dat er getalenteerde docenten en getalenteerde studenten zijn. Dat is goed voor ons vestigingsklimaat en voor onze arbeidsmarkt. Wij zullen dit aspect zeker niet vergeten. Wij komen hierover te spreken zodra het Masterplan Campus Zeeland aan de Staten wordt voorgelegd. Ook dat is gepland voor de tweede helft van 2016. In dit plan komt het college met een voorstel waarmee wordt aangegeven bij welke initiatieven de provincie verder betrokken is. Daarnaast zijn er initiatieven die wellicht erg goed zijn, maar waarbij de provincie niet rechtstreeks betrokken behoeft te zijn.

Door de fractie van de PvZ zijn zorgen geuit over het primair en het voortgezet onderwijs: minder instroom van leerlingen. Dat klopt, voorzitter, en natuurlijk heeft dit effecten voor het aantal scholen. Dat kan niet anders. Je krijgt kleinere scholen en daar moet wat mee gedaan worden. Dat gebeurt ook, of wij dat nou leuk vinden of niet. Wij moeten de kwaliteit garanderen. De heer Babijn bepleit dat er niet alleen wordt ingezet op Campus Zeeland, maar ook op alle andere scholen voor primair en voortgezet onderwijs. Ja, voorzitter, maar wij hebben wat dat betreft geen primaire taak. Al vaker heb ik gezegd dat wij niettemin hierin onze energie steken, vanwege aspecten als leefbaarheid en vestigingsklimaat en de relatie met Campus Zeeland.

De fractie van het CDA heeft gepleit voor het doortrekken van spoorlijn 204, vanaf Gent deze kant op. Voorzitter, ik heb begrepen dat Gent voor het doortrekken van deze lijn is, maar wij richten ons op het realiseren van de KGT-lijn: Kanaalzone-Gent-Terneuzen, vooral met het oog op het goederenvervoer. Wij richten ons dus niet op het personenvervoer. Het inrichten en exploiteren daarvan is zo kostenintensief dat het nastreven hiervan ons inziens niet kansrijk is. Mocht het zover komen dat het spoor vanaf Gent wél wordt doorgetrokken tot de grens, dan zou er natuurlijk een mooie combi kunnen worden gemaakt met busvervoer in de richting van Terneuzen.

De heer **Van Hertum** (PvdA). Voorzitter. De gedeputeerde heeft het over bus- en treinverbindingen. Op welke termijn denkt hij deze plannen te kunnen realiseren? Gaat het om de nabije toekomst, om de komende vijf jaar, tien jaar? Hoe ziet hij dit voor zich?

De heer **Van der Maas** (GS). Nu gaan wij iets te snel, voorzitter. Ik heb deze opmerkingen gemaakt naar aanleiding van de vraag van de CDA-fractie over het doortrekken van de spoorverbinding vanaf Gent "deze kant op"; laat ik het zo maar even formuleren. Stel dat het ooit zover komt --ik herhaal het woord "stel"-- dan vind ik dat wij moeten proberen om daaraan vervolg te geven met een buslijn. Echter, zover is het nog niet. Ik zie het nog niet een-twee-drie gebeuren dat het personenvervoer wordt doorgetrokken richting Nederland. Als het wél zou gebeuren, zou ik het alleen maar mooi vinden. Dan zouden wij natuurlijk een combi moeten maken met busvervoer.

De heer **Van Hertum** (PvdA). Wat is er nu precies voor nodig om dit "stel" te laten uitkomen?

De heer **Van der Maas** (GS). Daar gaan wij niet over, voorzitter; het zou in Vlaanderen moeten gaan gebeuren. Daar wordt er wel gelobbyd, maar of dat kansrijk is... Ik zou het niet kunnen zeggen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Ik heb er niet echt een vraag over gesteld, maar wél had ik een reactie verwacht op mijn geweldige voorstel om de krimp en allerlei andere problemen tegelijkertijd aan te pakken met de vestiging van de universiteit in Zeeuws-Vlaanderen.

De heer **Van der Maas** (GS). Mevrouw Van Unen, wat zou het mooi zijn wanneer wij hier een bètacollege zouden kunnen krijgen, dat wij dat samen zouden meemaken... Dat zou ik heel mooi vinden, en laten wij alsjeblieft niet gaan steggelen over de plaats waar het zou moeten worden gerealiseerd. Laten wij onze energie erop richten dát het hier komt.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Er zijn zorgen geuit in verband met de besluitvorming inzake het Volkerak-Zoommeer --ik meen dat in dit verband ook de Grevelingen moeten worden genoemd-- en de gevolgen daarvan voor de zoetwatervoorziening. Deze week nog hebben wij met de minister gesproken over het desbetreffende programma, waarbij is gebleken dat zich een groot probleem voordoet met betrekking tot de financiering. De reden waarom er nu nog geen besluitvorming plaatsvindt over de rijksstructuurvisie is, dat de financiering ervoor nog niet rond is. De minister zegt: ik heb het geld niet; als u naar de Kamer gaat om daar alsnog om te vragen, vind ik dat prima, maar ik ga het niet doen.

Voorzitter, wij zijn nu, samen met de collega's uit Zuid-Holland en Brabant, doende om de Kamer een goed verhaal voor te leggen om duidelijk te maken dat er toch financiering moet komen voor dit programma. Daarbij geeft de fasering aan dat eerst met betrekking tot de Grevelingen het terugbrengen van beperkt getij wordt aangepakt. Daarna --dan is het wellicht 2028-- komen de verzilting van Volkerak-Zoommeer en de daarbij behorende zoetwatervoorziening aan bod. De besluitvorming hierover komt wellicht meer in beeld bij het algemeen overleg dat op 16 juni in de Tweede Kamer plaatsvindt. Wij zijn daar zeer benieuwd naar en zullen hiervoor vooraf, samen met de genoemde collega's, een inbreng leveren.

In de geuite zorgen over de zoetwatervoorziening beluister ik ook een beetje dat dat Volkerak wel vanzelf zal verzilten. Moeten nu niet snel de voorgenomen maatregelen, waarvoor wij een paar miljoen beschikbaar hebben gesteld, getroffen worden? Voorzitter, dat denken wij dan weer niet, omdat de zoetwatervoorziening ten behoeve van de landbouw robuust is. Het is bekend dat met betrekking tot de Krammersluizen de zoetzoutscheiding doorgaat. Rijkswaterstaat houdt dit goed in de gaten. De eerstkomende jaren zal zich dan ook geen enkel probleem voordoen. Komt er geen besluitvorming voor het Volkerak

voor de langere termijn, dan ontstaat er wellicht een probleem. In de tussentijd zou het ook nog zo kunnen zijn dat die verrekte blauwalg de boel verstiërt. Welnu, dat kan dan voor de Kamer alleen maar een extra reden zijn om te concluderen dat hieraan toch iets zal moeten worden gedaan. Al met al deel ik dus de zorgen in verband met de zoetwatervoorziening op de korte termijn niet. Men kent de slogan die mijn voorganger altijd naar voren bracht: eerst het zoet en dan het zout. Welnu, die slogan houden wij overeind.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Ons bereiken geruchten waaruit naar voren komt dat Rijkswaterstaat wel in beeld heeft wat er bij de Krammersluizen gebeurt, maar dat de lekkages daar omvangrijk zijn en dat er als gevolg daarvan binnen afzienbare tijd een aanzienlijke verzilting zal plaatsvinden. Onderkent de gedeputeerde dit probleem? Voorzitter, ik zie nu dat de gedeputeerde ernstig nadenkt... Wil hij hieraan aandacht geven en er in de commissie op terugkomen?

De heer **De Reu** (GS). Het is niet zozeer een gerucht dat er bij die sluizen lekkage optreedt. Immers, dat is een feit. De vraag is om welke hoeveelheid het gaat en hoe dit zich ontwikkelt. Hoe erg is dit? Natuurlijk, voorzitter, gebruiken wij dit mede als argument om de besluitvorming met betrekking tot het Volkerak-Zoommeer rond te krijgen. Het risico is bekend. Ik denk dat wij over een maand meer zullen weten over de aanpak van de rijksstructuurvisie. Ik vind, voorzitter, dat de heer Roeland een punt heeft: het is méér dan een gerucht.

Door de fractie van D66 is een motie over schaliegas ingediend. Dit onderwerp is al eerder in de Staten aan de orde geweest. Voorzitter. Recent hebben in het Energierapport van minister Kamp de provincies de rol toebedeeld gekregen om in de regio's de energiedialoog te gaan voeren. Daarbij komt de vraag aan de orde: wat willen wij in de toekomst met onze energievoorziening, gelet op de klimaatop in Parijs, op de doelstellingen van de rijksoverheid enz.? Deze dialoog gaan wij ook in Zeeland met alle betrokkenen voeren.

Tegen die achtergrond lijkt het mij niet verstandig om op voorhand al als provincie te zeggen: dialoog of niet, dit is ons standpunt. Dat zou toch het geval zijn wanneer deze motie zou worden aangenomen. Wij denken nu juist --het is ook het standpunt van het IPO-- dat het voeren van deze dialoog door de provincies kansen biedt om de doelstellingen die er zijn op het terrein van hernieuwbare energie, duidelijk naar voren te laten komen. Wij zouden het onverstandig vinden om nu in een soort van verdedigende modus te gaan zitten, waarbij al op voorhand de dialoog met de stakeholders in Zeeland wordt beïnvloed. Het

college ontraadt de Staten de aanvaarding van motie nr. 5.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Deze reactie verbaast mij een beetje want in feite komt de inhoud van deze motie overeen met het huidige standpunt. Ik ga er toch vanuit dat het college dat huidige standpunt naar voren brengt in de energiedialoog die waarschijnlijk eerder plaatsvindt dan de verkiezingen voor de Tweede Kamer. Wij vragen het college slechts om dat standpunt wat krachtiger uit te dragen. Eigenlijk had ik een reactie van het college verwacht in de zin van: het is overbodig om het bestaande standpunt te bevestigen. De nu door de gedeputeerde gegeven reactie maakt het mijns inziens zeer urgent dat het huidige standpunt wordt bevestigd en onderstreept, ook als opdracht voor het college in verband met de energiedialoog.

De heer **De Reu** (GS). De opdracht in verband met deze dialoog hebben wij al aangenomen. Dat is bij uitstek een rol voor een provincie.

De heer **Veraart** (D66). Blijkbaar ben ik niet duidelijk genoeg, voorzitter. Ik bedoel dat, als het huidige standpunt wordt herbevestigd, het college met dat standpunt begint met de energiedialoog. Het is een dialoog en dus kunnen anderen met andere standpunten komen. Het college behoeft er niet blanco in te gaan, tenzij het college nu zegt: wij willen bij de start van de dialoog afstand nemen van het huidige standpunt. Als dat gebeurt, krijgt het college ons pas écht op de kast.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter, wellicht is het goed dat ik even inga op datgene wat zich in verband met de kwestie schaliegas in Den Haag heeft afgespeeld. Eerst is door de minister gezegd: tot 2020 doen wij het sowieso niet. De Kamer heeft ervan gezegd: 2023 is een beter jaartal. Met andere woorden: er geldt een soort moratorium tot 2023. Tot dat jaar worden in elk geval geen boringen toegestaan. Daarnaast is er in 2016 in het kader van het energierapport een afspraak gemaakt. Ik vind het van minister Kamp heel verstandig dat hij heeft gezegd: laten wij het in Nederland eens met elkaar hierover hebben; wij vragen de provincies om in hun regio's hierover de dialoog aan te gaan met bedrijven, maatschappelijke instellingen enz. Welnu, voorzitter, wij hebben gezegd dat wij dat graag willen gaan doen.

Tegen die achtergrond lijkt het mij niet verstandig om op voorhand ten aanzien hiervan al een standpunt in te nemen. Overigens, zo expliciet is dat standpunt nooit in de Staten verkondigd. Wij hebben steeds gezegd: wij hebben geen zin om schaliegasboringen toe te staan --het ging concreet om Schouwen-Duiveland en Tholen-- maar als het erom gaat in het kader van deze dialoog een

formeel standpunt in te nemen, kom ik graag bij de Staten terug.

Voorzitter, een veel prettiger motie is die van de fracties van CDA en D66 over de RUD. Die motie betrek ik graag bij de discussie met de gemeenten en het waterschap, als wij met de RUD-begroting en het zogenaamde "PxQ-proces" aan de gang gaan. Het is prettig om daarbij te kunnen verwijzen naar deze recente uitspraak van de Staten. Ik raad de Staten dan ook aan om motie nr. 4 aan te nemen.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. In tweede termijn constateer ik dat gedeputeerde Van der Maas de mogelijkheden met betrekking tot het fietsvoetveer onderzoekt, inclusief de wijze van exploiteren. Hij vraagt de Staten even af te wachten waarmee het college komt. Is mijn conclusie juist dat eventuele vervanging van de schepen nú al aan de orde zou kunnen zijn?

De heer Roeland (SGP). Voorzitter. Motie nr. 2 wordt in die zin gewijzigd, dat in het eerste gedeelte van het dictum na de woorden "op basis van de huidige kwalitatieve staat van de wegen" worden toegevoegd de woorden: "en kunstwerken". Deze gewijzigde motie is mede-ondertekend door mevrouw De Milliano, waardoor de waarde ervan is toegenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat motie nr. 2 is gewijzigd.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Voorzitter. Politiek is leuk; er worden stappen gezet. Sommige mensen vinden dat het allemaal lang duurt, maar nu gaat het toch snel en worden er gezamenlijk moties ingediend.

Wij danken de gedeputeerden voor de antwoorden op onze vragen en wij danken bij voorbaat degenen die onze moties gaan steunen.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Wij hebben goed geluisterd naar gedeputeerde Van der Maas waar hij inging op de motie over het wegenonderhoud. Mede gelet op zijn toelichting en de in motie nr. 2 aangebrachte wijziging zullen wij die motie steunen.

Vervolgens richt ik mij op het betoog van gedeputeerde De Bat over ons pleidooi voor moderner en efficiënter werken. In een interruptie hebben wij ons standpunt verduidelijkt maar daarop heeft de gedeputeerde niet nader gereageerd. Dat vind ik hoopgevend, voorzitter, omdat dit betekent dat de discussie hierover in elk geval nog niet is afgesloten. Ik heb al aangekondigd dat wij hierop terugkomen. Wij denken dat de effectiviteit kan worden verbeterd door opgavegericht te werken, waarvan wij positieve verwachtingen hebben. Wij hebben de indruk dat er in de organisatie al hard aan wordt gewerkt om die verandering goed vorm

te geven. Daarnaast denken wij dat op allerlei gebieden de efficiency kan worden geoptimaliseerd, met behoud van goed werkgeverschap, wellicht zelfs als voorwaarde voor goed en modern werkgeverschap.

Wat de PIW betreft hebben wij gedeputeerde Schönknecht gevraagd om een reactie op ons idee om dit voort te zetten op het huidige niveau. Nogmaals, hierbij gaat het om drie aspecten: energiebesparing, economische spin-off en kwaliteit. Wat het tweede aspect betreft wijs ik erop dat een effect van bijna 100 miljoen wordt gerealiseerd met het huidige budget van 3,5 miljoen. Verwijzend naar datgene wat wij eerder hebben gezegd over investeringen en economie, denk ik dat het zeer de moeite waard is om deze opzet te handhaven. Bovendien is dit goed voor duurzaamheid en kwaliteit van de leefomgeving.

In de beantwoording door gedeputeerde Schönknecht kwam ineens even het toetsingskader voor DELTA naar voren. Voorzitter. Ons inziens wordt er wat dat betreft veel ruimte genomen waar het gaat om de interpretatie van datgene wat de Staten eerder hebben besloten, en daar ben ik niet gelukkig mee. Steeds is door onze fractie bepleit dat eerst naar de kerncentrale wordt gekeken. Dit is een voorwaarde bij het zoeken naar een oplossing voor DELTA. Tegen die achtergrond kan het niet onverwacht zijn dat wij ook nu vaststellen dat het écht eerst over de kerncentrale moet gaan, als randvoorwaarde bij het bewerkstelligen van een totaaloplossing voor DELTA.

Voorts wijs ik erop dat over de genoemde garantie niet is besloten. Daarvan is uitsluitend in het toetsingskader aangegeven dat, als er plannen komen, de Staten bereid zijn om mee te denken over een eventuele garantstelling. Die garantie betrof de herfinanciering met een constructie waarbij verliesgevend onderdelen op afstand zouden worden gezet van renderende bedrijfsonderdelen van DELTA die meer de publieke taken betreffen. Voorzitter, dit is toch écht iets anders dan dat wij voor 200 miljoen borg zouden willen gaan staan voor de kerncentrale. Dat is immers een probleem op nationaal niveau, met allerlei taken en verantwoordelijkheden voor kabinet en Rijk; dat moeten wij vooral blijven onderstrepen.

Voorzitter. Ik ben benieuwd welk misverstand er mogelijk aan ten grondslag ligt dat ik het op deze manier opvat, maar ik heb toch echt een interpretatie bespeurd van ons besluit inzake het toetsingskader die anders is dan wij het zien en hebben begrepen.

Vervolgens richt ik mij op de "satéprikker" van gedeputeerde Van der Maas, naar voren gekomen naar aanleiding van ons pleidooi voor het uitbouwen van het Centrum voor excellent onderwijs. Deze prikker --mijn collega wees mij erop-- hebben wij vaker gehoord van deze

gedeputeerde. Wij kennen nu zijn voorkeur voor een bepaalde keuken. Dat is plezierig om te weten, maar het is ook gevaarlijk. Immers, aan zo'n prikker passen heel veel stukjes vlees en voor je het weet gaat mevrouw Van Unen daar locaties bij bedenken, waar de barbeque zou kunnen staan... Dat moeten wij vooral niet doen. Wij hebben via de commissie Balkenende de opdracht gekregen om in Zeeland keuzes te maken. Daarom geven wij graag nu al aan --en wij vragen de andere fracties om ons te volgen-- dat onze prioriteiten met betrekking tot Campus Zeeland liggen bij engineering en ondernemerschap, het bètacollege en het uitbouwen van het Centrum voor excellent onderwijs. Het maken van keuzes is beslist nodig.

Ons standpunt met betrekking tot schaliegas is duidelijk, voorzitter. Het is een standpunt waarvan ik zeker weet dat het in deze Staten een meerderheid verdient, en ik verwacht niet anders...

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. In eerste termijn heb ik het gehad over de Tafel van Vijftien en, in dat kader, het creëren van een nieuwe bestuurslaag als streefdoel. De heer Bierens was het niet met mij eens en daarom heb ik het even voor hem opgezocht. Ik heb hier het stuk voor mij betreffende de Tafel van Vijftien: de Zeeuwse gemeenten, de provincie en het waterschap. Het betreft het plan van aanpak "Zeeland zó", met de duim naar boven, het onderdeel 2.2, projectaanpak. Hier wordt onder meer gesteld:

"Het toekomstbeeld (visie). De bewoners van Zeeland staan centraal in het plan. Er wordt vanuit een maatschappelijk perspectief een toekomstbeeld voor de Zeeuwse overheid geschetst. Wat voor soort overheid past er bij de toekomstige behoeften en wensen van de Zeeuwen? Het is een vergezicht van waaruit wordt teruggedeneerd naar de huidige situatie. Zo verschuift de discussie van "hoeveel gemeenten zijn er nodig?" en "moeten het waterschap en de provincie blijven bestaan" naar: "hoe managen wij de toekomst?". Als einddoel streeft de werkgroep naar één voor de bewoners herkenbare overheid in Zeeland." Voorzitter, I rest my case...

Met betrekking tot DELTA, de garantstelling voor 200 miljoen, constateer ik dat de vraag of Europa dit ziet als ongeoorloofde staatssteun, nog steeds niet is beantwoord. Wij willen hiermee een bepaalde periode overbruggen. Het laatst is een verlies van 111 miljoen gerapporteerd. Hoeveel tijd kunnen wij met het genoemde bedrag overbruggen? Voorzitter, vult u het zelf maar in...

Voorts is de verwachting dat de creditrating van DELTA op termijn naar beneden zal moeten worden bijgesteld. Dit betekent volgens Emendo Capital dat er enige honderden miljoenen op de balans bevroren dienen te worden. Bovendien moet in verband met de kerncentrale de reserve worden aangevuld, elk jaar met 15 miljoen, om in 2033 de

ontmanteling te kunnen financieren. Als er steeds verlies wordt geboekt, waar gaat DELTA dit dan van betalen? Voorzitter. De 200 miljoen garantstelling, plus verkoop, plus leenconstructie... In eerste termijn heb ik al gezegd dat het een hopeloze zaak is. Het is diep triest. Als wij daar in stappen, gaan wij een financieel debacle tegemoet.

Wat het fietsvoetveer betreft komt de gedeputeerde met voorstellen, maar waar het de PvZ om gaat, is gewoon het behoud van een adequate verbinding, in welke vorm dan ook --wij laten ons graag verrassen-- en het behoud van de vaarfrequentie. Daarop moet niet op beknibbeld worden.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik voel mij wat uitgedaagd door de uitleg van de heer Babijn. Ik meen dat hij zichzelf tegenspreekt. Hij haalt aan dat er geduid is op "één herkenbare overheid". Als hij het zo letterlijk wil uitleggen, zijn dat volgens mij 14 overheden minder dan wij nú hebben. Echter, het ging in die discussie vooral om de backoffice, de samenwerking, de noodzaak om als één overheid naar buiten te treden. Dát was de bedoeling van de Tafel van Vijftien. Volgens mij hebben wij er zo al eerder over gesproken. Mijnheer Babijn, ik vind het verbazingwekkend dat u nu weer opnieuw stelt dat er een overheidslaag bij zou komen. Dat was nou juist níet de bedoeling.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Ik hoor de heer Babijn zeggen dat hij streeft naar een "adequate verbinding" tussen Zeeuws-Vlaanderen en deze kant, "in welke vorm dan ook".

De heer Babijn (PvZ). Het fietsvoetveer!

De heer **Roeland** (SGP). "In welke vorm dan ook"... Voorzitter. Mijs inziens is dit weer onrust zaaien in Zeeuws-Vlaanderen. Dat zouden wij niet graag doen.

De heer **Babijn** (PvZ). Ik bedoel uiteraard een fietsvoetveer-verbinding, en geen busverbinding waarbij er flink moet worden omgereden. Mijnheer Roeland, het is leuk geprobeerd, maar u weet wat ik bedoel.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Er móet een oplossing komen voor de kerncentrale omdat er anders geen oplossing voor DELTA is. Het is maar net hoe je het elke keer weer interpreteert, maar er móet een oplossing komen voor alles. Dat hebben wij dan ook gesteld in het toetsingskader. Als dát er is, gaan wij kijken of wij überhaupt nog met een businesscase --die moet kloppen, mijnheer Babijn; het mag geen financieel drama worden-- kunnen instemmen. En neen, wij hebben niet ingestemd met 200 miljoen borg. Wij hebben gezegd: áls er een goede

businesscase ligt en áls er sprake is van een oplossing die voor heel DELTA opgaat, dán zijn wij bereid om daarnaar te kijken. Dat is volgens mij wat wij met elkaar hebben afgesproken.

De heer **Van der Maas** (GS). Voorzitter. De heer Bierens kan ik zeggen dat de mogelijke vervanging van de schepen wordt betrokken bij het voorstel dat wij opstellen. Wij hebben verschillende scenario's uitgewerkt --ze zijn behandeld in de commissie-- en daarbij behoort ook de optie waarbij schepen worden vervangen en met nieuwe schepen wordt gevaren. Inderdaad, de boekwaarde is 8 miljoen maar wat is de verkoopwaarde? Hoe interessant kan dit zijn? Dat komt aan de orde in het stuk dat de Staten in september wordt voorgelegd. Er wordt een doorrekening gemaakt en vervolgens wordt er door GS een voorkeursvariant bepaald.

De opmerking van de fractie van D66 over het maken van keuzes in verband met Campus Zeeland, onderstreep ik van harte. Welke keuzes het college maakt, gaan de Staten zien in het Masterplan Campus Zeeland dat over enkele maanden wordt besproken. Inderdaad, laten wij insteken op een aantal kansrijke aspecten, want niet het vele is goed, maar het goede is veel. Dat geldt zeker voor de initiatieven in verband met Campus Zeeland.

Wat het fietsvoetveer en de daarover ontstane onrust betreft, kan ik zeggen: de ferry blijft varen. Er blijft een fietsvoetveer tussen Vlissingen en Breskens. De manier waarop wij het gaan doen, komt aan de orde in het voorstel dat in september wordt gepresenteerd, maar ik zeg nogmaals: er blijft een boot varen. Volgens mij heeft dit ook nooit ter discussie gestaan.

Voorzitter. In het dictum van de motie over het wegonderhoud wordt gesteld: "dragen het college van GS op om bij de behandeling van de begroting 2017"... enz. Daar gaan wij ons best voor doen. Wij gaan proberen om een en ander vóór dat moment uitgezocht te hebben en op papier te zetten, maar ik weet niet of dat lukt. Wij doen ons best, maar ik hou van zorgvuldigheid en er zit ook nog een zomerreces tussen. Mocht het niet lukken, dan kan dit worden betrokken bij de behandeling van de Voorjaarsnota van het volgende jaar.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Ik heb gezegd "hier scheiden onze wegen" en ik heb uitgelegd waarom dat het geval is. In dat standpunt ben ik gesterkt door de reactie die ik heb gekregen op mijn opmerkingen over Campus Zeeland. Het is duidelijk: als er een suggestie komt van een niet-coalitiepartij...

Over motie nr. 5 van de fractie van D66 merk ik nog het volgende op. In het verleden werkten oppositiepartijen samen bij het voorbereiden van dergelijke moties, waarna ze gezamenlijk werden

ingediend. Ik nodig de fractie van D66 uit om dat de volgende keer weer te doen.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Tegen de achtergrond van datgene wat vanochtend is gezegd, "afpraak is afspraak", wil ik in verband met motie nr. 5 onderstrepen dat het college in zijn antwoorden op schriftelijk vragen van de heer Oudeman op 23 april 2013 duidelijk heeft gesteld dat schaliegas hier niet past.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Voorzitter. Wat mij opvalt bij de moties van de SGP-fractie over het wegenonderhoud en van de CDA-fractie over de RUD, is dat het in feite gaat om zaken die al op de agenda staan. Het college heeft daarvan gezegd: daar zijn wij al mee bezig. Ik vraag mij dan ook af: hoe houden wij hier onszelf bezig? En verder stemmen wij wel met deze moties in want je kunt er eigenlijk niet tegen zijn.

Mevrouw **Pijpelink** (PvdA). Voorzitter. Daar sluit ik mij bij aan. Ook aan motie nr. 2 geven wij steun, zulks ondanks het feit dat wij het gedeelte onder "zijn van oordeel" wel heel stellig "oorzaak-gevolg" geformuleerd vinden. Niettemin onderschrijven wij het dictum waarmee het college een opdracht wordt gegeven.

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter. In motie nr. 4, het dictum, wordt gesteld: "verzoeken het college tot het in overeenstemming brengen van de financiën met de afgesproken ambities en de daarbij behorende personele bezetting;". Ik vraag mij af hoe het wat dit betreft gesteld is met de dekking. Misschien lees ik dit niet goed, of is het niet duidelijk genoeg geformuleerd. Graag verkrijg ik hierop een toelichting.

De heer **Van 't Westeinde** (CDA). In de desbetreffende nieuwsbrief wordt gesteld dat met de huidige personeelsbezetting de gestelde doelen niet kunnen worden bereikt. De oorzaak hiervan is dat de beschikbare middelen niet voldoende zijn. Wij zien graag dat de financiën in overeenstemming worden gebracht met de gewenste kwaliteit en de doelen die men heeft gesteld, inclusief de bijbehorende personeelsbezetting.

De heer **Haaze** (PVV). Maar daar is toch dekking voor nodig?

De heer **Van 't Westeinde** (CDA). Inderdaad, en dat moet onderzocht worden.

De heer **Haaze** (PVV). Maar in de motie staat niet dat het onderzocht moet worden. Er staat dat het "in overeenstemming" moet worden gebracht.

De heer **Van 't Westeinde** (CDA). Ofwel de doelen moeten worden bijgesteld, ofwel er moet iets anders worden gedaan.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Mevrouw Van Unen kan ik zeggen dat wij graag samenwerken met andere partijen. Ik neem haar verzoek, zojuist naar voren gebracht, dan ook ter harte. Wij zullen het in de toekomst zo doen, zij het dat wij ons niet zullen beperken tot niet-coalitiepartijen.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Wij zullen tegen motie nr. 4 stemmen. Wij hebben nooit iets gezien in de RUD en wij verwachten, dit lezend, dat er echt meer geld bijmoet. Inderdaad, daarvoor moet ook een dekking worden aangegeven.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. De intentie van motie nr. 4 kunnen wij onderschrijven, maar er zijn twee onderdelen die ons aanleiding geven om niet voor te stemmen. Allereerst vragen wij ons af of de genoemde datum 1 januari 2017 haalbaar is. In de tweede plaats constateren wij dat de financiële gevolgen niet in beeld worden gebracht. Wij willen graag eerst die gevolgen kennen, voordat wij met een dergelijke motie instemmen.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Voorzitter. De fractie van D66 is consequent: zij komt wederom met een motie over schaliegas. Ik meen dat dit al de derde motie over dit onderwerp is. Echter, de PvdA-fractie is óók consequent: zij zal wederom tegen stemmen. Dat is niet omdat wij voor schaliegas zouden zijn. Daar zijn wij tegen, maar de aanleiding voor deze motie, op dit moment, ontbreekt. De provincie gaat er niet over. Zij heeft er wel een standpunt over en dat ligt in verschillende documenten vast. Op dit moment ontbreekt de urgentie om hier wat aan te doen. Zoals de gedeputeerde heeft gezegd, wordt hiermee ook de energiedialoog doorkruist.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Ook voor ons zijn de financiële gevolgen van motie nr. 4 over de RUD niet te overzien. Daarom stemmen wij tegen. Wat motie nr. 5 over schaliegas betreft meen ik dat nu eerst de energiedialoog moet worden gevoerd. Later kan tot besluitvorming worden overgegaan.

Het statenvoorstel wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van ZL, 50-Plus, D66, het CDA, de PvdA, de PVV, de CU, de SGP en de VVD voor dit voorstel hebben gestemd.

De gewijzigde motie van het lid Roeland c.s. over wegenonderhoud wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de SGP, het CDA, de SP, de PvZ, ZL, 50-Plus, D66, de PvdA, de CU, de PVV en de VVD voor deze gewijzigde motie hebben gestemd.

Motie nr. 3 van het lid Van 't Westeinde c.s. over investeringskrediet Grondbank wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van het CDA, de SGP, de CU, de PVV, de VVD, D66, de SP, 50-Plus en de PvZ voor deze motie hebben gestemd.

Motie nr. 4 van het lid Van 't Westeinde c.s. over de RUD wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van het CDA, D66, 50-Plus, ZL, de SP, de PvdA, de VVD en de CU voor deze motie hebben gestemd.

Motie nr. 5 van het lid Veraart c.s. over schaliegas wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van D66, GL, de SP en 50-Plus voor deze motie hebben gestemd.

36. Statenvoorstel Provinciaal Cultuurbeleid 2017-2020 (BLD-047)

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Voorzitter. Toen ik het vorige jaar nog niet zo lang commissielid was, kwam op een gegeven moment de "uitvoeringsnota natuurgelden", of iets dergelijks, langs. Ik heb toen bij de griffie nagevraagd wat de status van het stuk was. Mij werd gezegd: omdat er geen natuurbeleid is, wordt er per jaar een uitvoeringsprogramma vastgesteld. Voorzitter, laat dat nu wéér zo wezen...

Aan de Staten wordt gevraagd, in te stemmen met een nota over het provinciale cultuurbeleid. Gelet op het aantal sprekers en de wijze waarop er is ingesproken, is mijn conclusie dat deze nota weinig duidelijkheid biedt. Verder meen ik dat de rol van de Staten wordt geminimaliseerd doordat er sprake is van een jaarlijks uitvoeringsprogramma, met evaluaties, en vervolgens pas smart formulering. Wat is nu de

meerwaarde van deze beleidsnota wanneer er per jaar een uitvoeringsprogramma wordt gemaakt? Dit is tegenover de stichtingen en organisaties niet duidelijk, terwijl de Staten aan de zijkant staan. Zij kunnen pas achteraf beoordelen of het goed of niet goed is gegaan.

Daarom, voorzitter --ondanks alle sympathieke amendementen en andere pogingen om er nog wát van te maken-- kan mijn fractie niet met dit voorstel instemmen.

De heer **Van Hertum** (PvdA). Voorzitter. mijn fractie heeft bij deze behandeling gemengde gevoelens. Enerzijds zien wij positieve punten in deze Cultuurnota en herkennen wij daarin sociaaldemocratische waarden. Anderzijds is in ons verkiezingsprogramma duidelijk genoteerd dat de PvdA niet wil dat er op cultuur wordt bezuinigd. Deze worsteling is terug te vinden in ons betoog.

Met deze Cultuurnota worden belangrijke waarden uitgedragen. Zo streeft de provincie naar divers, vernieuwend en verspreid aanbod van cultuur in Zeeland. De waarde van cultuur is duidelijk, voorzitter. De Zeeuwse cultuur vertelt veel over de Zeeuwse geschiedenis, versterkt de Zeeuwse economie en brengt Zeeuwen en toeristen op de been om kennis te maken met cultuur.

Tijdens de desbetreffende commissievergadering hebben zeven sprekers aangegeven waarom hún organisatie van cultureel belang is. Wij herinneren ons het poëtische verhaal van Adrie Boxmeer, namens het Zeeuws Jeugdtheater De Drang. Hij had het over "to be or not to be", passend verwoord. Voor veel culturele organisaties komt het daar eigenlijk wel op neer. De provinciale subsidie is nodig om de culturele activiteiten in stand te houden.

Karla Peijs sprak in namens het Watersnoodmuseum en wees terecht op het belang van de Zeeuwse geschiedenis, het herdenken daarvan en het tot leven brengen ervan. Wij verwachten dat de gedeputeerde elders in de begroting ruimte vindt om dit museum in de toekomst extra te gaan ondersteunen.

Voorzitter. De PvdA heeft de afgelopen dagen, weken, maanden en jaren haar oor te luisteren gelegd bij de Zeeuwse bevolking. De reacties waren zeer divers. Zo spraken wij met Diana. Zij wees op het belang van grote, publiektrekkende festivals, zoals Vestrock in Hulst. Deze festivals zorgen voor extra bekendheid, halen veel muzikliefhebbers naar Zeeland en zorgen voor een kleine impuls voor de Zeeuwse economie.

Tegelijkertijd wil een tweede persoon, Stefan, kleinschalige Zeeuwse cultuur in stand houden. De voorbeelden daarvan zijn talrijk: een mooie kunstexpositie in de kerk van Ellewoutsdijk; financiële middelen voor molens in Tholen, Kloetinge, Axel, Burgh-Haamstede, Colijnsplaat en

Sluis; kleinschalige muziekinstellingen, toneelstukken en historische tentoonstellingen.

Ook spraken wij met Ben. Ben vindt dat alle Zeeuwse cultuur van belang is, en daarom zou hij graag zien dat de provincie aandacht zou besteden aan spreiding van Zeeuwse cultuur, van oost naar west, van zuid naar noord. Voorzitter, de PvdA willen al deze drie Zeeuwen, die symbool staan voor groepen in de Zeeuwse samenleving, tegemoet komen.

De heer **Bierens** (VVD). Hoe zag die meneer "Ben" eruit? Was dat soms een zestiger met een grijs overhemd?

De heer **Van Hertum** (PvdA). Het is heel goed mogelijk dat die veronderstelling juist is.

Voorzitter. Ook het Muziekpodium Zeeland (MPZ) willen wij tegemoet komen. De bezuiniging van 150.000 euro is zwaar en wij willen het MPZ een laatste kans geven. Wij pleiten ervoor dat deze bezuiniging slechts geldt voor 2017 en dat dit bij de behandeling van de zerobased budgettering in de statenvergadering van september 2016 terugkomt voor een definitief oordeel van de Staten. Ons inziens moet het MPZ twee jaar de gelegenheid krijgen om een doorstart te maken, die vervolgens kan worden beoordeeld op de volgende punten. In de eerste plaats noem ik de samenwerking met andere organisaties. Daar doelen wij op andere culturele organisaties en de dertien gemeenten. In de tweede plaats willen wij dat er een breed aanbod van muziek komt, gericht op jong en oud, en alles wat daar tussenin zit. In de derde plaats verlangen wij een spreiding over geheel Zeeland, de steden én de kleinere plaatsen. Op deze punten willen wij het MPZ in september 2016 gaan beoordelen. Tegen deze achtergrond dienen wij, mede namens de fractie van D66, een amendement in.

De **voorzitter**. Door de leden Van Hertum en Veraart is het volgende amendement ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 3 juni 2016;

amenderen het Statenvoorstel Provinciaal Cultuurbeleid 2017-2020, door de tekst bij het onderdeel "Professionele podiumkunsten" aangaande MuziekPodium Zeeland op blz. 15 als volgt te wijzigen:

- Verwijderen: "De afbouw van de subsidie aan het MPZ hangt hier mede van af. Indien er geen doorstart wordt gevonden, wordt de subsidie in vier jaar afgebouwd naar nul. Indien gemeenten meedoen aan een MPZ-nieuwe stijl, bouwen wij de

subsidie af tot een maximum van 50% van de huidige situatie."

- Toevoegen: "De bezuiniging op MPZ van 150.000 euro vooralsnog slechts geldt voor 2017 en bij de behandeling van de zerobased budgettering in de statenvergadering van september 2016 terugkomt voor een definitief oordeel van Provinciale Staten. MPZ krijgt twee jaar de gelegenheid om een doorstart te maken die zal worden beoordeeld op samenwerking met andere organisaties (waaronder de dertien Zeeuwse gemeenten), een breed aanbod van muziek voor jong en oud, en spreiding over de Zeeuwse steden."

Dit amendement krijgt nr. 6.

Mevrouw **Boerjan** (VVD). Voorzitter. Ook wij hebben met Ben gesproken, en ook wij staan met gemengde gevoelens tegenover deze Cultuurnota.

Al eerder, tijdens de vergadering van de commissie Economie op 20 mei, heeft mijn fractie aangegeven dat zij zich kan vinden in de uitgangspunten van het voorliggende cultuurbeleid: integraal naar cultuur kijken en zoeken naar combinaties met leefbaarheid, toerisme, economie, ligging en structuur van Zeeland. Deze punten zijn van belang voor een toekomstbestendige culturele infrastructuur.

Uit het financiële plaatje blijkt dat er verdergaand rekening wordt gehouden met drie belangrijke onderdelen: cultureel erfgoed, innovatie en jongeren. Tevens wordt een inspanningsverplichting gevraagd van partijen die eventueel in aanmerking komen voor subsidie. Het gaat erom dat er goede Zeeuwse activiteiten plaatsvinden.

Naar aanleiding van de discussie in de genoemde commissievergadering is het financiële plaatje wat meer inzichtelijk gemaakt. Aan onze zijde bestaat er begrip voor dat dit niet tot in detail mogelijk is, maar nog steeds vragen wij ons af welke bedragen het volgende jaar beschikbaar zijn voor welke culturele activiteiten. Daarbij hebben wij het niet over de kleine subsidies, maar over de grotere bedragen.

Voorzitter. Deze beleidsnota is niet helemaal geworden wat wij ervan mochten verwachten. Meer concreetheid en goed meetbare doelstellingen hadden wij wel verwacht. Juist deze elementen zijn nodig om te bewerkstelligen dat de Staten hun controlerende taak goed kunnen uitvoeren en dat de consequenties voor een langere periode kunnen worden overzien. Daarbij komt dat het grootste gedeelte van de uitkomsten van de zerobased discussie en de mogelijkheden die de begroting-2017 biedt, nog niet bekend zijn. De besluitvorming hierover vindt pas eind 2016 plaats. Daarom hebben wij er moeite mee om deze nota voor de

komende vier jaar nu vast te stellen. Veel waarde hechten wij aan meer duidelijkheid, meer concreetheid en goed meetbare doelstellingen. Kan de gedeputeerde ons wat dit betreft wat meer "beeld" geven, een en ander meer inzichtelijk maken?

De heer **Oudeman** (CDA). Voorzitter. Van politiek wordt wel gezegd dat het theater is, en dat politici het publiek moeten durven amuseren en bespelen. Welnu, ik zal vandaag weer mijn best doen, maar ik denk dat veel mensen voor hun amusement dit weekend toch liever naar Vestrock gaan dan naar ons komen, in dit politieke theater. En daarin kan ik ze geen ongelijk geven, want met klinkende namen als Kensington, Typhoon en, niet te vergeten, K3 -- dat is niet alleen leuk voor de kinderen, maar ook voor de papa's-- heeft Vestrock wederom een aansprekende line-up. In zeven jaar tijd is Vestrock gegroeid van 2500 naar 27.500 bezoekers. Nationaal en internationaal heeft men naam gemaakt. In Hulst zijn ze er terecht trots op, en dat geldt ook voor het CDA.

Voor mijn fractie is het zonneklaar, voorzitter, dat festivals zoals Vestrock bijdragen aan Zichtbaar Zeeland, aan de toeristische aantrekkelijkheid en aan de economie van Zeeland. Daarnaast is Vestrock voor het CDA een bewijs dat er in het cultuurbeleid ruimte moet zijn voor nieuwe initiatieven en de ondersteuning daarvan. Het grootste museum van Zeeland, het Watersnoodmuseum, had qua financiële ondersteuning in deze Cultuurnota ook zo'n nieuwkomer kunnen zijn. Echter, de gedeputeerde heeft in de commissie aangegeven dat de middelen om dit museum als nationaal kennis- en herinneringscentrum te ondersteunen, worden gevonden buiten het cultuurbudget. Mijn fractie vertrouwt erop dat zij dit terugziet in de begroting voor 2017.

Voorzitter. Cultuur is zeker niet alleen voor de economie van belang. Cultuur is minstens zo belangrijk vanwege haar bijdrage aan de Zeeuwse identiteit, de leefbaarheid en een goed woon-, leef- en vestigingsklimaat. Bovendien geeft cultuur samenhang en binding. Mijn fractie ziet de uitgaven in het kader van cultuur dan ook als een investering in mensen, maatschappij, onze gezamenlijke toekomst, eigenlijk als een investering in elkaar.

En waar, voorzitter, komt dit mooier tot uiting dan bij educatie? Als er wordt geïnvesteerd in cultuureducatie maak je het voor kinderen mogelijk om hun inzichten te verbreden, talenten in zichzelf te ontdekken en te ontwikkelen, en misschien zelfs het pad op te gaan van de professionele kunstenbeoefening. Op deze manier kun je als het ware een olievlek creëren die bestaat uit muzieknoten, verf, klei, beweging en allerlei andere scheppende daden. Het mag duidelijk zijn dat mijn fractie de prioriteit die in het voorgestelde

provinciale cultuurbeleid wordt gegeven aan cultuureducatie, van harte ondersteunt. Wij denken hierbij onder meer aan jeugdtheater waarvoor tijdens de commissievergadering een aantal insprekers gepassioneerd heeft gepleit.

Voorzitter. Dat cultuur in onze provincie leeft, blijkt ook uit de vele binnengekomen brieven en andere reacties. Zo hebben verschillende molenaars het belang van de draaipremieregeling onderstreept. mijn fractie vindt draaiende historische molens een verrijking voor het Zeeuwse cultuurlandschap en dient daarom de motie van de SGP-fractie inzake de draaipremieregeling mede in. Het behoud van cultureel erfgoed en het benutten daarvan, dit erfgoed leefbaar en toegankelijk maken, blijven voor mijn fractie een topprioriteit.

In de commissie heeft mijn fractie, met andere fracties, aangegeven dat zij de voorliggende beleidsnota regelmatig weinig concreet vindt. Wij begrijpen weliswaar de uitleg die de gedeputeerde wat dat betreft heeft gegeven. Een beleidsnota is inderdaad niet bedoeld voor een concrete invulling op detailniveau. Bovendien weten wij dat er jaarlijks een uitvoeringsprogramma wordt opgesteld, waarin wél smart geformuleerde doelen worden opgenomen. Niettemin vindt mijn fractie dat ook in deze nota meer concrete, goed meetbare doelen hadden moeten en kunnen worden opgenomen.

Voorzitter. Wij danken het college voor zijn brief van 24 mei die ons meer inzicht biedt in de verdeling van de financiële middelen over de verschillende terreinen en die een vergelijking met het huidige culturele beleid makkelijker maakt. Het is goed om ons te realiseren dat de bezuinigingen op het totale cultuurbudget relatief beperkt zijn gebleven, zeker wanneer daarbij wordt bedacht dat wij niet voor niets aan een zerobased operatie zijn begonnen. Overigens vindt mijn fractie het ook terecht dat cultuur niet onevenredig hard wordt getroffen door bezuinigingen. Wél denken wij met betrekking tot 2018 en de jaren daarna, dat bijvoorbeeld de evaluatie van de planbureaufunctie van de ZB zou kunnen leiden tot verdere besparingen. Deze optie houdt mijn fractie dan ook zeker open.

Voorzitter. Wij kijken uit naar de uitwerking van dit provinciale cultuurbeleid in het uitvoeringsprogramma voor 2017. Om in toneeltermen te blijven: de gedeputeerde zal nog zijn best moeten doen om van mijn fractie een staande ovatie te krijgen. Daarmee is voor mijn bijdrage het doek gevallen.

De heer **Van den Berge** (SGP). Voorzitter. Evenals de fractie van het CDA is mijn fractie van mening dat er wat duidelijkheid betreft nog wel een verbeterslag gemaakt zou kunnen worden. Vergelijken wij de vorige nota met de voorliggende, dan blijkt opnieuw dat de beschrijving zeer globaal is en dat de doelstellingen weer summier zijn

verwoord. Ook na de aanvulling die wij hebben ontvangen, waarvoor dank, blijven deze bedenkingen overeind. Immers, beleid en doelstellingen moeten zodanig geformuleerd zijn dat achteraf kan worden vastgesteld dat doelstellingen zijn gehaald. Wij opteren dan ook voor een aanvulling op de nota, waarin afrekenbare doelen zijn opgenomen.

In het uitvoeringsprogramma zal gedetailleerd worden aangegeven aan welke instellingen, organisaties enz. subsidie is toegekend. Dit programma zal ter kennis worden gebracht van de commissie Economie. Vervolgens toetsen wij het aan de uitgangspunten, opgenomen in de beleidsnota, en de wensen die wij in de commissie hebben geuit en ook vandaag naar voren brengen. Echter, de vraag rijst wanneer het uitvoeringsprogramma tegemoet kan worden gezien.

Mijn fractie is van oordeel dat de toe te kennen bedragen niet voor vier jaar onverkort van kracht kunnen zijn. Het moet ons inziens mogelijk zijn om subsidiebedragen voor onder meer instellingen jaarlijks bij te stellen. Zo moet het mogelijk zijn om de subsidie voor het ZB-planbureau na de evaluatie te herzien. Ook moeten de prestatieafspraken na de evaluatie opnieuw tegen het licht worden gehouden. Wanneer kunnen wij de uitkomst van de evaluatie tegemoet zien? Wanneer kunnen wij de visie van het college met betrekking tot een eventuele herziening van de prestatieafspraken verwachten?

Nieuw is datgene wat wordt vermeld bij onderdeel 2.4, instrumentarium. Hier wordt gesteld: "Ruimte creëren voor het stimuleren van nieuwe en innovatieve initiatieven zonder dat dit automatisch leidt tot een structurele bijdrage.". Voorzitter. Wij zijn er dankbaar voor dat het college een welwillende houding heeft aangenomen met betrekking tot het verzoek in verband met 500 Jaar herdenking reformatie, in 2017.

Voor het Watersnoodmuseum wordt gevraagd om een extra ondersteuning met 50.000 euro, om te beginnen voor 2017. Voorzitter. Wij zijn van mening dat het college met een voorstel dient te komen om minimaal 50.000 euro voor het volgende jaar beschikbaar te stellen. Ook zien wij graag een plan voor de jaren daarna.

In de vorige Cultuurnota was geld vrijgemaakt voor het project "Kerk, krimp of kans". Het in stand houden van kerkgebouwen wordt steeds moeilijker, in het bijzonder op het platteland, het Zeeuwse platteland. Voor een samenleving, bijvoorbeeld in een dorp, is de kerk echter een plek van ontmoeting. Daarom pleit mijn fractie ervoor om het SCEZ ook de komende jaren een vervolg op dit project te laten uitvoeren, omdat aangetoond is dat de betrokkenheid van mensen daardoor wordt vergroot en gemeenschapszin en leefbaarheid worden versterkt. Welnu, dat komt overeen met de

eerste doelstelling van de voorliggende nota. Is het college het mijn fractie eens dat hiervoor uit het budget voor cultureel erfgoed geld aangewend moet worden?

Waar het gaat om de subsidie voor de draaiuren van molens is mijn fractie van mening dat er niets moet worden veranderd. Immers, hiermee kan een gedeelte van de onderhoudskosten worden betaald. Bovendien pleiten wij voor het aanhouden van één uniforme provinciale regeling. Daartoe dient mijn fractie, gesteund door de fractie van het CDA, een motie in.

Voorzitter. In de beleidsnota worden lovende woorden gewijd aan het Zeeuws Orkest. Wij pleiten ervoor dat die woorden bij de subsidietoekenning worden omgezet in daden, zodat de hoogte van de subsidie minimaal gelijk zal zijn aan die voor 2016. Eenzelfde pleidooi voeren wij voor het Kamerorkest TY.

Zoals wij reeds bij de behandeling van de kadernota hebben aangegeven, is cultuur voor mijn fractie belangrijk. In ons verkiezingsprogramma staat hierover: "Cultuur en kunst verrijken het leven. De provincie dient dan ook verantwoorde kunstuitingen te bevorderen, waarbij de zedelijke normen en waarden van Gods woord de randvoorwaarden zijn.". Daarom, voorzitter, wijzen wij de subsidies voor bijvoorbeeld het Zeeland Nazomerfestival en Concert at Sea af. Daarentegen hecht mijn fractie veel belang aan het behoud van ons culturele erfgoed.

Uit het financiële overzicht dat de Staten de vorige week vrijdag ontvingen, blijkt dat de budgetten voor festivals en podiumkunsten worden verlaagd. Met de bezuiniging ten aanzien van het MPZ kunnen wij instemmen. Het budget voor het cultureel erfgoed, inclusief de rijksmonumenten, jongeren en innovatie wordt daarentegen verhoogd. Voorzitter, mijn fractie vindt dit stappen in de goede richting.

De **voorzitter**. Door de leden Van den Berge en Oudeman is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 3 juni 2016;

kennisgenomen hebbend van:

- het voornemen van de provincie om de draaipremieregeling over te dragen aan de Zeeuwse gemeenten, omdat het te veel administratief werk zou zijn;

- het feit dat verschillende gemeenten echter reeds hebben aangegeven, deze regeling niet over te willen nemen;

- de beschrijving van de draaipremieregeling op de website van de provincie aangeeft: "Voor het behoud van historische molens is het belangrijk dat de wieken regelmatig draaien. Het behoud van

cultuurhistorisch erfgoed is onderdeel van het cultuurbeleid van de provincie.”;

overwegende dat:

- Zeeland ca. 75 historische molens rijk is en dat een deel van deze molens dankbaar gebruik maakt van de draaipremieregeling, daar de subsidie een motivatie voor vrijwillige molenaars vormt;*
- historische molens deel uitmaken van het cultureel erfgoed en daarmee van groot belang zijn voor Zeeland;*
- behoud van cultureel erfgoed, waaronder historische molens, een provinciale aangelegenheid is;*
- moleneigenaren 50 eurocent per 300 asomwentelingen ontvangen en dat de subsidie per molen varieert van 100 tot 2000 euro per jaar;*
- de subsidie ook een technisch belang dient en dat gebreken aan molens eerder worden opgemerkt als er wordt gedraaid;*
- een draaiende molen een verrijking is voor het Zeeuwse landschap, ook vanuit toeristisch oogpunt;*

van oordeel dat:

- deze subsidie financieel gezien een kleine investering vergt, maar daarentegen wel een grote maatschappelijke meerwaarde heeft;*
- met het afschaffen van de draaipremieregeling een verkeerd signaal wordt afgegeven aan vrijwillige molenaars;*

dragen het college van GS op om de draaipremieregeling voor historische molens te continueren;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 7.

De heer **Viergever** (SP). Voorzitter. Cultuur is iets waaraan de SP veel waarde hecht en waarvoor de SP zich graag inzet. Het is zowel van persoonlijk belang voor de inwoners --ik denk hierbij aan het voeden van de verbeelding, het ontdekken van de identiteit en het stimuleren van de creativiteit-- als van sociaal belang, om te komen tot een binding aan een groep, dorp of stad. Cultuur raakt de Zeeuw als individu, maar ook de Zeeuwse samenleving. Cultuur draagt bij aan onze kwaliteit van leven.

De waarde van kunst en cultuur gaat over de persoonlijke betekenis die kunst en erfgoed voor iedereen hebben. In de kunsten wordt de lezer, luisteraar of toeschouwer aangesproken door de schoonheid van een kunstwerk, op een manier die wellicht ontroering, herinnering of bezinning biedt. Bij de beleving van erfgoed gaat het om persoonlijke verbindingen die mensen leggen tussen hun eigen geschiedenis, verhalen en

tradities, en die van anderen. In alle gevallen --of het nu om erfgoed gaat, of om de kunsten-- gaat het om verdieping van en reflectie op de kwaliteit van ons bestaan, onze manier van leven en samenleven.

Voorzitter, ook de SP is niet blind voor de effecten die cultuur met zich mee kan brengen voor de economie. Uiteraard brengt de kunst- en cultuursector zelf werkgelegenheid met zich mee. Daarnaast zorgt een goed cultureel aanbod voor een bezoekersstroom waarvan een gedeelte niet uit Zeeland afkomstig is. In combinatie met verblijfsrecreatie, horeca en andere toeristische voorzieningen, zorgt dit voor een toevoeging aan de vrijetijdseconomie. Wat de SP betreft moet alles wel in verhouding zijn; het één mag niet ten koste gaan van het ander, niet in de uitvoering en zeker niet bij het maken van keuzes. Wat het laatste betreft, voorzitter, wringt de schoen wanneer wij kijken naar de voorliggende nota, waarin de nadruk te veel ligt op het uitdragen van Zeeland richting bezoekers en mogelijke nieuwe inwoners. Wij menen dat op deze manier cultuur te veel wordt gebruikt als instrument voor andere doelen.

Zoals wij al in de commissie aangaven --en met ons veel andere fracties-- is de voorliggende nota een verhaal waarop het nodige aan te merken valt. Dat verhaal is niet concreet, te algemeen, roept vragen op en is uiteindelijk oncontroleerbaar. De toezegging die in de commissie werd gedaan, namelijk dat de Staten een meer gespecificeerd overzicht zouden krijgen, heeft niet de extra informatie opgeleverd waar mijn fractie op hoopte. Natuurlijk verwachtten wij niet alle organisaties te vinden, mét exacte cijfers en bedragen, maar een globale onderverdeling binnen beleidsonderdelen is gewenst. Hiermee zou inzicht gegeven kunnen worden in hoe de verhoudingen zullen zijn.

Naast het feit dat de financiële aspecten niet duidelijk zijn, is ook de inhoud van doelstellingen en voorwaarden niet duidelijk. Te vaak wordt gesteld dat cultuur een bijdrage moet leveren, dat iets aantrekkelijk moet zijn, dat cultuur moet stimuleren, dat er sterker moet worden geprofileerd, dat iets onvoldoende was enz. Het stuk is doorspekt met dergelijke algemeenheden en wordt nergens écht duidelijk meetbaar, controleerbaar of voorzien van duidelijke, concrete stappen om tot de beoogde doelen te komen. Dat de Staten pas naderhand iets kunnen zeggen over de uitvoeringsprogramma's, maakt dat deze beleidsnota in feite een carte blanche is.

Voorzitter. Ook de aangekondigde bezuiniging op het MPZ is wat mijn fractie betreft te kort door de bocht. Hoe kan men nu van een organisatie verwachten dat zij de vereiste opgave gaat volbrengen wanneer zij de helft van haar subsidie kwijtraakt? De voorwaarden waaraan moet worden voldaan om de subsidie te houden, zijn niet helder. Daarnaast vinden wij de wijze waarop het

MPZ wordt aangepakt, te abrupt. Deze wijze van sturen draagt niet bij aan het samen werken aan een oplossing die voor alle partijen acceptabel is.

De heer **Van Hertum** (PvdA). Wat bedoelt u met "carte blanche"?

De heer **Viergever** (SP). Daarmee bedoelen wij dat op voorhand bedragen niet vaststaan en dat de uitvoeringsprogramma's worden vastgesteld zonder goedkeuring van de Staten. Het eerste jaar hebben de Staten geen invloed op datgene wat er gaat gebeuren.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Voor ons ligt een beleidsnota-nieuwe stijl, zo is het oordeel van mijn fractie, maar het is er niet een waar wij blij van worden. Dat komt niet omdat wij cultuur geen warm hart zouden toedragen, integendeel. Evenmin komt het omdat wij de insteek om de Zeeuwse culturele infrastructuur in samenhang te bekijken, zouden afkeuren. Dat is allemaal goed, voorzitter. Dat geldt ook voor de uitgangspunten toekomstbestendig, samen, voor iedereen enz. Zelfs het feit dat in de ogen van het college op cultuur moet worden bezuinigd, kunnen wij nog wel begrijpen. Bij de begrotingsbehandeling komen wij daar nog wel op terug. Voorts wijzen wij ook tegen de achtergrond van het rapport van de commissie Balkenende op het belang van cultuur.

Voorzitter, ook mijn fractie praat graag met Ben, mede om duidelijk te maken dat deze beleidsnota veel te vaag is. De aankondiging dat er gewerkt gaat worden met jaarlijkse uitvoeringsprogramma's, lost dit probleem niet op. Instellingen, groot of klein, moeten gewoon weten waaraan zij gedurende een X aantal jaren toe zijn. Zoals het nu is geformuleerd, kunnen de Staten hun controlerende taak niet goed uitvoeren, en worden er inhoudelijk geen scherpe kaders gesteld.

Voorzitter. Waarom heeft het college ervoor gekozen om de bezuinigingen voornamelijk af te wentelen op één instelling, het MPZ? Hoe groot acht het college de kans dat gemeenten deze verliespost wel zullen opvangen? Bestuur en directie van het MPZ hebben aangegeven dat ze best willen meewerken om tot bezuiniging te komen. Men wil ook buiten Walcheren optreden, voor een breder publiek, maar met deze snelheid kortingen doorvoeren... Dat gaat veel te hard. Daarom zullen wij het amendement ter zake van de PvdA-fractie niet steunen. In één keer halveren, met vast personeel, dat kan niet.

Voorzitter. Waarom gaat er maar liefst een ton méér naar het cultureel erfgoed? Van mijn fractie mag het hier wel een tandje minder, om elders zaken mogelijk te maken. Voorts zal mijn fractie kritisch de ontwikkelingen volgen, zeker waar het gaat om de grote commerciële festivals. Die moeten zichzelf maar bedruipen. Ook een tour

en een giro passen niet in deze tijd. Wij steken liever geld in structurele festivals en toekomstgerichte, vernieuwende cultuur. Ook moet er aandacht zijn voor het jeugdtheater; dat hoort gewoon bij talentontwikkeling. Wat ZB en Watersnoodmuseum betreft zullen wij eraan meewerken dat die instellingen hun kansen kunnen benutten. Dat verdienen ze.

De heer **Van Hertum** (PvdA). Voorzitter. De heer Temmink steunt ons amendement niet omdat hij van oordeel is dat het niet ver genoeg gaat. Het liefst zou hij zien dat de bezuiniging ten aanzien van het MPZ minder streng zou zijn. Is hij het niet met ons eens dat je beter een half gevulde hand kunt hebben dan een lege?

De heer **Temmink** (GL). Dat is mijn fractie met de PvdA-fractie eens, voorzitter, maar wij begrijpen niet waarom het glas nu bijna helemaal leeg wordt gehaald en de zaak de komende jaren weer wat wordt opgebouwd.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Ik kan mij bij de fracties van PvdA en CDA aansluiten waar het gaat om het Watersnoodmuseum en het MPZ, inclusief het amendement. Dat geldt ook voor de door die fracties over de festivals gemaakte opmerkingen, zij het dat zij verschillende accenten leggen. Het was natuurlijk een mooie show van onze CDA-collega en wat mij betreft krijgt hij daarvoor applaus, maar als je zo lovend over festivals bent, zou ik zeggen: sluit je aan bij de fractie van GroenLinks die pleit voor ruimte voor structurele festivals. Ook die zijn belangrijk.

Voorzitter. Ook mijn fractie pleit voor duidelijke, specifieke en goed meetbare doelen. Ik meen dat het de SGP-woordvoerder was die in de commissie daarop het eerst en het hardst hamerde. Ook zijn wij het eens met het zojuist uitgesproken voorbehoud waar het gaat om de prioriteit in het voordeel van het erfgoed, boven andere zaken. Ook wij denken dat het goed is om hier nog eens naar te kijken en wij overwegen om wat dit betreft in de nabije toekomst initiatieven te ontwikkelen waarmee dit een beetje kan worden bijgestuurd. Dat hoeft niet ten koste te gaan van het erfgoed. Het gaat erom dat met een nadere discussie wordt nagegaan wélk erfgoed wij van belang vinden.

Mijnheer Van den Berge, ik ga nu geen flauwe grappen meer maken over de "draaimolensubsidie"... Dat hebben wij in de commissie al rechtgezet.

Voorzitter. In feite hebben wij allemaal met Ben gesproken, namelijk in de commissie. Wellicht is belangrijker de vraag: met wie heeft Ben verder nog gesproken? Immers, de inspraakreacties waren duidelijk en blijkbaar had er aan de communicatie in een eerder stadium het een en ander ontbroken. Ik denk dat het goed is om daar

lering uit te trekken. Als de PvdA-fractie wéér eens met Ben spreekt, zal zij hem daar vast wel aan herinneren...

Voorzitter. Bij cultuur gaat het óók om de regionale media. Wie ons verkiezingsprogramma goed leest --ongetwijfeld heeft iedereen dat gedaan-- ziet dat wij daarin de regionale media inderdaad onder cultuur hebben geschaard. Later vandaag komt een initiatief in verband met de regionale media aan de orde. Dat doen wij niet nu maar, samen met de CU-fractie, bij de behandeling van een ander onderwerp, omdat deze kwestie relaties kent met veel andere terreinen.

Voorzitter. Wij komen met een motie over de relatie tussen tolvrije dagen en culturele evenementen. Wij menen dat het een goede zaak is om die relatie te leggen. Wij beslissen hier niet over de tolvrije dagen. Dat is aan de directie van de NV Westerscheldetunnel en zij is op de hoogte van dit initiatief van mijn fractie. Wij denken dat het de moeite waard is om de directie te vragen om in 2017 de tolvrije dagen zó te plannen dat ze samenvallen met een culturele activiteit.

Mevrouw **Boerjan** (VVD). Voorzitter. De heer Veraart geeft aan dat hij heeft gesproken met de directie van de NV Westerscheldetunnel. Wat vond de directie van dit initiatief?

De heer **Veraart** (D66). Ik aarzel een beetje, voorzitter, om uit dergelijke vertrouwelijke gesprekken te citeren... Het is alweer een tijdje geleden en de desbetreffende functionaris vond het toen niet een geschikt moment. Ik heb hem dan ook gezegd dat ik hiermee even zou wachten.

De **voorzitter**. Door de leden Veraart, Van Hertum en Willemse is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 3 juni 2016;

overwegende dat:

- er in Zeeland jaarlijks culturele evenementen als Open Monumentendag, Open Dag SCEZ en Nationale Molendag worden gehouden;*
- deze dagen goed worden bezocht en veel mensen op deze laagdrempelige manier in aanraking komen met het cultureel erfgoed van Zeeland;*
- er momenteel zes tolvrije dagen per jaar voor de Westerscheldetunnel zijn;*
- er in groten getale gebruik wordt gemaakt van deze tolvrije dagen;*

van oordeel dat:

- het plannen van de tolvrije dagen van de Westerscheldetunnel op dezelfde dagen als culturele evenementen, zoals de Open*

Monumentendag, de Open Dag SCEZ en de Nationale Molendag, zal leiden tot een nog groter succes van deze open dagen;

- daarnaast nog meer mensen een tocht door de Westerscheldetunnel zullen maken om gratis cultuur te snuiven "aan de overkant";

spreken uit dat de provincie Zeeland met de directie van de NV Westerscheldetunnel de mogelijkheid bespreekt om de tolvrije dagen-2017 dusdanig te plannen dat ze samenvallen met een culturele activiteit zoals Open Monumentendag, Open Dag SCEZ, Nationale Molendag of andere soortgelijke dagen en festivals;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 9.

Verlangt de heer Veraart nog het woord?

De heer **Veraart** (D66). Ik ben even achter het spreekgestoelte blijven staan, voorzitter, om alle bijval te oogsten, maar als die uitblijft, ga ik maar terug naar mijn plek...

De **voorzitter**. Kennelijk had u een staande ovatie verwacht...

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Men kan zich afvragen in hoeverre cultuur, zoals het door de provincie wordt opgepakt, een provinciale kerntaak is. In elk geval is het iets --en daarin val ik de CDA-fractie bij-- dat ons als Zeeuwen bindt. Onze cultuur is hét bindende element in onze samenleving. Daarmee is de legitimatie aangegeven om er als provincie mee bezig te zijn.

Er is al veel gezegd en daarom houd ik mijn bijdrage kort. Ik geef steun aan het amendement van de fracties van PvdA en D66. Hetzelfde geldt voor de motie van de fracties van SGP en CDA over de draaipremieregeling. De motie van D66 over de tolvrije dagen vindt ik bijzonder slim. Dit kost weinig en er kan iets leuks mee worden bereikt.

De heer **De Wit** (PVV). Voorzitter. De PVV-fractie blijft niet achter: ook wij hebben met Ben gesproken en daarbij geconstateerd dat hij buitengewoon deskundig is. En wat is het een vriendelijk mens... Vandaar zijn populariteit, denk ik.

Cultuur is datgene wat mensen bindt en onderscheidt. Cultuur creëert samenhang, diversiteit en dynamiek. Cultuur is ook de kernwaarde en de beleving van de Zeeuwse identiteit. Tegelijkertijd levert de kracht van cultuur een belangrijke bijdrage aan het vestigingsklimaat, de economische bestedingen, de toeristische sector en de leefbaarheid.

Hiermee, voorzitter, heb ik het eerste gedeelte verwoord van de inleiding van de Kadernota Cultuurbeleid 2017-2020. Een betere tekst kan ik mij bijna niet voorstellen. Immers, dit zegt bijzonder veel over datgene wat met het voorliggende statenvoorstel wordt bedoeld.

De PVV-fractie is van mening dat dit cultuurbeleid op positieve wijze bijdraagt aan de verdere ontwikkeling van Zeeland. Zij licht er één onderdeel uit. In ons verkiezingsprogramma staat dat de PVV absoluut geen provinciale subsidies wil uitdelen aan onzinnige kunst, elitaire festivals en vage multiculturele organisaties. Wij vinden het behoud van onze eigen culturele erfgoed belangrijk. Ik denk hierbij aan bibliotheken, musea, het Zeeuws Archief en de muziekscholen. Van oudsher is het beleid van de muziekscholen erop gericht om talent, jong en oud, in de gelegenheid te stellen zicht te ontwikkelen en zo mogelijk toe te treden tot Het Zeeuwse (Jeugd)Orkest. Muziek is van oudsher iets dat mensen samenbrengt en leert om zich in harmonie te ontwikkelen, individueel en als groep. Hierdoor wordt tevens een Zeeuwse identiteit gerealiseerd.

Voorzitter. Het Zeeuws Orkest is ruim 125 jaar geleden opgericht en op geheel eigen wijze verbonden met de Zeeuwse identiteit. Ik noem in dat verband het langdurige bestaan, de eigengereide koers en de mengeling van professionele en amateurmusici. Bijna alle orkestleden zijn van Zeeuwse afkomst, wonen in Zeeland of hebben een andere binding met het Zeeuwse. Het mag dan ook met recht Het Zeeuws Orkest worden genoemd.

Mijn fractie wil voorkomen dat dit orkest in tijden van bezuiniging geleidelijk aan wordt wegbezuinigd. Als het eenmaal weg is, voorzitter, komt het nooit meer terug. Het totale bedrag met betrekking tot festivals blijft zo goed als gelijk, terwijl het daarbij gaat om zeer commerciële organisaties. Er gaat veel geld in om. Als voorbeeld noem ik Concert at Sea. Het college stelt in het voorliggende stuk voor om ook in het kader van cultuur een bijdrage te leveren van 300.000 euro en mijn fractie kan met deze bezuiniging instemmen. Echter, mijn fractie stelt voor om 40.000 euro per jaar af te halen van de 270.000 euro voor de festivals-2017, en dit bedrag over te hevelen naar de post van 350.000 euro voor professionele podiumkunsten-2017. Dit bedrag van 40.000 euro is dan bestemd voor Het Zeeuws Orkest, bovenop de 210.000 euro, waardoor het totale subsidie komt op 250.000 euro, het niveau van 2014. Dit is door Het Zeeuws Orkest in zijn brief van 8 februari is gevraagd. Hierdoor zou het voortbestaan van het orkest worden gewaarborgd. Wij dienen in dit verband een amendement in.

De **voorzitter**. Door het lid De Wit is het volgende amendement ingediend:

Ondergetekende stelt het volgende amendement met betrekking tot hoofdstuk 4, financiën, beschikbaar budget vanaf 2017, voor:

"In de afgelopen periode is vanuit cultuur een substantiële bijdrage geleverd aan de bezuinigingen. Mede als gevolg van de zerobased budgettering-aanpak willen wij dat cultuur ook de komende periode een bijdrage levert aan het feit dat de provincie Zeeland in zijn totaliteit minder middelen beschikbaar heeft. De vermindering van het beschikbare budget met afgerond 300.000 euro per jaar hebben wij gevonden door het bedrag bij Professionele Podiumkunsten van 589.000 euro in 2016 te verlagen tot 390.000 euro in 2017, en het bedrag bij Festivals van 761.000 euro in 2016 te verlagen tot 680.000 euro in 2017. Voor Het Zeeuws Orkest komt hiermee vanaf 2017 een bedrag beschikbaar van 250.000 euro per jaar."

Dit amendement krijgt nr. 9.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Ik zal met iets positiefs beginnen... Het behoud van het cultureel erfgoed is essentieel en komt neer op goed rentmeesterschap. Dat daar meer geld naar toe gaat, vinden wij prima.

Het Watersnoodmuseum heeft zich geprofileerd als kenniscentrum. Is het mogelijk om dit museum uit een ándere pot te financieren?

De motie van de SGP-fractie is ons uit het hart gegrepen. De draaipremie voor de Zeeuwse molens moet worden gehandhaafd. Ook staan wij achter de toeristische impuls.

Wat de motie over de tolvrije dagen betreft, voorzitter, kent men de insteek van mijn fractie. Wij hebben al eerder gesteld dat die dagen moeten worden afgeschaft, zulks in het voordeel van investeringen in het OV-net. Aangezien het niet gelukt is om dit te bewerkstelligen, ligt nu de vraag voor of de tolvrije dagen moeten worden gecoördineerd met evenementen. Wij leggen de fractie van D66 de volgende vraag voor. Krijgen wij dan een clustering, zodat er bijvoorbeeld 5 tolvrije dagen in één maand of twee maanden vallen? Daarmee zou een goede verdeling over het jaar ver te zoeken zijn. Als er te sterk sprake is van clustering, vragen wij ons af of dat wel de bedoeling is.

Voorzitter. Mijn fractie wil wat minder inzet voor de grote evenementen en wat meer steun voor andere organisaties.

De heer **Veraart** (D66). Natuurlijk kan een aantal evenementen in een halfjaar tijd plaatsvinden, waardoor er in de zomer meer gebeurt dan in de

winter, maar wij verzoeken het college nu om deze optie te bespreken en wij laten het verder over aan de directie van de Westerscheldetunnel. Zij zou kunnen stellen dat niet alle tolvrije dagen in één bepaalde periode worden gepland, maar dat er een zekere spreiding blijft. Wij laten er wat dat betreft enige ruimte in. Wij moeten immers onze plek weten...

De heer **Babijn** (PvZ). Wordt de motie aangepast zodat duidelijk wordt dat die ruimte wordt geboden?

De heer **Veraart** (D66). Die ruimte zit er mijns inziens al in, maar ik zal er nog even naar kijken.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Allereerst ga ik in op een onderwerp dat ook in de commissie uitvoerig is besproken: de status van deze nota. In onze onschuld hebben wij ons gericht op de volgorde: startnota, kadernota, beleidsnota (meerjarig) en uitvoeringsprogramma. Welnu, in de commissie bleek dat dit toch tot vragen had geleid. Geconcludeerd werd dat het stuk globaal en vaag was, niet smart geformuleerd. Nadien is hierover nader met mensen gesproken; gebleken is zelfs dat de heer Veraart met Harold, de directeur van de Westerscheldetunnel heeft gesproken, zij het lang geleden. Zo gaat het soms...

Voorzitter. De genoemde cyclus, die steeds is gehanteerd, resulteerde in een uitvoeringsprogramma dat de afgelopen vier jaar steeds omstreeks december aan de Staten werd voorgelegd. Het betrof een uitvoerige beschrijving van alle prestatieafspraken, gemaakt met alle instellingen die bij ons waren gekomen met de vraag: wilt u een financiële bijdrage leveren? Die verzoeken werden getoetst aan de uitgangspunten van de beleidsnota.

Ik kan mij voorstellen, voorzitter --mede gelet op de insprekers die er zijn geweest, ingezonden brieven en andere contacten-- dat statenleden zeggen: ik wil tegen bijvoorbeeld Het Zeeuws Orkest kunnen zeggen of ze de komende vier jaar al dan niet subsidie krijgen. Of: ik wil tegen de mensen van het Jeugdtheater kunnen zeggen --zij hebben in hun inspraakreactie gezegd dat ze niet worden genoemd-- of zij de komende vier jaar al dan niet subsidie krijgen. Ik begrijp wel, voorzitter, dat men graag dergelijke antwoorden wil geven, maar wij hadden nou net een regeling getroffen voor een specifieke smarte uitwerking met betrekking tot al die instellingen, mensen, clubs enz. die in het uitvoeringsprogramma voorkomen. De Staten zouden duidelijk kunnen maken welke voornemens zij daarmee zouden hebben.

Voorzitter, als ik dan wat prikkelend vroeg of men jaarlijks met betrekking tot elke draaipremie voor molens van honderd euro, een voorstel zou willen zien... Nee, dat hoeft dan ook weer niet. Het gaat om de grotere bedragen, hoor ik dan hier en

daar. Zoiets kan worden opgelost door het college een mandaat te geven voor bedragen boven een bepaald niveau, bijvoorbeeld 10.000 euro, of 5.000 euro of 100.000 euro. Dat zouden de Staten kunnen doen, maar daarover zouden dan vooraf afspraken moeten worden gemaakt, en dat is niet gebeurd.

Hier doet zich voor het college ook een praktisch aspect voor. Immers, wij weten niet wie er met betrekking tot het jaar 2017 naar ons toekomen. Wij hebben in de aanvullende notitie het overzicht over 2016 gegeven, met bedragen, maar dat betekent niet dat een en ander precies zo ook in 2017 zal zijn. Wij zijn niet gewend om de instellingen te benaderen met een brief, een mail of een telefoontje, met de boodschap: het vorige jaar had u zoveel subsidie en dat wil u het volgende jaar ook wel weer, alstublieft, hier heeft u alvast een overeenkomst. Neen, voorzitter, wij zijn gewoon om tegen de instellingen die met een verzoek komen, te zeggen: dien een begroting in en geef daarin aan wat u specifiek en meetbaar gaat doen met het geld dat u van de provincie vraagt. Vervolgens gaan de instellingen, altijd na 1 juli, aan de slag met hun begrotingen die daarna door ons worden beoordeeld op grond van de kaders die in de beleidsnota zijn vastgelegd. Mijn conclusie is, voorzitter, dat er sprake is van een principiële punt in de discussie over de relatie tussen uitvoering, kaderstelling en control.

Een ander punt dat vandaag breed aan de orde is gekomen --het heeft niet alleen te maken met de Cultuurnota-- betreft de smart geformuleerde doelstellingen. Daarover hebben wij in het verleden al eens een aardig woordje gewisseld. Wij werken het nu niet verder uit; het lijkt mij goed om daarover op een ander moment nader van gedachte te wisselen. Ik geef nu slechts een voorbeeld. Wanneer in het coalitie-akkoord staat dat wij perspectief willen bieden voor Zeeland en zijn inwoners door de krachten te bundelen, is dat niet smart geformuleerd. Stellen wij dat, door de krachten te bundelen, de natuurorganisaties meer moeten gaan samenwerken, dan is dat niet smart geformuleerd. Het is wél smart, wanneer die organisaties wordt opgelegd dat ze op 1 januari 2017 een samenwerkingsovereenkomst getekend moeten hebben, op grond waarvan ze gezamenlijk minimaal drie projecten moeten uitvoeren, waarbij blijkt dat ze geen dubbele of overlappende activiteiten ontplooiën.

Dát, voorzitter, is "smart". Echter, zoiets staat niet in een beleidsnota maar komt aan de orde in het kader van de uitwerking, als je met die organisaties rond de tafel zit en zegt: het is van belang dat u het zó gaat doen. Ze kunnen dat dan weigeren, of niet. Sommige van de statenleden weten dat ik vier, vijf jaar op deze manier bezig ben geweest met enkele clubs op het gebied van muziek, en dat de beoogde

samenwerkingsovereenkomst er uiteindelijk niet is gekomen. De Staten hebben mij vervolgens gezegd: u moet nu maar eens het subsidie-instrument gaan gebruiken. Daar kom ik straks op terug als ik het heb over het MPZ.

Ik denk, voorzitter, dat de discussie over wat nu precies moet worden verstaan onder een smart geformuleerde doelstelling in een beleidsnota, in een coalitieprogramma of in een uitvoeringsprogramma, duidelijk maakt dat er wat dat betreft verschillende inzichten bestaan. Ik onderstreep dat op verschillende niveaus doelstellingen worden geformuleerd en verwijst tegen die achtergrond ook naar de jaarstukken, vanochtend behandeld, met de bekende doelstellingenboom. Tegen die achtergrond, voorzitter, vind ik het toch een beetje pijnlijk wanneer hier in koor wordt geroepen dat het allemaal globaal en vaag is. Neen, er is gehandeld conform datgene wat eerder is afgesproken. De conclusie moet zijn dat wij in die zin niet goed hebben opgelet dat wij niet tijdig hebben geconstateerd dat de opvattingen binnen de Staten hierover zijn veranderd, laat ik maar zeggen: vergeleken met de vorige statenperiode. Wij hebben ons afgevraagd: hoe lossen wij dit nu op? Uiteraard willen wij de Staten hierin tegemoet komen.

Door insprekers is gezegd: wij krijgen geen subsidie meer want wij worden niet in de nota genoemd. Voorzitter. Elke instelling, iedereen die een subsidie ontvangt, noemen wij doorgaans in het uitvoeringsprogramma. Dán wordt duidelijk, op basis van de vragen en verzoeken die uit de samenleving naar voren zijn gekomen, wat wij wel en wat wij niet willen doen.

Voorzitter. Ik kom met een voorstel om het geschetste probleem met betrekking tot de beleidscyclus op te lossen. Normaal gesproken is het zo dat het college --aan de hand van al die contacten met instellingen, clubs enz.-- met een uitwerkingsprogramma komt, besluiten neemt, subsidies vaststelt, overigens binnen de kaders van de Subsidieverordening. Op basis daarvan worden vervolgens de subsidies verdeeld; dat is dan het uitvoeringsplan. Als het allemaal is uitgewerkt, nadat het college heeft besloten, wordt een en ander aan de Staten voorgelegd die daarover hun mening kunnen geven. Zo, voorzitter, hebben wij het de afgelopen vier jaar gedaan. Welnu, dat zouden wij kunnen veranderen. Het zou kunnen zijn dat we, als het college nog geen besluiten heeft genomen over het uitvoeringsprogramma, een en ander ter beraadslaging aan de commissie voorleggen. De leden kunnen dan in de commissie hun meningen kenbaar maken. Vervolgens kan het college die meningen betrekken bij zijn besluitvorming over het uitvoeringsprogramma.

Voorzitter, deze werkwijze past in feite niet in de bestaande beleidscyclus, maar het college ziet

dit als een toezegging waarmee tegemoet wordt gekomen aan de behoefte die uit de discussie naar voren is gekomen. Ik hoor graag wat de Staten hiervan vinden.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Voorzitter. Blijkbaar krijgen de Staten straks een lijst met alle instellingen en de bedragen die ze ontvangen, maar ik onderstreep toch dat de Staten er zijn voor de hoofdlijnen en de kaders. Nogmaals, ik vraag mij af wat de meerwaarde van de Cultuurnota is wanneer er per jaar een uitvoeringsprogramma wordt vastgesteld. Ik denk dan: doe het bij een kadernota, geef de doelen aan en doe het samen, regionaal. Om nu per instelling en per bedrag te gaan beslissen... Daartoe voel ik mij als statenlid niet geroepen.

De heer **De Reu** (GS). Mijn voorstel is ook niet dat u daarover beslist, maar dat u van een en ander kennisneemt voordat het college besluiten neemt. Als door u wordt gezegd dat er kan worden volstaan met een kadernota, willen wij daar heel graag positief over denken, maar ik vermoed dat wat dat betreft sommige fracties een ánder geluid zullen laten horen... Maar goed, voorzitter, ik wacht eventuele voorstellen af.

Wat het oordeel van de fractie van de ChristenUnie betreft, begrijp ik dat men om puur procedurele redenen niet met het beleidsplan instemt. Dat is aan die fractie, maar dit lijkt mij toch een wat ingewikkelde boodschap om uit te leggen aan de bevolking en de instellingen. Daar heeft de fractie van de ChristenUnie vast goed over nagedacht...

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Ik heb ook goed nagedacht over het functioneren van de Staten zélf. Van belang is dat wij op een efficiënte manier met elkaar samenwerken, ieder met zijn eigen verantwoordelijkheid. Die vernieuwing willen wij óók.

De heer **De Reu** (GS). Uiteraard neem ik dat aan, voorzitter.

Het Watersnoodmuseum is een nieuw element. Onze redenering is dat het daarbij aan de orde komende kenniscentrum in feite geen onderdeel is van het cultuurbeleid. Daarnaast hebben wij de wat vreemde eend in de bijt in de vorm van het ZB-Planbureau, die alleen in de voorliggende Cultuurnota voorkomt vanwege de fusie van de twee instellingen. Vóórdat dat gebeurde, was de portefeuillehouder-leefbaarheid degene die dit onderdeel behandelde. Nu is het bij de Cultuurnota getrokken, simpelweg omdat is geredeneerd: als wij dit er nu weer uit moeten gaan knippen, wordt het wel héél erg bureaucratisch. Niettemin is het uitgangspunt: kenniscentra maken

geen deel uit van het cultuurbeleid; ze zijn een onderdeel van de kenniseconomie enz.

Dat is de reden, voorzitter, waarom ik na het optreden van mevrouw Peijs heb gezegd: dit is een kenniscentrum op het gebied van water, watertechnologie enz. en het lijkt mij een goed idee om het zo te doen, maar dan moeten de middelen daarvoor ook uit die sector worden gehaald. Welnu, dat is allemaal nog niet opgenomen in de zerobased plannen enz. Met andere woorden: bij de begrotingsbehandeling wacht ik af waartoe de opvattingen die ik nu heb gehoord, leiden. Het is aan de Staten, in die discussie, op dat moment. Het verhaal van mevrouw Peijs is volstrekt duidelijk en daarmee wordt breed ingestemd, maar de financiële middelen hiervoor moeten nog worden gevonden.

Ik denk, voorzitter, dat de heer Oudeman en ik elkaar dit weekeind zullen zien bij Vestrock. Ik constateer dat hij een belangrijk optreden daar niet heeft genoemd, namelijk dat van De Staat. Niettemin had hij het in zekere zin over de staat. Wat moet nu de staat, in dit geval de Zeeuwse staat, met subsidie voor Vestrock? Voorzitter. Wat wij waarderen in dit festival, is dat het echt een landelijke uitstraling heeft. Wij willen middelen hiervoor uit de regio-arrangementen halen omdat ze het verdienen. Ik ben het dus met de heer Oudeman eens waar het om Vestrock gaat.

Door de SGP-fractie is gevraagd wanneer de uitvoeringsnota er komt. Voorzitter, wat dat betreft heb ik zojuist een voorstel gedaan. De reacties daarop wacht ik af. Over de evaluatie van het ZB-Planbureau heeft collega De Bat vanochtend gezegd dat die er begin 2017 komt.

In lijn met de wens van de Staten om concreet te kunnen beslissen waar specifiek subsidies naar toegaan, is in de commissie en ook nu gevraagd om een subsidie voor Herdenking 500 jaar reformatie. Voorzitter, dat is nou precies wat ik bedoel: dat zit in de uitvoering. Ik heb al gezegd dat wij hier welwillend tegenover staan, maar het komt in het kader van de uitvoering aan de orde.

Hetzelfde geldt voor de draaipremieregeling voor de molens. Op zich, voorzitter, is dit een curieus gebeuren. Nergens staat dat wij daarmee zouden willen stoppen. Wij hebben gezegd dat wij met de gemeenten in gesprek willen aan de hand van de vraag: wat moeten wij met deze premies? Soms gaat het om honderd euro. Strikt genomen volgens onze Subsidieverordening kán dit helemaal niet, maar goed... Als voorbeeld noem ik de gemeente Schouwen-Duiveland. Ik geloof dat daar twaalf, dertien molens staan, grotendeels in eigendom van de gemeente. In totaal gaat er zo'n 4.500 euro naar al die molens, maar bijvoorbeeld de molen in Dreischor krijgt 100 euro subsidie.

Wat wij nu van plan zijn, is om met de gemeente, met alle gemeenten, de vraag te beantwoorden: hoe willen wij hiermee verder? Het

is een heel gedoe, een bureaucratie, een papierwinkel. De belangenvereniging zegt dat zij het wel wil doen, maar dat kan juridisch niet. Als de gemeenten nagaan hoe dit probleem op de een of andere manier kan worden opgelost, kan er iets worden gedaan aan dat hele gedoe van 56 keer 100 tot 150 euro aan premies. De bedoeling is dat hiervoor een andere, betere constructie wordt gevonden, niet dat dit wordt wegbezuinigd. Het gaat om een andere organisatie, een effectievere manier om hiermee om te gaan.

Tegen die achtergrond constateer ik dat de hierover ingediende motie, nr. 7, is gebaseerd op een verwachte gebeurtenis die helemaal de bedoeling niet is. Aangenomen wordt blijkbaar dat de gemeenten dit niet zullen doen. Klopt dat, of niet? Wij weten het niet; wij gaan er met de gemeenten over praten. Kennelijk hebben de indieners van de motie een en ander al onderzocht. Wij horen graag hoe het zit, van wie dan en waarom.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Voorzitter. Ik wijs erop dat in de motie onder meer wordt gesteld: "kennisgenomen hebbend van het voornemen van de provincie om de draaipremieregeling over te dragen aan de Zeeuwse gemeenten". Kennelijk is dat volgens de gedeputeerde niet juist en is dat voornemen er nog niet.

De heer **De Reu** (GS). Het ligt eraan, voorzitter, hoe het gesprek hierover met de gemeenten verloopt. Het kan best dat gemeente A zegt: natuurlijk nemen wij dit over; het gaat over een paar honderd euro. Sommige gemeenten hebben hiervoor een eigen regeling, waaronder de gemeente Sluis. Daar doen wij dan ook nog een bedragje bij. Het is mogelijk dat men zegt: wij kunnen het wel in één keer doen. Soms horen wij ook dat men onze bijdrage niet nodig heeft, in de zin van: het gaat om honderd euro, dat doen wij wel. Voorzitter. Op de uitkomsten loop ik niet vooruit. Het is een open gesprek met de gemeenten en het gaat dus niet om een "voornemen van de provincie om de draaipremieregeling over te dragen". Als de gemeenten aangeven dat zij dit niet willen overnemen, moeten wij nadere conclusies trekken. Het is te voorbarig om te zeggen dat wij dit zonder meer gaan doen. Dat zou neerkomen op een oekaze aan het adres van de gemeenten, en dat waren wij niet van plan.

Ik vind, voorzitter, dat de heer Viergever met een inspirerende inleiding is gekomen. Daar ben ik het voor 100% mee eens. Echter, dan komt het vervolg en scheiden onze wegen, hetgeen hem niet zal verbazen. Op de kwestie van het MPZ kom ik straks terug.

Ik zei al, voorzitter, dat de heer Veraart met Harold had gesproken, al een tijd geleden. Ik zal collega Van der Maas vragen om in zijn contacten met de NV Westerscheldetunnel het idee van de fractie van D66 naar voren te brengen. Wij gaan er niet over; zo eenvoudig is het.

De heer Faasse kan ik zeggen dat cultuur een provinciale kerntaak is; dat heeft hij goed begrepen. Het staat overal en wij zouden cultuur niet graag als kerntaak kwijtraken. Ik ben blij dat hij dit ondersteunt...

Voorts kan ik de heer De Wit zeggen dat wij helemaal niet van plan zijn om Het Zeeuws Orkest weg te bezuinigen, of wat dan ook. Echter, men heeft per brief gevraagd om de bezuiniging van 2012, van 40.000 euro, ongedaan te maken, en dat zijn wij niet van plan. Immers, dan komen er nóg een paar die in 2012 wat hebben moeten inslikken, verwacht ik. Is mijn conclusie juist dat de heer De Wit voorstelt om nog maar eens 40.000 euro bij de festivals weg te halen? Dat doen wij al, en dus zou het in het totaal om 80.000 euro gaan. Hoe dan ook, voorzitter, het amendement van de PVV-fractie betreft typisch een uitvoeringskwestie, maar ik kan nu al zeggen dat wij niet voornemens zijn om het zo te doen. Daarmee zou een eerder door de Staten besloten bezuiniging weer worden teruggedraaid, en dan komen er nog veel meer. Ik ontraad de Staten het aanvaarden van dit amendement.

Voorzitter. In verband met het MPZ is gesteld "te weinig tijd", "te abrupt" en "zo kan het niet met die anderhalve ton". Door de fracties van PvdA en D66 is een amendement ingediend dat in zekere zin door de fractie van GroenLinks wordt gesteund maar die fractie heeft het amendement niet mede-ondertekend. Zelf komt de heer Temmink ook niet met een amendement. Zijn opmerkingen neem ik dus voor kennisgeving aan.

Ik vind uw standpunt wel sympathiek, mijnheer Van Hertum. Ik kan mij wel voorstellen dat u één jaar erg kort vindt. Niettemin wil ik met kracht bestrijden dat dit een té abrupt verhaal is. Mijn voorganger Van Waveren --ik doel op de periode vóór 2011-- is al begonnen om een aantal van de uitvoerders op het gebied van "serieuze" muziek te bewegen om het samen te gaan doen. Al eerder gaf ik aan dat dat niet is gelukt. Er zijn mediators bij betrokken, er zijn interventies gepleegd door onafhankelijke derden, ook op verzoek van de instellingen, maar op het laatste moment ging het toch niet door omdat men het niet eens kon worden over de zetelverdeling. Waar héb je het dan over? Vervolgens hebben de Staten gezegd dat het subsidie-instrument zou moeten worden ingezet. Dat doen wij nu dus.

Van verschillende zijden is de vraag gekomen: hoe komt u erbij dat er sprake zou zijn van overaanbod? Voorzitter, ik zal de Staten de cijfers besparen maar wij hebben uitgezocht hoeveel concerten er op het terrein van de

"serieuze", hoofdzakelijk klassieke muziek, in Zeeland worden gegeven, door gesubsidieerde en private instellingen, vrijwilligers enz. Welnu, dat zijn er 150 per jaar. Wij hebben ze een beetje geëvalueerd, nagegaan waar dat allemaal plaatsvindt. Als dat geen overaanbod is... Je kunt er over discussiëren --laat ik het zo maar zeggen-- maar ik vind het wél veel. Het kan wel wat minder; dat heeft men al eerder van mij gehoord.

Voorzitter. Wij hebben nu de opdracht gegeven om in elk geval in de vier steden contact op te nemen --wij ondersteunen het, maar de mensen van het MPZ moeten het zélf doen-- om na te gaan of activiteiten kunnen worden ontwikkeld met en voor die gemeenten en instellingen binnen die gemeenten. Als in verband hiermee wordt gezegd dat het wel héél kort dag is om dit in twee jaar tijd te kunnen doen, is mijn reactie dat men een beetje op de blaren zit, gelet op het feit dat men hiervoor vier jaar de tijd heeft gehad. Dat klinkt een beetje rancuneus, en dat is het ook.

Maar goed, voorzitter, ik laat het verder aan de Staten over. Als de Staten uitspreken dat het MPZ meer tijd moet krijgen, stel ik wél de vraag hoe dat financieel wordt gedekt. Immers, wij hebben dit al wel ingeboekt. Als vandaag de dekking niet kan worden aangegeven, is dat qua uitvoering heel lastig. Wordt gesteld dat dit wordt betrokken bij de hele discussie over het zerobased begroten, dan zou ik zeggen: ga uw gang, maar u kunt dan niet zeggen dat er bij een andere post wat kan worden weggehaald, want dan hebben wij te maken met het uitvoeringsprogramma dat in oktober met de Staten wordt gedeeld; dan is het gewoon te laat.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Ik verzoek u de vergadering even te schorsen.

De vergadering wordt voor enkele minuten geschorst.

De heer **Van Hertum** (PvdA). Voorzitter. Schorsingen werken soms verhelderend, en soms ook niet. In de wandelgangen werd nog steeds gediscussieerd toen de bel ging...

De gedeputeerde heeft in verband met ons amendement nr. 6 gezegd dat er sprake dient te zijn van dekking. Voorzitter, die dekking vinden wij bij het zerobased budget dat in september wordt besproken. Wij willen daar graag dit punt bij betrekken. Wij realiseren ons dat het amendement voorziet in een wijziging van het voorstel dat nu voor ons ligt, maar als wij dit niet nu inbrengen is de bezuiniging ten aanzien van het MPZ definitief. Wij willen met dit amendement bereiken dat wij hierop terug kunnen komen. Wij willen als het ware tijd

kopen zodat deze kwestie in september opnieuw kan worden besproken. Op deze manier proberen wij het MPZ nog een kans te geven. Wij hopen dat degenen die met ons van oordeel zijn dat deze bezuinigingen te streng zijn, de partijen die hierover twijfelen, met ons meegaan om nog iets voor het MPZ te kunnen betekenen.

Voorzitter. Het zal geen verrassing zijn dat mijn fractie straks voor deze Cultuurnota zal stemmen. Echter, wij stemmen voor vanwege alle zaken die wél met deze nota worden bereikt. Het was voor mijn fractie een moeilijke keuze om voor deze nota te gaan stemmen omdat wij in feite tegen bezuinigingen op cultuur zijn. Wij stemmen voor, denkend aan bijvoorbeeld het kerkje in Ellewoutsdijk, waar ook de komende jaren weer mooie schilderijen te bewonderen zullen zijn, of aan zingende, feestende mensen die tijdens Vestrock luisteren naar hun favoriet bands, of aan mevrouw Boogaard die als enige de rit uitzat tijdens de commissievergadering en tevreden naar huis ging, wetend dat een groot gedeelte van de vrijwilligersorganisaties ook het volgende jaar zal bestaan. Wij stemmen dus voor, denkend aan de positieve aspecten van deze nota.

Mevrouw **Boerjan** (VVD). Voorzitter. Wij danken de gedeputeerde voor de handreiking die hij ons heeft gedaan. Echter, wij zien wat dat betreft graag een wijziging, in die zin dat het uitvoeringsprogramma naar de Staten komt zodat wij uitspraken kunnen doen en met zienswijzen kunnen komen vóór een en ander door het college wordt vastgesteld. Daarnaast zien wij graag aanvullingen op de hoofddoelstellingen die in de Cultuurnota zijn benoemd. Met "aanvullingen" bedoelen wij meer concrete, meetbare doelstellingen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Voor de SP-fractie is het bijzonder moeilijk om tegen een cultuurnota te stemmen. De gedeputeerde komt met argumenten als "zo doen wij het altijd", "zo zijn wij het gewend" en "ik volg uw cyclus", maar er is in de afgelopen periode wél wat gebeurd. Ik verwijs naar het Sloeweg-dossier en herinner eraan dat de Staten hebben aangegeven hoe zij de kaders willen hebben. Als er aanvullingen komen die in déze richting gaan, heeft het college ook de SP-fractie aan zijn zijde.

De heer **Oudeman** (CDA). Voorzitter. Tijdens de schorsing zijn wij gekomen tot het voorstel dat zojuist door de VVD-fractie is verwoord. De CDA-fractie kan deze opzet steunen.

Onduidelijk vinden wij de uitleg die de gedeputeerde aan amendement nr. 6 geeft, naast de uitleg die de heer Van Hertum eraan geeft. De vraag rijst of er nu wel of geen probleem rijst in verband met de dekking. Ik hoop dat de gedeputeerde en de indieners daar nog even op

ingaan. Voor ons is nu niet duidelijk of wij dit amendement kunnen steunen.

De heer **Van den Berge** (SGP). Voorzitter. Mijn fractie sluit zich aan bij het betoog van mevrouw Boerjan.

Wij verwachten voorts van het college dat het zelf met een voorstel komt in verband met de subsidie voor het Watersnoodmuseum: 50.000 euro voor 2017. Het college moet dan zelf maar even nagaan hoe dit het beste kan worden betaald, maar wij hechten hieraan veel waarde.

Onze motie over de molens houden wij nog even achter de hand. Wij geven het college de gelegenheid om samen met de diverse gemeenten een functionele oplossing te zoeken. Als vervolgens blijkt dat dit niet goed, niet naar onze zin, verloopt, kunnen wij altijd nog een beroep doen op die éne mooie provinciale regeling die er op dit moment nog is. Ik denk aan de situatie waarin het college er niet met de gemeenten uitkomt, of wanneer er sprake is van te veel pluriformiteit waardoor er te grote verschillen zouden optreden voor de moleneigenaren.

Voorzitter. In eerste termijn hebben wij aangegeven dat wij kunnen instemmen met de bewegingen die het college met betrekking tot de budgetten voorstelt. Dat zijn ons inziens stappen in de goede richting, verhogingen en verlagingen. Wij blijven dit proces volgen. Natuurlijk kunnen wij nu niet met alles instemmen, namelijk waar het gaat om de zaken die niet overeenstemmen met de inhoud van ons verkiezingsprogramma dat op Gods Woord is gebaseerd.

De heer **Viergever** (SP). Voorzitter. mijn fractie wil niet tegen een museum of orkest kunnen zeggen wat ze exact gaan krijgen. Wij willen kunnen zeggen wat de criteria zijn waaraan ze moeten voldoen. Vooral willen wij goed kunnen controleren of de zaken volgens gemaakte afspraken verlopen. Kortom: als er overeenkomstig het betoog van mevrouw Boerjan wordt gehandeld, kan mijn fractie deze Cultuurnota steunen.

Voorzitter. Wij hebben onze twijfels over amendement nr. 6, maar omdat ons deze optie minder slecht lijkt dan het gestelde in de Cultuurnota --ik denk aan de gevolgen voor het MPZ-- zullen wij het steunen.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. mijn fractie verwacht van een beleidsnota voor vier jaar ook écht een beleid voor vier jaar. Wij dragen alle instellingen een warm hart toe, hetgeen ik al in eerste termijn duidelijk heb gemaakt. Tegen de achtergrond van een vierjarige cyclus verwacht je dat er zóveel naar de molens gaat, zóveel naar musea, zóveel naar de festivals enz. Vervolgens kunnen er per jaar andere afspraken worden gemaakt --dat gebeurt dan op uitvoeringsniveau--

maar mijn fractie vindt dat de Staten daar niet elk jaar discussies over moeten voeren. De lijn moet nu helder worden aangegeven, en dat ontbreekt helaas. Wij vinden het te vaag en zullen daarom tegen stemmen.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Ik constateer dat datgene wat door mevrouw Boerjan naar voren is gebracht, een probleem van de heer De Reu en mij gezamenlijk oplost.

Ik was voorzitter van de commissie op die twintigste en concludeerde bij het einde van de discussie dat het voorstel rijp was voor behandeling door de Staten. Dat was, achteraf bezien, niet helemaal het geval. Ik neem aan dat ik mede namens de heer De Reu spreek wanneer ik excuses maak voor de kwaliteit van het voorliggende voorstel, en de conclusie die toen werd getrokken. Ik meen dat er nu sprake is van een elegante handreiking vanuit de Staten, om het op te lossen zoals zojuist is voorgesteld door de VVD-fractie. Andere fracties hebben zich daarbij aangesloten, en dat doet mijn fractie ook.

Voorzitter. Wat het MPZ betreft is het goed om te onderstrepen dat er nu sprake is van een kans voor dit podium om een plan te maken en daarmee alsnog een belangrijk gedeelte van de activiteiten veilig te stellen. Daarnaast moet er sprake zijn van vernieuwing.

Ik heb begrepen dat de motie betreffende de draaipremieregeling is ingetrokken.

De **voorzitter**. Dat heb ik niet begrepen. Mijns inziens ligt die motie nog op tafel.

De heer **Van den Berge** (SGP). Voorzitter, wij trekken de motie in. Nogmaals, wij willen het college nu eerst in de gelegenheid stellen om samen met de gemeenten te kijken naar een functionele oplossing.

De **voorzitter**. Ik verkeerde in de veronderstelling dat u deze motie even boven de markt liet hangen. Ik constateer nu dat motie nr. 7 is ingetrokken.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Het amendement van de PVV-fractie staat ver af van datgene wat bij beogen met cultuur. Dat amendement zullen wij dus niet steunen.

Rest mij nog om een wijziging aan te brengen in onze motie over de tolvrije dagen, in die zin dat in het dictum onder "spreken uit dat" tussen het woord "activiteit" en het woord "zoals" worden gevoegd de woorden: "op zaterdag". Daarmee komt deze passage te luiden als volgt: "dusdanig te plannen dat ze samenvallen met een culturele activiteit op zaterdag, zoals "... enz.

De **voorzitter**. Ik constateer dat motie nr. 8 is gewijzigd, zoals door de heer Veraart aangegeven.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Voorzitter. Inderdaad is het om procedurele redenen dat wij tegen de Cultuurnota stemmen. Het gaat om de wijze waarop dit tot stand komt en om datgene wat wij hieraan hebben, niet alleen voor onszelf. Ik denk hierbij ook aan de instellingen en de bevolking. Ook mevrouw Van Unen heeft erop geduid dat zowel uit het rapport "Parelduiker" als uit het stuk van Calon naar voren is gekomen dat de Staten hun rol beter moeten oppakken. Daar wil ik nu graag een begin mee maken. Wij vinden deze nota geen duidelijke beleidsnota. Ons oordeel over dit stuk heeft helemaal niets te maken met de waardering die wij hebben voor alle instellingen en hun activiteiten.

Voorzitter. Ik ben aangesproken in verband met datgene wat moet worden verstaan onder hoofdzaak en bijzaak. Daarover is gezegd: dat bepalen wij. Dat kan wel wezen, maar als Staten zijn wij er voor de hoofdlijnen, en niet voor de hoofdzaken.

Wij vinden de amendementen en de moties wel sympathiek, maar omdat ze geen meerwaarde hebben in relatie met de nota zelf, zal mijn fractie zich onthouden van stemming.

De **voorzitter**. U kunt zich alleen van stemming onthouden als u statenzaal verlaat. Als u in de zaal aanwezig bent, kunt u alleen voor of tegen stemmen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. mijn fractie gaat alleen met dit statenvoorstel akkoord wanneer het wordt aangepast met de aanvullingen zoals ze zijn verwoord. Die toezegging moet de gedeputeerde nog doen.

De **voorzitter**. Dat is uw positie, en die is nu helder verwoord.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Ik realiseer mij, mevrouw Van Unen, dat met een amendement of andere wijzigingen wordt geprobeerd om zaken te verbeteren, maar mij gaat het hierbij om het principe. Wij krijgen nu een beleidsnota waarmee in feite geen langdurig beleid te voeren valt. Immers, per jaar komt men hiermee bij de Staten terug. Daar heb ik gewoon moeite mee. Ik vrees dat we elke keer per organisatie en per bedrag gedoe krijgen. Voor mij is een beleidsnota een stuk waarmee het college een opdracht wordt gegeven in de zin van: binnen deze lijnen mag je zelf inkleuren. Ook bij aanvaarding van de ingediende amendementen blijft wat mij betreft deze nota inhoudelijk hetzelfde.

De heer **De Wit** (PVV). Voorzitter. De gedeputeerde heeft erop gewezen dat de festivals al 40.000 euro minder krijgen. Wordt onze suggestie gevolgd, dan gaat er 80.000 euro af. Ik

wijs erop dat de post professionele podiumkunsten van 600.000 naar 350.000 euro gaat. Die wordt dus bijna gehalveerd. Wij weten dat, als Het Zeeuws Orkest veel minder krijgt dan nu gevraagd wordt, er musici uitmoeten. Ze krijgen immers een salaris, ook al is dat bijzonder laag vergeleken met commerciële "feesten". Die artiesten krijgen gewoon heel vet betaald. Het verschil is ontzettend groot. Ik verzoek de gedeputeerde om hier nog even op in te gaan.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Allereerst ga ik in op de reacties op mijn aanbod. Ik heb begrepen dat men er de voorkeur aan geeft dat het uitvoeringsprogramma-2017 wordt voorgelegd aan de Staten in plaats van aan de commissie, zodat men in de gelegenheid wordt gesteld om zienswijzen in te dienen. Dat kan; ik vind het prima.

Gaat het erom daaraan ook smart doelstellingen toe te voegen, dan kan ik zeggen dat wij daar ons best voor zullen doen. Echter, ik heb hierover even met de collega's gesproken. Er komen immers nog meer beleidsnota's. Ik heb er behoefte aan dat de Staten met betrekking tot de beleidscyclus duidelijk aangeven wat wij nu met die smart doelstellingen wel of niet moeten. Het klinkt misschien knullig als ik hierover zeg "zo deden wij het altijd", maar ik heb mij toch strikt gehouden aan de beleidscyclus die door de Staten zelf is vastgesteld. Wordt er nu gezegd dat er een ánder type beleidsnota moet komen, dan is het aan de Staten om deze cyclus te veranderen. Anders weten de leden van GS niet waar zij aan toe zijn. Niettemin zullen wij ons best doen om in verband met het genoemde uitvoeringsprogramma-2017 met smart doelstellingen te komen.

Voorzitter. Naar aanleiding van het amendement van de PvdA-fractie inzake het MPZ moet ik in strikt formele zin zeggen dat, wanneer er nu geen dekking wordt aangegeven voor het daarin verwoorde voornemen, het college de aanvaarding van dit amendement moet ontraden. Echter, wat men wél kan doen, is bij de behandeling van de begroting voor 2017 terugkomen op datgene wat nu in de beleidsnota is gesteld. Dat recht hebben de Staten altijd. Wij nemen dan nu het besluit zoals het is voorgelegd en over een paar maanden komt men erop terug. Het is procedurele zin aan de Staten om af te wegen of het zo moet worden gedaan. Wordt deze werkwijze gevolgd, dan is er nu voor het college geen aanleiding om het amendement over te nemen.

De heer **Van Hertum** (PvdA). Ik hoor achter mij mevrouw Kool zeggen: het is niet waar... Ons gaat het erom dat wellicht de gewenste dekking in het zerobased budget te vinden is. Wellicht kan mevrouw Kool dit aanvullen...

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Ik ben bij deze behandeling niet de woordvoerder van mijn fractie, maar onderstreef toch dat met dit amendement tijd wordt gekocht. Mijns inziens is het wel mogelijk om nu te zeggen: wij willen dit pas in het volgende stadium verder onder de aandacht brengen. Dan kan het amendement gewoon worden aangenomen en dan heb je later je beslismodel. Dat betekent niet dat er nu naar dekking moet worden gezocht. Dat doen wij dán. Wij lezen het amendement met deze nuance.

De heer **De Reu** (GS). Dat is interessant, voorzitter, maar ik kijk toch even naar de mensen die procedurekwesties heel goed begrijpen. Ik heb niet anders begrepen dan dat men, als men met een amendement komt dat geld kost, ook de dekking moet aangeven. Het voornemen is nu om in het kader van de begroting voor 2017 de subsidie voor het MPZ met 150.000 euro te korten. Als nu wordt gezegd dat dat voornemen niet moet worden uitgevoerd, dan wordt mijns inziens terecht gevraagd: waar komt dan die anderhalve ton vandaan? Wordt vervolgens gezegd dat dat later wel aan bod komt, bij de begrotingsbehandeling, dan is dat op zich mogelijk, maar niet door nu eerst dit amendement aan te nemen.

De heer **Van Hertum** (PvdA). Voorzitter. Wat ons betreft is het wél mogelijk om het amendement nu aan te nemen. Wij kunnen dan deze zaak in september opnieuw bespreken. Zo denken wij erover.

De vergadering wordt voor enkele minuten geschorst.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Het is een beetje een kwestie van tekstexegese, enerzijds van datgene wat op blz. 15 in de nota staat en anderzijds van de tekst van het amendement van de PvdA-fractie. Op blz. 15 wordt gesteld dat met ingang van 2017 150.000 euro wordt bezuinigd op het MPZ. Een optie is dat men --samen met de gemeenten, en ook met bijdragen van die gemeenten-- aan de provincie een plan voorlegt dat is gericht op een doorstart. Als men dat niet doet, gaan wij binnen vier jaar deze subsidie afbouwen naar nul.

In het amendement van de fracties van PvdA en D66 wordt gesteld: vooralsnog geldt de bezuiniging alleen voor 2017 en bij de behandeling van de zerobased budgettering, de begrotingsbehandeling, wordt een definitief oordeel gegeven. Daarvan heb ik gezegd: als men de tekst,

zoals die is vermeld op blz. 15, wil amenderen, vraag ik om een dekking.

Voorzitter, mijn conclusie is dat men nu zegt: wij komen erop terug en wij richten ons nu letterlijk op de tekst in het amendement, waar wordt gesteld dat de bezuiniging "vooralsnog slechts geldt voor 2017". Zo begrijp ik nu de strekking van het amendement. Dat is wat wij op dit moment besluiten, en verder niks. Men komt erop terug bij de behandeling van de begroting voor 2017. Voorzitter. Als dit inderdaad de strekking van het amendement is, heb ik er geen moeite mee.

De SGP-fractie vraagt het college om zelf met een voorstel te komen voor het Watersnoodmuseum. Voorzitter, dat zullen wij uiteraard doen.

Het lijkt mij voorts verstandig om de gevraagde functionele oplossing voor de molens inderdaad samen met de gemeenten te gaan zoeken. Wij zijn de SGP-fractie dankbaar voor het feit dat zij ons in de gelegenheid stelt om dit te gaan doen.

Voorzitter. Ik constateer dat de voorzitter van de commissie zijn excuses heeft aangeboden, maar de gedeputeerde gaat dat niet doen. Immers, hij meent nog steeds dat op het bedoelde moment het voorstel rijp was voor behandeling door de Staten.

Door de fractie van GroenLinks is gesteld dat met een beleidsnota de hoofdlijnen moeten worden aangegeven, waarbinnen het college tot uitvoering kan komen. Inderdaad is dat de bedoeling van een beleidsnota, voorzitter, maar het is duidelijk dat wij hierover discussie hebben.

Voorzitter, zou een meerderheid doen wat de heer Temmink nu doet --namelijk om de door hem aangegeven reden tegenstemmen-- dan zou er geen cultuurbeleid zijn. Dat is toch wat wrang. Het zou immers leiden tot een bizarre situatie, maar wellicht schat de heer Temmink in dat de meerderheid hem niet zal volgen.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Ik schat niet in wat de meerderheid zou kunnen gaan doen, maar geef de mening van GroenLinks weer. Graag praten wij in een later stadium nader over datgene wat van een beleidsnota wordt gevraagd. Het voorliggende stuk vinden wij geen goede beleidsnota.

De heer **Bierens** (VVD). Wij vragen ons toch af, voorzitter, wat nu precies in praktische zin het verschil is tussen het voorstel van het college en amendement nr. 6. Eerlijk gezegd zien wij dat verschil niet.

De heer **De Reu** (GS). In het statenvoorstel staat dat wij beginnen met een korting van 150.000 euro, met daarbij een soort "dreigement": u gaat met de vier grote gemeenten in overleg om na te gaan wat

u verder nog kunt betekenen, ook buiten Walcheren. Dat overleg zal dus vooral moeten plaatsvinden met Goes en Terneuzen. Als ons blijkt dat --met inachtneming van de kritiek die wij hebben in verband met overlap enz.-- het overleg leidt tot de mogelijkheid van een doorstart, met een andere opzet van het MPZ, blijft het bij die bezuiniging van 150.000 euro. Komt die doorstart er niet, dan houden wij er helemaal mee op.

Met het amendement wordt in feite gezegd: dat laatste vinden wij wel érg voorbarig; je moet ze even de tijd geven: "vooralsnog" willen wij dat de bezuiniging alleen voor 2017 geldt en bij de begrotingsbehandeling komen wij erop terug. Ik geef het nu met mijn eigen woorden weer; zó heb ik het begrepen.

De heer **Bierens** (VVD). Maar dan is er toch geen dekking voor de langere termijn?

De **voorzitter**. Dat is een punt waarvan wordt gezegd: dat zien wij wel bij de begrotingsbehandeling. Misschien beschikken wij dan over de resultaten van het huiswerk waartoe men nu wordt gestimuleerd om het te doen. Zo heb ik het begrepen.

Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

De heer **Van Hertum** (PvdA). Voorzitter. Wij zouden het positief vinden wanneer, overeenkomstig amendement nr. 9, Het Zeeuws Orkest er een bedrag extra bij zou krijgen. Immers, wij dragen dit orkest een warm hart toe. Echter, in dit amendement gaat het ook over het bezuinigen op podiumkunsten en wij weten niet welke podiumkunsten dat zijn. Dat kunnen ook heel kwetsbare kunsten zijn. Ons inziens komt het erop neer dat bij de één geld wordt weggehaald om het te geven aan de ander. Daarom vinden wij het heel moeilijk om voor dit amendement te stemmen.

De heer **Willemse** (50-Plus). Daar sluit ik mij bij aan.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Voor alle helderheid zeg ik nogmaals: GroenLinks is vóór cultuur en heeft al eerder aangegeven in de begroting te willen zoeken naar meer geld voor deze sector. Het is dus absoluut niet zo dat wij, door het afwijzen van deze nota, niet méér aan cultuur zouden willen besteden.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Ik heb nog een vraag in verband met motie nr. 8 over de tolvrije dagen. Gevraagd wordt om een en ander te "bespreken" met de directie van de NV Westerscheldetunnel. Eerder heb ik gezegd dat ik collega Van der Maas zal vragen om dit bij de directie aan de orde te stellen. Immers, wij gaan

hier niet over. Ik onderstreep dat men niet moet aannemen dat "bespreken" hier betekent dat wij vinden dat het moet gebeuren zoals het in deze motie staat. Neen, wij zullen melden dat dit een idee is uit de Staten.

De heer **Veraart** (D66). Dat lijkt mij een correcte weergave, voorzitter. Kennelijk anticipeert de gedeputeerde op de uitkomst van de stemming over deze motie, en ik denk dat de directie van de NV Westerscheldetunnel intussen ook al weet wat er op haar afkomt. De verrassing zal dus niet erg groot zijn. Hoe dan ook, ik ben blij met alle verkregen steun, ook met die van de gedeputeerde...

De heer **De Reu** (GS). Ik wilde even voorkomen, voorzitter, dat de heer Veraart later wederom excuus zou moeten aanbieden...

Amendement nr. 6 van het lid Van Hertum c.s. over het MPZ wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PvdA, D66, 50-Plus, ZL, de SP en het CDA, in totaal 17 leden, voor dit amendement hebben gestemd.

Amendement nr. 9 van het lid De Wit over het Zeeuws Orkest wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, ZL en de PvZ voor dit amendement hebben gestemd.

Het statenvoorstel wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van het CDA, de PvdA, 50-Plus, de SP, D66, de VVD, de SGP en het CDA voor dit voorstel hebben gestemd.

De gewijzigde motie nr. 8 van het lid Veraart c.s. over de tolvrije dagen wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van D66, de PvdA, 50-Plus, ZL, de PvZ, de SP, het CDA, de VVD en de SGP voor deze gewijzigde motie hebben gestemd.

De vergadering wordt voor enige tijd geschorst.

Aan de orde is de gezamenlijke behandeling van:

37. Statenvoorstel Rijksinpassingsplan Zuid-West 380kV-west (BLD-050)

38. Statenvoorstel Rijksinpassingsplan Net op Zee Borssele (BLD-051)

De heer **Van Haperen** (PvdA). Voorzitter. De 380kV-hoogspanningsleiding van Borssele naar West-Brabant is het onderwerp van een ingewikkeld dossier, niet alleen omdat het technisch ingewikkeld is maar vooral ook omdat er politiek lastige dilemma's inzitten.

Voorzitter. Een goede energievoorziening is een absolute basisvoorwaarde voor onze samenleving. We kunnen niet zonder een goed netwerk van hoogspanningsleidingen en TenneT heeft de wettelijke verplichting om ervoor te zorgen dat dat netwerk goed op orde is. Dit speelt vooral ook in Zeeland, niet omdat wij hier veel energie verbruiken maar ook omdat er in en bij Zeeland veel energie wordt geproduceerd. Die energie moet worden afgevoerd naar stedelijke gebieden elders. Over Borssele wordt dan ook wel gesproken als één van de "stopcontacten van Nederland". Voor een gedeelte heeft dat te maken met de centrales die wij hier hadden en hebben, maar het heeft vooral ook te maken met de windparken op zee. En, voorzitter, daarbij komen ook werkgelegenheid en economie om de hoek kijken. Ook die belangen zijn verbonden met het "stopcontact Borssele".

De andere kant van het 380kV-dilemma is natuurlijk dat hoogspanningsleidingen ons landschap doorsnijden en mogelijk slecht zijn voor de gezondheid van omwonenden, vooral van kinderen. Het is dan ook een lastig dilemma waarmee wij te maken hebben. Eigenlijk kunnen wij niet zonder die hoogspanningsleidingen maar je zou ze toch het liefst op een afgelegen plek onder de grond stoppen.

Het dossier van 380kV-West waarover wij vandaag spreken, kent een lange geschiedenis. De startnota voor de verbinding van Borssele met het landelijke 380kV-netwerk was al in 2009 aan de orde. Toen is het besluitvormingsproces waarmee wij ook vandaag doende zijn, begonnen. Lang bestond er veel onduidelijkheid over nut en noodzaak van deze verbinding, in de maatschappij en ook hier in deze Staten en in de desbetreffende commissie. De contra-expertise van Decision, die in opdracht van provincie en gemeenten is verricht, heeft echter veel duidelijkheid gebracht, ook voor onze fractie.

Decision heeft ons twee alternatieven aangereikt die een belangrijke verbetering betekenen ten opzichte van de plannen van TenneT. Uit deze verkenning is duidelijk naar voren gekomen dat er in feite twee problemen zijn: een capaciteitsprobleem en een onderhoudsprobleem. Afvoer van de geproduceerde elektriciteit door middel van een kabel door de Westerschelde zou een oplossing kunnen zijn voor het capaciteitsprobleem, maar daarmee is het onderhoudsprobleem niet weggenomen. Om een lang verhaal kort te maken: mijn fractie is ervan overtuigd dat er een nieuwe 380kV-leiding moet komen.

Voorzitter. In de afgelopen weken, na het gereed komen van het rapport van Decision --en na de laatste vergadering van de commissie Ruimte-- is er nog een druk email- en telefoonverkeer op gang gekomen naar aanleiding van de vraag: moet de elektriciteit van Wind op Zee nu wel naar Borssele en kan het niet naar bijvoorbeeld de Maasvlakte of België?. Er werden vragen gesteld over de leveringszekerheid van de elektriciteitsvoorziening in Zeeuws-Vlaanderen. De aangekondigde amendementen en moties borduren hierop voort.

Mijn fractie vindt deze verbreding van de discussie niet verstandig, in ieder geval niet verstandig in relatie met de zienswijze die nu voorligt. Het besluitvormingsproces over de 380kV-verbinding van Borssele met het landelijke netwerk gaat over die verbinding en over dat netwerk, en niet over de leveringszekerheid in Zeeuws-Vlaanderen of een verbinding met België. De contouren van dit besluitvormingsproces zijn eigenlijk al in de startnota van 2009 afgepaald. Daarmee, voorzitter, wil ik niet zeggen dat mijn fractie de bestaande vragen over de leveringszekerheid niet belangrijk zou vinden. Die vragen zijn zeer belangrijk, maar ze moeten ons inziens niet bij de zienswijze worden betrokken. Wel is mijn fractie heel benieuwd hoe het college aankijkt tegen deze vragen, en hoe men die kwestie denkt aan te pakken.

Mijn fractie steunt de zienswijze zoals het college die al bij de minister heeft ingediend en wil deze dus bekrachtigen. Wij roepen ook de andere partijen op om dit te doen, om zo een eenduidig en krachtig geluid in de richting van Den Haag te laten horen. Wél hebben wij nog een vraag over de wijze waarop Zeeland dit onderhandelingsproces ingaat. Het advies van Decision biedt twee aantrekkelijke alternatieven; ze worden symbolisch een gouden en een zilveren variant genoemd. De beste eindoplossing zou ons inziens zijn een combinatie van deze twee, waarbij er uiteindelijk één hoogspanningsleiding overblijft, met vier 380kV-circuits, die op bepaalde plekken ondergronds gaat. Wij vragen het college om een dergelijke combinatie tot inzet te maken van het

onderhandelingsproces dat wellicht al op gang is gebracht.

Voorzitter. Ik sluit mijn bijdrage af met het gezegde: beter een half ei dan een lege dop. Wat ons betreft wordt het halve ei gevormd door de Decision-varianten die nu voorliggen. Soms kun je overvragen...

De **voorzitter**. Ik vraag aandacht voor de spreektijden die de fracties nog hebben. Sommige fracties staan bijna in het rood, andere fracties staan al in het rood. De heer Van Haperen zei zojuist onder meer "om een lang verhaal kort te maken". Ik roep alle woordvoerders op om dat te doen, omdat wij hier anders in het donker nóg zitten. Ik verzoek de sprekers om kortdaat te zijn en op de spreektijden te letten. Sommige statenleden dringen er bij mij op aan om strenger te zijn. Zou ik nu zeggen dat degenen die in het rood staan het woord niet meer mogen voeren, dan zou daardoor het democratische proces tekort worden gedaan. Nogmaals, ik roep de woordvoerders op om het kort te houden.

Zijn de Staten het met deze oproep eens? Of zegt men: voorzitter, pak de zweep? Ik hoop dat men mijn oproep serieus neemt.

De heer **Ruissen** (VVD). Voorzitter. Het college heeft de zienswijze die wij nu bespreken, al in april bij de minister van Economische Zaken ingediend. Aan de Staten wordt nu gevraagd om met die zienswijze in te stemmen en haar te bekrachtigen. Welnu, wat mijn fractie betreft doen de Staten dat.

Voorzitter. Het door de minister ter inzage gelegde ontwerp-rijksinpassingsplan voor de nieuwe 380kV-verbinding kon niet rekenen op waardering van de Zeeuwen. Wij hebben er uitvoering met elkaar over gesproken. Wij waren niet overtuigd van nut en noodzaak en vroegen ons af of er geen betere alternatieven waren voor het voorgestelde tracé. De hierbij betrokken gemeenten en de provincie lieten een onafhankelijk onderzoek doen en daaruit kan worden geconcludeerd dat nut en noodzaak bestaan én dat er betere alternatieven voor het tracé beschikbaar zijn. Dit is verwoord en onderbouwd in de zienswijze. Mijn fractie vindt dat dit goed en overtuigend is gebeurd en zij ziet geen redenen om de conclusies van het onderzoek in twijfel te trekken. Prima dus, dat de zienswijze is ingediend. Wij hopen dat de minister er een goed oog voor heeft en dat er een ander tracé uit de bus komt.

Intussen, heel recent, is een nieuw element naar voren gekomen, namelijk de leveringszekerheid voor Zeeuws-Vlaanderen. Deze zou te wensen overlaten. In alle in dit huis gevoerde gesprekken is dit element bij mijn weten niet in het geding geweest, noch is er gesproken over de leveringszekerheid voor andere Zeeuwse regio's dan Walcheren en Zuid-Beveland.

Voorzitter, is er aanleiding om ons hierover ineens tóch zorgen te maken? Is er inderdaad tot nu toe iets belangrijks over het hoofd gezien? Is het raadzaam om hiernaar aanvullend onderzoek te laten verrichten?

In elk geval is mijn fractie er niet voor om nu te gaan wachten op uitkomsten van nader onderzoek, als dat al zou worden gedaan. Als aanvullende verbindingen nodig zouden zijn, zien wij die het liefst als aanvullend op datgene waarover wij het in de voorliggende zienswijze hebben.

Voorzitter. Wij behandelen eveneens het voorstel inzake het rijksinpassingsplan Net op Zee Borssele. Daarover heb ik niets anders te zeggen dan dat mijn fractie ermee instemt.

De heer **Geluk** (CDA). Voorzitter. "Hoogspanning in Zeeland". Ook in mijn bijdrage tijdens de statenvergadering van 5 februari gaf ik aan, het gevoel te hebben inzake de discussie over de 380kV-kwestie onder hoogspanning te staan. Dat gevoel is nog steeds bij mij aanwezig. Immers, er zijn nog steeds veel vragen die niet of maar gedeeltelijk zijn beantwoord, zoals: is de stroomlevering via één lijn gewaarborgd terwijl er in andere provincies wél wordt gekozen voor een ring van circuits? Waarom is er geen koppeling richting Zeeuws-Vlaanderen of richting de Maasvlakte?

Voorzitter. Mijn hoogspanning wordt met name veroorzaakt door het gevoel dat wij kiezen voor een tracé dat is gebaseerd op --zoals de heer Van Haperen het heeft verwoord-- "beter een half ei dan een lege dop". Immers, wij zijn er nog steeds niet van overtuigd dat alternatieve tracés, in onze ogen betere opties, zoals door de Westerschelde, niet haalbaar zouden zijn. De provincie dient echter bij de minister voor het hoogst haalbare te gaan. Dat zijn, naar het zich laat aanzien, de door Decision voorgestelde varianten. Enerzijds is er de "gouden variant" die uitgaat van onderkabeling van de 150kV-lijn, anderzijds gaat het om de "zilveren variant": verkabelen van de knelpunten van de 380kV-lijn. Dit, echter, kan alleen worden bereikt wanneer we één krachtig geluid uit Zeeland laten horen.

Welnu, mijn fractie ondersteunt dan ook de zienswijze van het college. Met de fractie van de PvdA roepen wij het college wél op om een combinatie van beide varianten tot inzet te maken van de onderhandelingen met de minister. Wij horen graag van de gedeputeerde hoe zij dit ziet.

De heer **De Visser** (SGP). Voorzitter. Ook mijn fractie spreekt in deze kwestie vertrouwen uit in het college en de ingezonden zienswijze, en ook wij gaan voor de gouden en de zilveren variant van Decision. Het komt ons voor dat nut en noodzaak zijn aangetoond. De zienswijze biedt gewoon een goed alternatief.

Nog vanmiddag heb ik contact gehad met de heer Meeuwse van Decision. Ik dacht: het is allemaal zo technisch, ik bel die man gewoon even. Uit dat gesprek kwam naar voren dat naar zijn mening een verbinding met 380kV met Zeeuws-Vlaanderen niet nodig is. Immers, TenneT treft al voorbereidingen voor een 150kV-verbinding en die is sterk genoeg.

Voorts vormt de vierpuntsverbinding-380kV Borssele-Rilland een hele verbetering ten opzichte van de huidige situatie. Een ringleiding, zoals die nu is genoemd, wordt alleen toegepast in het hoofdnet in Nederland. Zoiets is in een gebied als Zeeland niet nodig. Bovendien is er in de gouden variant al sprake van een back-up via Rilland-Borssele, de 150kV-lijn. Daarop kan altijd worden overgeschakeld, gesteld dat die masten een keer ontploffen of zo... In deze variant gaat de verbinding bij Rilland ondergronds. Ik zie dit als een goede oplossing.

Voorzitter. Wellicht behoeft de gedeputeerde na dit betoog niet meer te antwoorden...

Mevrouw **Tuinder** (SP). Voorzitter. In opdracht heeft Decision een quick scan verricht naar nut en noodzaak van 380kV, hetgeen heeft geleid tot conclusies en trajectvoorstellen. Door het college is een zienswijze voorgesteld en vóór 7 juni kunnen de Staten daarop reageren in de richting van Economische Zaken.

Voorzitter. Het door Zeeland eensgezind indienen van een zienswijze vinden wij een goed idee. Daarom willen wij de zienswijze met enkele punten aanvullen. Na het overleg in de commissie zijn nog diverse zaken naar voren gekomen. Het was een prima idee om een en ander te laten onderzoeken, maar het ging alleen wat te "quick". Deskundigen geven aan dat een gedeelte van de uitkomsten van het Decision-onderzoek kan worden weerlegd, en wij vinden het nodig dat college en Staten hiervan kennisnemen vóórdat in de statenvergadering een beslissing over een zienswijze wordt genomen. Wij willen dat de minister niet voorbij gaat aan datgene wat de inwoners van Zeeland en de Zeeuwse politiek belangrijk vinden. Wij willen níet gaan voor een "half ei".

Nogmaals, wij willen een aanvulling op de zienswijze. Ons inziens zijn er veel redenen om dat te doen. Wij denken dat datgene wat nú voorligt, niet goed is voor Zeeland. Wij willen innovatie, en geen achteruitgang. Wij willen ook geen "Zeeuwse ziekte".

Natuurlijk weet iedereen hier wel dat landschap en natuur voor toeristen een belangrijke rol spelen, en dat het toerisme steeds belangrijker wordt voor de Zeeuwse economie. Er moet dus heel zorgvuldig worden gekeken naar elke mast die in zo'n kwetsbare en waardevolle omgeving wordt neergezet. Hoogspanningsmasten gaan een

mensenleven mee. De technische levensduur ervan is tachtig tot honderd jaar. Effecten hiervan op de natuurwaarden zijn dan ook van groot belang. De relevante oppervlakte rond dergelijke masten is 17 hectare; het is goed dat wij ons dit realiseren.

Voorzitter. Er zijn nog een paar dingen die hierbij een rol spelen, zaken die een bepaald economisch belang vertegenwoordigen, zaken waarop ik gewezen ben door mensen die weten waar ze het over hebben als het gaat om hoogspanning en 380kV. Die mensen hebben zich jarenlang verdiept in deze materie, niet voor hun eigen belang maar met het oog op het belang van Zeeland. Ze kijken vooruit. Als wij het hier hebben over bewonersparticipatie, over de mogelijkheid dat in 2018 nóg meer inwoners bij hun omgeving worden betrokken, dan is het nu toch logisch om te luisteren naar de meningen van de mensen die deskundig zijn en een grote achterban van inwoners vertegenwoordigen? Ze hebben eindeloos veel tijd en moeite genomen om kennis op te bouwen en op de hoogte te blijven van nieuwe ontwikkelingen op het terrein van energie en hoogspanning. Ze willen die kennis delen en hebben daadkracht.

Voorzitter. Het gaat hierbij om zaken die van economisch belang zijn, en het gaat mijns inziens juist wél om leveringszekerheid. Dat hebben die deskundige mensen mij in elk geval laten weten. Zeeland krijgt een "steeklijn", en geen ringleiding, iets dat de rest van Nederland wél heeft omdat het een voorwaarde is voor leveringszekerheid. Vier of meer circuits leveren grote risico's op met betrekking tot de leveringszekerheid, bij calamiteiten of incidenten. Minister Kamp heeft onlangs nog aangegeven dat er geen compensatie is bij een grote stroomstoring. De schade komt dan dus voor rekening van bedrijven.

Er is een oplossing mogelijk en daarvoor is nader onderzoek nodig met betrekking tot alternatieve trajecten. Er blijven ons inziens nog steeds vragen bestaan waar het gaat om nut en noodzaak van een nieuwe verbinding. Het komen tot een tracébesluit gaat te snel. Sinds 2008 is er in Zeeland veel veranderd. Diverse grootverbruikers zijn verdwenen en diverse opwekkers staan op de tocht. Nut en noodzaak, én de aanlanding in Borssele staan ter discussie. Daarom, voorzitter, hebben wij een amendement en een motie voorbereid. Het is onze bedoeling dat stroomstoringen zoveel mogelijk worden voorkomen. Overigens, de netbeheerder kan altijd, als er storingen zijn geweest, de kosten doorberekenen.

Voorzitter. In verschillende landen om ons heen zijn er onderzeese trajecten. Deze techniek is sterk ontwikkeld, en er zijn ook andere technieken, zoals gelijkstroom: stroom wordt omgevormd van wisselspanning naar gelijkspanning door middel

van een converterstation. Wij hebben gehoord dat converterstations ontzettend duur zijn, maar er zijn bestaande converterstations waarvan men in Zeeland rechtstreeks, met een onderzeese kabel, gebruik kan maken, zoals op de Maasvlakte of in België. Deze opzet leidt tot minder kosten dan wanneer er nieuwe converterstations moeten worden gerealiseerd.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Ik luister met belangstelling naar uw betoog, maar ik wijs erop dat van ons wordt gevraagd al dan niet in te stemmen met de door het college ingestuurde zienswijze. Voorts kan worden besloten, het college op te dragen de minister van Economische Zaken hierover te informeren. Met uw betoog gaat u inhoudelijk in op hoe de zaken ervoor staan. Mijns inziens is dit niet het moment om er op deze manier over te discussiëren. Ik heb daar nu de kennis niet voor en dit is niet het juiste tijdstip.

Mevrouw **Tuinder** (SP). Soms wil je mensen overtuigen en heb je extra argumenten nodig om mensen op een andere gedachte te brengen. Het is ook niet echt mijn materie; ik probeer het eenvoudig te houden. Ook ik kan wat dit betreft niet alles doorzien, net als u.

Voorzitter. Doorvoer van windparkenergie door Zeeland heen is niet nodig. Wij willen dat tracés door de Noordzee zorgvuldig worden onderzocht. Na een dergelijk onderzoek kan op zorgvuldige wijze een besluit worden genomen. Onderhoud kan volgens deskundigen op een tracé waarbij slechts ten dele gebruik wordt gemaakt van de 100% transportcapaciteit, doordat onder andere de Sloecentrale nauwelijks in gebruik is.

De **voorzitter**. Door het lid Tuinder is het volgende amendement ingediend:

Ondergetekende stelt het volgende amendement voor:

Toe te voegen op pagina 5, na "voorkomen":

- We verzoeken om een vergelijking van mogelijkheden en kosten van voorgestelde en onderzeese tracés om inzicht te krijgen in de kosten en in trajecten die natuur en landschap minder schaden.

- Daarna verzoeken we om een onafhankelijk onderzoek naar de tracés van het windmolenpark met onderzeese kabel naar Zeeuws-Vlaanderen, van het Westerscheldetracé en richting een converterstation door de Noordzee.

- We willen meer inzicht in leveringszekerheid omdat leveringszekerheid voor Zeeland, met ook de blik op Zeeuws-Vlaanderen, net zo goed essentieel is.

Dit amendement krijgt nr. 10.

Door het lid Tuinder is de volgende motie ingediend:

*Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering
bijeën op 3 juni 2016;*

overwegende dat:

*- er meer onderzoek nodig is om te komen tot een
tracé dat voor Zeeland de beste oplossing is, omdat
nut en noodzaak nog ter discussie staan;*

*- leveringszekerheid voor Zeeland (en dus ook voor
Zeeuws-Vlaanderen) een belangrijk punt is;*

verzoeken Gedeputeerde Staten om;

*- onderzoek te doen naar overige tracés om wille
van leveringszekerheid voor Zeeland;*

- het inpassingsplan te heroverwegen;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 11.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. In het begin van haar betoog had mevrouw Tuinder het over "achteruitgang", maar ik heb haar dat niet nader horen duiden. Ik verzoek haar, dat alsnog te doen.

Mevrouw **Tuinder** (SP). Voorzitter. Voor ons is van belang de vraag waarom TenneT geen ring voor Zeeland wil, terwijl Zeeland alleen maar op fragiele en kwetsbare wijze via Rilland is verbonden. Die verbinding verslechtert met vier circuits. Zeeland is op die manier een elektrisch schiereiland, verbonden via een "dijkje" dat nét wat breder wordt maar nog steeds een dijkje blijft, zonder andere uitweg.

De heer **Faasse** (ZL). Is mijn conclusie juist dat uw fractie van oordeel is dat de nieuwe, nu voorgestelde situatie een achteruitgang is, vergeleken met de huidige situatie?

Mevrouw **Tuinder** (SP). Van deskundigen heb ik begrepen dat door dit traject de leveringszekerheid inderdaad achteruit gaat.

De heer **Schonis** (D66). Voorzitter. In tegenstelling tot mevrouw Tuinder kan mijn fractie instemmen met het voorliggende voorstel. De deskundigen waarop mevrouw Tuinder doelt, zijn ook bij mij langs geweest. Inderdaad, het kan altijd beter, het kan altijd anders. Wellicht dat andere technische oplossingen mogelijk zijn, maar er is ook nog iets dat mevrouw Tuinder óók heeft genoemd, en dat is de "Zeeuwse ziekte". Ik sluit hiermee aan bij datgene wat gisteren ook door de commissie

Balkenende is gezegd. Ik denk dat wij in Zeeland niet tevreden zullen zijn met deze hoogspanningsverbinding, dat wij voor langere tijd tegen deze dingen zullen aankijken en dat het ieders voorkeur zal hebben om deze dingen zoveel mogelijk niet te hebben, maar op enig moment moet je ook nagaan wat nog haalbaar en reëel is. Daarover kunnen wij ons beter eensluitend tegenover Den Haag uitspreken, in de zin van: doe ons dan maar dit, pak het onderzoek van Decision erbij en kijk naar een alternatief. Die werkwijze is beter, voorzitter, dan nu weer met aanvullingen te komen. Ik vond het jammer te horen dat inmiddels ook de raad van de gemeente Reimerswaal een amendement op de zienswijze in voorbereiding heeft, maar het zij zo. Ik denk dat het zeer belangrijk is dat er vanuit Zeeland één geluid komt.

Voorzitter. Op het moment dat wij die grote palen niet tegen kunnen houden, zou het fijn zijn wanneer er een bijdrage zou komen --in de vorm van een gebiedsfonds of anderszins-- om de lokale gemeenschap in Reimerswaal er nog op enigerlei wijze van te laten profiteren. Bij veel ontwikkelingen is het gebruikelijk dat er wordt verevend, dat bijvoorbeeld een bijdrage in een groenfonds wordt gestort. In dit geval zou een kleine bijdrage van TenneT gevraagd kunnen worden.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Het voorliggende rijksinpassingsplan is bijzonder ingewikkeld. Ooit is het bedacht omdat er mogelijk een tweede kerncentrale zou komen. Nou, daar wordt tegenwoordig anders over gedacht. Niet voor niets heeft ook de commissie Balkenende gesteld dat de bestaande kerncentrale een landelijk probleem is en dat er ook landelijk aan een oplossing moet worden gewerkt.

Voorzitter, mijn fractie wil duidelijk maken dat de varianten van Decision, verwoord in de zienswijze, beter zijn dan het voorstel van de minister. Wij staan achter die varianten. Misschien zou het beter zijn geweest om nog meer varianten te bekijken, maar dat is nu een gepasseerd station.

Voorts begrijpt mijn fractie dat het aan land brengen bij Borssele beter past aangezien hiermee het onderhoudsprobleem wordt opgelost. Verder denk ik dat met de gouden en de zilveren variant van Decision sowieso meer tegemoet wordt gekomen aan de wensen van de inwoners. Immers, gedeeltelijk wordt er ondergronds gewerkt en er komt in elk geval geen mast in de Oosterschelde. Wordt de gouden variant gevolgd, dan kunnen zelfs oude masten worden afgebroken. Daar komen dan nieuwe masten voor in de plaats: vier circuits van 380kV. Dat is een soort dubbele snelweg, voorzitter, een platgeslagen ring. En daardoor moet dan alle stroom Zeeland in en uit, ook die van de kerncentrale, maar die stroom wordt, als het aan mijn fractie ligt, zo snel mogelijk vervangen door een alternatief.

Terug naar de zienswijze en naar het voorstel van de minister. Voorzitter, in beide gevallen --mijn fractie juicht dit toe-- kunnen de klimaatdoelstellingen worden gehaald, althans: ze lopen niet nog meer vertraging op. Dat is een plus, maar terecht heeft de SP-fractie erop gewezen dat er sprake is van een "steeklijn". In tegenstelling tot de rest van Nederland wordt deze optie hier verkocht met de boodschap: dit is dé oplossing. Welnu, daar hebben wij wel wat vragen bij. Hoe zit het nu met de leveringszekerheid? Is die gegarandeerd, bijvoorbeeld bij noodweer of ijsvorming? Hoe gaat het dan? Ik wijs erop dat door Economische Zaken zélf met een filmpje wordt gewaarschuwd: vier circuits vlak naast elkaar leveren grote nettechnische risico's op. Met andere woorden: ook de deskundigen van EZ zelf zeggen dit. Waarom wordt dit dan in het geval van Zeeland niet zo gezien? Waarom wordt dit gepresenteerd als de beste oplossing? Gelden die bezwaren van EZ in de Zeeuwse situatie niet? Of is er een andere reden waarom deze opzet hier wél toepasbaar is?

Voorzitter, mijn fractie vindt dat qua leveringszekerheid Zeeuws-Vlaanderen er bekaaid van afkomt, zowel in het voorstel van de minister als in de zienswijze. Hier is evenmin sprake van ringvorming. Ons inziens wordt er qua leveringszekerheid niet voldaan aan de strenge normen van EZ voor de rest van Nederland. Feitelijk loopt de enige verbinding met Zeeuws-Vlaanderen op het Nederlandse net via één 150kV-kabel, onder de Westerschelde door. De capaciteit is op dit moment wel voldoende, maar grootverbruikers, zoals Dow, geven duidelijk aan dat ze willen overstappen op duurzame energie. Welnu, dan moet daarvoor wél aanvoer zijn vanuit de windparken.

Er is nog een ander probleem, voorzitter. De verbinding met België is matig tot slecht, zeker als er wordt vergeleken met Nederland-Duitsland. Waarom accepteert het college dat Zeeuws-Vlaanderen er zo bekaaid van afkomt? Hoe ziet het college dit tegen de achtergrond van de leveringszekerheid op langere termijn? Is het niet ook het oordeel van het college dat het gewenst is dat de connectiviteit met België sterk wordt verbeterd?

Voorzitter, mijn fractie komt met een suggestie. Wij bekijken dit soort grote uitdagingen liever niet op provinciaal of landelijk niveau. Dat doen wij liever landsgrensoverstijgend, Europees denkend. Immers, die hele energiemarkt --of wij dat nu leuk vinden of niet-- moet Europees worden aangepakt, zeker wanneer men gezamenlijk de gestelde klimaatdoelstellingen wil halen. Daarom dient mijn fractie een motie in die erop is gericht dat bij onze regering en, via de bevoegde ministers, bij de ambtgenoten in België aandacht wordt gevraagd voor de wijze waarop de voor Zeeuws-Vlaanderen gewenste leveringszekerheid kan worden geregeld,

inclusief de noodzakelijk geachte toevoer van duurzame windenergie. Dit is mogelijk met verbetering van de verbindingen met België. Op deze manier kan een gedeelte van de tekortkomingen in het plan van de minister en in de varianten van Decision onder de aandacht worden gebracht en op de agenda worden gehouden. Wij zien dit geheel los van het gedeelte van de zienswijze dat handelt over de 380kV-kwestie.

De **voorzitter**. Door het lid Temmink is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 3 juni 2016;

overwegende dat:

- Zeeuws-Vlaanderen in het voorstel ZW-380kV op het Nederlandse net slechts verbonden blijft via een 150kV-leiding (zowel in het plan van de minister als in de daarop ingediende zienswijze);
- ook in Zeeuws-Vlaanderen Zeeuwse industriële grootverbruikers zijn gehuisvest;
- deze bedrijven druk bezig zijn met vergroening, ook via elektrificatie, en daarbij steeds meer gebruik willen maken van duurzame energie;
- de connectiviteit tussen Zeeuws-Vlaanderen en Vlaanderen matig tot slecht geregeld is, zeker in vergelijking met de energiebanen die Nederland kent met Duitsland;
- de verwachting is dat België korte of lange(re) termijn gebaat is bij een sterke(re) connectiviteit met Nederland;

spreken als hun mening uit dat:

- dit het moment is om aandacht te vragen voor bovenstaande punten en een handreiking te doen voor een totaaloplossing;
- hierdoor ook over tien jaar en verder leveringszekerheid (van duurzame energie) is gegarandeerd voor o.a. Zeeuws-Vlaanderen, de industrie daar en de verbeterde connectiviteit met het Belgische net;

verzoeken daarom Gedeputeerde Staten om:

- bij de verantwoordelijke Nederlandse ministers van zowel energie als infrastructuur --plus de verschillende partijen in het parlement-- de vraag neer te leggen of en hoe Zeeuws-Vlaanderen zo direct mogelijk gebruik kan maken van energie, afkomstig van windparken, als gevolg van de groeiende vraag naar duurzame energie en vanwege de verbeterde connectiviteit;
- dit signaal via de daartoe bevoegde Nederlandse minister ook te laten horen in België;
- deze motie bovendien te zenden aan de drie betrokken Zeeuwse gemeenten;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 12.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Ook mijn fractie vraagt zich af of voor Zeeuws-Vlaanderen de leveringszekerheid is gewaarborgd. Zeer benieuwd ben ik naar de reactie van de gedeputeerde op de motie van de fractie van GroenLinks.

Voorts constateer ik dat er is geduid op "wisselmunt". Voorzitter, misschien kunnen wij als wisselmunt vragen of het Rijk de kerncentrale wil overnemen...

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Ik ben geen energiedeskundige; dat stel ik voorop. Ik was blij met de bijdrage van de heer Van Haperen die heel duidelijk uiteen heeft gezet waarom het is zoals het is.

Voorop staat, voorzitter, dat wij de zienswijze spoedshalve naar de minister hebben gestuurd. Dat moest wel, om te bewerkstelligen dat daar nog rekening mee zou worden gehouden. Daarbij is gesteld dat de Staten tot 7 juni opmerkingen zouden kunnen maken en indienen. Echter, als wij een gezamenlijk standpunt willen overbrengen, zou het prachtig zijn wanneer alle partijen, gemeenten én provincie, zich aansluiten bij de zienswijze zoals die er nu ligt.

Het lijkt mij goed, voorzitter, te beseffen dat het hierbij niet gaat om een keuze van de provincie of van een gemeente. Neen, het is het Rijk dat hiervoor verantwoordelijk is; het is een rijksinpassingsplan. Het is al heel wat als je het Rijk kunt bewegen om het op een andere manier te doen. Juist daarom is het belangrijk dat wij ons signaal gezamenlijk afgeven. Wij beschikken over het rapport van Decision en dat hebben wij naar het ministerie gestuurd. Het zou geen goed signaal zijn wanneer wij nu zouden zeggen: wij gaan opnieuw onderzoeken, nog zaken toevoegen enz.

Ik constateer, voorzitter, dat de minister al goede stappen zet in onze richting. Hij is in elk geval bereid om te kijken naar de gouden variant, verwoord in het rapport van Decision. Als hij daarmee zijn plan zou aanpassen, dan is er sprake van een enorme verbetering voor Zeeland. Er staat nu één verbinding met palen, en dat blijft dan zo. Er komt dan geen tweede verbinding naast. Dat is een enorme winst. Nogmaals, verdeeldheid zal ons standpunt en ons verzoek aan het adres van de minister alleen maar verzwakken. Het ministerie is heel voortvarend aan de slag gegaan en de Tweede Kamer heeft gevraagd hoe er naar de plannen van Zeeland wordt gekeken. Op dit moment wordt hieraan serieus aandacht gegeven.

Door verschillende woordvoerders is gevraagd of een combinatie van "zilver" en "goud" niet beter zou zijn en of die combinatie niet onder de aandacht zou moeten worden gebracht.

Voorzitter. Volgens mij en volgens de door mij ingewonnen informatie overvragen wij dan. Immers, dan gaan wij 380kV én 150kV onder de grond brengen. Welnu, dat gaat EZ écht niet doen. Het onder de grond brengen van 380kV is ook in technisch opzicht te veel gevraagd. Het is ofwel het één ofwel het ander. Ik voeg hier aan toe dat wat het landschappelijke aspect betreft moet worden bedacht dat 380kV onder de grond behoorlijke stijgen en dalpunten kent, hetgeen een belangrijke impact op het landschap heeft. Voorzitter, worden mij hierover nadere vragen gesteld, dan weet ik het écht niet. Dat is voor mij té technisch.

Voorts is een vraag gesteld over vier circuits, hetgeen in "goud" wordt voorgestaan. Voorzitter, die vier circuits passen volledig in het beleid van TenneT. Ook in de plannen van de minister is dit het geval op het gedeelte Borssele-Kapelle.

Er is veel gezegd over de leveringszekerheid, met name in verband met Zeeuws-Vlaanderen. Voorzitter, dit is een nieuw aspect. Na de commissievergadering is dit erbij gekomen. Welnu, ik constateer dat de heer De Visser precies hetzelfde antwoord heeft gekregen als ik, namelijk dat door TenneT voortdurend wordt gekeken naar verbeteringen van het net. Daartoe is men ook wettelijk verplicht. Op dit moment wordt er gewerkt aan verzwaring en vernieuwing van de verbinding Goes-Westdorpe, door middel van een 150kV-verbinding onder de grond.

Ik meen, voorzitter, dat ik al in algemene zin heb gereageerd op de ingediende moties. Voor het college zijn nut en noodzaak op voldoende wijze aangetoond, mede gelet op het second opinion-onderzoek, verricht door Decision, een bureau dat op dit terrein beslist verstand van zaken heeft. Het is niet zomaar een bureau. Men weet waarover men het heeft, hetgeen wij ook hebben kunnen constateren tijdens de presentatie.

Op de vraag of niet ook overige tracés moeten worden onderzocht, moet ik antwoorden dat wij dat stadium voorbij zijn.

De heer Schonis pleit ervoor om het begrip "Zeeuwse ziekte" nu eens anders uit te leggen. Mevrouw Tuinder bedoelde daar echt wel wat anders mee, zo heb ik begrepen... Inderdaad, wij moeten eensgezindheid uitstralen, conform het verhaal van de heer Balkenende.

De fractie van GroenLinks heeft in verband met de leveringszekerheid gesproken over Dow als grootverbruiker. Voorzitter, ik heb mij laten vertellen dat Dow straks meer energie produceert dan men zelf verbruikt. Dow is dus gebaat bij een goede verbinding, waarmee energie kan worden geëxporteerd.

Dat Zeeuws-Vlaanderen er bekaaid van af zou komen... Voorzitter, daar ben ik het niet mee eens. In elk geval staat de discussie hierover los van de zienswijze. Misschien is het goed om hierover op een ander moment door te praten,

maar ik ben er niet van overtuigd dat Zeeuws-Vlaanderen er bekaaid van af zou komen. Nogmaals, er wordt door TenneT constant gewerkt aan het onderhoud van het netwerk.

Voorzitter, ik meen dat uit mijn reacties duidelijk naar voren komt dat het college van oordeel is dat het geen goede zaak zou zijn om de ingediende moties aan te nemen.

De **voorzitter**. Ik begrijp dat dat ook voor het amendement geldt.

Mevrouw **Tuinder** (SP). Voorzitter. Decision heeft een aantal zaken onderzocht, maar de gegevens die daarbij zijn gebruikt, zijn door het ministerie aangeleverd. Daarbij is niet ingegaan op het feit dat niet voor 100% transportcapaciteit nodig is. Voorzitter, mijn fractie kan niet instemmen met de zienswijze.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Ik vind het jammer dat de gedeputeerde de aanvaarding van onze motie afraadt. Ik denk dat het juist heel goed is om met België en andere partijen in overleg te gaan. Wat nu nog een zekerheid is, is het later wellicht niet meer. De verbinding met België en de internationale vraag zijn écht van belang. Wij zouden graag zien dat deze motie steun zou ondervinden.

De heer **Van Haperen** (PvdA). Voorzitter. Het punt van de leveringszekerheid voor Zeeuws-Vlaanderen is inderdaad de laatste weken op de agenda gekomen. Is dit niet een kwestie die eens op de agenda voor de commissie moet worden gezet, zodat wij hierover inhoudelijk kunnen worden geïnformeerd? Vervolgens kunnen wij nagaan of er sprake is van een probleem waar de Staten op de een of andere manier iets mee moeten.

De heer **Geluk** (CDA). Dat vind ik een goed idee, voorzitter, en ik denk hierbij aan de commissie Ruimte. Graag roep ik de heer Temmink op om het op deze manier te doen.

De heer **Willemse** (50-Plus). Voorzitter. Ik heb nog geen opmerkingen gehoord over de risico's voor de gezondheid, waarvan sprake kan zijn bij hoogspanning. Daar zou ik toch graag nog iets over horen.

De heer **Babijn** (PvZ). Ook mijn fractie vindt het een goed idee, voorzitter, om datgene wat door de fractie van GroenLinks naar voren is gebracht, aan de commissie voor te leggen.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Ook ik kan mij daarin vinden en het lijkt mij goed om voor dat overleg een stuk op te stellen. De vraagstelling is helder: hoe is het gesteld met de

leveringszekerheid voor Zeeuws-Vlaanderen? Welnu, laten wij dan aan de hand daarvan een stuk voorbereiden dat ter informatie en voor discussie wordt voorgelegd aan de commissie Ruimte. Bij die werkwijze hebben wij allemaal dezelfde informatie. De gezondheidsrisico's worden betrokken bij te verrichten onderzoeken; dat is wettelijk zo geregeld.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Gelet op de discussie over het onderwerp dat in onze motie aan de orde wordt gesteld, denk ik dat het wijs is om de motie aan te houden. Inderdaad is dit onderwerp niet direct gekoppeld aan de zienswijze waarover wij nu spreken. Niettemin is dit voor ons een zeer belangrijke kwestie. Ik hou de motie nu even aan.

De **voorzitter**. U wacht de discussie in de commissie af. Ik constateer dat motie nr. 12 is ingetrokken.

Amendement nr. 10 van het lid Tuinder met betrekking tot statenvoorstel rijksinpassingsplan Zuid-West 380kV-west (BLD-050) wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de SP voor dit amendement hebben gestemd.

Statenvoorstel Rijksinpassingsplan Zuid-West 380kV-west (BLD-050) wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de CU, de PVV, de SGP, de VVD, het CDA, de PvdA, GL, D66, 50-Plus, ZL en de PvZ voor dit voorstel hebben gestemd.

Statenvoorstel Rijksinpassingsplan Net op Zee Borssele (BLD-051) wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van D66, GL, het CDA, de PvdA, de PVV, de CU, de SGP en de VVD voor dit voorstel hebben gestemd.

Motie nr. 11 van het lid Tuinder over onderzoek naar overige tracés wordt bij handopsteken verworpen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de SP voor deze motie hebben gestemd.

39. Interpellatie Sloeweg

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Om te beginnen wil ik de collega's danken voor hun steun, als gevolg waarvan dit interpellatiedebat kan plaatsvinden.

Voorzitter. Wij kiezen bij dit debat voor een positieve insteek. Wij willen dat er geld wordt bespaard door middel van het toepassen van AEC (Afval EnergieCentrale)-bodemas, indien dat mogelijk is, zodat ook de oorspronkelijke stervariant meer haalbaar wordt. Bij deze werkwijze zou die variant miljoenen goedkoper worden en zouden claims van inschrijvers en leveranciers kunnen worden voorkomen. Nogmaals, onze insteek is positief. Met de stervariant zou tot in lengte van jaren een adequate aansluiting op de tunnel worden gewaarborgd, waardoor de tunnel weer meer zou opbrengen.

Vervolgens stel ik mijn vragen en geef ik een toelichting. Het is een heel verhaal en ik ben zeer benieuwd naar de antwoorden van het college. Ik ga ervan uit dat dat ook voor de collega's geldt.

Uit het rapport van de Taskforceteam Sloeweg, d.d. 18 april 2015, citeer ik het volgende: "Maar er is nog een risico van geheel andere aard. Andere marktpartijen, al dan niet mede-inschrijvers op dit project, kunnen vorderingen instellen als er sprake is van een wezenlijke wijziging van de opdracht. Dat kan een vordering tot schadevergoeding zijn, maar ook een vordering tot heraanbesteding van het werk. Dit kan vérstrekkende financiële gevolgen hebben. Ook de voormalige projectgedeputeerde waarschuwde hiervoor. Gedeputeerde Van Beveren antwoordt dat versoberen op dat moment moeilijk is omdat je andere inschrijvers niet kunt passeren. Dan loop je het risico dat één van hen bezwaar maakt."

Voorzitter. Ik stel de volgende vragen:

- Waarom stelt het college in het licht van het bovenstaande dan tóch willens en wetens aan de Staten een aantal keuzevarianten voor inzake het kruispunt-Sloeweg-Bernhardweg en Westerscheldetunnel-weg bij 's-Heerenhoek?
- Kan het college bevestigen dat, bij de toepassing van bodemas, de oorspronkelijke stervariant ongeveer zes miljoen goedkoper kan worden gerealiseerd?
- Waarom heeft de fractie van de PvZ de op 11 april 2016 gevraagde stukken aangaande Rijkswaterstaat niet mogen ontvangen? Bestaan die stukken --waarin Rijkswaterstaat, zoals het college beweert, aangeeft de Sloeweg op termijn niet te willen overnemen van de provincie indien er bodemas is toegepast-- überhaupt wel?

- Kan het college verklaren waarom Rijkswaterstaat momenteel zelf bij de aanleg van wegen nog steeds bodemas toepast, zoals bij rijksweg A9 rond Amsterdam, terwijl het college beweert dat Rijkswaterstaat op termijn de Sloeweg niet van de provincie wil overnemen wanneer er bij de aanleg bodemas is toegepast?

- Met welk bewijs kan het college hard maken dat Rijkswaterstaat op termijn de Sloeweg niet wil overnemen indien er bij de aanleg bodemas wordt toegepast?

- Kan het college uitgebreid motiveren waarom bij de aanleg van de Sloeweg het gebruik van bodemas wordt teruggedraaid c.q. uitgesloten, en het college bij de aanbesteding van de Tractaatweg het gebruik van bodemas op voorhand níet uitsluit?

- Kan het college uitleggen waarom bij de aanleg van het kruispunt Joure, de tegenhanger van het Zeeuwse kruispunt, het gebruik van bodemas wél wordt toegestaan?

Voorzitter. In zijn beantwoording van vragen d.d. 7 maart 2016 geeft het college aan dat er geen bodemas is of wordt toegepast binnen de provincie Zeeland. Naar informatie, ingewonnen door de PvZ-fractie, is dat wél het geval. Graag verneemt zij van het college wie het hier nu bij het rechte eind heeft. Voorts stelt het college: "Verder is vanaf januari 2014 de regelgeving ten aanzien van de toepassing van bodemas aangepast. Hierdoor zijn de toepassingsmogelijkheden van dit materiaal beperkter geworden."

Voorzitter, waarop baseert het college dit? Het rapport van Dow is gebaseerd op de nieuwste regelgeving. De toepassing van bodemas wordt er niet door beperkt. Wél worden er stringentere voorwaarden gesteld aan ontwerp en uitvoering. Hiervoor is een SIKB-protocol ontworpen, waarbij toetsing door onafhankelijke deskundigen belangrijk is. Een en ander wordt gecoördineerd door de Advieskamer Bodembescherming. Deze kamer heeft eerder een positief advies gegeven met betrekking tot de toepassing van bodemas in de Sloeweg, op grond van de ontwerpen zoals ze toen werden voorgelegd. In die definitieve ontwerpen was het totaal aan toe te passen bodemas aangepast tot het niveau van 800.000 ton. Is dit naar het oordeel van het college onjuist weergegeven?

In de eerder genoemde beantwoording spreekt het college voorts over beheersrisico's en afval dat bij reconstructie tegen hoge kosten zou moeten worden behandeld. Ontkent het college hiermee dat de leverancier van bodemas de beheer- en monitoringskosten voor zijn rekening wil nemen en dat het zogenaamde afval na bewerking weer hergebruikt kan worden? Nota bene: indien bij wegconstructies er weer bodemas wordt ontgraven, moet dit worden beschouwd als afval. Dat geldt ook voor asfalt dat gefreesd wordt en voor het zand waarvan men zich wil ontdoen, zelfs voor het

openbaar groen. Echter, in al die gevallen --het geldt dus ook voor bodemas-- wordt weer een goede toepassing gevonden, in de vorm van secundaire bouwstof. Freesasfalt wordt verwerkt in nieuw asfalt, shredded groen gaat naar de compost, zand wordt gekeurd en opnieuw toegepast, evenzo bodemas. Het komt niet voor dat bodemas als afval naar een verbrander of deponie wordt gebracht.

Een leuk voorbeeld is in dit verband de ontmanteling van het hooggelegen gedeelte van de A15 bij Rotterdam-Botlek, een aantal jaren geleden. Al deze vrijgekomen bodemas is weer in infrastructurele werken toegepast. Zo werkt men in Nederland: werk met werk maken. Wat ook aardig is om te vermelden, voorzitter, is dat na ontmanteling van de A15 er uitgebreid bodemonderzoek heeft plaatsgevonden. U raadt het al: er werd geen verontreiniging geconstateerd die te herleiden zou zijn naar bodemas.

Het college schrijft voorts: "Met het oog op een gewenste financiële bijdrage en de geplande overdracht van de N62 aan Rijkswaterstaat, hechten wij er waarde aan, de opvatting van Rijkswaterstaat te respecteren. Hoe hoog is die gewenste financiële bijdrage die het college bij de geplande overdracht van de N62 van Rijkswaterstaat verwacht? Op welke harde feiten baseert het college deze verwachting? Denkt het college onder de mogelijke schadeclaim, die in de miljoenen kan lopen, van de beoogde leverancier van bodemas, Heros, uit te komen door, zoals het college stelt: "De provincie heeft als opdrachtgever geen afspraken gemaakt met Heros ten aanzien van een afnameverplichting van bodemas. Dat is een zaak tussen aannemer en Heros.". Voorzitter. Graag verkrijg ik wat dit betreft een uitgebreide juridische onderbouwing.

In de beantwoording van het college lezen wij voorts: "De verwachting was dat er binnen het werk voldoende zand beschikbaar zou zijn om als ophoogmiddel te gebruiken. Uiteindelijk is er nog 90.000 kubieke meter aangevoerd. Voorzitter. Kan het college uitleggen waarom er door een inschattingfout uiteindelijk nog 90.000 kubieke meter zand moest worden aangevoerd? Werkt men niet met exacte berekeningen?"

Voorzitter. De PvZ-fractie wil van het college een nauwkeurig gespecificeerd financieel overzicht ontvangen aangaande het totaalbedrag dat de provincie tot op heden had kunnen uitsparen door het gebruik van bodemas bij de aanleg van de Sloeweg toe te staan, en in de toekomst nog zou kunnen besparen bij zowel de aanleg van de Sloeweg als de aanleg van de Tractaatweg. Indien het college, net als de fractie van de PvZ, tot de conclusie komt dat door het toestaan van het gebruik van bodemas bij zowel de aanleg van de Sloeweg als bij de aanleg van de Tractaatweg, een enorme besparing kan worden gerealiseerd --en

een mogelijke schadeclaim kan worden voorkomen-- is het college dan bereid om per omgaande zijn beleid op dit punt aan te passen?"

De heer **Van der Maas** (GS). Voorzitter. Eigenlijk moet ik het --als ik de heer Babijn zo hoor-- een eer vinden om hier te mogen staan... Het gaat om een serieuze zaak en dus wil ik er ook serieus mee omgaan. Ik heb mij erop kunnen voorbereiden. Er zijn bijzonder veel vragen gesteld en ik heb gepoogd om ze allemaal in één verhaal te verwerken. Ik ga er dus niet per vraag op in.

Voorzitter. In maart 2015 is het werk aan de Sloeweg geschorst. Op dat moment was dat de enige manier om de meerkosten te beperken. Dit had onder andere indirect tot gevolg dat de levering van bodemassen, bedoeld als ophoogmateriaal voor de steroplossing, op "on hold" werd gezet.

Ik maak enkele opmerkingen over bodemassen. Het gaat om reststoffen die overblijven na de verwerking van afval. De toepassing van bodemas is in financiële zin aantrekkelijk bij wegeaanleg, omdat het geen geld kost. Je krijgt geld toe. Daar staat tegenover dat deze toepassing risico's en kosten met zich meebrengt: monitoring- en beheerkosten. Het is belastend voor het milieu als het niet goed wordt verwerkt. Daarom wordt het een IBC-bouwstof genoemd. Het is een afvalstof, maar door IBC wordt het een bouwstof: isoleren, beheren, controleren. Het gaat om folie, een soort loempia die je inpakt en vervolgens onder de grond legt. Neen, voorzitter, ik zeg het verkeerd. Je legt 'm boven de grond want je kunt dit alleen toepassen daar waar je flinke ophogingen nodig hebt. Vanaf 2020 is het geen bouwstof meer, maar een afvalstof, waarvan akte. Dit is een cruciaal punt. Nu is het nog een IBC-bouwstof, maar vanaf 2020 is het afval dat onder de grond zou kunnen liggen.

Voorzitter. Hoe is het proces verlopen? In eerste instantie --ik heb het nu over eind 2014-- stond de regionale directie van Rijkswaterstaat sterk afwijzend tegenover het toepassen van bodemas bij het project, dus als IBC-bouwstof. Er zijn wettelijke voorschriften voor het toepassen van bodemas, maar Rijkswaterstaat hanteert aanvullende voorwaarden en gaat hiermee dus nog strikter om. Welnu, wij hebben met Rijkswaterstaat te maken. De weg gaat over tien jaar over naar Rijkswaterstaat. Je wilt dus alleen iets onder die weg leggen dat de instemming heeft van Rijkswaterstaat omdat Rijkswaterstaat in de toekomst eigenaar van de weg is.

Niettemin kon er, met inachtneming van gestelde voorwaarden, worden ingestemd met het toepassen van bodemas. Dit, voorzitter, zou de vraag kunnen oproepen: waarom dan niet toegepast bij de af- en opritten van de A58? Welnu, het bleek bij deze aansluitingen niet mogelijk om aan de gestelde voorwaarden te voldoen. Ik doel nu

op de extra voorwaarden van Rijkswaterstaat. Dit had met name te maken met de hoeveelheden. Rijkswaterstaat eist minimaal een aaneengesloten hoeveelheid van 25.000 kuub onder op- en afritten, en het is niet gelukt om zóveel te verwerken. Het was dus op dat moment niet aan de orde om bodemas af te nemen.

In maart 2015 gaf Rijkswaterstaat dus aan dat er, met inachtneming van de genoemde aanvullende voorwaarden, ingestemd zou kunnen worden met het gebruik van bodemas. Vanaf dat moment tot nu is er zeer regelmatig overleg geweest met Rijkswaterstaat, Zee en Delta, aan de hand van de vraag: kunnen wij dit nu wel of kunnen wij dit niet gebruiken? Nogmaals, er zijn wettelijke voorschriften, en waarom dan zoveel aanvullende voorwaarden gesteld? Ik herhaal dat dit alles ook te maken heeft met het jaar 2020. Dan moet het materiaal zover gereinigd zijn, met behulp van nieuwe technieken, dat het niet meer met een IBC-constructie wordt ingepakt --ik verwijs naar de genoemde "loempia"-- maar net zo vrij toepasbaar is als zand, grind enz. Welnu, zover zijn wij nog niet.

Voorzitter. Wij praten over de berg die nu bij Heros ligt. Tóen werd het een "neen, tenzij", en nu krijg ik signalen die neerkomen op: "ja, mits". Wij gaan dus de goede kant op. "Ja, mits" kan perspectief bieden, maar ik heb gezegd dat ik niet over één nacht ijs ga. Ik wil dit zwart op wit bevestigd zien, en daar zitten wij op te wachten. "Ja", dat is prima; dan kunnen wij er rekening mee houden bij de varianten die wij uitwerken. "Mits", dan wil ik duidelijkheid hebben over de aanvullende voorwaarden. Overigens, die lijken nu minder stringent te zijn dan drie, vier jaar terug. Nogmaals, ik wil het zwart op wit, en daar wachten wij nu op. Ik hoop dat ik op korte termijn duidelijkheid krijg, met een handtekening eronder.

Dit zou kunnen betekenen, voorzitter, dat er een mogelijkheid zou zijn om het toepassen van bodemas te overwegen, maar daar ga ik niet over; dat is uiteindelijk de aannemer. Het is de aannemer die bepaalt wat hij als bouwstof gebruikt. Zou hiervoor worden gekozen, dan zou dat tot bezuinigingen kunnen leiden. Immers, als je bodemas afneemt, krijg je geld toe. De heer Babijn vraagt zich af hoeveel wij op deze manier zouden kunnen bezuinigen of, anders gezegd: hoeveel zouden wij minder kunnen uitgeven? Hebben wij het over bijvoorbeeld de Haarlemmermeer-variant - -daar zou iets van bodemas in kunnen-- dan zou dat iets kunnen schelen. In de trompetvariant gaat in feite géén bodemas, of te weinig; dan is het dus niet interessant. In de stervariant zouden wij echter veel bodemas kunnen gebruiken, hetgeen 3,5 miljoen zou schelen. Zou je aan de gestelde voorwaarden willen en durven voldoen, dan zou je daarmee 3,5 miljoen kunnen uitsparen.

Voorzitter. Binnenkort wordt aan de Staten een voorstel voorgelegd aan de hand waarvan een variant kan worden gekozen, en dan komt de vraag "wel of geen bodemas?" aan de orde. Ik stel voor dat wij die discussie nu niet hier gaan voeren. Dat kán ook niet. Immers, gelet op het "ja, mits" moeten wij eerst weten wat de aanvullende voorwaarden inhouden. Mij is door Rijkswaterstaat duidelijkheid beloofd. Ik herhaal: ik wil het zwart op wit, op briefpapier van Rijkswaterstaat, en dus niet mondeling, ook niet via een email. Vervolgens kunnen de voorwaarden worden betrokken bij het maken van een afweging. Wij zullen in het op te stellen stuk ingaan op de situatie waarin geen bodemas wordt gebruikt en op de situatie waarin dat wél gebeurt.

In verband met de Tractaatweg is er wat de provincie betreft geen beletsel voor het toepassen van bodemas. Het contract dat op de markt is gebracht, biedt hiervoor de ruimte. Wij wachten de voorstellen van de inschrijvers af en zullen aan de hand daarvan een keuze maken waar het gaat om het al dan niet toepassen. Nogmaals, men heeft ook te maken met beheer- en onderhoudskosten. Wellicht denkt de heer Babijn "mooi, die 3,5 miljoen" maar hij houdt daarbij misschien geen rekening met de beheer- en onderhoudskosten die wij jaar en dag zullen hebben. Nogmaals, vanaf 2020 is er sprake van een afvalstof.

Overigens, de verwachtingen met betrekking tot de toepassing van bodemas voor de Tractaatweg zijn niet erg hoog gespannen omdat het om beperkte hoeveelheden gaat. Misschien is er een mogelijkheid. Wij zullen het zien aan de hand van de inschrijvingen, waaruit blijkt welke materialen men wil gebruiken.

De heer Babijn vraagt: "Waarom willens en wetens een aantal keuzevarianten voorstellen aan de Staten"? Voorzitter, die vraag moet hij niet aan mij stellen maar aan zichzelf. Immers, het college komt hier tegemoet aan de wens van de Staten, verwoord op 3 juli 2015, om met varianten te komen. Die wens is nadien bij herhaling geuit. De bedoeling is dat de Staten op grond van een keuzemenu kiezen, maar wij komen met een voorkeursvariant.

Voorzitter. Mijn reactie op opmerkingen over shadeclaims is heel terughoudend. Ik ga daar hier niet over spreken; dat past niet. Heros heeft immers de eerste stappen in een juridisch traject gezet. Men heeft zowel bij ons als bij Boskalis een claim ingediend. Zoals gezegd heeft de provincie geen zakelijke relatie met Heros. De claim die men bij ons heeft ingediend, wijzen wij op grond daarvan af. Voor het overige ga ik hierover nu niets zeggen. Als er behoefte bestaat aan een nadere toelichting, kan die alleen in beslotenheid worden gegeven.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Mocht blijken dat daaraan behoefte bestaat, dan zou ik het voorstel

in stemming willen brengen om in twee termijnen over dit onderwerp te spreken.

De gedeputeerde heeft de beantwoording van de gestelde vragen samengevat en dat maakt het moeilijker om op zijn reacties in te gaan. Ik kan nu zo snel niet nagaan of alle vragen zijn beantwoord. Ik licht er een aantal zaken uit.

Gesteld is dat de risico's en de monitoring- en beheerkosten tot in lengte van jaren een rol spelen. Kan worden aangegeven hoe hoog die kosten zijn? Uit door ons verkregen informatie blijkt dat die kosten niet zo erg hoog zijn en dat de leverancier bereid zou zijn om die kosten te dragen. Kan de gedeputeerde dit bevestigen?

Dat aanvankelijk door Rijkswaterstaat niet werd toegestaan om bodemas toe te passen en dat bij toepassing Rijkswaterstaat op termijn de weg niet zou willen overnemen, wordt enigszins door de gedeputeerde afgezwakt. Immers, het was eerst "neen, tenzij" en het goede nieuws dat hij nu brengt, is dat hij op een brief wacht, waardoor het "ja, mits" zou kunnen worden. Voorzitter, als het een beetje meezit, kunnen wij dus nog niets voor Zeeland bereiken. Dan kunnen wij claims voorkomen en dan kan de stervariant in financiële zin beter acceptabel worden gemaakt. Ik zie al met al veel positieve elementen uit dit debat naar voren komen.

De gedeputeerde stelt dat het op verzoek van de Staten is dat het college verschillende varianten naar voren brengt, en hij noemt in dit verband de datum 3 juli 2015. Voorzitter, als dat in juridische zin handig zou zijn geweest, had men er ook bij kunnen zeggen: wij zijn bereid om op het verzoek van de Staten in te gaan om een aantal varianten aan te bieden, maar wij wijzen erop dat er dan wel eens claims zouden kunnen komen. Dat is ook gezegd door de voormalige project-gedeputeerde en het staat ook in het rapport van het taskforceteam: vorderingen tot schadevergoeding of vorderingen tot heraanbesteding. Dat is niet niks, voorzitter; het zijn geen kleine details die men gemakkelijk over het hoofd ziet.

Na 2020 is bodemas een afvalstof. Ja, voorzitter, maar ook afvalstoffen worden vaak hergebruikt. Daar wordt altijd wel een oplossing voor gevonden. Om nu te zeggen dat dit als afvalstof naar een deponie zou moeten... Dat vind ik in dit stadium te ver gaan.

De heer **Janssens** (CDA). Voorzitter. Wij leggen ter aanscherping de gedeputeerde nog enkele vragen voor.

Indien het gebruik van bodemas valt binnen de geldende regelgeving, is Rijkswaterstaat dan volgens de gesloten overeenkomst nog steeds verplicht om de noord-zuid-route in eigendom te nemen? In zijn brief van 21 april 2015 stelt het college: "Aansluitend wordt een overeenkomst

gesloten voor een wegruil met het Rijk. Het principe is dat de noord-zuid-route op termijn van het Rijk wordt."

In het feitenrelaas staat op blz. 11 de volgende zin: "Voorts heeft Rijkswaterstaat aanvullend op de wettelijke toepassingsvoorwaarden aanvullende voorwaarden aan het gebruik van AEC-bodemas gesteld, met het oog op het verkleinen van de risico's.". Voorzitter, mijn fractie vraagt zich af of deze aanvullende voorwaarden zijn gesteld nadat het contract met betrekking tot het eigendom van de noord-zuid-route was getekend, en of deze aanvullende voorwaarden betrekking hebben op het reeds getekende contract. Zo ja, is er dan sprake van een onrechtmatige daad waarvoor Rijkswaterstaat aansprakelijk kan worden gesteld?

Voorzitter. Klopt onze veronderstelling dat bodemas uitsluitend in de kruising Sloeweg-Bernhardweg of in elk geval in het aan Rijkswaterstaat over te dragen weggedeelte zou worden toegepast?

De heer **Verburg** (CU). Voorzitter. De gedeputeerde gaf zojuist aan dat hij op de brief van Rijkswaterstaat wacht, zwart op wit, waarin wordt gesteld: ja, mits. Bij het begin van het hele traject gaf Rijkswaterstaat geen toestemming voor het toepassen van bodemas. Is dat toen ook schriftelijk bevestigd? Of ging het meer in de zin van: dat hebben we liever niet?

De heer **Van Geesbergen** (VVD). Voorzitter. Wij hebben met dit interpellatiedebat kunnen instemmen omdat er ook in mijn fractie nog wat vragen leefden. Ook wij hebben ons verdiept in de kwestie van deze bouwstof en daarom vonden wij het belangrijk dat vandaag vragen hierover zouden worden beantwoord. Wij hebben er nu geen behoefte aan om het hele rijtje af te gaan en nog op details in te gaan, maar wél vraagt mijn fractie de gedeputeerde om dit aspect, het toepassen van deze bouwstof --en dan met name in de door ons gewenste variant-- uitdrukkelijk te betrekken bij de presentatie van de uiteindelijke keuze van het college. Ik vind het interessant om na te gaan of hiermee het realiseren van de stervariant inderdaad dichterbij kan komen.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. De gedeputeerde heeft aangegeven dat Rijkswaterstaat afwijzend stond tegenover het toepassen van bodemas. Je kunt een dergelijke houding aannemen, maar dat is mijns inziens niet echt een standpunt. Was dit nu het ultieme standpunt van Rijkswaterstaat op dat moment?

De **voorzitter**. Stemmen de Staten ermee in dat de gedeputeerde opnieuw het woord voert? Ik moet dit de Staten vragen omdat de gedeputeerde in een

interpellatiedebat eigenlijk maar één keer het woord mag voeren. Mij blijkt dat de Staten hiermee kunnen instemmen.

De heer **Van der Maas** (GS). Voorzitter. Zijn de kosten van beheer en onderhoud hoog of laag? Het is maar net hoeveel risico men wil nemen. Wil je geen risico nemen, dan moet je dit gewoon niet doen. Dan moet je het na 2020 doen: door reinigingstechnieken zó schoon dat het vrij toepasbaar is en niet ingepakt behoeft te worden.

De brief die ik van Rijkswaterstaat wil ontvangen, gaat wat mij betreft niet over het gebruik van bodemas in het algemeen. Ik heb heel specifiek gevraagd of de berg bodemas die bij Heros ligt, mag worden gebruikt, niet voor zomaar een weg, maar voor de N62. Het gaat dus om die hoeveelheid bodemas en om het kruispunt in de N62.

Nogmaals, wil men geen risico's nemen, dan moet men dit niet doen. Als men risico's wil aanvaarden met betrekking tot beheer en onderhoud, dan zijn die volgens mij wel te overzien. Ik heb een berekening doorgekregen waaruit blijkt dat het zo'n 30.000 tot 50.000 euro per jaar zou kosten om goed na te gaan wat dit doet met het grondwater, of er lekkages zijn, of er geen lantaarnpalen doorgeprikt worden, of er geen wortels van bomen doorgaan enz. Die kosten zijn dus te overzien, maar ze komen wel elk jaar terug. Zijn wegwerkzaamheden, aanpassingen van de weg, nodig, dan heb je wellicht met sanering te maken. Het is maar net hoeveel risico je wil nemen.

Voorzitter. Bodemas is nu nog een bouwstof in de categorie IBC. Vandaar het inpakken met folie. Vanaf 2020 is bodemas een afvalstof. Ook tegen die achtergrond rijst de vraag: wil je dit wel of wil je dit niet? Het mag wel, maar ook hier gaat het om de vraag: hoeveel risico durf je te nemen?

Wat het standpunt van Rijkswaterstaat betreft spelen er twee zaken die goed uit elkaar moeten worden gehouden. Het vorige jaar hadden wij bodemas kunnen gebruiken voor de op- en afritten, maar toen konden wij niet aan de gestelde voorwaarden voldoen. Er was sprake van een te kleine hoeveelheid, maar het had er wat ons betreft in gekund en in gemogen. Het "ultieme" standpunt van Rijkswaterstaat was in het begin "neen". Dat heb ik ook gelezen in correspondentie. Het woord "niet" heb ik letterlijk in de tekst gezien: wij willen niet dat het wordt gebruikt. Men nam dit standpunt in, ondanks het feit dat het wettelijk wel mocht. Nu wordt het zelfs gestimuleerd, maar toen nog niet. Later werd het "neen, tenzij" maar toen konden wij niet aan de voorwaarden voldoen.

Door de fractie van de ChristenUnie is gevraagd of het aanvankelijke standpunt van Rijkswaterstaat schriftelijk werd bevestigd. Ja, voorzitter, bij de voorbereiding van dit debat heb ik alle stukken er nog eens op nagelezen. Ik heb het

allemaal in de correspondentie kunnen nalezen. Er is veel gedaan in de overlegsfeer, zo neem ik aan -- ik was er niet bij-- maar in de stukken vind ik terug wat elke keer het standpunt was van Rijkswaterstaat. Dat vind ik in de teksten terug.

De heer **Verburg** (CU). Voorzitter. Is daarop door de provincie gereageerd in de zin van: u staat het niet toe, maar wettelijk mag het wél en uw standpunt heeft gevolgen voor de prijs? Is daarover een onderhandeling gestart? Of is er gezegd: dan doen we het maar niet en accepteren wij de meerkosten?

De heer **Van der Maas** (GS). Er is als volgt geredeneerd: die weg gaat in de toekomst over naar Rijkswaterstaat. Dat is nog steeds ons doel, voorzitter, en dat wil ik ook; dat lijkt mij een goed idee. Tegen die achtergrond wordt dit gezamenlijk benaderd. Als iemand een weg met lusten en lasten van je overneemt, maak je samen "aan de voorkant" afspraken. Dat is een goede zaak en zo is het ook gegaan. Meer kan ik er niet over zeggen.

Voorzitter. De VVD-fractie kan ik zeggen dat, als wij via de brief van Rijkswaterstaat "ja, mits" hebben gekregen --die brief is mij toegezegd en die verwacht ik binnenkort-- wij vanzelfsprekend het daaraan verbonden voordeel meenemen. Wij gaan dan na hoe interessant de varianten worden. Hoe interessant wordt dan de stervariant? Ik ben net zo benieuwd als de Staten.

De **voorzitter**. Ik stel voor dat wij hiermee de interpellatie afronden.

De heer **Babijn** (PvZ). Is het mogelijk om nog aanvullende vragen te stellen? Kan ik de collega's vragen om nog een derde termijn te houden, zodat alle fracties nog aanvullende vragen kunnen stellen?

De **voorzitter**. Ik ben al verder gegaan dan datgene wat hierover in het reglement van orde staat.

De heer **Babijn** (PvZ). Er zijn vragen die nog niet zijn beantwoord.

De **voorzitter**. Het is een punt van orde. Het reglement van orde geeft aan dat, wanneer de Staten daartoe besluiten, een derde, vierde, vijfde termijn mogelijk is, maar er is geantwoord en ik kan mij voorstellen dat, als men nog aanvullend vragen wil stellen, dit schriftelijk wordt gedaan. Als u erop staat dat ik een voorstel van orde inzake een derde termijn in stemming breng, dan breng ik het in stemming.

Ik constateer dat er een meerderheid is voor een kortdurende voortzetting van dit debat.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Ik herinner de gedeputeerde aan mijn vraag: met welk bewijs kan het college hard maken dat Rijkswaterstaat de weg niet wil overnemen wanneer bodemas wordt toegepast? De stukken waarover ik heb gesproken, wil ik graag ontvangen.

De gedeputeerde heeft aangegeven dat er in de provincie geen bodemas is toegepast. Ik heb hem een staatje gegeven. Wie heeft het nu bij het rechte eind?

Ook herinner ik aan mijn vraag hoe hoog de gewenste financiële bijdrage is die het college bij de geplande overdracht van de N62 van Rijkswaterstaat verwacht. Op welke harde feiten baseert het college deze verwachting?

De gedeputeerde had het over 30.000 tot 50.000 euro aan beheer- en monitoringskosten. Is Heros bereid om deze kosten te dragen?

Voorts wijs ik erop dat Rijkswaterstaat een "green deal" heeft ondertekend, waarin staat dat bodemas toegepast kan worden en dat dat een goede zaak is in het kader van de circulaire economie.

De heer **Janssens** (CDA). Voorzitter. Ik herinner de gedeputeerde aan onze vraag of Rijkswaterstaat de spelregels heeft veranderd nadat met het spel was begonnen. Ik doel op het contract en op het moment dat het werd ondertekend. Heeft Rijkswaterstaat daarna op ondemocratische wijze nieuwe regels vastgesteld?

De heer **Van der Maas** (GS). Voorzitter. Rijkswaterstaat is geen contractpartner en kan dus geen onrechtmatige daad, zoals bedoeld door de heer Janssens, hebben begaan. De provincie is opdrachtgever en heeft in die rol te maken met eventuele consequenties in het kader van de afgesproken wegruilen. Het is in dat licht dat inderdaad aanvullende zaken naar voren zijn gekomen. Dit, voorzitter, is het antwoord op de vraag van de heer Janssens.

De heer Babijn kan ik zeggen dat er na maart 2015 toch weer meer onduidelijkheid is ontstaan. In verband met het knooppunt zitten wij te wachten op een formele brief van Rijkswaterstaat, zoals ik al heb gezegd. Na maart 2015 wilde Rijkswaterstaat --zo leek het-- toch weer stringenter regels hanteren dan de regels die wettelijk waren aangeleverd. Je zag dus vanaf maart 2015 een kentering.

Voorzitter, ik heb voor de geïnteresseerden een brief bij mij van 25 maart 2016, waarin Rijkswaterstaat oproept om vanaf 2020 bodemas vrij toe te passen. Bedrijven zullen door opwerking met reinigingstechnieken een veel schonere bouwstof, dus geen afvalstof, kunnen produceren zodat die vrij toepasbaar is. De heer Babijn moet die brief maar eens goed lezen. Aan het eind daarvan gaat het over de huidige bodemas, de stof waarover wij nu spreken. Wat doen wij daarmee?

Welnu, die mag wellicht, onder voorwaarden, worden toegepast. Het is in verband met die passage dat wij op een antwoord wachten. Kunnen wij nu wel of niet bodemas toepassen?

Voorzitter. De provincie, Rijkswaterstaat Zee en Delta en het waterschap Scheldestromen hebben aangegeven dat zij tot op heden bodemas niet gebruiken als ophoogmateriaal. De informatie die de heer Babijn wat dat betreft heeft, is daarmee niet in tegenspraak want daarbij gaat het om andere toepassingen. Als er in andere gedeelten van het land, in verband met andere projecten, wél aan de extra voorwaarden wordt voldaan, kan bodemas worden toegepast. Ik ken andere projecten --daarover heb ik mij laten informeren-- waarbij bodemas wél is toegepast omdat men aan de aanvullende voorwaarden van Rijkswaterstaat kon voldoen. Bij ons is dat niet gelukt; het was wel mogelijk maar wij konden niet aan die aanvullende voorwaarden voldoen.

Voorts is nog een vraag gesteld over de financiële bijdrage bij de geplande overdracht van de N62. Voorzitter. Die bijdrage heeft geen betrekking op de wegruilen. Ik heb het nu over de vijf miljoen, ten aanzien waarvan wij nog in afwachting zijn of de overheid zal meefinancieren. Het betreft een bijdrage aan het project-Sloeweg, de meerkosten. Wij hopen op een extra bijdrage van het Rijk van vijf miljoen. Wij weten niet zeker dat het bedrag er komt, maar wij zijn wel hoopvol.

Is Heros bereid om de kosten van beheer en monitoring te dragen? Voorzitter, dat is wellicht een kwestie van onderhandeling. Ik weet het niet. Ik weet dat Heros wil leveren. Heros is een bedrijf en dus zal men hier zakelijk inzitten. Bij de levering van bodemas zal moeten blijken onder welke condities dat kan gebeuren, en of Heros bereid is om hier partner in te zijn.

40. Vragensessie.

Voorzitter: de heer Roeland

41. Vragen van de leden Babijn en De Milliano van den Hemel over asielzoekers

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Gisteravond, tijdens een debat in Sluis, kreeg ik om 18.09 uur de beantwoording door van artikel 44-vragen van mevrouw De Milliano. Ik had over hetzelfde onderwerp al enkele vragen gesteld.

Voorzitter. Ik begin voorzichtig, want wij krijgen met betrekking tot dit onderwerp te maken met negatieve beeldvorming. Twee bestuurslagen,

provincie en gemeente, gaan met elkaar rollebollend over straat. Daar schieten wij niets mee op; wij hebben elkaar nodig en moeten samen optrekken. Niettemin wil ik doen aan waarheidsvinding.

Eén van de ingekomen stukken van GS, vermeld op de agenda voor de vergadering van heden, betreft het beschikbaar stellen van gronden bij Breskens voor het realiseren van opvang voor asielzoekers. In aanvulling op de genoemde vragen van mevrouw De Milliano, leg ik het college de volgende vragen voor.

Kan het college aangeven wanneer de gemeente Sluis voor het eerst op de hoogte is gesteld van de belangstelling voor de bedoelde locatie? Is er vóór 9 maart in het bijzijn van iemand van de gemeente Sluis door iemand van de provincie of van het COA (Centraal Orgaan Asielzoekers) over deze locatie gesproken? Zo ja, wie van de gemeente Sluis was of waren dan sindsdien op de hoogte?

Voorzitter, daar gaat het om: was Sluis inderdaad allang op de hoogte van de belangstelling voor deze locatie, zoals onze commissaris stelt? Zo ja, dan kan Sluis nooit "overvallen" zijn door berichten hierover en dan heeft het college van B&W van Sluis de bevolking en de gemeenteraad heel erg verkeerd ingelicht. Overigens, informeel op de hoogte zijn is natuurlijk óók op de hoogte zijn.

Voorzitter. Wethouder Ploegaert van de gemeente Sluis ontkent in alle toonaarden dat de gemeente hiervan op de hoogte was. Ik zie maar drie mogelijke scenario's. Of onze commissaris vergist zich, of wethouder Ploegaert vergist zich, of de gemeente Sluis was wél op de hoogte maar de wethouder niet. Ik mag hopen dat het laatste niet het geval is, maar het zou wél verklaren waarom beide heren zo stellig roepen dat ze gelijk hebben.

Voorzitter, mijn fractie wil van het college van GS weten of het voornemens is, gebruik te maken van zijn bevoegdheden in het kader van het BOR (Besluit OmgevingsRecht) om aantallen asielzoekers en bijbehorende locaties aan te wijzen in het geval dat Zeeuwse gemeenten niet vrijwillig willen meewerken.

Mijn fractie is voorts benieuwd voor welk bedrag de 32 hectare grond voor Waterdunen is aangekocht, en voor welk bedrag het college de genoemde 28 hectare plus, in een later stadium, 4 hectare wil verkopen aan een agrariër.

Mevrouw **De Milliano-van den Hemel** (CDA). Voorzitter. Wij hebben eerder over dit onderwerp schriftelijke vragen gesteld. Meestal duurt het langer dan zes werkdagen voor men dergelijke vragen beantwoord krijgt. Vandaar dat wij hebben gevraagd om een mondelinge toelichting in deze statenvergadering. Het gaat immers om een urgent, actueel onderwerp. Hartelijk dank voor de snelle

beantwoording van de vragen die wij stelden omdat er geen eenduidigheid bestond over degene die de locatie had aangedragen. Overigens, ons gaat het er niet om elkaar met de vinger na te wijzen.

Voorzitter. Uit de beantwoording van onze vragen komt naar voren dat er in Breskens veel commotie is geweest. Gisteren is besloten dat het de locatie die men op het oog had, niet gaat worden. Met een motie is uitgesproken dat er wordt ingezet op kleinschaligheid. In zijn beantwoording geeft het college aan dat er intussen constructief overleg is geweest tussen provincie en gemeente. Daar zijn wij erg blij mee. Het zou immers bijzonder fout zijn wanneer men tegenover elkaar zou komen te staan. Kan het college een en ander nader toelichten?

Mijn fractie is heel blij met het feit dat men gaat in de richting van kleinschaligheid. Wij denken dat dit bij de Zeeuwse schaal past. Ik heb begrepen dat het COA liever werkt met grote aantallen -- wellicht is dat goedkoper-- maar het is een goede zaak dat nu is aangegeven dat kleinschaligheid mogelijk is. Wij vragen ons af hoe het wat dit betreft met alle andere Zeeuwse gemeenten zit. Het college heeft de gemeenten opgeroepen om voor 15 mei met locaties te komen, maar wij lezen in de krant --en wij horen het ook in andere gemeenten, buiten Sluis-- dat het wat dat betreft niet erg opschiet. Wij verzoeken de commissaris om hierop in te gaan.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Wij hebben een Regietafel waaraan namens de gemeenten burgemeesters zitten. Dat geldt voor de regio Zeeuws-Vlaanderen, evenals voor Walcheren, Schouwen enz. Elke regio wordt vertegenwoordigd door drie burgemeesters. Ook het COA zit aan tafel en er is sprake van ambtelijke ondersteuning vanuit de provincie. De voorzitter is onze commissaris en ik zit erbij op grond van de portefeuille ruimte. Aan deze tafel bespreken wij al heel lang, sinds het Rijk de commissaris opdracht heeft gegeven, hoe in Zeeland invulling kan worden gegeven aan onze verantwoordelijkheid voor het opvangen van vluchtelingen, op allerlei manieren: noodopvang, tijdelijke opvang, statushouders enz. Wij moeten als Zeeland onze plicht doen. De mensen zijn hier hartelijk welkom en wij moeten een en ander faciliteren.

Aan de Regietafel wordt nagegaan hoever wij hiermee zijn, wat wij kunnen doen enz. De regio berust bij het COA. Het is het COA dat besluit of een gebied, een huis, een gebouw, geschikt is voor opvang. Op het moment dat het COA vindt dat iets geschikt is, wordt er contact opgenomen met een gemeente. De geschikt bevonden optie wordt benoemd als zoeklocatie en daarna is het aan de gemeente om na te gaan hoe hiermee moet worden omgegaan. Vervolgens komt er een voorstel om een besluit te nemen, als college van

B&W. Niemand anders dan dat college kan daartoe besluiten.

De Regietafel en de provincie kunnen suggesties aanreiken. Al heel lang hebben wij een kaart op tafel liggen met de gronden die wij als provincie Zeeland hebben, in de zin van: alstublieft, COA, dit is wat wij hebben, kijkt u maar of u er wat mee kunt doen. Zo gaat het, voorzitter. Er zijn allerlei voorwaarden geformuleerd, van belang bij het beantwoorden van de vraag of locaties en gebouwen eventueel geschikt zijn voor de opvang van vluchtelingen.

Op deze manier is het ook bij de gemeente Sluis gegaan. De heer Babijn geeft aan graag aan waarheidsvinding te doen. Welnu, dit is de waarheid: in maart heeft het COA aangeklopt met de Nolleltjesdijk --want daar gaat het nu over-- als zoeklocatie. Later, in mei, is dit als definitieve locatie ter besluitvorming voorgedragen aan het college.

Voor welke prijs zijn de 32 hectare voor Waterdunen aangekocht? Voorzitter, ik weet het niet uit m'n hoofd, maar het gaat altijd om getaxeerde prijzen, om de marktwaarde. Overigens, in verband met Waterdunen hebben wij ook met een onteigening te maken gehad. Ook wat betreft de prijs die gehanteerd zou worden voor de 28 hectare voor de landbouw, gaat het om een getaxeerde prijs. Er wordt nog niet verkocht; er wordt onderhandeld. Het is niet juist om hierop nu publiekelijk in te gaan. Wél hebben wij contact met degene die het betreft. De 28 hectare zou 24 hectare worden; 4 hectare zou eventueel beschikbaar gesteld worden voor de beoogde locatie. Maar goed, dat is uit de lucht.

Inderdaad, voorzitter, is er sprake geweest van constructief overleg. Een delegatie van het college van B&W, de commissaris, onze secretaris en ikzelf waren aanwezig. Punt voor punt is afgepeld. Hoe is het nu gegaan? Hoe is het nu zo gekomen? Wij hebben geconstateerd dat je iets met twee brillen kunt lezen. Zo is ook gekeken naar de beantwoording van de vragen van de CDA-fractie. Is het mogelijk dat iets zó wordt gelezen dat men tot een interpretatie komt die helemaal niet de bedoeling is? Welnu, dat is uit het gesprek met het college van B&W naar voren gekomen.

De heer **Polman** (CvdK). Voorzitter. Het bijzondere van deze "casus" is dat het ging over provinciale grond. Ik onderstreep dat de bijdrage van mevrouw Schönknecht in de Regiegroep, namens de provincie, prima is. Wat kan wie bijdragen en wat zijn provinciale gronden? Nogmaals, in de casus-Breskens ging het om provinciale grond.

De heer Babijn vraagt mij of ik aanwijzingen kan geven. Voorzitter. Dat kan ik alleen doen in overleg met de minister. Ik vind het relevant om te zeggen dat ik deze opdracht als rijksheer, rijksorgaan, heb gekregen en dat ik het heel positief

vind dat álle Zeeuwse gemeenten op het moment heel constructief en serieus nagaan wat zij kunnen bijdragen aan het waarmaken van de afspraak van "2500 per provincie", eind 2015 vastgelegd in een bestuursakkoord tussen VNG en Rijk.

Voorzitter. Wij dienen hierbij uit te gaan van een aantal kaders, door het kabinet vastgesteld. Wij hebben het altijd over het COA, maar hierover is uitvoerig overlegd door VNG en kabinet, in de zin van: wat is de schaal waarmee het kan, wat zijn de opties? Kleinschaligheid is mogelijk. Als je een particulier vindt die aan de voorwaarden kan voldoen die door het COA worden gesteld --die criteria zijn zeer duidelijk-- dan kan er relatief kleinschalige opvang worden georganiseerd.

Ik merk in de discussies over dit onderwerp dat het vaak over aantallen gaat. Kijk je naar de succesvolle opvang zoals wij die nu in Zeeland hebben --van de 600 in Terneuzen tot en met de 300 in Middelburg en Goes-- dan blijkt dat het niet altijd om aantallen gaat, maar ook om inrichting en kwaliteit. Het valt vaak in discussies op dat de aantallen overheersen omdat men daar een gevoel en een beeld bij heeft, maar het gaat écht ook om de wijze waarop het inhoudelijk gebeurt. Ik heb gemeenten opgeroepen om eens met de raad, buurtbewoners enz. te gaan kijken in de bestaande opvanglocaties in Zeeland, zoals die soms al jaren succesvol functioneren.

Voorzitter. Ik verwacht de komende weken nadere besluitvorming van verschillende gemeenten. Ik weet dat zij dat in voorbereiding hebben en ga ervan uit dat wij stapsgewijze op weg gaan naar het invullen van de afspraken die de gemeenten met het Rijk hebben gemaakt.

Nogmaals, ik heb groot respect voor de wijze waarop de gemeenten hiermee bezig zijn. Het is immers niet eenvoudig, zoals wij ook in Breskens hebben kunnen zien. De gedeputeerde heeft er al op gewezen dat wij gisteren een constructief overleg hebben gehad, en ook in het kader daarvan wordt nagegaan: als dit niet kan, wat kunnen wij dan wél doen? Ik vind het positief dat gemeenten, ook gemeenteraden, op deze wijze hun verantwoordelijkheid nemen.

Het is geen eenvoudige zaak. Mensen hebben vaak een bepaald beeld van situaties en het is goed om het daarover met elkaar te hebben. Terecht worden zorgpunten naar voren gebracht, en die moeten we met elkaar bespreken. Ik ben blij met de constructieve manier waarop wij rond de tafel zitten, gisteren nog, met de burgemeesters en wethouders van alle Zeeuwse gemeenten.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Door ons ingewonnen informatie geeft aan dat de genoemde 32 hectare niet tegen taxatiewaarde is aangekocht. In verband met Waterdunen zat er een plus op. Ik vraag mij af of deze grond onder de aankoop prijs wordt verkocht.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Ik ken de prijzen in verband met Waterdunen niet. Ik weet wel dat er in het verleden discussies zijn geweest in de zin van: moet er een euro bij of kan dat niet; is dat houdbaar? Wordt mij nu gevraagd om exacte informatie hierover, dan moet ik het antwoord schuldig blijven.

De heer **Babijn** (PvZ). Dan verzoek ik u om deze vraag schriftelijk te beantwoorden.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Wij moeten even bekijken hoe wij deze vraag kunnen beantwoorden.

Voorzitter: de heer Polman

42. Vragen van het lid Van Unen over Perkpolder

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Voor afgelopen woensdag was een informatiebijeenkomst over Perkpolder gepland. Echter, deze bijeenkomst is door omstandigheden verplaatst naar oktober. Mijn fractie had en heeft een aantal vragen over dit onderwerp en zij meent dat de beantwoording daarvan geen halfjaar kan wachten.

In de aanloop naar de definitieve plannen zijn er in het verleden met ondernemers in de omgeving van het plangebied afspraken gemaakt. In de praktijk blijkt echter dat er met een lokale onderneming, een camping, weinig of geen rekening wordt gehouden. Zowel tijdens de werkzaamheden als met betrekking tot de nieuwe plannen loopt men tegen problemen aan. Is het college bereid om er, vooral ook met de zomer in aantocht, op toe te zien dat gemaakte afspraken worden nagekomen? Is het college bereid om op te komen voor de belangen van ook déze ondernemer?

Klopt het dat het Veerplein en/of de golfbaan worden opgehoogd met vervuilde grond? Zo ja, over welke categorie vervuiling hebben wij het dan, waarom is hiervoor gekozen en wat mag daar als gevolg hiervan in de toekomst wel en niet worden gebouwd? Is de provincie in de toekomst verantwoordelijk voor een eventuele sanering?

De heer **De Bat** (GS). Voorzitter. Mevrouw Van Unen heeft dezelfde ondernemer gesproken als wij. Wij hebben naar aanleiding van de desbetreffende berichten direct actie ondernomen. Er zijn gesprekken gevoerd en gepland. De afspraken worden nagekomen. Het antwoord op de vraag

over het mogelijk ophogen met vervuilde grond is: neen. Gelet op dit antwoord behoeft ik de vervolgens gestelde vragen niet te beantwoorden. Er is geen sprake van vervuilde grond; de gemeente Hulst houdt hierop toezicht.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Weet u dat zeker?

De heer **De Bat** (GS). Ik ben altijd serieus.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Geen vervuilde grond... Dat zegt u nu.

De heer **De Bat** (GS). Dat klopt. Ik heb "nee" gezegd.

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. "Vervuilde grond" is een lastige term. Aan de hand van de praktijk weet ik dat er veel categorieën vervuilde grond zijn. Grond die de één vervuild vindt, vindt de andere absoluut niet vervuild. Er zijn normeringen voor en het lijkt mij handig om dit even op grond daarvan te checken. Nogmaals, wat de één vervuilde industrieklasse vindt, vindt de ander perfect materiaal dat toegepast kan worden.

De heer **De Bat** (GS). Voorzitter. Ik herhaal dat de gemeente Hulst hierop toezicht houdt. Het gaat hier om de klasse "wonen" en dat is een lichte klasse waar het om vervuiling gaat; er is bijna géén vervuiling. Het is deze klasse die moet worden toegepast.

43. Motie niet behorend bij een agendapunt

44. Motie van de leden Rijkxen-Blok, Viergever, Veraart en Oudeman over Omroep Zeeland.

De **voorzitter**. Door de vermelde leden is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 3 juni 2016;

overwegende dat:

- de Eerste Kamer ingestemd heeft met een wijziging van de Mediawet;

- daarmee het voortbestaan van een zelfstandige omroep in Zeeland verder onder druk komt te staan;

- er een forse bezuiniging op de gezamenlijke regionale omroepen is opgelegd die met name de omroepen in dunbevolkte gebieden als Zeeland raakt;

- koepelorganisatie ROOS ook centralisatie van een groot aantal onderdelen van de omroepen

beoogt in landelijke Shared Service Centra, om deze taakstelling te realiseren;
 - dit een verregaande samenwerking van de publieke regionale omroepen vraagt;
 - dit leidt tot verlies van autonomie en werkgelegenheid in de regio;
 - pluriformiteit en onafhankelijkheid kunnen worden aangetast;

van mening dat:

- Omroep Zeeland een groot draagvlak en bereikt onder de Zeeuwse bevolking heeft;
 - het van groot belang is dat Omroep Zeeland als regionale omroep voor Zeeland zijn onafhankelijke positie behoudt en in staat blijft om de regionale identiteit uit te dragen en te versterken;
 - in tijden van decentralisatie van overheidstaken het van groot belang is dat de regionale nieuwsvoorziening goed functioneert;

dragen het college van GS op om:

- eigenstandig en middels het IPO in te zetten op voorwaarden die de regionale identiteit in stand houden, waaronder een sterke positie voor de Beleidscommissie media-aanbod (vml. Programmaraad), voldoende financiële middelen en ruimte voor maatwerkoplossingen voor omroepen in de perifere gebieden (zoals samenwerking met regionale dagbladen en andere relevante organisaties);
 - maximale inzet te plegen bij het Rijk om eigen, zelfstandige omroep met een volwaardige (nieuws-)redactie voor de regio Zeeland in stand te houden;
 - bij de behandeling van de tweede fase wetgeving Mediawet te pleiten voor bovenstaande onderwerpen en behoud van werkgelegenheid in Zeeland;

en gaan over tot de orde van de dag.

Deze motie krijgt nr. 13.

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Voorzitter. Diverse malen hebben wij hier gesproken over de media in het algemeen en over Omroep Zeeland in het bijzonder. In de statenvergadering van 11 maart 2016 werd besloten dat het college zijn inspanningen voortzet om te komen tot een breed mediaplatform. Tijdens de commissievergadering van 22 april 2016 gaven directeur en hoofdredacteur aan dat er als gevolg van de gewijzigde Mediawet zorgen leven over het voortbestaan van Omroep Zeeland.

De provinciale omroepen krijgen betaald per inwoner, hetgeen voor Zeeland nadelig uitpakt. Nieuws is nieuws, voorzitter, en dan maakt het niet uit hoeveel inwoners een provincie heeft. De werkzaamheden om het nieuws aan de inwoners te kunnen presenteren, worden er niet minder om.

De fractie van de ChristenUnie vindt het prima dat er wordt samengewerkt met andere provinciale omroepen, maar dat mag niet ten koste gaan van de autonomie en de werkgelegenheid. De gedeputeerde gaf in de commissie aan dat samenwerking van PZC en Omroep Zeeland niet eens "trekken aan een dood paard" is, maar trekken aan een "paard dat de andere kant oploopt". In maart hebben de Staten besloten dat het college nogmaals gaat proberen om deze samenwerking voor elkaar te krijgen.

Er wordt aan samenwerking gewerkt, maar door de veranderde wetgeving dreigt de zelfstandige omroep in Zeeland te verdwijnen. Vandaar, voorzitter, dat wij met deze motie willen onderstrepen dat het voor Omroep Zeeland en ook voor de provincie zeer belangrijk is dat het college doorgaat op de weg die het is ingeslagen. Ik citeer de kadernota Cultuurbeleid die in maart werd vastgesteld: "In IPO-verband heeft ons college richting het Rijk, gelet op de aankomende wijziging van de Mediawet, zich in de afgelopen periode sterk gemaakt om zorg te dragen voor een goede regionale nieuwsvoorziening in en voor Zeeland.". Voorzitter, daarmee is de reden voor onze motie aangegeven; ik verwijs naar het dictum.

De heer **Van Hertum** (PvdA). Voorzitter. Mijn fractie heeft in het verleden een motie ingediend met een soortgelijke strekking. Is mevrouw Rijksen hiervan op de hoogte? Zo ja, wat is dan het verschil tussen onze motie, in het verleden ingediend, en de nu voorliggende motie?

Mevrouw **Rijksen-Blok** (CU). Dat klopt, voorzitter; ik heb die motie gelezen. De strekking is misschien niet anders, maar dat geldt wel voor de omstandigheden. Ik verwijs naar de gewijzigde Mediawet, waardoor hierop mijns inziens een extra druk wordt gelegd.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. mijn fractie onderschrijft het belang van onafhankelijke regionale media en hoopt dat bij aanvaarding van deze motie duidelijk wordt hoe groot draagvlak en bereik van Omroep Zeeland zijn. Wij zullen in elk geval vóór stemmen.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Ik onderstreep één aspect dat voor mijn fractie zeer belangrijk is. De afgelopen jaren zien wij weer veel decentralisatie, hetgeen met zich brengt dat op het lokale niveau het goed functioneren van de democratie extra belangrijk is geworden. Tegelijkertijd zien wij dat in Zeeland op het lokale niveau --op het regionale niveau valt het nú nog mee-- goede verslaggeving eigenlijk bijna niet meer bestaat. Dit is voor ons een extra reden om te pleiten voor een goede nieuwsvoorziening.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Ook mijn fractie vindt dit een prima motie.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Met enige verbazing heb ik de motie gelezen omdat ik tijdens de laatste commissievergadering ben ingegaan op onze inspanningen om, in goed overleg met de directie van Omroep Zeeland, het terecht door die directie gesignaleerde probleem aan te pakken, onder meer via het IPO en, zo nodig, rechtstreeks vanuit de provincie Zeeland, samen met andere kleinere provincies. Aan datgene wat ik in de commissie heb gemeld, voeg ik nog toe dat hiervoor ook de aandacht zal worden gevraagd -- wederom in overleg met de directie van Omroep Zeeland-- van de kamerleden die de volgende week Zeeland zullen bezoeken.

De conclusie moet zijn, voorzitter, dat datgene wat met de motie wordt gevraagd, precies datgene is wat wij al aan het doen zijn. Nogmaals, ik ben hierover nogal verbaasd, ook omdat het vanochtend mevrouw Rijkse was die naar aanleiding van moties van andere fracties zei: wat zitten wij hier elkaar bezig te houden met moties waarin dingen worden gevraagd die al gebeuren... Des te groter mijn verbazing dat nu uitgerekend door de fractie van de ChristenUnie een mijns inziens overbodige motie wordt ingediend.

De **voorzitter**. Bestaat er behoefte aan een reactie?

Mevrouw **Rijkse-Blok** (CU). Dat lijkt me heel duidelijk...

De heer **Van Hertum** (PvdA). Voorzitter. Gelet op het feit dat de moties zo ongeveer identiek zijn en het feit dat wij de vorige keer voor onze eigen motie hebben gestemd, zullen wij ook voor de nu voorliggende motie stemmen.

Mevrouw **Boerjan** (VVD). Voorzitter. Uit respect voor de portefeuillehouder zullen wij deze motie niet steunen.

De heer **Van den Berge** (SGP). Voorzitter. Ook wij zullen niet voor deze motie stemmen. Ons inziens is zij overbodig.

Motie nr. 12 wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de CU, de PVV, het CDA, de PvdA, de SP, de PvZ, 50-Plus, GL en D66, in totaal 22 leden, voor deze motie hebben gestemd.

45. Resumptie van de besluiten; statengriffier gemachtigd

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten de resumptie van de besluiten aan de griffier over te laten.

46. Sluiting

De vergadering wordt te 20.33 uur gesloten.

Vastgesteld door Provinciale Staten van Zeeland in hun vergadering van 8 juli 2016, onder nummer:

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter.

, griffier.